

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

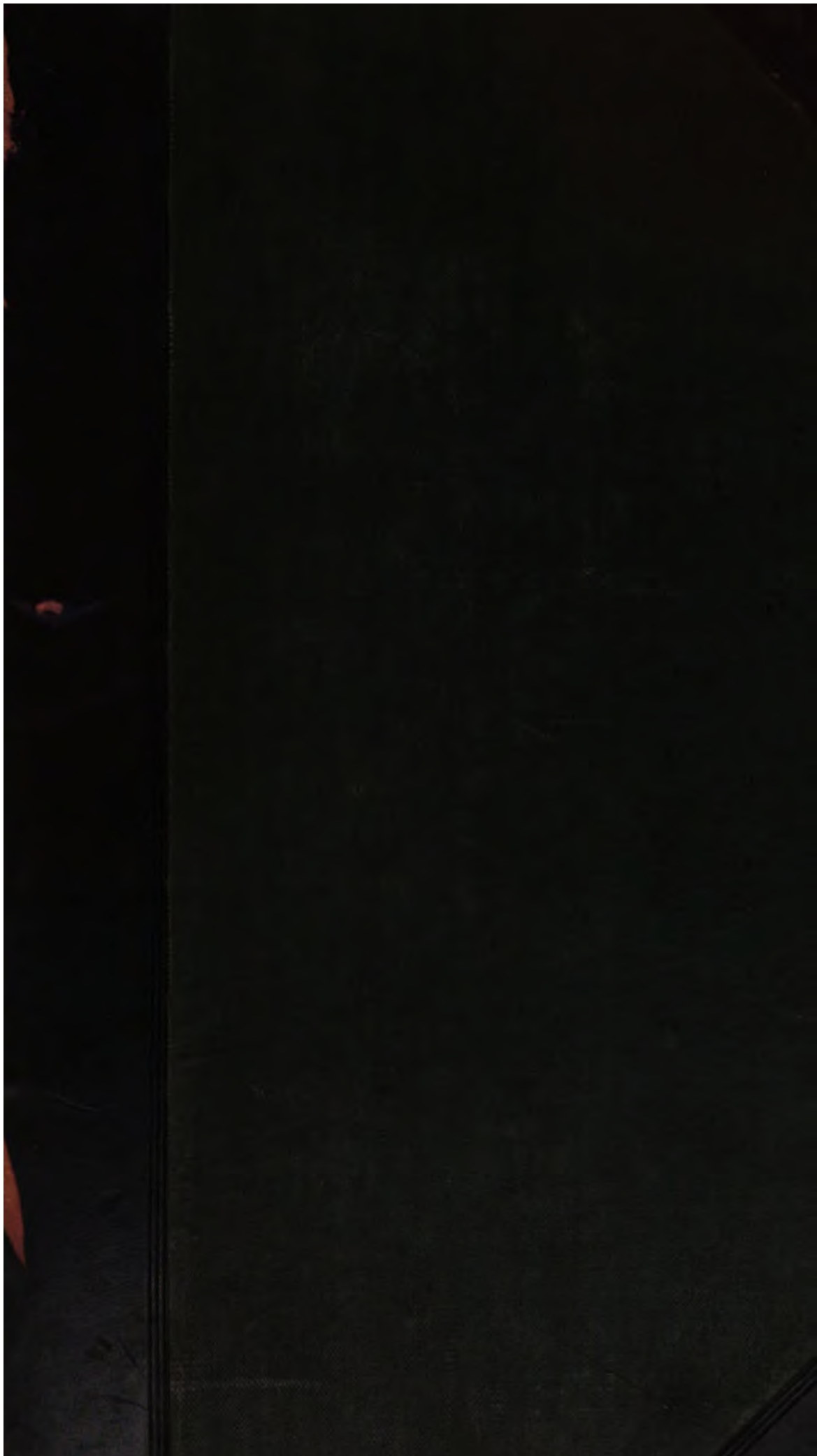
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

D 178.

TAYLOR INSTITUTION.

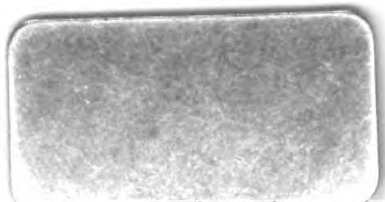

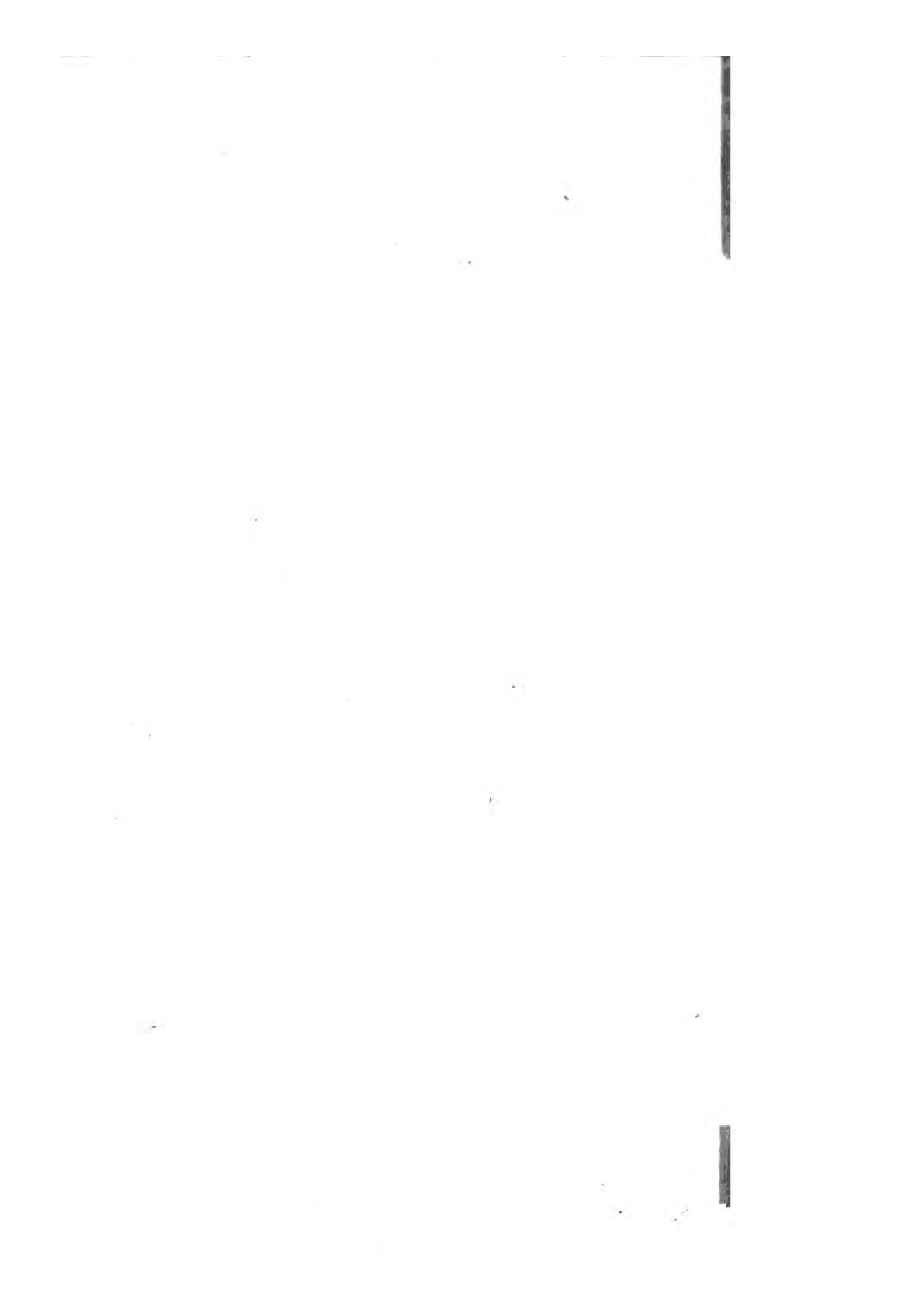
BEQUEATHED
TO THE UNIVERSITY
BY
ROBERT FINCH, M. A.
OF BALLIOL COLLEGE.

2985

£.

77

M. A. PLAVTI TOM. II.

M. ATTI PLAVTI
COMOEDIARVM

TOMVS SECVNDVS.

IN VSVM ELEGANTIORVM HOMINVM.

FRIDERICVS HENRICVS BOTHE.

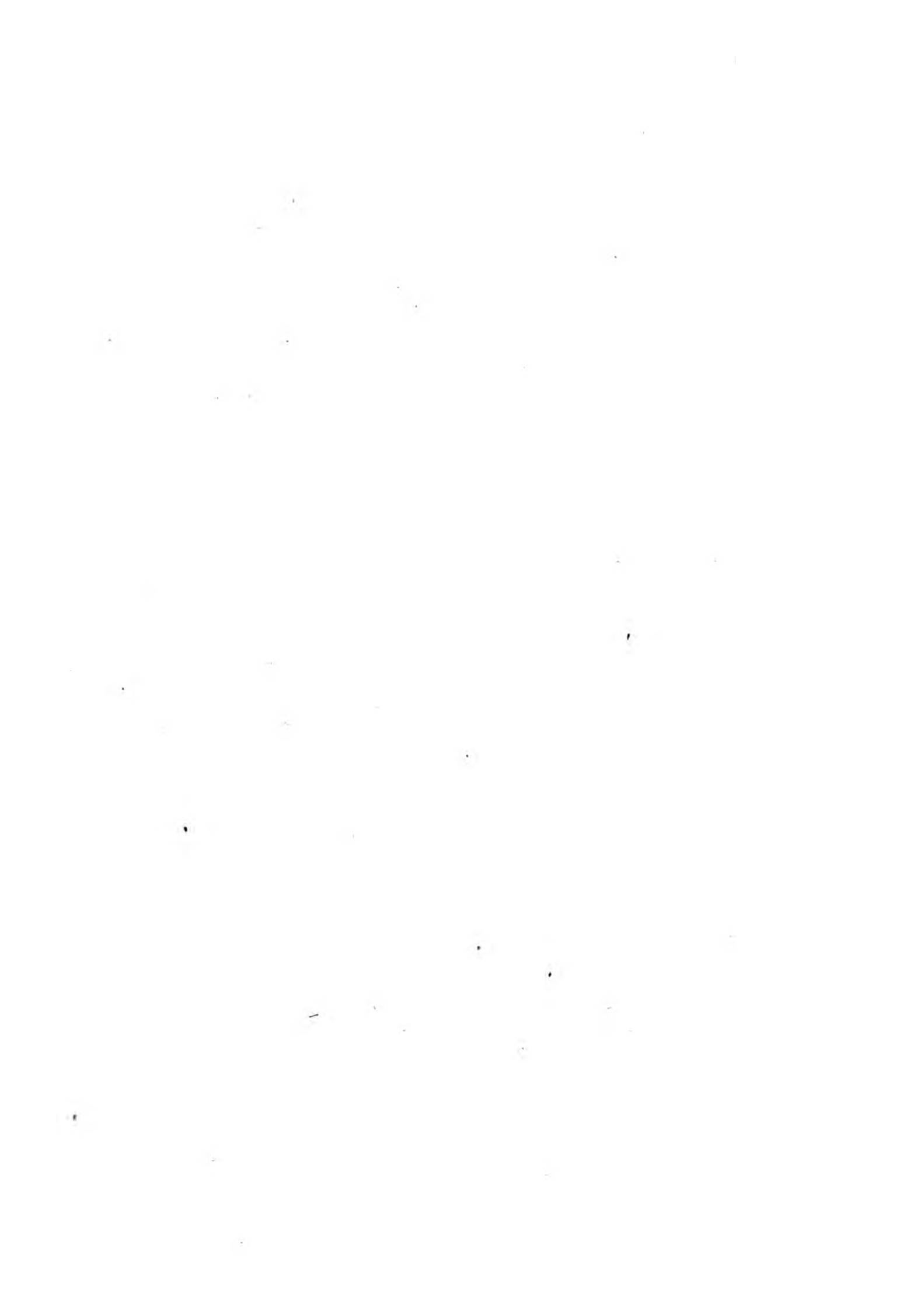
BEROLINI.

SVMTV AVGVSTI FRIDERICI KVHNI.

1810.

C V R C V L I O.

A R G V M E N T V M.

Curculio missu Phaedromi ivit Cariam,
Vt petat argentum; ibique eludit anulo
Rivalem, scribit atque obsignat literas.
Cognoscit signum Lyco, ubi vidit, militis:
Vt amicam mittat, pretium lenoni dedit.
Lyconem miles ac lenonem in ius rapit;
Ipsus sororem, quam peribat, reperit,
Oratu cuius Phaedromo nuptum locat.

DRAMATIS PERSONAE.

PALINVRVS.

PHAEDROMVS.

LENA.

PLANESIVM.

CAPPADOX.

COCVS.

CVRCVLIO.

LYCO.

CHORAGVS.

THERAPONTIGONVS.

PALINVRVS. PHAEDROMVS.
PVER.

PALINVRVS.

Quo ted hoc noctis dicam proficisci foras i. s. I, I.
Cum istoc ornatu cumque hac pompa, Phaedrome?

PHAEDROMVS.

Quo Venus Cupidoque imperat suadetque Amor.

Si media nox est, sive est prima vespera;

Si status condictus cum hoste intercedit dies: 5

Tamen est eundum, quo imperant, ingratiis.

PALINVRVS.

At tandem . . . tandem . . .

PHAEDROMVS.

Tandem es odiosus mihi.

PALINVRVS.

Istuc quidem nec bellum est nec memorabile;

Tute tibi puer es: lautus luces cereum.

PHAEDROMVS.

Egon' apicularum congestum opera non feram, 10

Ex dulci oriundum, melculo dulci meo?

PALINVRVS.

Nam quo te dicam ego ire?

PHAEDROMVS.

Si tu me roges.

Dicam, ut scias.

PALINVRVS.

Si rogitem, quid respondeas?

PHAEDROMVS.

Hoc Aesculapi fanum est.

PALINVRVS.

Plus iam anno scio.

PHAEDROMVS.

Huic proximum illud ostium occlusissimum. 15

Salve! Valuisti usque, ostium occlusissimum?

PALINVRVS.

Caruitne febris te heri vel nudius tertius,

Et heri coenavistine?

PHAEDROMVS.

Deridesne me?

PALINVRVS.

Quid tu ergo, insane, rogitas, valeatne ostium?

PHAEDROMVS.

Bellissimum hercle vidi et taciturnissimum: 20

Nunquam ullum verbum mittit; quom aperitur, tacet;

Quoinque illa noctu clanculum ad me exit, tacet.

PALINVRVS.

Numquid tu, quod te aut genere indignum sit tuo

Facis aut inceptas facere facinus, Phaedrome?

Num tu pudicae quoipiam insidias locas, 25

Aut quam pudicam oportet esse?

PHAEDROMVS.

Nemini,

Nec me ille sirit Iupiter!

PALINVRVS.

Ego item volo.

Ita tuom conferto amare semper, si sapis,
 Ne id, quod ames, populus si sciat, tibi sit probro.
 Semper curato, ne sis intestabilis. 30

PHAEDROMVS.

Quid istuc est verbi?

PALINVRVS.

Caute ut incedas via:

Quod amas, amato testibus praesentibus.

PHAEDROMVS.

Quin leno hic habitat.

PALINVRVS.

Nemo hinc prohibet nec vetat

Quin, quod palam est venale, si argentum est, emas.

Nemo ire quemquam publica prohibet via. 35

Dum ne per fundum septum facias semitam,

Dum ted abstineas nupta, vidua, virgine,

Iuventute et pueris liberis: ama quidlibet.

PHAEDROMVS.

Lenonis haec sunt aedes.

PALINVRVS.

Male istis evenat!

PHAEDROMVS.

Qui?

PALINVRVS.

Quia scelestam servitutem serviunt. 40

PHAEDROMVS.

Obloquere!

PALINVRVS.

Fiat maxumed.

PHAEDROMVS.

Etiam taces?

PALINVRVS.

Nempe obloqui me iusseras.

PHAEDROMVS.

At nunc veto.

Sed (ita, ut iam occoepe dicere) eii ancillula est...

PALINVRVS.

Nempe huic lenoni, qui hic habitat?

PHAEDROMVS.

Recte tenes.

PALINVRVS.

Minus formidabo, ne excidat.

PHAEDROMVS.

Odiosus es.

45

Eam volt meretricem facere. Ea me deperit;

Ego autem cum illa facere nolo mutuum.

PALINVRVS.

Quid ita?

PHAEDROMVS.

Quia proprium facio: amo pariter simul.

PALINVRVS.

Malus clandestinus est amor; damnum est merum.

PHAEDROMVS.

Est hercle ita, ut tu dicis.

PALINVRVS.

Iamne ea fert iugum? 50

PHAEDROMVS.

Tam a me pudica est, quasi soror mea sit, nisi

Si est osculando quidpiam inpudicior.

PALINVRVS.

Semper (tu scito) flamma fumo est proxima:

Fumo conburi nil potest, flamma potest.

Qui nuculeum e nuce esse volt, frangit nucem; 55
 Qui volt cubare, pandit saltum saviis.

PHAEDROMVS.

At illa est pudica, neque dum cubitat cum viris.

PALINVRVS.

Credam, pudor si quoiquam lenoni siet.

PHAEDROMVS.

Imo ut illam censes? Vt quaeque illi occasio est
 Subripere se ad me: ubi savium oppegit, fugit. 60
 Id eo fit, quia leno hic aegrotus incubat
 In Aesculapi fano. Is me excruciat.

PALINVRVS.

Quid est?

PHAEDROMVS.

Alias me poscit pro illa triginta minas,
 Alias talentum magnum, neque quidquam queo
 Aequi bonique ab eo inpetrare.

PALINVRVS.

Iniurius,

65

Qui, quod lenoni nulli est, id ab eo petas.

PHAEDROMVS.

Nunc hinc parasitum in Cariam misi meum
 Petitum argentum a meo sodali mutuom;
 Quod si non adfert, quo me vortam, nescio.

PALINVRVS.

Si deos salutas, dextrovorsum censeo.

70

PHAEDROMVS.

Nunc ara Veneris haec est ante horunc foris:
 Me inferre Veneri vovi iam ientaculum.

PALINVRVS.

Quid antepones Veneri iam ientaculo?

PHAEDROMVS.

Me te atque hosce omnis.

PALINVRVS.

Tum tu Venerem vomere vis.

PHAEDROMVS.

Cedo, puere, sinum.

PALINVRVS.

Quid facturus?

PHAEDROMVS.

Iam scies. 75

Anus hic solet cubitare custos, ianitrix.

Est nomen lenae Multibiba atque Merobiba.

PALINVRVS.

Quasi tu lagenam dicas, ubi vinum solet
Chium esse.

PHAEDROMVS.

Quid opust verbis? Vinosissima est;

Eaque, ubi extemplo vino has conspersi foris, 80

De odore adesse me scit: aperit eloco.

PALINVRVS.

Eine hic cum vino sinus fertur?

PHAEDROMVS.

Nisi nevis.

PALINVRVS.

Nolo hercle: nam isti hunc qui fert, adflictum velim.

Nobis adferri ego censui.

PHAEDROMVS.

Quin tu taces?

Si quid super illi fuerit, id nobis sat est. 85

PALINVRVS.

Quisnam istic fluiust, quem non recipiat mare?

PHAEDROMVS.

Sequere hac, Palinure, me ad foris! si mi ob-
sequens!

PALINVRVS.

Ita faciam.

PHAEDROMVS.

Agite, bibite, festivae fores!
Potate! fite mihi volentes propitiae!

PALINVRVS.

Voltisne olivas aut pulmentum aut capparim? 90

PHAEDROMVS.

Exsuscitate vostram huc custodem mihi!

PALINVRVS.

Profundis vinum. Quae te res agitant?

PHAEDROMVS.

Sine.

Vide, ut aperiuntur aedes festivissimae!

Num muttit cardo? Est lepidus!

PALINVRVS.

Quin das savium?

PHAEDROMVS.

Tace! occultemus lumen et vocem!

PALINVRVS.

Licet.

95

LENA. PHAEDROMVS. PALINVRVS.

LENA.

Flos veteris vini meis naribus est obiectus: as. ex
ch. d. iamb. et ithyph. I, 2.

Eius amos cupidam med huc prolicat per tenebras.

Vbiubi est, prope med est. — Euax, habeo! Salve.
 anime mi, as. ex t. d. et i. d. br.
 Liberi lepos! Vt veteris vetusti cupida sum!
 Nam omnium unguentum odos prae tuo nautea
 est! c. t. 100

Tu mihi stacte, tu cinnamum, tu rosa,
 Tu crocum et casia, tu bdellium es! c. tr.
 Nam ubi tu profusus, ibi ego me pervelim sepul-
 tam! as. ex t. d. et i. d. c.
 Sed quom adhuc naso, odos, obsecutus meo:
 c. t.

Da vicissim meo gutturi gaudium! 105
 Nil ago tecum: ubi est ipse? ipsum expeto
 Tangere, invergere in me liquores tuos
 Sino ductim! Sed hac abiit: hac persequar.

PHAEDROMVS.

Sitit haec anus.

PALINVRVS.

Quantillum sitit?

PHAEDROMVS.

Modica est: capit quadrantal. i. t. c.

PALINVRVS.

Pol, ut praedicas, vindemia haec huic anui non
 satis soli est. 110

Canem esse hanc quidem mage par fuit: sagax na-
 sum habet.

LENA.

Amabo,

Quoia vox sonat procul? t. d. c.

PHAEDROMVS.

Censeo hanc adpellandam anum. Adibo. Redi et
 c. t.

Respice

Respice ad me huc, lena!

LENA.

Imperator quis es?

PHAEDROMVS.

Vini pollens, lepidus Liber, tibi qui screanti, siccae,

as. ex t. d. et i. d. c. 115

Semisomnae, potionem adfert et te sedatum it!

LENA.

Quam longe a me abest?

PHAEDROMVS.

Lumen hoc vide! as. ex b. d. et i.

LENA.

Grandiorem gradum ergo fac ad me, obsecro! c. t.

PHAEDROMVS.

Salve.

LENA.

Egon' salva sim, quae siti sicca sum?

PHAEDROMVS.

At iam bibes.

LENA.

Diu fit:

anacr. 120

PHAEDROMVS.

Hem tibi, anus lepida.

LENA.

Salve,

Oculissume homo!

PALINYRVS.

Age, cito hoc ecfunde in barathrum! propere prolue i. t.

Cloacam!

PHAEDROMVS.

Tace: nolo huic maledici.

II.

[2]

PALINVRVS.

Faciam igitur male potius. i. t. c.

LENA.

Venus, de paulo paululum hoc tibi dabo haud lubenter: i. t. c.

Nam tibi amantes, propitiantes, vinum danunt potantes as. ex t. d. et i. d. c. 125

Omnes: mi haut eveniunt saepe tales hereditates.

PALINVRVS.

Hoc vide, merum ut ingurgitat impura in se avariter faucibus plenis! t. t.

PHAEDROMVS.

Perii hercle! huic quid primum dicam, nescio.

PALINVRVS.

Hem istuc, quod mihi dixti.

PHAEDROMVS.

Quid id est?

PALINVRVS.

Periisse ut te dicas.

PHAEDROMVS.

Male di faciant tibi!

PALINVRVS.

Dic isti.

LENA.

Ah!

PALINVRVS.

Quid est? ecquid lubet?

LENA.

Lubet.

PALINVRVS.

Etiam mihi quoque stimulo fodere lubet te. 130

PHAEDROMVS,

Tace! noli . . . .

PALINVRVS.

Tacebo. Ecce autem bibit arcus; pluet,
credo, hercle hodie.

PHAEDROMVS.

Iamne ego huic dico . . . .

PALINVRVS.

Quid dices?

PHAEDROMVS.

Me periisse?

PALINVRVS.

Age dice.

PHAEDROMVS.

Anus, audi!

Hoc volo scire: perditus sum miser!

LENA.

At pol ego oppido servata!

Sed quid est, quod lubet perditum dicere c. t.
Te?

PHAEDROMVS.

Quia id, quod amo, careo. c. d. h. 135

LENA.

Phaedrome mi, ne plora, amabo! tu me curato, ne
sitiam: t. t.

Ego tibi, quod amas, iam huc adducam.

PHAEDROMVS.

Nae ego, fidem si servas mecum,
Vineam pro aurea statua statuam, quae tuo gutturi
sit monumentum.

Qui med in terra aeque fortunatus erit, si illa ad
me bitet,

Palinure?

PALINVRVS.

Edepol, qui amat, si eget, misera adfcitur
aerumna. as. ex t. d. et i. d. c. 140

PHAEDROMVS.

Non ita res est: nam confido parasitum hodie ad-
venturum

Cum argento ad me.

PALINVRVS.

Magnum inceptas, si id expetas, quod nusquam est.

PHAEDROMVS.

Quid, si adeam ad forem atque occentem?

PALINVRVS.

Si lubet. Neque veto neque iubeo: t. t.

Quando ego te video inmutatis moribus esse, here,
atque ingenio.

PHAEDROMVS.

Pessuli, heus, pessuli, vos saluto lubens, c. t. 145

Vos amo, vos volo, vos peto atque obsecro:

Gerite amanti mihi morem, amoenissimi!

Fite causa mea ludii barbari:

Subsilite, obsecro, et mittite istanc foras,

Quae mihi misero amanti ecbibit sanguinem! — 150

Hoc vide, ut dormiunt pessuli pessumi,

Nec mea gratia conmovent se ocius!

Respicio, nihili meam vos gratiam facere. t. tr. h.

Sed tace!

PALINVRVS.

Taceo hercle. Quid id est?

PHAEDROMVS.

Sentio sonitum.

Tandem edepol mihi morigeri pessuli fiunt. 155

ANVS. PLANESIVM. PHAEDROMVS.
PALINVRVS.

ANVS.

Placide egredere et sonitum prohibe forium et
crepitum cardinum: t. t. c. I, 3.
Ne, hic quod agimus, herus percipiat fieri, mea
Planesium.

Mane: subfundam aquolam.

PALINVRVS.

Viden', ut anus tremula medicinam facit?
Eapse merum condidicit bibere; foribus dat aquam,
quam bibant.

PLANESIVM.

Vbi tu es, qui me convadatus Veneriis vadi-
moniiis? 160

[Vbi tu es, qui me libello Venerio citavisti?]
Ecce me! sisto ego tibi me et mihi ades contra
suadeo.

PHAEDROMVS.

Adsum: nam si absim, haud recusem, quin mihi
male sit, mel meum.

PLANESIVM.

Anime mi, me procul amantem abesse, haud con-
sentaneum est.

PHAEDROMVS.

Palinure, Palinure!

PALINVRVS.

Eloquere, quid est, quod Palinurum voces?

PHAEDROMVS.

Est lepida?

PALINVRVS.

Nimis lepida.

PHAEDROMVS.

Sum deus?

PALINVRVS.

Imo homo haud magni preti. 165

PHAEDROMVS.

Quid vidisti aut quid videbis mage dis aequiparabile?

PALINVRVS.

Male valere te, quod mi aegre est.

PHAEDROMVS.

Male mihi morigerus! tace!

PALINVRVS.

Ipsus se excruciat, qui homo, quod amat, videt, nec
potitur, dum licet.

PHAEDROMVS.

Recte obiurgat, Sane haud quidquam est, mage
quod cupiam tam diu.

PLANESIVM.

Tene me, amplectere, ergo!

PHAEDROMVS.

Hoc etiam est, quamobrem cupiam vivere. 170

Quia te herus prohibet, clam hero potior.

PLANESIVM.

Prohibet nec prohibere quit

Nec prohibebit, nisi mors animum meum abs te
abalienaverit.

PALINVRVS.

Enimvero nequeo durare, quin ego herum adusem
meum:

Nam bonum est pauxillum amare sane; insane non
bonum est;

Verum totum insanum amare, hoc est, quod meus
herus facit. 175

PHAEDROMVS.

Sibi sua habeant regna reges, sibi divitias divites,
Sibi honores, sibi virtutes, sibi pugnas, sibi proe-
lia!

Dum mi abstineant invidere, sibi quisque habeant,
quod suum est!

PALINVRVS.

Quid tu? Venerin' pervigilare te vovisti, Phaedrome?
Nam hoc quidem edepol haud multo post luce lu-
cebit.

PHAEDROMVS.

Tace! 180

PALINVRVS.

Quid taceam? quin tu is dormitum?

PHAEDROMVS.

Dormio: ne obclamites!

PALINVRVS.

Tu quidem vigilas.

PHAEDROMVS.

At meo more dormio: hic somnust mihi.

PALINVRVS.

Heus tu, mulier, male mereri de inmerenti insci-
tia est.

PLANESIVM.

Irascere, si te edentem hic a cibo abigat?

PALINVRVS.

Ilicet!

Pariter hos perire amando video; uterque insa-
niunt. 185Viden', ut misere moliuntur nec queunt conplecti
satis?

Etiam dispartimini?

PLANESIVM.

Nulli est homini perpetuom bonum:
Iam huic voluptati hoc adiunctum est odium.

PALINVRVS.

Quid ais, propudium?

Tun' etiam cum noctuinis oculis odium me vocas,
Ebriolae persolla, nugae?

PHAEDROMVS.

Tun' meam Venerem vituperas? 190

Quod quidem mihi polluctus virgis servos sermo-
nem serat?At nae tu hercle id cum cruciatu magno dixisti
tuo!

Hem tibi maledictis pro istis: dictis moderari ut queas.

PALINVRVS.

Tuam fidem, Venus noctu vigila!

PHAEDROMVS.

Pergin' etiam, verbero?

PLANESIVM.

Noli, amabo, verberare lapidem: ne perdas ma-
num. 195

PALINVRVS.

Flagitium probrumque magnum, Phaedrome, exper-
gefacis:

Bene monstrantem pugnis caedis; hanc amas, nugas
meras.

Hoccine fieri, ut inmodestis te hic moderere mo-
ribus?

PHAEDROMVS.

Auro contra cedo modestum amatorem! a me au-
rum accipe!

PALINVRVS.

Cedo mihi contra aurichalco, quoi ego sano ser-
viam! 200

PLANESIVM.

Bene vale, ocule mi: nam sonitu et crepitu clau-
strorum audio

Aedituom aperire fanum.

PHAEDROMVS.

Quousque . . . .?

PLANESIVM.

Quaeso, ad hunc modum
Inter nos amore utemur semper subrepticio?

PHAEDROMVS.

Minime: nam parasitum nisi nudius quartus Cariam
Petere argentum; is hodie hic aderit.

PLANESIVM.

Nimium consultas diu. 205

PHAEDROMVS.

Ita me Venus amet, ut ego hoc te triduom nun-
quam sinam

In domo esse istac, quin ego te liberalem liberem!

PLANESIVM.

Facito, ut memineris! Tene etiam, priusquam hinc
abeo, savium!

PHAEDROMVS.

Si quidem mi hercle regnum detur : nunquam id
potius persequar!

Quando ego te videbo?

PLANESIVM.

Ehem, istoc verbo vindictam para! 210
Si amas, eme! ne rogites! facito, ut pretio pervin-
cas tuo!

Bene vale!

PHAEDROMVS.

Iamne ego relinquer? — Pulcre, Pali-
nure, occidi!

PALINVRVS.

Ego quidem, qui et vapulando et somno pereo.

PHAEDROMVS.

Sequere me.

CAPPADOX. PALINVRVS.

CAPPADOX.

Migrare certum est iam nunc e fano foras, i. s. II, 1.
Quando Aesculapi ita sentio sententiam, 215
Vt qui me nihili faciat nec salvom velit.
Valetudo decrescit, adcrecit labor:
Nam iam, quasi zona, liene cinctus ambulo;
Geminos in ventre habere videor filios.
Nil metuo, nisi, ne medius disrumpar miser. 220

PALINVRVS.

Si recte facias, Phaedrome, auscultes mihi
 Atque istam exturbes ex animo aegritudinem.
 Paves, parasitus quia non rediit Caria?
 Adferre argentum credo: nam si non ferat,
 Tormento non retineri potuit ferreo, 225
 Quin recipiat se huc esum ad praesepim suam.

CAPPADOX.

Quis hic est, qui loquitur?

PALINVRVS.

Quoiam vocem ego audio?

CAPPADOX.

Estne hic Palinurus Phaedromi?

PALINVRVS.

Qui hic est homo

Cum conlativo ventre atque oculis herbeis?
 De forma novi; de colore non queo 230
 Novisse. Iamiam novi: leno est Cappadox.
 Congrediar.

CAPPADOX.

Salve, Palinure.

PALINVRVS.

O scelerum caput,

Salveto. Quid agis?

CAPPADOX.

Vivo.

PALINVRVS.

Nempe, ut dignus es.

Sed quid tibi est?

CAPPADOX.

Lien necat, renes dolent,

Radices cordis pereunt, hiraе omnes dolent,
Pulmones distrahuntur, cruciatur iecur. 235

PALINVRVS.

Tum te igitur morbus agitat hepatarius.

CAPPADOX.

Lien dierectust.

PALINVRVS.

Ambula: id lieni optimum est.

CAPPADOX.

Facile est miserum inridere.

PALINVRVS.

Quin tu aliquot dies

Perdura, dum intestina exputescunt tibi. 240

Nunc, dum salsura sat bona est, si id feceris:

Venire poteris intestinis vilis.

CAPPADOX.

Aufer istaec, quaeso, atque hoc responde, quod
rogo.

Potin' coniecturam facere, si narrem tibi,

Hac nocte quod ego somniavi dormiens? 245

PALINVRVS.

Vah, solus hic homo est, qui sciat divinitus.

Quin coniectores a me consilium petunt:

Quod eis respondi, ea omnes stant sententia.

COCVS. CAPPADOX. PALINVRVS.
PHAEDROMVS.

COCVS.

Palinure, quid stas? quin depromuntur mihi, i. s.
II, 2.

Quae opus, parasito ut sit paratum prandium, 250
Quom veniat?

PALINVRVS.

Mane, sis, dum huic conicio somnium.

COCVS.

Tute ipse, si quid somniasti, ad me refers.

PALINVRVS.

Fateor.

COCVS.

Abi, deprome!

PALINVRVS.

Age, tu interea huic somnium
Narra: meliorem, quam ego sum, suppono tibi:
Nam quod scio, omne ex hoc scio.

CAPPADOX.

Operam ut det.

PALINVRVS.

Dabit. 255

CAPPADOX.

Facit hic, quod pauci, ut sit magistrod obsequens.
Da mi igitur operam.

COCVS.

Tametsi non novi, dabo.

CAPPADOX.

Hac nocte in somnis visus sum viderier

Procul sedere longe a me Aesculapium,
 Neque eum ad me adire neque me magni pen-
 dere 260

Visum est.

COCVS.

Item alios deos facturos scilicet:
 Sane illi inter se congruunt concorditer.
 Nil est mirandum, melius si nil sit tibi:
 Namque incubare satius te fuerat Iovi,
 Tibi qui auxilio in iureiurando fuit. 265

CAPPADOX.

Si quidem incubare velint, qui periuraverint:
 Locus praeberi non pote in Capitolio.

COCVS.

Nunc animum advorte. Pacem ab Aesculapio
 Petas: ne forte tibi evenat magnum malum,
 Quod in quiete tibi portentum est.

CAPPADOX.

Bene facis. 270

Ibo atque orabo.

COCVS.

Quae res male vortat tibi!

PALINVRVS.

Proh di immortales, quem conspicio? qui illic est?
 Estne hic parasitus, missus qui est in Cariam?
 Heus, Phaedrome, exi, exi, exi, exi, exi, inquam,
 ocus!

PHAEDROMVS.

Qui istic clamorem tollis?

PALINVRVS.

Parasitum tuom 275

Video currentem, ellum, usque in platead ultima.
Hinc auscultemus, quid agat.

PHAEDROMVS.

Sane censeo.

CVRCVLIO. PHAEDROMVS. PALINVRVS.

CVRCVLIO.

Date viam, noti atque ignoti, dum ego hic officium
meum t. t. c. II, 3.

Facio! fugite omnes, abite et de via secedite:

Ne quem in cursu capite aut cubito aut pectore
obfendam aut genu: 280

Ita nunc subito et propere et celere obiectum est
mihi negotium;

Nec sit tam opulentus quisquam, qui mi obsistat in
via,

Nec strategus nec tyrannus quisquam neque ago-
ranomus

Nec demarchus nec comarchus nec cum tanta gloria,
Quin cadat, quin capite sistat in via de semita! 285

Tum isti Graeci palliati, capite operto qui ambulant,

Qui subfarcinati incedunt cum libris, cum sportulis,

Constant, conferunt sermones inter sese drapetae,

Obstant, obsistunt, obcedunt cum suis sententiis;

Quos videas semper lubentes esse in thermopo-
lium, 290

Vbi quid subripuere (operto capitulo calidum bibunt;

Tristes atque ebrioli abscedunt): eos ego si ob-
fendero,

Ex unoquoque eorum eiiciam crepitum polentarium!
 Tum isti, qui ludunt datatim, servi scurrarum in via,
 Et datores et factores omnes subdam sub solum! 295
 Proinde se domi contineant, vitent infortunio!

PHAEDROMVS.

Recte hic monstrat se imperare posse: nam ita nunc
 mos viget,
 Ita nunc servitium est. Profecto modus haberi non
 potest.

CVRCVLIO.

Ecquis est, qui mihi conmonstret Phaedromum, ge-
 nium meum?
 Ita res subita est: celeriter mi hoc homine convento
 est opus. 300

PALINVRVS.

Te ille quaerit.

PHAEDROMVS.

Quid, si adeamus? Heus, Curculio, te volo!

CVRCVLIO.

Quis vocat? quis nominat me?

PHAEDROMVS.

Qui te conventum cupit.

CVRCVLIO.

Haud mage cupis, quam ego te cupio.

PHAEDROMVS.

O mea opportunitas,
 Curculio exoptate, salve!

CVRCVLIO.

Salve!

PHAE-

PHAEDROMVS.

Salvom gaudeo

Te advenire! Cedo tuam mihi dexteram! Vbi sunt
spes meae? 305

Eloquere, obsecro, hercle!

CVRCVLIO.

Eloquere, te obsecro, hercle, ubi sunt meae?

PHAEDROMVS.

Quid tibi est?

CVRCVLIO.

Tenebrae oboriuntur, genua inedia succidunt.

PHAEDROMVS.

Lassitudine hercle, credo.

CVRCVLIO.

Retine, retine me, obsecro!

PHAEDROMVS.

Vide, ut expalluit! datin' isti sellam, ubi adsi-
dat, cito

Et aqualem cum aqua? properatin' ocius?

CVRCVLIO.

Animo male est. 310

PHAEDROMVS.

Vin' aquam?

CVRCVLIO.

Si frustulenta est: da, obsecro, hercle: obsorbeam.

PHAEDROMVS.

Vae capiti tuo!

CVRCVLIO.

Obsecro hercle, facite, ventum ut gaudeam.

PHAEDROMVS.

Maxime.

II.

CVRCVLIO.

Quid facitis, quaeso?

PALINVRVS.

Ventum.

CVRCVLIO.

Nolo equidem mihi

Fieri ventulum.

PHAEDROMVS.

Quid igitur?

CVRCVLIO.

Esse, ut ventum gaudeam.

PHAEDROMVS.

Iupiter te dique perdant!

CVRCVLIO.

Perii, prospicio parum; 315

Osmarum habeo dentis plenos; lippiunt fauces fame;
Ita cibi vacivitate venio laxis lactibus.

PHAEDROMVS.

Iam edes aliquid.

CVRCVLIO.

Nolo hercle aliquid; certum quam aliquid mavolo.

PHAEDROMVS.

Imo si scias, reliquiae quae sint tibi . . . .

CVRCVLIO.

Scire nimis lubet,

Vbi sient: nam illis conventis sane opus est meis
dentibus. 320

PHAEDROMVS.

Perna suis, abdomen, sumen, glandium.

CVRCVLIO.

Aiin' tu omnia hic?

In carnario fortasse dicis.

CVRCVLIO.

35

PHAEDROMVS.

Imo in lancibus;

Quae tibi sunt parata, postquam scimus venturum.

CVRCVLIO.

Vide,

Ne me ludas.

PHAEDROMVS.

Ita me amabit, quam ego amo, ut
haucl ego mentior.

Sed quod te misi, nihilo sum certior.

CVRCVLIO.

Nihil attuli. 325

PHAEDROMVS.

Perdidisti me!

CVRCVLIO.

Invenire possum, si mi operam dabis.

Postquam tuo iussu profectus sum: perveni in Caiiam;

Video tuom sodalem; argenti rogo uti faciat copiam.

Scires, velle gratiam tuam: noluit frustrarier,

Vt decet velle hominem amicum amico atque opi-
tularier: 330

Mihi respondit paucis verbis atque adeo fideliter,

Quod tibi esset, item sibi esse, magnam argenti in-
opiam.

PHAEDROMVS.

Perdis me tuis dictis!

CVRCVLIO.

Imo servo et servatum volo.

Postquam mihi responsum est: abeo ab illo moe-
stus ad forum,

Frustra med illo advenisse. Forte adspicio mili-
tem, 335

Adgredior hominem, saluto adveniens. Salve, inquit, mihi,

Prendit dexteram, seducit, rogat, quid veniam Cariam.

Dico, me illo advenisse animi causa. Ibi me interrogat,

Ecquem in Epidauro trapezitam Lyconem noverim?

Dico, me novisse. — Quid lenonem Cappadocem? —

Adnuo, 340

Visitasse. Sed quid eum vis? — Quia de illo emi virginem

Mnis triginta, vestem, aurum. Et pro his decem coaccidunt minae. —

Dedidisti argentum? inquam. — Imo apud trapezitam situm est

Illum, quem dixi, Lyconem; atque ei mandavi, qui anulo

Meo tabellas obsignatas attulisset, ut daret 345

Operam, ut mulierem a lenone cum auro et veste abduceret.

Postquam hoc mihi narravit: abeo ab illo; revocat me eloco,

Vocat ad coenam; religio fuit: denegare nolui.

Quid, si abeamus, decumbamus? inquit. Consilium placet.

Neque diem decet morari, neque nocti nocerier. 350

Omnis res parata est et nos, quibus paratum est, adsumus.

Postquam coenati atque adpoti: talos poscit sibi in manum;

Provocat me, in aleam ut ego ludam. Pono pallium;

Ille suum anulum opposivit, invocat Planesium.

PHAEDROMVS.

Meosne amores?

CVRCVLIO.

Tace parumper. Iacit volturios quatuor. 355
 Talos arripio, invoco almam meam nutriculam Her-
 culem,
 Iacto basilicum, propino magnum poclum; ille ecibit,
 Caput deponit, condormiscit; ego ei subduco anulum,
 Deduco pedes de lecto clam, ne miles sentiat;
 Rogitant servi, quo eam? dico me ire, quo saturi
 solent; 360
 Ostium ubi conspexi: exinde me eloco protinam dedi.

PHAEDROMVS.

Laudo.

CVRCVLIO.

Laudato, quando illud, quod cupis, ecfecero.
 Eamus nunc intro: ut tabellas consignemus.

PHAEDROMVS.

Non moror.

CVRCVLIO.

Atque aliquid prius obtrudamus, pernam, sumen,
 glandium.
 Haec sunt ventri stabilimenta, pane et assa bu-
 bula, 365
 Poculum grande, aula magna: ut satis consilia sup-
 petant.
 Tu consignato tabellas; hic ministrabit; ego edam:
 Dicam, quemadmodum conscribas. Sequere me
 hac intro.

PHAEDROMVS.

Sequor.

LYCO. CVRCVLIO, PVER. LENO.

LYCO,

Beatus videor; subduxi ratiunculam, i. s. III.
 Quantum aeris mihi sit quantumque alieni siet: 370
 Dives sum, si non reddo eis, quibus debeo.
 [Si reddo eis, quibus debeo, plus alieni est.]
 Verum hercle vero viros convellere cogito,
 Si mage me instabunt; ad praetorem subferam,
 Habent hunc morem plerique argentarii,
 Ut alius alium poscant, reddant nemini, 375
 Pugnis rem solvant, si quis poscat durius.
 Mature qui quaesivit homo pecuniam,
 Nisi eam mature parsit, mature esurit.
 Cupio aliquem emere puerum, qui usurarius
 Nunc mihi quaeratur: usus est pecunia. 380

CVRCVLIO,

Nil tu me saturum monueris; memini et scio.
 Ego hoc efectum lepide tibi tradam! Tace.
 Edepol nae ego hic med intus explevi probe
 Et quidem reliqui in ventre cellae uni locum,
 Vbi reliquiarum reliquias reconderem, 385
 Quis hic est, operto capite qui Aesculapium
 Salutat? Attat, quem quaerebam! Sequere me.
 Simulabo, quasi non noverim. Heus tu! te volo,

LYCO,

Vnocule, salve.

CVRCVLIO,

Quaeso, deridesne me?

LYCO.

De Coclitum prosapia te esse arbitror: 390
 Nam ii sunt unoculi.

CVRCVLIO.

Catapulta hoc ictum est mihi

Apud Sicyonem.

LYCO.

Nam quid id refert mea,
An aula quassa cum cinere ecfossus siet?

CVRCVLIO.

Superstitiosus hic quidem est: vera praedicat:
Nam illaecce catapultae ad me crebro conmeant. 395
Adulescens, ob rempublicam hoc ictum est mihi
Quod insigne habeo: quaeso ne me incomities.

LYCO.

Licetne inforare, si incomitari haud licet?

CVRCVLIO.

Non inforabis me quidem nec mihi placens
Tuom profecto nec forum nec comitium. 400
Sed hunc, quem quaero, conmonstrare si potes,
Inibis a me solidam et grandem gratiam.
Trapezitam ego Lyconem quaero.

LYCO.

Dic mihi,

Quid eum nunc quaeris, aut cuiatis.

CVRCVLIO.

Eloquar.

Ab Therapontigono Platagidoro milite. 405

LYCO.

Novi edepol nomen: nam mihi istoc nomine,
Dum scribo, explevi totas ceras quatuor.
Sed quid Lyconem quaeris?

CVRCVLIO.

Mandatum est mihi,

Vt has tabellas ad eum ferrem.

LYCO.

Quis tu homo es?

CYRCVLIO.

Libertus illius, quem omnes Summanum vocant. 410

LYCO.

Summane, salve. Qui Summanus, fac sciam.

CYRCVLIO.

Quia vestimenta, ubi obdormivit ebrius,
Summano: ob eam rem me omnes Summanum vo-
cant.

LYCO.

Alibi te meliust quaerere hospitium tibi:
Apud me profecto nihil est Summano loci. 415
Sed istunc, quem quaeris, ego sum.

CYRCVLIO.

Quaeso, tune is es

Lyco trapezita?

LYCO.

Ego sum.

CYRCVLIO.

Multam me tibi

Salutem iussit Therapontigonus dicere,
Et has tabellas dare me iussit.

LYCO.

Mihin'?

CYRCVLIO.

Ita.

Cape; signum nosce. Nostin'?

LYCO.

Quidni noverim, 420

Clypeatus elephantum ubi machaera dissicit?

CVRCVLIO.

Quod istic scriptum est, id te orare iusserat
 Profecto ut faceres, suam si velles gratiam.

LYCO.

Concede: inspiciam, quid sit scriptum.

CVRCVLIO.

Maxume, 425

Tuo arbitrato, — dum auferam abs te id, quod peto.

LYCO.

„Miles Lyconid in Epidaurod hospiti
 Suo Therapontigonus Platagidorus plurimam
 Salutem dicit.

CVRCVLIO.

Meus hic est: hamum vorat!

LYCO.

„Tecum oro et quaeso, qui has tabellas adferet
 Tibi, ut ei detur, quam istic emi virginem 430
 (Quod te praesente istic egi atque interprete)
 Et aurum et vestem. Scis, uti convenerit.
 Argentum des lenonid, huic des virginem.“
 Vbi ipse? cur non venit?

CVRCVLIO.

Ego dicam tibi.

Quia nudius quartus venimus indu Cariam 435
 Ex India: ibi nunc statuum volt dare auream
 Solidam faciendam ex auro Philippeo, quae siet
 Septempedalis, factis monumentum suis.

LYCO.

Quamobrem istuc?

CVRCVLIO.

Dicam. Quia enim Persas, Paphlagonas,
 Synopeas, Arabas, Caras, Cretanos, Syros, 440

Rhodium atque Lyciam, Perediam et Perbibesiam,
 Centauromachiam et Classiam Vnomammiam,
 Libyamque totam et omnem Conterebromiam,
 Dimidiam partem nationum usque omnium,
 Subegit solus intra viginti dies. 445

LYCO.

Vah!

CYRCVLIO.

Quid mirare?

LYCO.

Quia enim in cavea si forent
 Conclusid, itidem ut pulli gallinacei,
 Ita non potuere uno anno circumirier.
 Credo hercle, te esse ab illo: nam ita nugas blatis.

CYRCVLIO.

Imo etiam porro, si vis, dicam.

LYCO.

Nil moror. 450

Sequere hac: te absolvam, qua advenisti gratia.
 Atque eccum video. Leno, salve.

LENO.

Di te ament.

LYCO.

Quid hoc, quod ad te venio?

LENO.

Dicas, quid velis.

LYCO.

Argentum accipias, cum illo mittas virginem.

LENO.

Quid, quod iuratus sum?

LYCO.

Quid id refert tua, 455

Dum argentum accipias?

LENO.

Qui monet, quasi adiuvat.

Sequimini.

CVRCVLIO.

Leno, cave mihi sit in te mora!

C H O R A G V S.

Edepol nugatorem lepidum lepide hunc nactust Phae-
dromus. t. t. c. IV, I.Kalopphantamne an sycophantam esse hunc mage di-
cam, nescio.Ornamenta, quae locavi, metuo ut possim reci-
pere. 460Quamquam cum istoc mihi negoti nihil est: ipsi
PhaedromoCredidi; tamen adservabo. Sed dum hic egreditur
foras,Conmonstrabo, quo in quemque hominem facile in-
veniatis loco:Ne nimio opere sumat operam, si quem conven-
tum velit,Vel vitiosum vel sine vitio, vel probum vel impro-
bum. 465Periurum hominem convenire qui volt, mitto in co-
mitium;Qui mendacem et gloriosum, apud Cloacinae sa-
crum.

Ditis damnosos maritos sub Basilica quaerito.
 Ibidem erunt scorta exoleta, quique stipulari solent.
 Symbolarum conlatores apud forum piscarium. 470
 In foro infimo boni homines atque dites ambulant.
 In medio propter Canalem, ibi ostentatores meri.
 Confidentes garrulique et malevoli supra Lacum,
 Qui alteri de nihilo audacter dicunt contumeliam,
 Et qui ipsi sat habent quod ipsis vere possit di-
 cier. 475
 Sub Veteribus, ibi sunt, qui dant quique accipiunt
 foenori.
 Castoris pone aedem, ibi sunt, subito quibus cre-
 das male.
 Tusco in vico, ibi sunt homines, qui ipsi sese ven-
 ditant.
 In Velabro vel pistorem, vel lanium, vel haru-
 spicem,
 Vel qui ipsi vortant, vel, quae aliis subvorsentur,
 praebeant. 480
 [Ditis damnosos maritos apud Leucadium Oppiam.]
 Sed interim fores crepuere: linguae moderandum
 est mihi. i. t.

CVRCVLIO. CAPPADOX. LYCO.

CVRCVLIO.

I tu prae, virgo: non queo, quod pone me est, ser-
 vare. i. t. c. IV, 2.
 Et aurum et vestem omnem suam esse aibat, quid-
 quid haec haberet.

CAPPADOX.

Nemo iit inficias.

CVRCVLIO.

Attamen meliusculum est monere.

LYCO.

Memento , promississe te , si quisquam hanc li-
berali 485

Causa manu adsereret, mihi omne argentum reddi-
tum iri,

Minas triginta.

CAPPADOX.

Meminero; de istoc quietus esto:

Et nunc idem dico.

CVRCVLIO.

Et commemnisse haec ego volam te.

CAPPADOX.

Memini et mancupio tibi dabod.

CVRCVLIO.

Egon' ab lenone quidquam
Mancupio accipiam, quibus sui nihil est, nisi una
lingua, 490

Qui abiurant, si quid creditum est? Alienos man-
cupatis,

Alienos mittitis manud, alienisque imperatis;

Nec vobis auctor ullus est, nec vosmet estis ulli.

Item genus est lenonium inter homines meo qui-
dem animo,

Vt muscae culices cimices pedesque pulicesque: 495

Odio et malo et molestiae, bono usui estis
nulli;

Nec quisquam vobiscum in foro frugi consistere
audet:

Qui constitit, culpant eum, conspuitur, vituperatur;
Eum rem fidemque perdere, tametsi nil fecit, aiunt.

LYCO.

Edepol lenones meo animo novisti, lusce, le-
pide. 500

CVRCVLIO.

Eodem hercle vos pono et paro: parissumi estis
hibus.

Hi saltem in occultis locis prostant: vos in foro
ipso;

Vos foenore, hi malo suadendo et lustris lacerant
homines.

Rogitationes plurimas propter vos populus scivit,
Quas vos rogatas rumpitis: aliquam reperitis ri-
mam. 505

Quasi aquam ferventem frigidam esse, ita vos pu-
tatis leges.

LYCO.

Tacuisse mavellem.

CAPPADOX.

Haud male meditate maledicax es.

CVRCVLIO.

Indignis si male dicitur, maledictum id esse dico;
Verum si dignis dicitur, benedictum este mo qui-
dem animo.

Ego mancipem te nil moror nec lenonem alium
quemquam. 510

Lyco, numquid vis?

LYCO.

Bene vale.

CVRCVLIO.

Vale.

CAPPADOX.

Heus tu: tibi ego dico!

CVRCVLIO.

Eloquere, quid vis.

CAPPADOX.

Quaeso, ut hanc cures, bene ut sit isti.

Bene ego istam eduxi meae domi et pudice.

CVRCVLIO.

Si huius miseret:

Ecquid das, qui bene sit?

CAPPADOX.

Malum.

CVRCVLIO.

Tibi opust, qui te procures.

CAPPADOX.

Quid, stulta, ploras? Ne time; bene hercle vendidi
ego te. 515

Fac, sis, bonae frugi sies! Sequere istum, bella, belle!

LYCO.

Summane, numquid nunc iam me vis?

CVRCVLIO.

Vale atque salve:

Nam et operam mi et pecuniam benigne praebuisti.

LYCO.

Salutem multam dicito patrono.

CVRCVLIO.

Nuntiabo.

LYCO.

Numquid vis, leno?

CAPPADOX.

Istas minas decem, qui me procurem, 520

Dum melius sit mihi, des.

LYCO.

Dabuntur: cras peti iubeto.

CAPPADOX.

Quando bene gessi rem, volo hic in fano supplicare:
Nam illanc minis olim decem puellam parvolam emi;
Sed eum, qui mi illam vendidit, nunquam postilla
vidi;

Periisse credo. Quid id mea refert? ego argentum
habeo. 525

Quoi dei homini sunt propitii, lucrum ei profecto
obiiciunt.

Nunc re divinae operam dabo. Certum est bene
me curare.

THERAPONTIGONVS. LYCO.

THERAPONTIGONVS.

Non ego nunc mediocri incedo iratus iracun-
dia, t. t. c. IV, 3.

Sed eapse illa, qua excidionem facere condidici op-
pidis.

Nunc nisi tu mihi propere properas dare iam tri-
ginta minas, 530

Quas ego apud te deposivi, vitam propera ponere!

LYCO.

Non edepol ego mediocri nunc te macto infortunio,
Sed eopse illo, quo mactare soleo, quoi nil debeo.

THERAPONTIGONVS.

Ne te mihi facias ferocem aut supplicare cen-
seas!

LYCO.

LYCO.

Nec tu me quidem unquam subiges, redditum ut
reddam tibi, 535

Nec daturus sum!

THERAPONTIGONVS.

Idem ego istuc, quom credebam, credidi,
Te nihil esse redditurum.

LYCO.

Cur nunc a me igitur petis?

THERAPONTIGONVS.

Scire volo, quoi reddidisti.

LYCO.

Lusco liberto tuo;
Is Summanum se vocari dixit; eii reddidi,
Qui has tabellas obsignatas attulit.

THERAPONTIGONVS.

Quas tu mihi tabulas, t. t. 540
Quos tu mihi luscos libertos, quos Summanos so-
mnias? t. t. c.
Nec mihi quidem libertus ullus est.

LYCO.

Facis sapientius,
Quam pars latronum, libertos qui habent et eos de-
serunt.

THERAPONTIGONVS.

Quid fecisti?

LYCO.

Quod mandasti, feci honoris gratia,
Tuom qui signum ad me attulisset, nuntium ne
spernerem. 545

THERAPONTIGONVS.

Stultior stulto fuisti, qui iis tabellis crederes.

II.

[4]

LYCO.

Quis res publica et privata geritur, nonne iis cre-
derem?

Ego abeo: tibi res soluta est recte. Bellator, vale.

THERAPONTIGONVS.

Qui valeam?

LYCO.

At tu aegrota, si vis, per med aetatem quidem.

THERAPONTIGONVS.

Quid ego nunc faciam? quid refert me fecisse re-
gibus, 550

Vt mi obedirent, si hic me hodie umbraticus deri-
serit?

CAPPADOX. THERAPONTIGONVS.

CAPPADOX.

Quoi hominum di sunt propitii, ei non esse iratos
puto. t. t. c. IV, 4.

Postquam rem divinam feci: venit in mentem mihi,
Ne trapezita exulatum abierit, argentum ut petam:
Vt ego potius comedim, quam ille.

THERAPONTIGONVS.

Iusseram salvere te.

CAPPADOX.

Therapontigone Platagidore, salve! Salvos quom
advenis 555

In Epidaurum: hic hodie apud me — nunquam de-
linges salem.

THERAPONTIGONVS.

Bene vocas; verum vocata res est, ut male sit tibi.
Sed quid agit meum mercimonium apud te?

CAPPADOX.

Nil apud me quidem
(Ne facias testis), neque equidem debeo quidquam.

THERAPONTIGONVS.

Quid est? 560

CAPPADOX.

Quod fui iuratus, feci.

THERAPONTIGONVS.

Reddin', an non, virginem,
Priusquamde huic machaerae te meae obicio, ma-
stigia?

CAPPADOX.

Vapulare ego te vehementer iubeo. Ne me ter-
rites!

Illa abducta est; tu auferere hinc a me, si perges
mihi

Male loqui profecto, quoi ego, nisi malum, nil de-
beo! 565

THERAPONTIGONVS.

Mihin' malum minitare?

CAPPADOX.

Atque edepol non minitabor, sed dabo,
Mihi molestus si esse perges!

THERAPONTIGONVS.

Leno minitatur mihi,
Meaeque pugnae proeliares plurimae obtritae iacent?
At ita me machaera et clypeus bene iuvent pugnan-
tem in acie, t. t. 570

Nisi mihi virgo redditur: t. d. e.
Iam ego te faciam ut hic formicae frustillatim dif-
ferant!

CAPPADOX.

At ita mea e volsellae, pecten, speculum, calamistrum
meum

Bene me amassint meaque axicia linteumque ex-
tersui,

Vt ego tua magnifica verba neque istas tuas ma-
gnas minas

Pluris non facio, quam ancillam meam, quae latri-
nam lavat. 575

Ego illam reddidi, qui argentum a te attulit.

THERAPONTIGONVS.

Quis is est homo?

CAPPADOX.

Tuom libertum sese aiebat esse Summanum.

THERAPONTIGONVS.

Meum?

Attat, Curculio hercle verba mihi dedit, quom co-
gito:

Is mihi anulum subripuit.

CAPPADOX.

Perdidistin' tu anulum?

Miles, pulcre centuriatus es expuncto in mani-
pulo! 580

THERAPONTIGONVS.

Vbi nunc Curculionem inveniam?

CAPPADOX.

In tritico facillume

Vel quingentos curculiones pro uno faxo reperies.
Ego abeo. Vale atque salve.

THERAPONTIGONVS.

Male vale! male sit tibi! —
 Quid ego faciam? maneam an abeam? Siccine mi
 os esse oblitum?
 Cupio dare mercedem, qui illunc, ubi sit, conmon-
 stret mihi! 585

CVRCVLIO.

Antiquom audivi poëtam scripsisse in tragoedia:
 t. t. c. V, 1.
 Mulieres duas peiores esse, quam unam. Res ita
 est;
 Verum mulierem peiorem, quam haec amica est
 Phaedromi,
 Non vidi neque audii, neque pol dici nec fingi
 potest
 Peior, quam haec est: quae ubi me habere hunc
 conspicata est anulum, 590
 Rogat, unde habeam. — Quid tu id quaeris? —
 Quia mihi quaesito est opus. —
 Nego, me dicere. Vt eum eriperet, mordicus arri-
 puit manum.
 Vix foras me abripui atque ecfugi. Apage istanc
 caniculam!

PLANESIVM. PHAEDROMVS. CVRCV-
LIO. THERAPONTIGONVS.

PLANESIVM.

Phaedrome, propera . . . .

PHAEDROMVS.

Quid properem?

PLANESIVM.

Parasitum ne amiseris! t. t. c. V, 2.

Magna res est!

PHAEDROMVS.

Nulla est mihi: nam, quam habui, ad-
sumsi celeriter. 595

Teneo: quid negoti est?

PLANESIVM.

Rogita, unde istunc habeat anulum.

Pater istuncce gestitavit meus.

CVRCVLIO.

At mea matertera!

PLANESIVM.

Mater eii utendum dederat.

CVRCVLIO.

Pater eius rursus mihi!

PLANESIVM.

Nugas garris.

CVRCVLIO.

Soleo: nam propter eas vivo facilius.

Quid nunc?

PLANESIVM.

Obsecro, parentes ne meos mihi prohibeas! 600

CVRCVLIO.

Quid ego? sub gemman' abstrusos habeo tuam ma-
trem et patrem?

PLANESIVM.

Libera ego sum nata.

CVRCVLIO.

Et alii multi, qui nunc serviunt.

PLANESIVM.

Enimvero irascor.

CVRCVLIO.

Dixi equidem tibi, unde ad me hic perve-
nerit.

Quotiens dicundum est? Elusi militem, inquam,
in alea.

THERAPONTIGONVS.

Salvos sum: eccum, quem quaerebam! Quid agis,
bone vir?

CVRCVLIO.

Audio. 605

Sis tribus bolis, vel in chlamydem.

THERAPONTIGONVS.

Quin tu is in malam crucem
Cum bolis, cum bullis? Reddin' etiam argentum aut
virginem?

CVRCVLIO.

Quod tu argentum, quas mihi tricas narras? quàm
tu virginem

Me reposcis?

THERAPONTIGONVS.

Quam ab lenone abduxisti hodie, scelus viri.

CVRCVLIO.

Nullam abduxi.

THERAPONTIGONVS.

Certe eccistam video.

PHAEDROMVS.

Virgo haec libera est. 610

THERAPONTIGONVS.

Mean' ancilla libera ut sit, quam ego nunquam
emisi manu?

PHAEDROMVS.

Quis tibi hanc dedit mancupio, aut unde emisti?
fac sciam.

THERAPONTIGONVS.

Ego quidem prod istac rem solvi ab trapezita meo,
Quam ego pecuniam quadruplicem abs te et lenone
auferam!

PHAEDROMVS.

Qui scias mercari furtivas atque ingenuas virgines,
Ambula in ius!

THERAPONTIGONVS.

Non.

PHAEDROMVS.

Licet ted antestari?

THERAPONTIGONVS.

Non licet.

PHAEDROMVS.

Iupiter te, male, male perdat! intestatus vivito!

CVRCVLIO.

At ego, quem licet, te . . . .

PHAEDROMVS.

Accede huc.

THERAPONTIGONVS.

Servom antestari? vide!

CVRCVLIO.

Hem, ut scias, me liberum esse!

THERAPONTIGONVS.

Ergo ambula in ius! hem tibi!

CVRCVLIO.

Cives, o cives!

THERAPONTIGONVS.

Quid clamas?

PHAEDROMVS.

Quid tibi istum tactio est? 620

THERAPONTIGONVS.

Quia mihi lubitum est!

PHAEDROMVS.

Accede huc, tu! Ego illum tibi dedam: tace.

CVRCVLIO.

Phaedrome, obsecro, serva me!

PHAEDROMVS.

Tamquam me et genium meum!

Miles, quaeso, uti mihi dicas, unde illum habeas
anulum,

Quem parasitus hic te elusit.

PLANESIVM.

Per tua genua te obsecro,

Ut nos facias certiiores!

THERAPONTIGONVS.

Quid istuc ad vos attinet? 625

Quaeratis chlamydem et machaeram hanc, unde
ad me pervenerit!

CYRCVLIO.

Vt fastidit gloriosus!

THERAPONTIGONVS.

Mitte istum: ego dicam omnia.

CYRCVLIO.

Nihil est, quod illic dicit.

PLANESIVM.

Fac me certiolem, te obsecro! i. t.

THERAPONTIGONVS.

Ego dicam. Surge! Hanc rem agite atque animum
advortite! i. s.

Pater meus habuit Periphanes, Planesium. 630

Is, priusquam moritur, mihi dedit, tamquam suo,
Vt aequom fuerat, filio . . . .

PLANESIVM.

Proh, Iupiter!

THERAPONTIGONVS.

Et ipse heredem me facit.

PLANESIVM.

Pietas mea,

Serva me, quando ego te servavi sedulo!

Frater mi, salve!

THERAPONTIGONVS.

Qui istuc ego credam? Cedo, 635

Si vera memoras, quae fuit mater tua?

PLANESIVM.

Cleobula.

THERAPONTIGONVS.

Nutrix quae fuit?

PLANESIVM.

Archestrata.

Ea me spectatum tulerat per Dionysia.

Postquam illo ventum est, iam, ut me conlocaverat:
 Exoritur ventus turbo; spectacula ibi ruont; 640
 Ego pertimesco: tum ibi me nescio qui arripit
 Timidam atque pavidam, nec vivam nec mortuam;
 Nec, quo me pacto abstulerit, possum dicere.

Therapontigonvs.

Memini, istanc turbam fieri. Sed tum dic mihi,
 Vbi is est homo, qui te subripuit?

Planesivm.

Nescio; 645

Verum hunc servavi semper mecum una anulum.
 Cum hoc olim perii.

Therapontigonvs.

Cedo, ut inspiciam.

Cvrcvllo.

Sanan' es,

Quae isti conmittas?

Planesivm.

Sine modo.

Therapontigonvs.

Proh Iupiter,

Hic est, quem ego tibi misi natali die.

Tam facile novi, quam me. Salve, mea soror! 650

Planesivm.

Frater mi, salve!

Phaedromvs.

Deos volo bene vortere

Istanc rem vobis!

Cvrcvllo.

At ego nobis omnibus:

Tu ut hodie adveniens caenam des sororiam;

Hic nuptialem cras dabit. Promittimus.

PHAEDROMVS.

Tace tu!

CYRCVLIO.

Non taceo, quando res vortit bene. 655

Tu istanc desponde huic, miles: ego dotem dabo.

THERAPONTIGONVS.

Quid dabis?

CYRCVLIO.

Egone? Vt semper, dum vivat, me alat.

THERAPONTIGONVS.

Verum hercle dico: me lubente feceris.

Et leno hic debet nobis triginta minas.

PHAEDROMVS.

Quamobrem istuc?

THERAPONTIGONVS.

Quia ille ita repromisit mihi, 660

Si quisquam hanc liberali adseruisset manu,

Sine controversia omne argentum reddere.

PHAEDROMVS.

Nunc eamus ad lenonem.

THERAPONTIGONVS.

Laudo.

PHAEDROMVS.

Hoc prius volo,

Meam rem, agere.

THERAPONTIGONVS.

Quid id est?

PHAEDROMVS.

Vt mihi hanc despondeas.

CYRCVLIO.

Quid cessas, miles, hanc huic uxorem dare? 665

THERAPONTIGONVS.

Si haec volt.

PLANESIVM.

Mi frater, cupio.

THERAPONTIGONVS.

Fiat.

CVRCVLIO.

Bene facis.

PHAEDROMVS.

Spondesne, miles, mi hanc uxorem?

THERAPONTIGONVS.

Spondeo.

CVRCVLIO.

Et ego hunc alumnum spondeo.

THERAPONTIGONVS.

Lepide facis.

Sed eccum lenonem, incedit, thesaurum meum.

CAPPADOX. THERAPONTIGONVS.

PHAEDROMVS. PLANESIVM.

CAPPADOX.

Argentariis male credi qui aiunt, nugas praedicant:

t. t. c. V, 3. 670

Nec bene nec male credi dico: id adeo ego hodie expertus sum:

Non male creditur, qui nunquam reddunt, sed prorsum perit.

Velut decem minas dum hic solvit, omnis mensas transiit;

Postquam nil sit, clamore hominem posco; ille in
ius me vocat;

Pessume metui, ne mi hodie apud praetorem sol-
veret; 675

Verum amici compulerunt: reddit argentum domo.
Nunc domum properare certum est.

Therapontigonvs.

Heus tu, leno, te volo.

Phaedromvs.

Et ego te volo.

Cappadox.

At ego vos nolo ambo.

Therapontigonvs.

Sta, sis, eloco

Atque argentum propere propera vomere!

Cappadox.

Quid tecum est mihi aut

Tecum autem?

Therapontigonvs.

Hodie ex te quia faciam pilum cata-
pultarium, 680

Ac quia te nervo torquebo itidem ut catapultae
solent.

Phaedromvs.

Deligatum te hodie faciam cum catello ut adcubes;
Ferreum ego dico.

Cappadox.

At ego vos ambo in robusto carcere
Vt pereatis!

Therapontigonvs.

Collum obstringe! abduce istum in ma-
lam crucem!

PHAEDROMVS.

Quidquid est, ipse ibit potius.

CAPPADOX.

Proh deum atque hominum fidem, 685
Hoccine pactod indemnatum atque intestatum me
abripi?

Obsecro, Planesium, et te, Phaedrome, auxilium ut
feratis! t. t.

PLANESIVM.

Frater, obsecro te, noli hunc indemnatum per-
dere! t. t. c.

Bene et pudice me domi habuit.

THERAPONTIGONVS.

Haud voluntate id sua: i. t.
Aesculapio huic habeto, quom pudica es, gra-
tiam: t. t. c. 690
Nam is si valuisset, iampridem, quoquo posset,
mitteret.

PHAEDROMVS.

Animum advortite, si potissum hoc inter vos con-
ponere.

Mitte istunc! Accede huc, leno! Dicam meam
sententiam,

Si quidem voltis, quod decrero, facere.

THERAPONTIGONVS.

Tibi permittimus.

CAPPADOX.

Dum quidem hercle ita iudices, ne quisquam a me
argentum auferat. 695

THERAPONTIGONVS.

Quodne promisti?

CAPPADOX.

Qui promisi?

PHAEDROMVS.

Lingua.

CAPPADOX.

Eadem nunc nego.

Dicundi haec, non rem perdundi, gratia nata est
mihi.

THERAPONTIGONVS.

Nihil agit: collum obstringe homini!

CAPPADOX.

Iamiam faciam, ut iusseris.

THERAPONTIGONVS.

Quando vir bonus es, responde, quod rogo.

CAPPADOX.

Roga, quod lubet.

THERAPONTIGONVS.

Promistin', hanc liberali si quisquam adsereret
manu, 700

Te omne argentum redditurum?

CAPPADOX.

Non conmemini dicere.

THERAPONTIGONVS.

Quid? negas?

CAPPADOX.

Nego hercle vero. Quo praesente? quo in
loco?

THERAPONTIGONVS.

Me ipso praesente et trapezita Lycone.

CAPPADOX.

Non taces?

THE-

THERAPONTIGONVS.

Non taceo.

CAPPADOX.

Non ego te floccifacio, ne me territes.

THERAPONTIGONVS.

Me ipso praesente et Lycone factum est.

PHAEDROMVS.

Satis credo tibi. 705

Nunc adeo, ut tu scire possis, leno, meam sententiam:

Libera haec est; hic huius frater; haec autem illius soror;

Haec mihi nubet: tu huic argentum redde! Hoc iudicium meum est;

Tu autem in nervo iam iacebis, nisi mi argentum redditur.

CAPPADOX.

Hercle istanc rem iudicasti perfidiose, Phaedrome. 710

Et tibi oberit, et te, miles, di deaque perduint!

Tu me sequere!

THERAPONTIGONVS.

Quo sequar ego te?

CAPPADOX.

Ad trapezitam meum,

Ad praetorem: nam inde rem solvo omnibus, quibus debeo.

THERAPONTIGONVS.

Ego te in nervom, haud ad praetorem, hinc rapiam, ni argentum refers!

CAPPADOX.

Ego te vehementer perire cupio, ne me nescias! 715

Therapontigonvs.

Itane vero?

Cappadox.

Ita hercle vero!

Therapontigonvs.

Novi ego hos pugnosc meos.

Cappadox.

Quid tum?

Therapontigonvs.

Quid tum? rogitas? Hisce ego, si tu me
inritaveris,

Placidum te hodie reddam!

Cappadox.

Age, ergo recipe actutum.

Therapontigonvs.

Licet.

Phaedromvs.

Tu apud me coenabis, miles: hodie fient nuptiae.

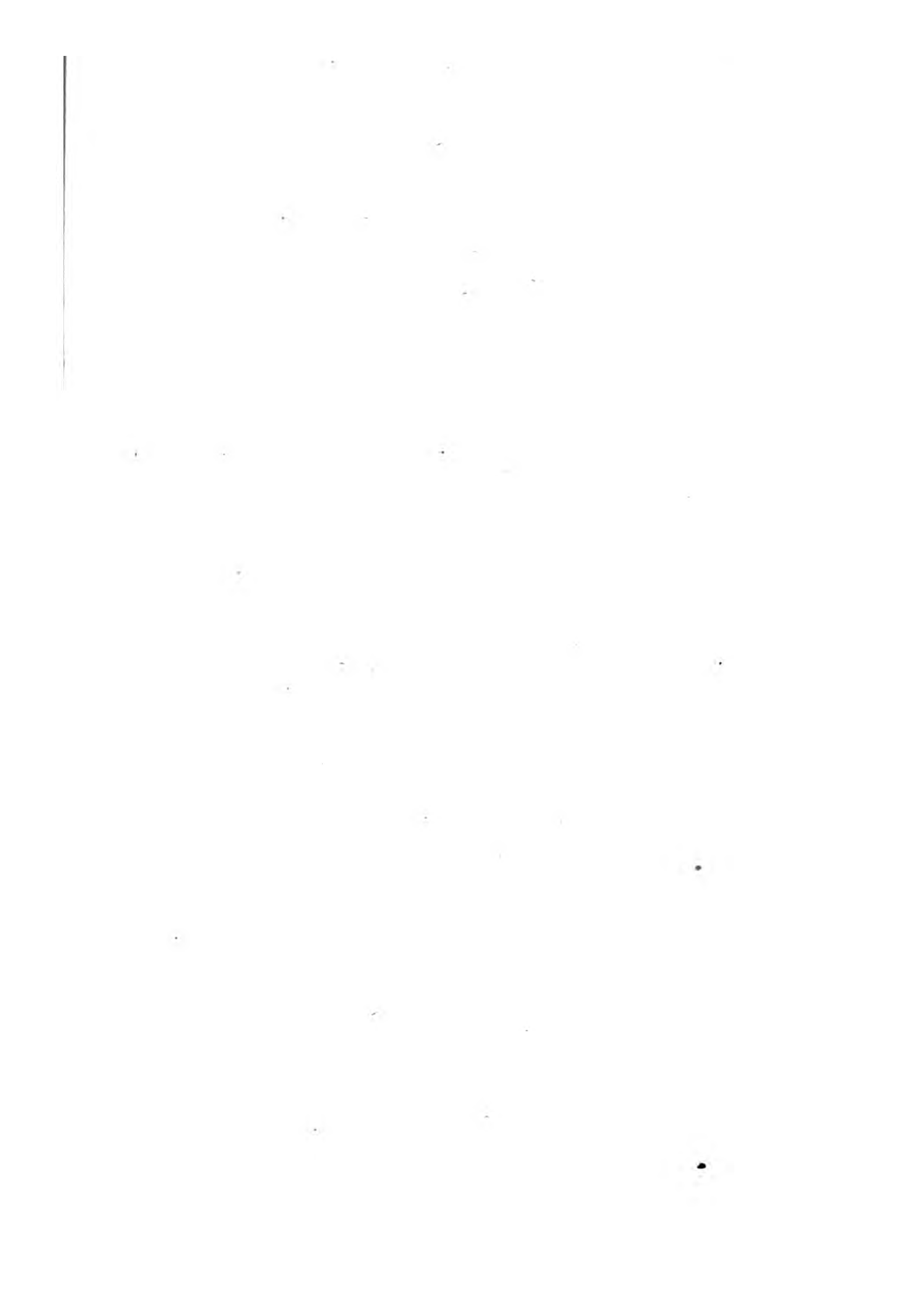
Therapontigonvs.

Quae res bene vortat mi et vobis! Spectatores,
plaudite.

720

E P I D I C V S.

A R G V M E N T V M.

Emit fidicinam, filiam credens, senex
Persuasu servuli; atque is conducticiam
Iterum pro amica ei subiecit; filio
Dat herili argentum; eo sororem destinat
Imprudens iuvenis. Mox compressae ac militis
Cognoscit opera sibi senex os sublitum
(Vt ille amicam, haec quaeritabat filiam);
Sed inventa gnata servulum emittit manu.

DRAMATIS PERSONAE.

EPIDICVS.
THESPRIO,
STRATIPPOCLES,
CHAERIBVLVS.
APOECIDES.
PERIPHANES,
MILES,
PHILIPPA.
VIRGO.
FIDICINA.
DANISTA.
GREX.

EPIDICVS. THESPRIO.

EPIDICVS.

Heus, adulescens!

THESPRIO.

Quis properantem meprehendit pallio? t. t. c. I, I.

EPIDICVS.

Familiaris.

THESPRIO.

Fateor: nam odio es nimium familiariter.

EPIDICVS.

Respice vero, Thesprio!

THESPRIO.

Vah, Epidicumne ego conspikor?

EPIDICVS.

Certe oculis utere.

THESPRIO.

Salve.

EPIDICVS.

Di dent, que velis. i. s.

Venire salvom gaudeo.

THESPRIO.

Quid ceterum?

EPIDICVS.

Quod coadsolet: i. t. s. 5

Coena tibi dabitur.

THESPRIO.

Spondeo.

EPIDICVS.

Quid?

THESPRIO.

Me accepturum, si dabis.

EPIDICVS.

Quid tu? agis, ut velis.

THESPRIO.

Exemplum adest.

EPIDICVS.

Intellego. Eugepae, t. t. c.

Corpulentior videre atque habitior!

THESPRIO.

Huic gratia.

EPIDICVS.

Quam quidem te iamdiu deperdidisse oportuit.

THESPRIO.

Minus iam sum furtificus, quam antehac.

EPIDICVS.

Quid ita?

THESPRIO.

Rapio propalam. 10

EPIDICVS.

Di immortales te infelicient, ut tu es gradibus grandibus!

Nam ut apud portum te conspexi, curriculo occoe-
pi sequi:

Vix apiscendi potestas modo fuit.

THESPRIO.

Scurra es.

EPIDICVS.

Scio,

Te esse quidem hominem militarem.

THESPRIO.

Audacter quamvis dicito.

EPIDICVS.

Quid ais? perpetuon' valuisti?

THESPRIO.

Varie.

EPIDICVS.

Qui varie valent, 15

Caprigenum hominum non placet mihi neque pantherinum genus.

THESPRIO.

Quid tibi vis dicam, nisi, quod est?

EPIDICVS.

Vtilia responses probe. i. t.

Quid herilis noster filius? valet?

THESPRIO.

Pugilice atque athleticæ.

EPIDICVS.

Voluptabilem mihi nuntium tuo adventu attulisti.

i. t. c.

Sed ubi is est?

THESPRIO.

Adveni simul.

EPIDICVS.

Vbi is ergo est, nisi si in vidulo, t. t. c. 20
Aut si in melina attulisti?

THESPRIO.

Di te perdant!

EPIDICVS.

Te volo

Percontarier. Operam dato: opera reddetur tibi.

THESPRIO.

Ius dicis.

EPIDICVS.

Me decet.

THESPRIO.

Iam tu autem nobis praeturam geris? i. t.

EPIDICVS.

Quem dices hominem digniorem esse hodie Athenis
alterum?

THESPRIO.

At unum a praetura tuad, Epidice, abest.

EPIDICVS.

Quidnam?

THESPRIO.

Scies: 25

Lictores duo, duo viminei fasces virgarum.

EPIDICVS.

Vae tibi!

Sed quid aiis?

THESPRIO.

Quid rogas?

EPIDICVS.

Vbi arma sunt Stratippocli? t. t. e.

THESPRIO.

Pol illa ad hostis trafugerunt.

EPIDICVS.

Armane?

THESPRIO.

Atque quidem cito. i. t.

EPIDICVS.

Serione dicis tute?

THESPRIO.

Serio, inquam, hostes habent, t. t. c.

EPIDICVS.

Edepol facinus inprobum!

THESPRIO.

At iam ante alii fecerunt item. 30

Erit illi illa res honori.

EPIDICVS.

Qui?

THESPRIO.

Quia antea aliis fuit.

Mulciber, credo, arma fecit, quae habuit Stratipocles:

Travolaverunt ad hostis.

EPIDICVS.

Tum ille prognatus Theti.

Sine, perdat: alia adportabunt eii Nerei filiae.

Id modo videndum est, ut materies suppetat scutariis, i. t. 35

Si in singulis stipendiis ad hostis exuvias dabit.

THESPRIO.

Supersede istis rebus iam,

EPIDICVS.

Tu ipse, ubi lubet, finem face.

THESPRIO.

Desiste percontarier.

EPIDICVS.

Loquere, ipse ubi est Stratippocles.

THESPRIO.

Est causa, qua causa simul mecum ire veritust.

EPIDICVS.

Quidnam id est?

THESPRIO.

Patrem videre se nevolt etiam nunc.

EPIDICVS.

Quapropter?

THESPRIO.

Scies: 40

Quia forma lepida et liberali captivam adulescentulam

De praeda mercatust.

EPIDICVS.

Quid ego ex ted audio?

THESPRIO.

Hoc, quod fabulor.

EPIDICVS.

Cur eam emit?

THESPRIO.

Animi causa.

EPIDICVS.

Quot illic homo animos habet? t. t. c.

Nam certo, priusquam hinc ad legionem abiit do-
mo, i. s.

Ipsus mandavit mi, ab lenone ut fidicina, 45

Quam amabat, emeretur sibi. Id ei inpetratum
reddidi. i. t.

EPIDICVS.

77

THESPRIO.

Vtcunque in alto ventust, Epidice, exin velum vor-
titur. i. t.

EPIDICVS.

Vae misero mihi! male perdidit me!

THESPRIO.

Qui? istuc quidnam est? i. tr. h.

EPIDICVS.

Quid? istanc, quam emit, quanti eam emit?

THESPRIO.

Vili.

EPIDICVS.

Haud istuc te rogo. i. t.

THESPRIO.

Redde igitur.

EPIDICVS.

Quot minis?

THESPRIO.

Tot.

EPIDICVS.

Quadraginta minis! i. s. 50

THESPRIO.

Id adeo argentum ab danista apud Thebas sumsit
foenore, t. t. c.

In dies minasque argenti singulas numis.

EPIDICVS.

Papae!

THESPRIO.

Et is danista advenit una cum eo, qui argentum
petit. i. t.

EPIDICVS.

Di immortales, ut ego interii basilice!

THESPRIO.

Quid iam, aut quid est, t. t. c.

Epidice?

EPIDICVS.

Perdidit me!

THESPRIO.

Quis?

EPIDICVS.

Quis? Ille, qui arma perdidit. 55

THESPRIO.

Nam quid ita?

EPIDICVS.

Quia cotidie ipse ad me ab legione epistolas i. t.
Mittebat . . . . Sed taceam optimum est. Plus
scire satiust, quam loqui,
Servom hominem; ea sapientia est.

THESPRIO.

Nescio edepol, quid timidus trepidas, as. ex t.
d. et i. d. c.

Epidice. Ita voltum tuom video: videre con-
meruisse,

Hinc me absente, in te aliquid mali.

EPIDICVS.

Potin', ut molestus ne sis? 60

THESPRIO.

Abeo.

EPIDICVS.

Adsta! abire hinc non sinam.

THESPRIO.

Quid nunc me retines? i. tr. h.

EPIDICVS.

Amatne istam, quam emit de praeda? b. tr.

THESPRIO.

Rogitas? Deperit . . .

EPIDICVS.

Degetur corium de tergo meo! t. t. c.

THESPRIO.

Plusque amat, quamde unquam amavit.

EPIDICVS.

Iupiter te perduit!

THESPRIO.

Mitte nunc iam; nam illic me vetuit domum venire;

as. ex t. d. et i. d. c. 65

Ad Chaeribulum iussit huc in proximum: i. s.

Ibi manere iussit: eo venturust ipsus.

EPIDICVS.

Quid ita?

THESPRIO.

Dicam. t. t.

Quia patrem prius convenire se nevolt neque con-
spicari,Quam id argentum, quod debetur pro illa, denu-
meraverit. t. t. c.

EPIDICVS.

Heu edepol res turbulentas!

THESPRIO.

Mitte me: ut eam nunc iam. 70

EPIDICVS.

Haecine ubi scibit senex, puppis pereunda est pro-
be? as. ex t. d. et i. d. br.

THESPRIO.

Quid istuc ad med attinet, quo tute intereas modo?

EPIDICVS.

Quia perire solus nolo; te cupio perire mecum, t. t.
Benevolens cum benevolente.

THESPRIO.

Abi in malam rem maxumam a me
Cum istac conditione.

EPIDICVS.

I sane, si quid festinas magis. t. t. c. 75

THESPRIO.

Nunquam hominem quemquam conveni, unde abi-
erim lubentius.

EPIDICVS.

Ille hinc abiit: solus es nunc. Quo in loco haec
res sit, vides,

Epidice. Nisi quid tibi in tete auxili est: absum-
tus es.

Tantae in te inpendent ruinae, nisi subfulcis fir-
miter,

Non potes subsistere, itaque in te inruont montes
mali. 80

Neque, ego nunc me quomodo expeditum ex inpe-
dito faciam, t. t.

Consilium placet. Ego miser meis perpuli senicem
dolis, t. t. c.

Vt censeret, suam sese emere filiam: is suo filio
Fidicinam emit, quam ipse amabat, quam abiens
mandavit mihi.

Is nunc alteram ab legione amiculum adduxit sibi 85
Animi causa. Corium perdidi: nam ubi senex sen-
serit,

Sibi data esse verba, virgis dorsum depoliet me-
um. —

At

At enim tu praecave! — Nihil istuc! plane hoc
 corruptum est caput! i. t.
 Nequam homo es, Epidice. — Qui tibi libido est
 male loqui? — t. t. c.
 Quia tu tete deseris. — Quidnam faciam? — Men'
 tu rogas? 90
 Tu quidem antehac aliis solebas dare consilia mutua.
 Quidquid aliqua reperiundum est. — Sed ego ces-
 so ire obviam
 Adulescenti, ut, quid negoti sit, sciam? Atque ipse
 illic est.
 Tristis est. Cum Chaeribulo incedit aequali suo.
 Huc concedam, orationem unde horum placide per-
 sequar. 95

STRATIPPOCLES. CHAERIBVLVS.
 EPIDICVS.

STRATIPPOCLES.

Rem tibi sum elocutus omnem, Chaeribule, atque
 admodum t. t. c. I, 2
 Meorum moerorum atque amorum summam edicta-
 vi tibi.

CHAERIBVLVS.

Praeter aetatem et virtutem stultus es, Stratippo-
 cles.
 Idne pudet te, quia captivam, genere prognatam
 bono,
 In praeda es mercatus? Quis erit, vitio qui id vor-
 tat tibi? 100

II.

[6]

STRATIPPOCLES.

Qui vident, omnis inimicos mi istoc facto reperi:
At pudicitiae eius nunquam nec vim nec vitium attuli.

CHAERIBVLVS.

Iam istoc probior meo quidem animo, quom in
amore temperes.

STRATIPPOCLES.

Nihil agit, qui diffidentem verbis solatur; sed is
Est amicus, qui in re dubia re iuvat, ubi re est
opus. 105

CHAERIBVLVS.

Quid tibi me vis facere?

STRATIPPOCLES.

Argenti dare quadraginta minas,
Quod danistae detur, unde ego illud sumsi foenore.

CHAERIBVLVS.

Si hercle haberem: non negarem.

STRATIPPOCLES.

Nam quid te igitur retulit
Beneficum esse oratione, si ad rem auxilium ecmor-
tuom est?

CHAERIBVLVS.

Quin edepol egomet clamore defatigor, differor. 110

STRATIPPOCLES.

Malim istiusmodi mi amicos furno mersos, quam
forb!

Sed operam Epidici nunc me emere pretio pretio-
so velim,

Quem quidem ego hominem inrigatum plagis pi-
stori dabo,

Nisi hodie prius comparassit mihi quadraginta mi-
nas,

Quam argenti elocutus fuvero ei postremam syl-
labam. 115

EPIDICVS.

Salva res est: bene promittit; spero, servabit
fidem.

Sine meo sumtu paratae iam sunt scapulis sym-
bolae.

Adgrediar hominem. Advenientem peregre herum
Stratippoclem

Salvâd inpartit salute servos Epidicus.

STRATIPPOCLES.

Vbi is est?

EPIDICVS.

Adest. Salvom te gaudeo huc advenisse. b. t. 120

STRATIPPOCLES.

Tam tibi istuc credo, quam mihi. t. d.

EPIDICVS.

Benene usque valuisti?

STRATIPPOCLES.

A morbo valui, ab animo aeger fui.

EPIDICVS.

Quod ad me attinuit, ego curavi, quod mandavisti
mihi:

Inpetratum est: emta ancilla est, quod tute ad me
litteras

Missiculabas.

STRATIPPOCLES.

Perdidisti omnem operam.

EPIDICVS.

Nam qui perdidisti? 125

STRATIPPOCLES.

Quia meo neque cara est cordi neque placet.

EPIDICVS.

Quid retulit,
Mihî tantopere te mandare et mittere ad me epi-
stolas?

STRATIPPOCLES.

Illam amabam olim; nunc iam alia cura inpendet
pectori.

EPIDICVS.

Hercle miserum est, ingratum esse homini id, quod
tu facias bene.

Ego quod benefeci, malefeci: quia amor mutavit
locum. 130

STRATIPPOCLES.

Desipiebam mentis, quom illas scriptas mittebam tibi.

EPIDICVS.

Men' piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam,
Vt meum tergum tuae stultitiae subdas succida-
neum?

STRATIPPOCLES.

Quid istic verba facimus? Huic homini opus quadra-
ginta minis

Celeriter calidis, danistae quas resolvās, et cito. 135

EPIDICVS.

Dic modo, unde auferre vis me. A quo trapezita
peto?

CHAERIBVLVS.

Vnde lubet. Nam ni ante solem occasum elicies:
meam domum ne t. t.

Inbitas; tute in pistrinum . . . ! t. d.

EPIDICVS.

Facile tu istuc sine periclo et cura, corde libe-
ro, t. t. c.

Fabulare; novi ego nostros: mihi dolet, quom ego
vapulo. 140

STRATIPPOCLES.

Quid tu nunc? Patierin', ut ego me interimam?

EPIDICVS.

Ne feceris.

Ego istuc accedam periculum potius atque audaciam.

STRATIPPOCLES.

Nunc places; nunc ego te laudo.

EPIDICVS.

Patiar ego istuc quodlubet.

STRATIPPOCLES.

Quid de illa fiet fidicina igitur?

EPIDICVS.

Aliqua res reperibitur; i. t.

Aliqua ope exsolvam, extricabor aliqua.

STRATIPPOCLES.

Plenus consili es: t. t. c. 145

Novi ego te.

EPIDICVS.

Est Euboïcus miles locuples, multo auro potens,
Qui, ubi tibi istam emtam esse scibit atque hanc
adductam alteram,

Continuo te orabit ultro, ut illam tramittas sibi.

Sed ubi illa est, quam tu adduxisti tecum?

STRATIPPOCLES.

Iam faxo hic erit.

CHAERIBVLVS.

Quid hic nunc agimus?

STRATIPPOCLES.

Eamus intro huc ad te: ut hunc hodie diem 150
Luculente habeamus.

EPIDICVS.

87

PERIPHANES.

Revereor filium.

APOECIDES.

At pol ego te credidi u- c. t.
xorem, quam tu extulisti, pudore exsequi.
Quoius quotiens sepulcrum vides, sacrificas
Eloco Orco hostiis, neque adeo iniuria, 170
Quia videndo tibi licitum eam est vincere.

PERIPHANES.

Oh,

Hercules ego fui, dum illa mecum fuit;
Neque sexta aerumna acerbior Herculi quam mi
illa obiecta est. i. t. c.

APOECIDES.

Pulcra edepol dos pecunia est.

PERIPHANES.

Quae quidem pol non maritata est.

EPIDICVS. APOECIDES. PERIPHANES.

EPIDICVS.

Attat, tacete! habete animum bonum: liquido exeo
foras i. t. II, 2. 175
Auspicio, avi sinistra. i. d. c.
Acutum cultrum habeo, senis qui exenterem mar-
supium! i. t.
Sed eccum ipsi ante aedis conspikor, qualis
volo, vetulos duo!

Iam ego me convortam in hirudinem atque eorum
 exsugebo sanguinem,
 Senati qui columen client! i. d. 180

APOECIDES.

Continuo ut maritus fiat.

PERIPHANES.

Laudo consilium tuom. t. t. c.

APOECIDES.

Nam illum audivi in amorem haerere apud nescio
 quam fidicinam.

PERIPHANES.

Id ego excrucior.

EPIDICVS.

. Di hercle me omnes adiuvant, au-
 gent, amant:

Ipsi hi quidem mihi dant viam, quo pacto ab se
 argentum auferam. i. s.

Age nunc iam orna te, Epidice, et palliolum in
 collum conice 185

Itaque adsimulato, quasi per urbem totam homi-
 nem quaesiveris!

Age, si quid agis! — Di immortales, utinam conve-
 niam domi t. t. c.

Periphanem; quem omnem per urbem sum defessus
 quaerere,

Per medicinas, per tonstrinas, in gymnasio atque
 in foro,

Per myropolia et lanienas circumque argenta-
 rias! 190

Rogitando sum raucus factus; pene in cursu con-
 cidi.

EPIDICVS.

89

PERIPHANES.

Epidice!

EPIDICVS.

Epidicum quis est qui revocat?

PERIPHANES.

Ego sum, Periphanes.

APOECIDES.

Et ego Apoecides sum.

EPIDICVS.

Et ego quidem sum Epidicus, Sed, here, optuma
Vos video opportunitate ambo advenire.

PERIPHANES.

Quid rei est?

EPIDICVS.

Mane, mane! sine respirem, quaeso!

PERIPHANES.

Imo adquiesce.

EPIDICVS.

Animo male est: 195

Recipiam anhelitum.

APOECIDES.

Clementer requiesce.

EPIDICVS.

Animum advortite!

Ab legione omnes missi sunt Thebis domum. i. s.

APOECIDES.

Sic factum est?

EPIDICVS.

Ego ita esse factum dico.

PERIPHANES.

Scin' tu istuc?

EPIDICVS.

Scio. t. t. e.

PERIPHANES.

Qui tu scis?

EPIDICVS.

Quia ego ire vidi milites plenis viis.
Arma referunt et iumenta ducunt.

PERIPHANES.

Nimis factum bene! 200

EPIDICVS.

Tum captivorum quid ducunt secum! pueros, vir-
gines
Binos, ternos; alius quinque; fit concursus per vias;
Filiis suos quisque visunt.

PERIPHANES.

Hercle rem gestam bene!

EPIDICVS.

Tum meretricum numerus tantus, quantum in urbe
omni fuit,
Obviam ornatae occurrebant suis quisquis amato-
ribus; 205

Eos captabant adeo. Scin', qui?

PERIPHANES.

Maxume animum advorterim.

EPIDICVS.

Pleraque haec sub vestimentis secum habebant
retia.
Quom venio ad portum, atque illam illi ego video
praestolarier,
Et cum ea tibicinae ibant quatuor.

PERIPHANES.

Quicum, Epidice?

Subparum aut subminiam, ricam, basilicum aut ex-
oticum.

Cumatile aut plumatile, cerinum aut gerrinum.
Gerrae maxumae!

Cani quoque etiam adentum nomen.

PERIPHANES.

Qui?

EPIDICVS.

Vocant Laconicum. i. t. 225

Haec vocabula auctiones subigunt ut faciant viri. t. t. c.

PERIPHANES.

Quin tu, ut occepisti, eloquere.

EPIDICVS.

Occepere aliae mulieres

Duae post me sic fabulari inter se; ego abscessi
solens

Paulum ab iis; dissimulabam, harum me sermoni
operam dare;

Nec satis exaudibam nec sermonis fallebar ta-
men, 230

Quae loquerentur.

PERIPHANES.

Id lubido est scire.

EPIDICVS.

Ibi illarum altera

Dixit illi, quicum ipsa ibat . . . .

PERIPHANES.

Quid?

EPIDICVS.

Tace ergo: ut audias.

Postquam illanc sunt conspicatae, quam tuos gna-
tus deperit:

„Quam facile et quam fortunatè, obsecro, illi evenit mulieri, i. t. 235
 Quam liberare vult amator!“ — „Quisnam is?“
 — inquit altera.

Illa ibi nominat Stratippoclem, Periphanae filium.
 t. t. c.

PERIPHANES.

Perii hercle, quid ego ex te audio? i. d.

EPIDICVS.

Hoc, quod actum. Egomet post, ubi illas audivi
 loqui, t. t. c.
 Coepi rursus vorsum ad illas pauxillatim accedere,

Quasi retruderet hominum me vis invitum.

PERIPHANES.

Intellego. 240

EPIDICVS.

Ibi illa interrogavit aliam: „Qui scis? qui id dixit tibi?“ — i. t.

„Quia hodie adlatae tabellae sunt ad eam a Stratippocle: t. t. c.

Argentum eum sumsisse apud Thebas ab danista foenore;

Id paratum et sese ob eam rem id ferre.“

PERIPHANES.

Cedo, egon' occidi?

EPIDICVS.

Haec sic aibat; sic audivisse ab sese atque ab epistola. 245

PERIPHANES.

Quid ego faciam nunc? Consilium a te expetesso, Apoecides.

APOECIDES.

Reperiamus aliquid calidi conducibilis consili:
Nam ille quidem aut iam hic aderit, credo hercle,
aut iam adest.

EPIDICVS.

Si aequom siet,
Me plus sapere quam vos: dederim vobis consilium
catum,
Quod laudetis, ut ego opino, uterque . . .

PERIPHANES.

Ergo ubi id est, Epidice? 250

EPIDICVS.

Atque ad eam rem conducibile.

APOECIDES.

Quid istuc dubitas dicere?

EPIDICVS.

Vos priores esse oportet, nos posterius dicere,
Qui plus sapitis.

PERIPHANES.

Heia vero! Age, dice!

EPIDICVS.

At deridebitis.

APOECIDES.

Non edepol faciemus.

EPIDICVS.

Imo si placebit, utitor
Consilium; si non placebit, reperitote rectius. 255
Mi istic nec seritur nec metitur; nisi ea, quae tu
vis, volo.

PERIPHANES.

Gratiam habeo. Fac participes nos tuae sapientiae.

EPIDICVS.

Continuo arbitretur uxor tuo gnato; atque ut fidi-
 cinam
 Illam, quam is volt liberare, quae illum conrum-
 pit tibi,
 Vlciscare; atque ita curetur, usque ad mortem ut
 seruiat. 260

APOECIDES.

Fieri oportet.

PERIPHANES.

Facere cupio quidvis, dum id fiat modo.

EPIDICVS.

Hem,
 Nunc occasio est faciundi, priusquam in urbem ad-
 venerit,
 Sicut cras hic aderit; hodie non veniet.

PERIPHANES.

Qui scis?

EPIDICVS.

Scio,
 Quia mihi alius dixit, qui illinc venit, mane hic
 adfore.

PERIPHANES.

Quin tu eloquere: quid faciemus?

EPIDICVS.

Sic faciendum censeo, 265
 Quasi tu cupias liberare fidicinam animi gratia,
 Quasiq̄ue ames vehementer tu illam.

PERIPHANES.

Quam ad rem istuc refert?

EPIDICVS.

Rogas?

Vt enim praestines argento, priusquam veniat filius,
Atque ut eam te in libertatem dicas emere. . . .

PERIPHANES.

Intellego.

EPIDICVS.

Vbi erit emta, ut aliquo ex urbe amoveas; nisi si
quid tua 270

Secus sententia.

PERIPHANES.

Imo docte.

EPIDICVS.

Quid tute autem, Apoecides?

APOECIDES.

Quid ego nam, nisi, te commentum nimis astute,
intellego?

EPIDICVS.

Iamiam igitur amota ei erit omnis consultatio
Nuptiarum, ne gravetur, quod velis.

APOECIDES.

Vive, ut sapis

Et placet!

EPIDICVS.

Tum tu igitur calide, quidquid acturus's, age. 275

PERIPHANES.

Rem hercle loquere.

EPIDICVS.

Et reperi, haec qui abscedat te suspicio.

PERIPHANES:

Sine me scire.

EPIDICVS.

Scibis: audi.

APOE-

APOECIDES.

Sapit hic pleno pectore.

EPIDICVS.

Opus est homine, qui illo argentum deferat pro
fidicina:

Nam de lenone aequè opus factò est . . . .

PERIPHANES.

Quid iam?

EPIDICVS.

Ne te censeat

Fili causa facere . . . .

PERIPHANES.

Docte!

EPIDICVS.

Quo illum ab illa prohibeas: 280

Ne qua ob eam suspicionem difficultas evenat.

PERIPHANES.

Quem hominem inueniemus ad eam rem utilem?

EPIDICVS.

Hic erit optumus:

Hic poterit cavere recte, iura qui et leges tenet.

APOECIDES.

Epidice, habeas gratiam. Sed ego istuc faciam se-
dulo.

EPIDICVS.

Ego illunc conveniam atque adducam huc ad te,
quoia est fidicina; 285

Atque argentum ego cum hoc feremus.

PERIPHANES.

Quanti emi potis?

EPIDICVS.

Illane?

Ad quadraginta fortasse eam posse emi minumo
minis;

Verum si plus dederis: referam. Nihil in ea re
captio est.

Atque id non decem occupatum tibi erit argentum
dies.

PERIPHANES.

Quidum?

EPIDICVS.

Quia enim mulierem alius illam adulescens de-
perit, 290

Auro opulentus magnus miles, Rhodius, raptor ho-
stium

Gloriosus; hic emet illam de te et dabit aurum
lubens.

Face modo: est lucrum hic tibi amplum.

PERIPHANES.

Deos quidem orabo.

EPIDICVS.

Inpetras.

APOECIDES.

Quin tu is intro atque huic argentum promis? Ego
visam ad forum.

Epidice, eo veni.

EPIDICVS.

Ne abbitas, priusquam ego ad te venero. 295

APOECIDES.

Vsque opperiar.

PERIPHANES.

Sequere tu intro.

EPIDICVS.

I, numera: nil ego te moror.

E P I D I C V S.

Nullum esse opinor agrum ego indu agro Attico
i. s. II, 3.

Aequae feracem, quam hic est noster Periphanes:
Quo in ex occluso atque obsignato armario
Decutio argenti tantum, quantum mihi lubet? 300
Quod pol ego metuo, si senex resciverit,
Ne ulmos parasitos faciat, quae usque attondeant.
Sed me una turbat res ratioque: Apoecidi
Qua fidicinam ostendam aliquam conductitiam. —
Atque id quoque habeo: mane me iussit senex 305
Conducere aliquam fidicinam sibi huc domum:
Dum rem divinam faceret, cantaret sibi;
Ea conducetur atque ei praemonstrabitur,
Quo pacto fiat subdola adversus senem.
Ibo intro: argentum accipiam ab damnoso sene. 310

STRATIPPOCLES. CHAERIBVLVS.

STRATIPPOCLES.

Expectando exedor miser atque exenteror, c. t. III, 1.
Quomodo mi Epidici blanda dicta evenant!
Nimis diu maceror, sitne quid necne sit!
Scire cupio! c. h.

CHAERIBVLVS.

Per illam copiam tibi copiam parare aliam licet.
i. t. 315
Scivi equidem in principio eloco, nullam tibi esse
in illo. i. t. c.

STRATIPPOCLES.

Interii hercle ego!

CHAERIBVLVS.

Absurde facis, qui angas te animi. b. t.
 Si hercle illum ego semel prehendero: nunquam
 inridere as. ex 3 i. h.
 Nos illum inultum sinam servom hominem! as. ex
 2 i. h.

STRATIPPOCLES.

Quid illunc ferre vis, qui, tibi quoi divitiae domi
 maxumae sunt, t. t. 320
 Is habes numum nullum nec sodali tuo in te co-
 pia est? t. t. c.

CHAERIBVLVS.

Si hercle habeam: pollicear lubens; verum aliquid
 aliqua aliquo modo i. t.
 Alicunde ab aliqui aliqua tibi spest, mecum fore
 fortunam. i. t. c.

STRATIPPOCLES.

Vae tibi, muricida homo!

CHAERIBVLVS.

Qui tibi lubet mihi male loqui? t. t. c.

STRATIPPOCLES.

Quippe tu mihi aliquid aliquo modo alicunde ab
 aliquibus 325
 Blatis, quod nusquam est; neque ego id inmitto in
 auris meas, nec as. ex 3. i. h.
 Mihi plus adiumenti ades, quam illic, qui nunquam
 etiam natust!

EPIDICVS. STRATIPPOCLES.
CHAERIBVLVS.

EPIDICVS.

Fecisti iam officium tuom: me meum nunc facere
oportet. i. t. c. III, 2

Per hanc curam quieto tibi licet esse: hoc quidem
iam periit,

Ne quid tibi hinc in spem referas: hic oppido po-
titust! 330

Crede modo tu mihi: sic ego ago, sic egere no-
stri!

Proh di immortales, mi hunc diem ut dedistis
luculentum,

Vt facilem atque inpetrabilem! — Sed ego hinc
migrare cesso,

Vt inportem in coloniam hunc auspicio conmeatum?
Mihi cesso, quom sto. — Sed quid hoc? Ante aedis
duos sodalis, 335

Herum et Chaeribulum, conspicor. Quid hic agi-
tis? Accipe hoc, sis!

STRATIPPOCLES.

Quantum hic inest?

EPIDICVS.

Quantum sat est et plus satis: supersit;
Decem minis plus attuli, quam tu danistae debes.
Dum tibi ego placeam atque obsequar, meum ter-
gum floccifacio.

STRATIPPOCLES.

Nam quid ita?

EPIDICVS.

Quia ego tuom patrem faciam perenticidam. 340

STRATIPPOCLES.

Quid istuc est verbi?

EPIDICVS.

Nil moror vetula et volgata verba.

Peratim ductate; ast ego follitim ductitabo!

Nam leno omne argentum abstulit pro fidicina (ego
resolvi; hisManibus denumeravi), pater suam natam quam esse
credit.Nunc iterum ut fallatur pater tibi que auxilium ad-
paretur, 345Inveni iam: ita suasi ego seni atque hanc habui
orationem,

Vt, quom redisses, ne tibi eius copia esset, ...

STRATIPPOCLES.

Euge!

EPIDICVS.

Etiam tuam emundam pellicem esse.

STRATIPPOCLES.

Teneo.

EPIDICVS.

Nunc auctorem

Dedit mihi ad hanc rem Apoeciden (is apud forum
manet me),

Quasi qui eam amet. Cavet!

STRATIPPOCLES.

Haud male!

EPIDICVS.

Iam ipse cautor captust; 350

Ipse in meo collo tuos pater crumenam conlocavit.

Is adornat, adveniens domi extemplo ut maritus
fias.

STRATIPPOCLES.

Vno persuadebit modo: si illam, quae adducta est
mecum,

Mihi ademsit Orcus.

EPIDICVS.

Nunc ego hanc astutiam institivi:
Deveniam ad lenonem domum egomet solus; eum
docebo, 355

Si qui ad eum adveniant, ut sibi datum esse argen-
tum dicat

Pro fidicina; argenti minae se habere quinqu-
ginta;

Quippe ego quoi nudiustertius meis manibus denu-
meravi

Pro illa tua amica, quam pater suam filiam esse
retur.

Ibi leno sceleratum caput suum imprudens adli-
gabit, 360

Quasi pro illa argentum acceperit, quae tecum ad-
ducta nunc est.

CHAERIBVLVS.

Vorsutior es, quam rota ligularis.

EPIDICVS.

Iam ego parabo
Aliquam dolosam fidicinam, numo conducta quae sit,
Quae se emtam simulet, quae senes duo docte lu-
dificetur;

Eam ducet simul Apocides ad tuum patrem.

STRATIPPOCLES.

Vt parate! 365

EPIDICVS.

Eam praemeditatam meis dolis astutiisque onustam

Mittam. Sed nimis longum loquor: diu me estis
demorati.

Haec scitis iam ut futura sint: abeo.

STRATIPPOCLES.

Bene ambulato.

CHAERIBVLVS.

Nimis doctus ille est ad malefaciundum.

STRATIPPOCLES.

Me quidem certo

Servavit consiliis suis.

CHAERIEVLVS.

Abeamus intro hinc ad me. 370

STRATIPPOCLES.

Atque aliquanto lubentiús, quam abs te sum egres-
sus intus.

Virtute atque auspicio Epidici cum praeda in ca-
stra redeo!

PERIPHANES. APOECIDES.

SERVOS.

PERIPHANES.

Non oris causa modo homines aequom fuit i. s.
III, 3.

Sibi habere speculum, ubi os contemplant suom;

Sed, qui prospicere possent cor sapientia: 375

Igitur perspicere ut possent cordis copiam;

Vbi id inspexissent, cogitarent postea,

Vitam ut vixissent olim in adulescentia.

Vel quasi egomet quidem: fili causa coeperam

Ego med excruciare animi, quasi quid filius 380
 Meus deliquisset me erga, aut quasi non plurima
 Malefacta mea essent solida in adolescentia.
 Profecto deliramus interdum senes.
 Fuit conducibile hoc mea quidem sententia.
 Sed meus sodalis it cum praeda Apoecides. 385
 Venire salvom mercatorem gaudeo.
 Quid fit?

APOECIDES.

Di deaque te adiuvant.

PERIPHANES.

Omen placet.

APOECIDES.

Quin' omine omnes suppetunt res prosperae?
 Sed tute hanc intro iube, sis, abduci.

PERIPHANES.

Exite huc aliquis! — Duce istam intro mulie-
 rem! 390

Atque . . . . audin'?

SERVOS.

Quid vis?

PERIPHANES.

Cave, sis, hanc cum filia
 Mea copulari neque conspicerem! Iam tenes?
 In aediculam istanc seorsum concludi volo:
 Divortunt mores virgini longe ac lupae.

APOECIDES.

Docte ac sapienter dicis: non nimis filiae 395
 Servare quisquam suae pudicitiam potest.
 Edepol nae istancce temperi gnato tuo
 Sumus praemercati.

PERIPHANES.

Quid iam?

APOECIDES.

Quia dixit mihi

Iamdudum se alius tuom vidisse hic filium.

PERIPHANES.

Hanc edepol rem adparabat.

APOECIDES.

Plane hercle hoc quidem est. 400

Nae tu habes servom graphicum et quantivis preti!

PERIPHANES.

Non carust auro contra!

APOECIDES.

Vt ille fidicinam

Fecit nescire prorsus, se esse emtam tibi:

Ita ridibundam atque hilaram huc adduxit simul.

PERIPHANES.

Mirum, hoc qui potuit fieri.

APOECIDES.

Te pro filio 405

Facturum dixit rem esse divinam domi:

Quia Thebis salvos redierit.

PERIPHANES.

Recte institit.

APOECIDES.

Imo ipse illi dixit, conductam esse eam,

Quae hic administret ad rem divinam tibi.

Ego illic me autem sic adsimulabam, quasi 410

Stolidum; quin bardum me faciebam.

PERIPHANES.

Imo ita decet.

APOECIDES.

Res magna amici apud forum agitur; ei volo
Ire advocatus.

PERIPHANES.

At, quaeso, ubi erit otium,
Revortere ad me extemplo.

APOECIDES.

Continuo hic ero.

PERIPHANES.

Nihil homini amico est opportuno amicus: 415
Sine tuo labore, quod velis, actum est tamen.
Ego si adlegavissem aliquem ad hoc negotium
Minus hominem doctum minusque ad hanc rem
callidum:

Os sublitum esset, itaque me albis dentibus
Meus derideret filius meritissimo. 420
Sed hic quis est, quem huc advenientem con-
spicor,
Suam qui undantem chlamydem quassando facit?

MILES. PERIPHANES. FIDICINA.

MILES.

Cave praeterbitas ullas aedis, quin roges, i. s. III, 4.
Senex hic ubi habitat Periphanes Plothenius.
Incertus tuom cave ad me retuleris pedem. 425

PERIPHANES.

Adulescens, si istunc hominem, quem tu quaeritas,
Tibi conmonstrasso, ecquam abs te inibo gratiam?

MILES.

Virtute belli armatus promerui, ut mihi
 Omnis mortalis deceat agere gratias.

PERIPHANES.

Non reperisti, adulescens, tranquillum locum, 430
 Vbi tuas virtutes explices, ut postulas:
 Nam strenuiori si deterior praedicat
 Suas pugnas, de illius ore fiunt sordidae.
 Sed istunc, quem quaeris, Periphanem Plothenium,
 Ego sum, si quid vis.

MILES.

Nempe in adulescentia 435

Quem apud reges memorant armis, arte duellica,
 Divitias magnas indeptum?

PERIPHANES.

Imo, si audias

Meas pugnas, fugias manibus demissis domum.

MILES.

Pol ego magis unum quaero, meas quoi praedicem,
 Quam illunc, qui memoret suas mihi.

PERIPHANES.

Hic non est locus, 440

Quin tu alium quaeras, quoi centones sarcias.
 — Atqui haec stultitia est, me illi vitio vortere,
 Egomet quod factitavi in adulescentia,
 Quom militabam: pugnis memorandis meis
 Eradicabam hominum auris, quando occoeperam. —
 445

MILES.

Animum advorte: ut, quod ego ad te venio, intel-
 legas.

Meam amicam audiui te esse mercatum.

PERIPHANES.

Attate,

Nunc demum scio ego hunc, qui sit: quem dudum
Epidicus

Mihi praedicavit militem. — Adulescens, ita est,
Vt dicis: emi.

MILES.

Volo te verbis pauculis, 450
Si tibi molestum non est.

PERIPHANES.

Non edepol scio,
Molestum, an non, est, nisi si dicis, quid velis.

MILES.

Mihi illam uti tramittas, argentum accipias.

PERIPHANES.

Habeas.

MILES.

Nam quid ego apud te parcam proloqui?
Ego illam hodie volo facere libertam meam, 455
Mihi concubina quae sit.

PERIPHANES.

Te absolvam brevi.

Argenti quinquaginta mi illa emta est minis;
Si sexaginta mihi denumerantur minae:
Tuas pol sedebit mulier faxo ferias;
Atque ita profecto, ut eam ex hoc exoneres agro. 460

MILES.

Estne emta haec mi?

PERIPHANES.

Istis legibus habeas licet.

Pulcre conciliasti. Heus, foras educite,
Quam introduxistis, fidicinam! Atque etiam fides,

Ei quae accessere, tibi addam dono gratiis.
Age, accipe hanc, sis.

MILES.

Quae te intemperiae tenent? 465
Quas tu mihi tenebras trudas? Quin tu fidicinam
Produci intus iubes?

PERIPHANES.

Haec ergo est fidicina.

Hic alia nulla est.

MILES.

Non mihi nugari potes.
Quin tu huc producis fidicinam Acropolistidem?

PERIPHANES.

Haec, inquam, est.

MILES.

Non haec, inquam, est! Non novisse me 470
Meam rere amicam posse?

PERIPHANES.

Hanc, inquam, filius

Meus deperibat fidicinam.

MILES.

Haec non est ea.

PERIPHANES.

Quid? non est?

MILES.

Non est.

PERIPHANES.

Vnde haec igitur gentium est?
Equidem hercle argentum pro hac dedi.

MILES.

Stulte datum

Reor et peccatum largiter.

EPIDICVS.

111

PERIPHANES.

Imo haec ea est: 475

Nam servom misi, meum qui sectari solet
Gnatum: ipsod hanc in articulo emit fidicinam.

MILES.

Hem, istic te homo articulatim concidit, senex,
Tuos servos.

PERIPHANES.

Quid? concidit?

MILES.

Sic suspicio est:

Nam pro illa fidicina haecce subposita est tibi. 480
Senex, tibi os est sublitum plane et probe.
Ego illanc requiram iam, ubiubi est. Bellator, vale.

PERIPHANES.

Euge, euge, Epidice! frugi es! pugnavisti! ho-
mo es!

Qui me emunxisti mucidum, minumi preti! —

Mercatus te hodie est de lenone Apoecides? 485
Ehodum!

FIDICINA.

Istuc nomen nunquam audivi ante hunc diem,
Neque emere quisquam ulla quidem pecunia
Me potuit: plus iam libera sum quinquennium.

PERIPHANES.

Quid tibi negoti est meae domi igitur?

FIDICINA.

Audies:

Conducta veni, ut fidibus cantarem seni, 490
Dum rem divinam faceret.

PERIPHANES.

Fateor, me omnium

Hominum esse Athenis Atticis minumi preti.
Sed tu novistin' fidicinam Acropolistidem?

FIDICINA.

Tam facile, quam me.

PERIPHANES.

Vbi habitat?

FIDICINA.

Postquam libera est,

Incerto scio.

PERIPHANES.

Eho, ain'? Quis eam liberaverit, 495
Volo scire, si scis.

FIDICINA.

Id quod audivi, audies:

Stratippoclem clam, Periphanaï filium,
Absentem curavisse ut fieret libera.

PERIPHANES.

Perii hercle, si istaec vera sunt, planissime!
Meum exenteravit Epidicus marsupium! 500

FIDICINA.

Haec sic audivi. Numquid me vis ceterum?

PERIPHANES.

Malo cruciatu ut pereas atque abeas cito!

FIDICINA.

Fides non reddis?

PERIPHANES.

Neque fides neque tibias.
Propera igitur fugere hinc, si te di amant!

FIDICINA.

Abiero.

Flagitio cum maiore post reddes tamen. 505

PERI-

PERIPHANES.

Quid nunc? qui in tantis positus sum sententiis,
 Eumne ego sinam inpune? Imo, etiamsi alterum
 Tantum perdundum est, perdam potius quam si-
 nam,

Hodie inrisu habitum, depeculatu, meis

Me! — Sic data esse verba praesenti palam! — 510

Ac me minoris facio prae illo, qui omnium

Legum atque iurum fictor, conditor, cluet.

Is etiam sese sapere memorat! Malleum

Sapientiozem scilicet manubrio.

PHILIPPA. PERIPHANES.

PHILIPPA.

Si quid homini est miseriarum, quod miserescat mi-
 sere ex animo, t. t. IV, 1. 515

Id ego experior, quoi multa unum in t. d.

Locum confluent, quae meum pectus pulsant simul!

Multiplex aerumna exercitam habet me; b. o.

Paupertas, pavor territat mentem animi; b. d.

Neque, ubi spes conlocem meas, habeo usquam
 munitum locum: i. t.

Ita gnata mea hostium est potita, neque, nunc, ubi
 sit, nescio. 520

PERIPHANES.

Quis illaec est mulier, timido pectore peregre ad-
 veniens, quae ipsa se

Miseratur?

II.

PHILIPPA.

In his dictust mihi locis habere Periphanes.

PERIPHANES.

Me nominat haec: credo ego, illi hospitio usus evenit. as. c. ex 3. i. h.

PHILIPPA.

Peryelim mercedem dare, qui monstret eum mi hominem, aut, ubi habitet. t. t.

PERIPHANES.

Noscito ego hanc: nam videor, nescio ubi, vidisse me prius. t. t. c. 525

Estne ea, annon ea est, quam animus retur meus? c. t.

PHILIPPA.

Di boni, hunc visitavi antidhac! c. tr.

PERIPHANES.

Certo ea est, quam in Epidauro pauperculam meministi conprimere . . . . t. t.

PHILIPPA.

Plane hic ille est, qui in Epidauro primus pudicitiam mihi pepulit!

PERIPHANES.

Quae meo congressu peperit filiam, quam dominum nunc habeo! 530

PHILIPPA.

Quid, si adeam . . . .

PERIPHANES.

Haud scio, an congregiar . . .

PHILIPPA.

Si hic is est?

PERIPHANES.

Si haec est ea. t. t. c.

PHILIPPA.

Sin est is homo, sicut anni multi me dubiam da-
nunt . . . .

PERIPHANES.

Longa dies meum incertat animum. Sin est, quam
incerto autumo:

Astu hanc congrediar.

PHILIPPA.

Muliebris mi adhibenda est nunc malitia.

PERIPHANES.

Compellabo.

PHILIPPA.

Orationis aciem contra conferam. 535

PERIPHANES.

Salva sis.

PHILIPPA.

Salutem accipio mi et meis.

PERIPHANES.

Quid ceterum?

PHILIPPA.

Salvos sis: quod credidisti, reddo.

PERIPHANES.

Haud adculo fidem.

Novin' ego te?

PHILIPPA.

Si ego te novi: animum inducam, vt noveris.

PERIPHANES.

Vbi te visitavi?

PHILIPPA.

Inique iniurius.

PERIPHANES.

Quid iam?

PHILIPPA.

Quia
Memoriae tuae interpretari me aequom censes.

PERIPHANES.

Commode 540

Fabulata es.

PHILIPPA.

Mira memoras, Periphane.

PERIPHANES.

Hem, istuc rectius!

Meministine . . . .

PHILIPPA.

Meminerim? quid?

PERIPHANES.

In Epidauro . . . .

PHILIPPA.

Ah, guttula

Pectus ardens mi adpersisti!

PERIPHANES.

Virgini pauperculae

Tuaeque matri me levare paupertatem?

PHILIPPA.

Tun' is es,

Qui tuam per voluptatem in me aerumnam obsevi-
sti gravem? 545

PERIPHANES.

Ego sum. Salve!

PHILIPPA.

Salva sum: quia te esse salvom sentio.

PERIPHANES.

Cedo manum!

PHILIPPA.

Accipe! Aerumnosam et miseriarum conpotem
Mulierem retines.

PERIPHANES.

Quid est, quod voltus conturbat tuos?

PHILIPPA.

Filiam, quam ex te suscepi . . . ,

PERIPHANES.

Quid eam?

PHILIPPA.

Eductam perdi:

Hostium est potita.

PERIPHANES.

Habe animum lenem et tranquillum face: 550
Domi meae eccam salvam et sanam. Nam post-
quam audivi eloco
Ex meo servo, illam esse captam, continuo argen-
tum dedi,
Vt emeretur; eam adeo rem sobrie et frugali-
ter
Adcuravit ille, ut alias res est inpense improbus.

PHILIPPA.

Fac videam, sitne illa.

PERIPHANES.

Eho, istinc, Canthara, i! statim iube 555
Acropolistidem prodire filiam ante aedis meam:
Vt suam videat matrem.

PHILIPPA.

Remigrat animus nunc demum mihi!

FIDICINA. PERIPHANES.
PHILIPPA.

FIDICINA.

Quid est, pater, quod me excivisti ante aedis?

PERIPHANES.

Vt matrem tuam t. t. c. IV, 2

Videas, adeas, advenienti des salutem atque osculum.

FIDICINA.

Quam? meam matrem?

PERIPHANES.

Quae exanimata exsequitur adspectum tuom. 560

PHILIPPA.

Quae istaec est, quam tu osculum mihi ferre iubes?

PERIPHANES.

Tua filia.

PHILIPPA.

Haecine?

PERIPHANES.

Haec,

PHILIPPA.

Egone osculum huic dem?

PERIPHANES.

Cur non, quae ex te nata sit?

PHILIPPA.

Tu homo, insanis.

PERIPHANES.

Egone?

PHILIPPA.

Tute.

PERIPHANES.

Cur?

PHILIPPA.

Quia hanc ego, quae siet,
Neque scio neque novi, neque ego hanc oculis vi-
di ante hunc diem.

PERIPHANES.

Scio, quid erres: quia vestitum atque ornatum in-
mutabilem 565

Habet haec mulier.

PHILIPPA.

Aliter catuli longe olent, aliter sues.
Nego eam me novisse, quae sit.

PERIPHANES.

Proh deum atque hominum fidem,
Quid ego? lenocinium facio, qui habeam alienas
domi
Atque argentum egurgitem domo prorsum? Quid
tu, quae patrem
Tuom vocas me atque osculare? Quid stas, stupa-
da? quid taces? 570

FIDICINA.

Quid loquar vis?

PERIPHANES.

Haec negat se tuam esse matrem.

FIDICINA.

Ne fuat,

Si nevolt: equidem hac invita tam ero matris filia.
Non me istanc cogere aequom est meam esse ma-
trem, si nevolt.

PERIPHANES.

Cur me igitur patrem vocabas?

FIDICINA.

Tua istaec culpa est, non mea:
Non patrem ego te nominem, ubi tu tuam me ad-
pelles filiam? 575

Hanc quoque etiam, si me adpellet filiam, matrem
vocem.

Negat haec, filiam me suam esse: non ergo haec
mater mea est.

Postremo haec mea culpa non est: quae didici,
dixi omnia.

Epidicus mihi fuit magister.

PERIPHANES.

Perii, plaustrum perculi!

FIDICINA.

Numquid ibi ego tibi peccavi?

PERIPHANES.

Si hercle te unquam audivero 580
Patrem me vocare: vitam tuam ego interimam!

FIDICINA.

Non voco.

Vbi voles pater esse: ibi esto; ubi noles: ne fue-
ris pater.

PHILIPPA.

Quid? ob eamne rem hanc emisti, quia tuam gna-
tam ratus?

Quibus de signis agnoscebas?

PERIPHANES.

Nullis.

PHILIPPA.

Quare filiam

Credidisti nostram?

PERIPHANES.

Servos Epidicus dixit mihi. 585

PHILIPPA.

Quid si servod aliter visum est? non poteris nosse,
obsecro?

PERIPHANES.

Quid ego, qui illam, ut primum vidi, nunquam vi-
di postea?

PHILIPPA.

Perii misera!

PERIPHANES.

Ne fle, mulier! intro abi! habeto animum bo-
num:

Ego illanc reperiam!

PHILIPPA.

Hinc Athenis civis eam emit Atticus.
Adulescentem quidem dicebant emisse.

PERIPHANES.

Inveniam! tace. 590

Abi modo intro atque hanc adserva Circam, Solis
filiam.

Ego relictis rebus Epidicum operam quaerendo
dabo,

Si invenio, exitiabilem ego illi faciam hunc ut fiat
diem!

STRATIPPOCLES. EPIDICVS. DANI-
STA. VIRGO.

STRATIPPOCLES.

Male morigerus mi est danista, qui me argentum
non petit t. t. c. V, I

Neque illam adducit, quae emta ex praeda est. Sed
 eccum incedit Epidicus. 595
 Quid illuc est, quod illi caperat frons severitudine?

EPIDICVS.

Si undecim deos praeter sese secum adducat Iu-
 piter:

Ita non omnes ex cruciatu poterunt eximere Epi-
 dicum.

Periphanem emere lora vidi; ibi aderat una Apoe-
 cides;

Nunc homines me quaeritare credo. Senserunt;
 sciunt, 600

Sibi data esse verba.

STRATIPPOCLES.

Quid agis, mea commoditas?

EPIDICVS.

Quod miser.

STRATIPPOCLES.

Quid tibi est?

EPIDICVS.

Quin tu mihi adornas ad fugam viaticum,
 Priusquam pereo? nam per urbem duo defloccati
 senes

Quaeritant me; in manibus gestant copulas secum
 süavis. t. t.

STRATIPPOCLES.

Habe bonum animum.

EPIDICVS.

Quippe ego, quoi libertas in mundo sita est! 605
 t. t. c.

STRATIPPOCLES.

Ego te servabo.

EPIDICVS.

Edepol me illi melius, si nacti fuant.
Sed quis haec muliercula et illic gravastellus, qui
venit?

STRATIPPOCLES.

Hic danista, haec illa est autem, quam emi de
praeda.

EPIDICVS.

Haecine est?

STRATIPPOCLES.

Haec est. Estne, ut tibi dixi? Adspecta.

EPIDICVS.

Haec est?

STRATIPPOCLES.

Contempla, Epidice.

Vsque ab unguiculo ad capillum summum est festi-
vissuma! 610

Estne? Conspicare: signum pictum pulcre videris.

EPIDICVS.

Ex tuis verbis meum futurum corium pulcrum
praedicas,

Quem Apelles ac Zeuxis duo pigmentis pingent ul-
meis.

STRATIPPOCLES.

Di immortales, otio isse admiror pedibus! Pul-
mon' es,

Qui perhibetur? Prius venisset, quam tu adveni-
sti mihi. 615

DANISTA.

Haec edepol remorata med est.

STRATIPPOCLES.

Siquidem istius gratia

Iam remoratus, quod ista voluit, nimium advenisti
cito.

DANISTA.

Age, age, absolve me atque argentum numera: ne
comites morer.

STRATIPPOCLES.

Pernumeratum est.

DANISTA.

Tene crumenam: huc inde.

STRATIPPOCLES.

Sapienter venis!

Opperire, dum ecfero ad te argentum.

DANISTA.

Matura!

STRATIPPOCLES.

Domi est. 620

EPIDICVS.

Satin' ego oculis utilitatem obtineo sincere, an
parum?

E Philippa matre natam abs Thebis, Epidauri sa-
tam,

Videon' ego Telestidem te, Periphanai filiam?

VIRGO.

Quis tu homo es, qui meum parentum nomen me-
moras et meum?

EPIDICVS.

Non me nosti?

VIRGO.

Quod quidem nunc veniat in mentem mihi. 625

EPIDICVS.

Non meministi, me auream ad te adferre natali die
Lunulam atque anellum aureolum in digitum?

VIRGO.

Memini, mi homo. Tun' is? t. t.

EPIDICVS.

Ego sum et istic frater tuos est alia matre, uno
patre.

VIRGO.

Quid pater meus? vivost?

EPIDICVS.

Animo liquido et tranquillo es! tace!

VIRGO.

Di me ex perdita servatam cupiunt, si vera autu-
mas. 630

EPIDICVS.

Non habeo ullam occasionem, ut apud te falsa fa-
buler.

STRATIPPOCLES.

Accipe argentum hoc, danista: hic sunt quadraginta
minae.

Si quid erit dubium: inmutabo.

DANISTA.

Benefecisti. Bene vale.

STRATIPPOCLES.

Nunc enim tu mea es.

VIRGO.

Soror quidem edepol: ut tu aequae scias.

Salve, frater.

STRATIPPOCLES.

Sanan' haec est?

EPIDICVS.

Sana, si adpellat suom. 635

STRATIPPOCLES.

Quid? ego modo sum frater factus huic, dum eo
intro atque exeo?

EPIDICVS.

Quod boni est, id tacitus taceas tute tecum et
gaudeas.

STRATIPPOCLES.

Perdidisti et reperisti me, soror!

EPIDICVS.

Stultus! tace:

Tibi quidem, quod ames, domi praesto, fidicina,
est opera mea;

Et sororem in libertatem idem opera concilio mea. 640

STRATIPPOCLES.

Epicide, fateor . . . .

EPIDICVS.

Intro abi ac iube huic aquam caleferi.

Cetera haec posterius faxo scibis, ubi erit otium.

STRATIPPOCLES.

Sequere hac me, soror.

EPIDICVS.

Ego ad vos Thesprionem iussero

Huc transire. Sed memento, si quid saevibunt se-
nes,

Suppetias mihi cum sorore ferre.

STRATIPPOCLES.

Facile istuc erit. 645

EPIDICVS.

Thesprio, exi istac per hortum! adfer domum auxi-
lium mihi!

Magna est res! — Minoris multo facio quam du-
dum senes.

Remeabo intro: ut adcurrentur advenientes hospites.

Eadem haec intus edocebo, quae ego scio, Stratipoclem.

Non fugio: domi adesse certum est; neque ille haud obiiciet mihi, 650

Pedibus sese provocatum. Abeo intro: nimis longum loquor.

PERIPHANES. APOECIDES.
EPIDICVS.

PERIPHANES.

Satin' illic homo ludibrio nos vetulos decrepitos
duos t. t. c. V, 2

Habet?

APOECIDES.

Imo edepol tu quidem miserum med habes miseris modis.

PERIPHANES.

Tace, sis, modo. Sine hominem apisci!

APOECIDES.

Dico ego tibi iam, uti scias.

Alium tibi te comitem melius quaerere: ita, dum te sequor, 655

Lassitudine invaserunt misero in genua flemina.

PERIPHANES.

Quot illic hodie med exemplis ludificatust atque te!

Vt illic autem exenteravit mihi opes argentarias!

APOECIDES.

Apage illum a me: nam ille quidem Volcani irati
est filius:

Quaqua tangit, omne amburit; si prope adstes, ca-
lefacit. 660

EPIDICVS.

Duodecim dis plus, quantum in coelo est deorum
inmortalium,

Mihi nunc auxilio adiutores sunt et mecum mili-
tant!

Quidquid ego malefeci, auxilia mi et suppetiae sunt
domi!

Apolactizo inimicos omnis!

PERIPHANES.

Vbi illunc quaeram gentium?

APOECIDES.

Dum sine me quaeras, mea causa quaeras vel medio
in mari. 665

EPIDICVS.

Quid me quaeris? quid laboras? quid hunc sollicitas?
Ecce me!

Num te fugi? num ab domo absum? num oculis
concessi tuis?

Nec tibi supplico. Vincire vis? En ostendo ma-
nus!

Tu habes lora: ego te emere vidi. Quid nunc ces-
sas? Conliga!

PERIPHANES.

Ilicet! Vadimonium ultro mi hic facit.

EPIDICVS.

Quin conligas? 670

APOE-

APOECIDES.

Edepol mancipium scelestum!

EPIDICVS.

Te profecto, Apoecides,

Nil moror mihi deprecari.

APOECIDES.

Facile exoras, Epidice.

EPIDICVS.

Ecquid agis?

PERIPHANES.

Tuon' arbitrato?

EPIDICVS.

Meo hercle vero, atque haud tuo,

Conligandae haec sunt tibi hodie.

PERIPHANES.

At non lubet: non conligo.

APOECIDES.

Tragulam in te iniicere adornat! nescio quam fa-
bricam facit! 675

EPIDICVS.

Tibi moram facis, quom ego solutus sto: adliga,
inquam! conliga!

PERIPHANES.

At mihi mage lubet, solutum te rogare.

EPIDICVS.

At nil scies.

PERIPHANES.

Quid ago?

APOECIDES.

Quid agas? Mos geratur.

EPIDICVS.

Frugi es tu homo, Apoecides!

PERIPHANES.

Cedo manus igitur!

EPIDICVS.

Morantur nihil. Atque arte conliga!

Nil verere: obnoxiosus.

PERIPHANES.

Facto opere arbitramino! 680

EPIDICVS.

Bene hoc habet. Age nunc iam ex me exquaere!
rogita, quod lubet!

PERIPHANES.

Qua fiducia ausus primum, quae emta est nudius-
tertius,

Filiam meam dicere esse?

EPIDICVS.

Lubuit: ea fiducia.

PERIPHANES.

Ain' tu? lubuit?

EPIDICVS.

Aio. Vel da pignus, ni ea sit filia.

PERIPHANES.

Quam negat novisse mater?

EPIDICVS.

Ni ergo matris filia est: 685

In meum numum, in tuom talentum, pignus da.

PERIPHANES.

Enim istaec captio est.

Sed quis ea est mulier?

EPIDICVS.

Tui gnati amica, ut omnem rem scias.

PERIPHANES.

Tibi dedin' minas triginta ob filiam?

EPIDICVS.

Fateor datas,

Et eo argento illanc me emisse amicam fili fidicinam
Pro tua filia. Istam ob rem te tetigi triginta minis. 690

PERIPHANES.

Quomodo me ludos fecisti de illa conductitia
Fidicina?

EPIDICVS.

Factum hercle vero, et recte factum iudico.

PERIPHANES.

Quid postremo argento factum est, quod dedi?

EPIDICVS.

Dicam tibi:

Neque malo homini neque benigno, tuo dedi Stra-
tippocli.

PERIPHANES.

Cur dare ausus?

EPIDICVS.

Quia mihi lubitum est.

PERIPHANES.

Quae haec, malum, ferocia est? 695

EPIDICVS.

Etiam inclamitor quasi servos?

PERIPHANES.

Quom tu es liber, gaudeo.

EPIDICVS.

Merui, ut fierem.

PERIPHANES.

Tun' meruisti?

EPIDICVS.

Vise intro: ego faxo scies,

Hoc ita esse.

PERIPHANES.

Quid est negoti?

EPIDICVS.

Iam ipsa res dicet tibi:

Abi modo intro!

PERIPHANES.

Hei, ne illuc temere est! — Adserua
istum, Apoecides!

APOECIDES.

Quemne hodie per urbem uterque sumus defessi
quaerere? 700

EPIDICVS.

Ego sum defessus reperire, vos defessi quaerere.

APOECIDES.

Quid illuc, Epidice, est negoti?

EPIDICVS.

Maxuma hercle iniuria
Vinctus adsto, quous hinc hodie opera inventa
est filia!

APOECIDES.

Ain' tu te illius invenisse filiam?

EPIDICVS.

Inveni, et domi est.

Sed ut acerbum est, pro benefactis quom mali mes-
sem metas! 705

PERIPHANES.

Quid ista oratis opere tanto me? Meruisse intel-
lego, i. t.

Vt lubeat merito huius facere. Cedo tu, ut exsol-
vam manus! t. t. c.

EPIDICVS.

Ne attigas.

PERIPHANES.

Ostende vero!

EPIDICVS.

Nolo.

PERIPHANES.

Non aequom facis.

EPIDICVS.

Nunquam hercle hodie , nisi supplicium mihi das,
me solvi sinam!

PERIPHANES.

Optimum atque aequissimum oras. Soccus, tuni-
cam, pallium 710

Tibi dabo.

EPIDICVS.

Quid deinde porro?

PERIPHANES.

Libertatem.

EPIDICVS.

At postea?

Novo liberto opus est, quod pappet.

PERIPHANES.

Dabitur: praebebo cibum. i. t.

EPIDICVS.

Nunquam hercle hodie, nisi me orassis, solves.

PERIPHANES.

Oro te, Epidice, t. t. c.

Mihi ut ignoscas , si quid culpa imprudens peccavi
mea.

At ob eam rem liber esto.

EPIDICVS.

Invitus do hanc veniam tibi; 715

Nisi necessitate cogor. Solve sane, si lubet.

G R E X.

Hic is homo est, qui libertatem malitia invenit sua.
Plaudite et valetē! lumbos surgite atque extol-
lite!

M E N A E C H M I .

Vertical line on the left side of the page.

A R G V M E N T V M.

Mercator Sículus, cui erant gemini filii,
Ei, subrepto clam altero, mors obtigit.
Nomen subreptiti indit illi, qui domi est,
Avus paternus, facit Menaechmum Sosiclem;
Et is germanum, postquam adolevit, quaeritat
Circum omnes oras; post Epidamnum devenit
(Huc fuerat ductus ille subreptitius):
Menaechmum civem credunt omnes advenam,
Eumque adpellant meretrix uxor et socer.
Ibi se cognoscunt fratres postremo invicem.

DRAMATIS PERSONAE.

PENICVLVS.
MENAECMVVS.
MENAECMVVS SOSICLES.
EROTIVM.
CYLINDRVS.
MVLIER.
MESSENIO.
SERVOS ALIVS.
ANCILLA.
SENEX.
MEDICVS.
LORARI.

PROLOGVS.

Salutem primum iam a principio propitiam i. s.
Mihi atque vobis, spectatores, nuntio.
Adporto vobis Plautum lingua, non manu:
Quaeso, ut benignis accipiatis auribus.
Nunc argumentum accipite atque animum advortite! 5
Quam potero in verba conferam paucissima.
Atque hoc poëtae faciunt in comoediis:
Omnis res gestas esse Athenis autumant:
Quo graecum vobis illud videatur magis;
Ego nusquam dicam, nisi, ubi factum dicitur. 10
Atque adeo hoc argumentum graecissat; tamen
Non Atticissat, verum Sicilicissitat.
Huic argumento antelogium quidem hoc fuit;
Nunc argumentum vobis demensum dabo
Non modio neque trimodio, verum ipso horreo: 15
Tantum ad narrandum nostra adest benignitas.
Mercator quidam fuit Syracusis senex;
Eii sunt nati filii gemini duo,
Ita forma simili pueri, uti mater sua
Non internosse posset, quae mammam dabat, 20
Neque adeo mater ipsa, quae illos pepererat;
Vt quidem ille dixit mihi, qui pueros viderat:

Ego illos non vidi, ne quis vostrum censeat.
 Postquam iam pueri septuennes sunt: pater
 Oneravit navim magnam multis mercibus, 25
 Inponit in navim alterum geminum pater,
 Tarentum avexit secum ad mercatum simul;
 Illunc reliquit alterum apud matrem domi.
 Tarenti forte ludi erant, quom illuc venit;
 Mortales multi, ut ad ludos, convenerant: 30
 Puer aberravit inter homines a patre.
 Epidamniensis quidam ibi mercator fuit;
 Is puerum tollit avehitque Epidamnium.
 Pater eius autem postquam puerum perdidit:
 Animum despondit; eaque is aegritudine 35
 Paucis diebus post Tarenti emortuost.
 Postquam Syracusas de ea re rediit nuntius
 Ad avom puerorum, puerum subreptum alterum
 [Patremque pueri Tarenti esse emortuom]:
 Inmutat nomen huic avos gemino alteri:
 Ita illunc dilexit, qui subreptust, alterum: 40
 Illius nomen indit illi, qui domi est,
 Menaechmo item, quod alteri nomen fuit,
 Et ipse eodem est avos vocatus nomine.
 Propterea illius nomen memini facilius,
 Quia illunc clamore vidi flagitarier. 45
 Ne mox erretis, iam nunc praedico prius:
 Idem est ambobus nomen geminis fratribus.
 Nunc in Epidamnum pedibus redeundum est mihi:
 Vt hanc rem vobis examussim disputem.
 Si quis quid vostrum Epidamnum curari sibi 50
 Velit: is audacter imperato et dicit;
 Sed ita, ut det, unde curari id possit sibi:
 Nam nisi qui argentum dederit, nugas egerit;

Qui dederit, magis maiores nugas egerit.
 Verum illuc redeo, unde abii, atque uno adsto in
 loco. 55

Epidamniensis illic, quem dudum dixeram,
 Geminum illum puerum qui subripuit alterum,
 Ei liberorum, nisi divitiarum, nihil erat:
 Adoptat illunc puerum subreptitium
 Sibi filium, eique uxorem dotatam dedit, 60
 Eumque heredem fecit, quom ipse obiit diem:
 Nam rus ut ibat forte, ut multum pluerat,
 Ingressus fluvium rapidum ab urbe haud longule:
 Rapidus raptori pueri subduxit pedes
 Abstraxitque hominem in maxumam malam cru-
 cem. 65

Illo illi divitiarum evenerunt maxumae.
 Is illic habitat geminus subreptitius.
 Nunc ille geminus, qui Syracusis habet,
 Hodie in Epidamnum venit cum servo suo
 Hunc quaeritatum geminum germanum suum. 70
 Haec urbs Epidamnus est, dum haec agitur fabula;
 Quando alia agetur: aliud fiet oppidum;
 Sicut familiae quoque solent mutari:
 Modo hic adstat leno, modo, adolescens, modo se-
 nex,
 Pauper, mendicus, rex, parasitus, hariolus. 75

P E N I C V L V S.

Iuventus nomen fecit Peniculo mihi i. s. I, I.
 Ideo, quia mensam, quando edo, detergeo.
 Homines captivos qui catenis vincunt

Et qui fugitivis servis indunt conpedes,
 Nimis stulte faciunt mea quidem sententia: 5
 Namque homini misero si ad malum accedit malum,
 Maior lubido est fugere et facere nequiter:
 Nam se ex catenis eximunt aliquo modo:
 Tum conpeditid anum lima proterunt,
 Aut lapide excutiunt clavom. Nugae sunt eae. 10
 Quem tu adservare recte, ne aufugiat, voles,
 Esca atque portione vinciri decet.
 Apud mensam plenam homini rostrum deliges!
 Dum tu illi, quod edit et quod potet, praebeas
 Suo arbitrato et adfatim cotidie: 15
 Nunquam edepol fugiet, tametsi capital fecerit;
 Facile adservabis, dum eo vinclo vincies:
 Ita istaec nimis lenta vincla sunt escaria:
 Quam magis extendas, tanto adstringunt artius.
 Nam ego ad Menaechmum nunc eo; quo iam diu 20
 Sum iudicatus, ultro eo, ut me vinciat.
 Nam illicce homo homines non alit, verum educat
 Recreatque; nullus melius medicinam facit:
 Ita est adulescens ipse escae maxumae:
 Cerealis coenas dat: ita mensas exstruit 25
 Et tantas struices concinnat patinarias:
 Standum est in lecto, si quid de summo petas.
 Sed mi intervallum iam hos dies multos fuit
 (Domi domitus fui usque cum caris meis:
 Nam neque edo neque emo, nisi, quod est carissu-
 mum, 30
 Et quoque iam cari qui instruontur, deserunt);
 Nunc ad eum in viso. Sed aperitur ostium.
 Menaechmum eccum ipsum video; progreditur foras.

MENAECHEMVS. PENICVLVS.

MENAECHEMVS.

Ni mala, ni stulta sies, ni indomita inposque ani-
mi: ch. t. I, 2.

Quod viro esse odio videas, tute tibi odio ha-
beas! t. tr. 35

Praeterhac si mihi tale post hunc diem c. t.

Faxis: faxo foris vidua visas patrem!

Nam quotiens foras volo ire: me retines, revocas,
rogitas, as. ex t. d. et i. d. c.

Quo ego eam, quam rem agam, quid negoti ge-
ram, c. t.

Quid petam, quid feram, quid foris egerim. 40

Portitorem domum duxi: ita omnem mihi

Rem necesse est loqui, quidquid egi atque ago.

Nimum ego te habui delicatam. Nunc adeo, ut
facturus, dicam. t. t.

Quando ego tibi ancillas, penum, lanam, aurum,
vestem, purpuram, i. t.

Bene praebeo nec quidquam eges: malo cavebis, si
sapis: 45

Virum observare desines! i. d.

Atque adeo, ne me nequidquam serves: ob eam in-
dustriam t. t. c.

Hodie ducam scortum ad coenamque aliquo condi-
cam foras.

PENICVLVS.

Illic homo se uxori simulat male loqui, loquitur mihi:

Nam si foris coenat: profecto me, haud uxorem,
ulciscitur. 50

MENAECHEMVS.

Euax, iurgio hercle tandem uxorem abegi ab ianua!
 Vbi sunt amatores mariti? dona quid cessant mihi i. t.
 Conferre omnes, congratulantes, quia pugnavi for-
 titer?

Hanc modo uxori intus pallam subripui; ad scor-
 tum fero. t. t. c.

Sic hoc decet: dari facete verba custodi catae! i. t. 55
 Hoc facinus pulcrum est, hoc probum est, hoc le-
 pidum est, hoc factum est fabre!

Meo malo a mala abstuli; hoc ad damnum defere-
 tur. i. t. c.

Avorti praedam ab hostibus, nostrum salute so-
 cium!

PENICVLVS.

Heus, adolescens, ecquae in istac pars inest praemi
 mihi? t. t. c.

MENAECHEMVS.

Perii, in insidias deveni!

PENICVLVS.

Imo in praesidium: ne time! 60

MENAECHEMVS.

Quis homo est?

PENICVLVS.

Ego sum.

MENAECHEMVS.

O mea commoditas, o mea opportunitas,

Salve!

PENICVLVS.

Salve.

MENAECHEMVS.

Quid agis?

PENI-

PENICVLVS.

Teneo dextera genium meum.

MENAECHEMVS.

Non potuisti mage per tempus mi advenire, quam
advenis.

PENICVLVS.

Ita ego soleo: commoditatis omnis articulos scio.

MENAECHEMVS.

Vin' tu facinus luculentum inspicere?

PENICVLVS.

Qui id coxit cocus? 65

Iam sciam, si quid titubatum est, reliquias ubi vi-
dero.

MENAECHEMVS.

Dic mihi, num qua tu vidisti tabulam pictam in pa-
riete,

Vbi aquila Catamitum raperet, aut ubi Venus Ado-
neum?

PENICVLVS.

Saepe. Sed quid istae picturae ad me attinent?

MENAECHEMVS.

Age, me adspice!

Ecquid adsimulo similiter?

PENICVLVS.

Qui istic ornatus tuost? 70

MENAECHEMVS.

Dic hominem lepidissimum esse med!

PENICVLVS.

Vbi esuri sumus?

MENAECHEMVS.

Dic modo hoc, quod ego te iubeo!

II.

[10]

PENICVLVS.

Dico: „Homo lepidissime.“

MENAECHMVS.

Ecquid audes de tuo istuc addere?

PENICVLVS.

„Atque hilarissime.“

MENAECHMVS.

Perge.

PENICVLVS.

Non pergo hercule ego, nisi scio, qua gratia.
Litigium est tibi cum uxore: hoc mi abs te caveo
cautius. 75

MENAECHMVS.

Te morare, mihi quom obloqueris.

PENICVLVS.

Oculum escodito persolum, t. t.
Mihi, Menaechme, si ullum verbum faxo, nisi, quod
iusseris! t. t. c.

MENAECHMVS.

Clam uxorem, ubi sepulcrum habemus, ut hunc
conburamus diem.

PENICVLVS.

Age sane igitur, quando aequom oras! Quam mox
incendo rogam?

Dies quidem iam ad umbilicum est dimidiatus mor-
tuos. 80

MENAECHMVS.

Concede huc a foribus.

PENICVLVS.

Fiat.

MENAECHMVS.

Etiam concede huc.

PENICVLVS.

Licet.

MENAECHEMVS.

Etiam nunc concede audacter ab leonino cavo.

PENICVLVS.

Heu edepol nae tu, ut ego opinor, esses agitator
probus.

MENAECHEMVS.

Quidum?

PENICVLVS.

Ne te uxor sequatur, respectas itentidem.

MENAECHEMVS.

Sed quid ais?

PENICVLVS.

Egone? id enim, quod tu vis, id aio
atque id nego. 85

MENAECHEMVS.

Ecquid tu de odore possis, si quid forte olfeceris,
Facere coniecturam?

PENICVLVS.

Captum si siet conlegium.

MENAECHEMVS.

Agedum, odorare hanc, quam ego habeo, pallam.
Quid olet? — Abstines?

PENICVLVS.

Summum oportet olfactare vestimentum muliebre:
Nam ex istoc loco spurcatur nasum odore inlucido. 90

MENAECHEMVS.

Olfacta igitur hinc, Penicule lepide, ut fastidis.

PENICVLVS.

Decet.

MENAECHMVS.

Quid igitur? quid olet? Responde.

PENICVLVS.

Furtum, scortum, prandium.

MENAECHMVS.

Nunc ad amicam deferetur, hanc meretricem Ero-
tium:

Mihi tibi atque illi iubebo iam adparari prandium;
Inde usque ad diurnam stellam crastinam potabi-
mus. 95

PENICVLVS.

Expedite fabulatus. Iam foris ferio?

MENAECHMVS.

Feri.

Vel mane etiam.

PENICVLVS.

Mille passum conmoratus cantharum.

MENAECHMVS.

Placide pulta.

PENICVLVS.

Metuis, credo, ne fores Samiae sient.

MENAECHMVS.

Mane, mane, obsecro, hercle: eapse, eccam, exit.
Ah! solem vides?

Satin' ut occoecatust prae huius corporis candori-
bus? 100

EROTIVM. PENICVLVS. MENAECHEMVS.

EROTIVM.

Anime mi, Menaechme, salve!

PENICVLVS.

Quid ego?

EROTIVM.

Extra numerum es mihi. t. t. c. I, 3.

PENICVLVS.

Item istuc aliis ad legionem fieri adscriptivis solet.

MENAECHEMVS.

Ego istic mihi hodie adparari iussim apud te —
proelium.

EROTIVM.

Hodie id fiet.

MENAECHEMVS.

In eo uterque proelio — potabimus.

Vter ibi melior bellator erit inventus — cantharo, 105

Tua legio est: adiudicato, cum utrod hanc noctem
sies.Vt ego uxorem, mea voluptas, ubi te adspicio, odi
male!

EROTIVM.

Interim nequis, quin eius aliquid indutus sies.

Quid hoc est?

MENAECHEMVS.

Induviae tuae atque uxoris exuviae, rosa.

EROTIVM.

Superas facile, ut superior sis mihi quam quisquam,
qui inpetrant. 110

PENICVLVS.

Meretrix tantisper blanditur, dum illud, quod rapiat, videt. —

Nam si amabas, iam oportebat nasum abreptum mordicus,

MENAECHMVS.

Sustine hoc, Penicule: exuvias facere, quas vovi, volo,

PENICVLVS.

Cedo, Sed, obsecro hercle, salta sic cum palla postea,

MENAECHMVS.

Ego saltabo? Sanus hercle non es,

PENICVLVS,

Egone, an tu magis? 115

Si non saltas: exue igitur,

MENAECHMVS.

Nimio ego hanc periculo

Subripui hodie. Meo quidem animo ab Hippolyta subcingulum

Hercules haud aequo magno unquam abstulit periculo,

Cape tibi hanc: quando una vivis meis morigera moribus.

EROTIVM.

Hoc animo decet animatos esse amatores probos, 120

PENICVLVS.

Qui quidem ad mendicitatem properent se detruere,

MENAECHMVS.

Quatuor minis ego emi istanc anno uxori meae.

PENICVLVS.

Quatuor minae periere plane, ut ratio redditur.

MENAECHEMVS.

Scin', quid volo ego te adcurare?

EROTIVM.

Scio. Curabo, quae voles.

MENAECHEMVS.

Iube igitur nobis apud te prandium adcurarier, 125
Atque aliquid scitamentorum de foro obsona-
rier . . . .

PENICVLVS.

Glandionidam suillam, laridum, pernonidem, aut
Sinciput, aut omenta porcina, aut aliquid ad eum
modum,

Madida quae mi adposita in mensam miluinam sug-
gerant.

MENAECHEMVS.

Atque actutum.

EROTIVM.

Licet ecastor.

MENAECHEMVS.

Nos prodimus ad forum. 130

PENICVLVS.

Iam hic nos erimus: dum coquetur, interim pota-
bimus.

EROTIVM.

Quando vis, veni: parata res erit.

PENICVLVS.

Propera modo!

MENAECHEMVS.

Sequere tute.

PENICVLVS.

Ego hercle verò te et servabo et te sequar,
Neque hodie, ut te perdam, meream deorum divi-
tias mihi.

EROTIVM.

Evocate intus Cylindrum mihi cocum actutum fo-
ras! 135

EROTIVM. CYLINDRVS.

EROTIVM.

Sportulam cape atque argentum. Eccos tris numos
habes. t. t. c. I, 4

CYLINDRVS.

Habeo.

EROTIVM.

Abi atque obsonium adfer. Tribus vide quod
sit satis.

Neque defiat, neque supersit.

CYLINDRVS.

Quoiusmodi hi homines erunt?

EROTIVM.

Ego et Menaechmus et parasitus eius.

CYLINDRVS.

Iam isti sunt decem: i. t.
Nam parasitus octo munus hominum facile fungi-
tur. t. t. c. 140

EROTIVM.

Elocuta sum convivas; ceterum cura.

CYLINDRVS.

Licet.

Cocta sunt. Iube ire ad cubitum.

EROTIVM.

Redi cito.

CYLINDRVS.

Iam ego hic ero.

MENAECHEMVS SOSICLES. MESSENIQ.

MENAECHEMVS.

Nulla est voluptas navitis, Messenio, i. s. II, 1.
 Maior meo animo, quamde, quom ex alto procul
 Terram conspiciunt.

MESSENIQ.

Maior, non dicam dolo, 145

Quom adveniens terram videas, quae fuerit tua.
 Sed, quaeso, quamobrem nunc Epidamnum veni-
 mus?

An, quasi mare, omnis circumimus insulas?

MENAECHEMVS.

Fratrem quaesitum geminum germanum meum.

MESSENIQ.

Nam quid modi futurum est illum quaerere? 150
 Hic annus sextus, postquam re huic operam damus.
 Istros, Hispanos, Massiliensis, Illurios,
 Mare superum omne Graeciamque exoticam
 Orasque Italicas omnis, qua adgreditur mare,
 Sumus circumvecti. Si acum, credo, quaereres: 155
 Acum invenisses, si adpareret, iam diu.

Hominem inter vivos quaeritamus mortuom:
Nam invenissemus iam diu, si viveret.

MENAECHMVS.

Ergo istuc quaero certum qui faciat mihi,
Qui sese dicat scire, eum esse mortuom. 160
Operam praeterea nunquam sumam quaerere;
Verum aliter vivos nunquam desistam exsequi.
Ego ilunc scio, quam cordi sit carus meo!

MESSENIQ.

In scirpo nodum quaeris. Quin nos hinc domum
Redimus, nisi si historiam scripturi sumus? 165

MENAECHMVS.

Dictum facessas doctum et discaveas malo!
Molestus ne sis! non tuo hoc fiet modo!

MESSENIQ.

Hem,

Illoc enim verbo esse me servom scio!
Non potuit paucis plura plane proloqui.
Verum tam nequeo continere, quin loquar. 170
Audi, Menaechme. Quom inspicio marsupium:
Viaticati hercle admodum aestive sumus.
Nae tu hercle, opinor, nisi domum revorteris,
Vbi nil habebis, geminum dum quaeris, gemes.
Nam ita istaec hominum natio est Epidamnia: 175
Voluptarii atque potatores maxumi,
Tum sycophantae et palpatores plurimi
In urbe hac habitant; tum meretrices mulieres
Nusquam perhibentur blandiores gentium.
Propterea huic urbi nomen Epidamno inditum
est: 180
Quia nemo ferme sine damno huc devortitur.

MENAECHEMVS.

Ego istuc cavebo. Cedo dum mi huc marsupium!

MESSENIUS.

Quid eo vis?

MENAECHEMVS.

Iam abs te metuo de verbis tuis.

MESSENIUS.

Quid metuis?

MENAECHEMVS.

Ne mihi damnum in Epidamno duis.

Magnus tu amator mulierum es, Messenio; 185

Ego autem homo iracundus, animi perditus:

Id utrumque, argentum quando habebis, cavebo:

Ne tu delinquas, neve ego irascar tibi.

MESSENIUS.

Cape atque serva: me lubente feceris.

 CYLINDRVS. MENAECHEMVS SOCI-
SICLES. MESSENIUS.

CYLINDRVS.

Bene obsonavi atque ex mea sententia; i. s. II, 2. 190

Bonum anteponam prandium pransoribus,

Sed eccum Menaechmum video. Vae tergo meo!

Prius iam convivae ambulant ante ostium,

Quam ego obsonatu redeo! Adibo atque adlo-
quar. —

Menaechme, salve.

MENAECHEMVS.

Di te amabunt. Scin', quis sum? 195

CYLINDRVS.

Non hercle vero! Vbi convivae ceteri?

MENAECHMVS.

Quos tu convivas quaeris?

CYLINDRVS.

Parasitum tuom.

MENAECHMVS.

Meum parasitum? Certe hic insanust homo.

MESSENIO.

Dixin' tibi, esse hic sycophantas plurimos?

MENAECHMVS.

Quem tu parasitum quaeris, adulescens, meum? 200

CYLINDRVS.

Peniculum.

MESSENIO.

Eccum, in vidulo salvom fero!

CYLINDRVS.

Menaechme, numero huc advenis ad prandium:

Nunc obsonatu redeo.

MENAECHMVS.

Responde mihi,

Adulescens: quibus hic pretiis porci veneunt

Sacres sinceri?

CYLINDRVS.

Numo.

MENAECHMVS.

Numum a me accipe: 205

Iube te piari de mea pecunia:

Nam ego quidem insanum esse te certo scio,

Qui mihi molestus homini ignoto, quisquis es.

CYLINDRVS.

Cylindrus ego sum. Nomen non nosti meum?

MENAECHEMVS.

Seu tu Culindrus, seu Coriandrus: perieris: 210

Ego te non novi neque novisse adeo volo.

CYLINDRVS.

Est tibi Menaechmo nomen tandem, quod sciam!

MENAECHEMVS.

Pro sano loqueris, quom me adpellas nomine.

Sed ubi novisti me?

CYLINDRVS.

Vbi ego te noverim,

Qui amicam habeas heram meam, hanc Erotium? 215

MENAECHEMVS.

Neque hercule habeo neque te, quis homo sis,
scio.

CYLINDRVS.

Non scis, quis ego sim, qui tibi saepissime

Cyathisso apud nos, quando potas?

MESSENIUS.

Hei mihi,

Quom nihil est, qui homini illi diminuam caput!

MENAECHEMVS.

Tun' cyathissare mihi soles, qui ante hunc diem 220

Epidamnum nunquam vidi neque veni?

CYLINDRVS.

Negas?

MENAECHEMVS.

Nego hercle vero.

CYLINDRVS.

Non tu in illisce aedibus

Habitas?

MENAECHEMVS.

Di illos, qui illi habitant, homines perduint!

CYLINDRVS.

Insanit hic quidem, qui ipse maledicit sibi. —
Audin', Menaechme?

MENAECHMVS.

Quid vis?

CYLINDRVS.

Si me consulas: 225

Numum illum, quem mihi dudum pollicitus dare,
Iubeas, si sapias, porculum adferri tibi:
Nam tu quidem hercle certo non sanus satis,
Menaechme, qui nunc ipse maledicas tibi.

MESSENIQ.

Heu hercule hominem multum et odiosum mihi! 230

CYLINDRVS.

Solet iocari saepe mecum illoc modo.
Quamvis ridiculus est, ubi uxor non adest.

MENAECHMVS.

Quid ais tu? Quid vis, inquam?

CYLINDRVS.

Satin' hoc, quod vides,
Tribus vobis obsonatum, an obsono amplius,
Tibi et parasito et mulieri?

MENAECHMVS.

Quas mulieres, 235

Quos tu parasitos loquere?

MESSENIQ.

Quod te urget scelus,

Qui huic sis molestus?

CYLINDRVS.

Quid tibi mecum est rei?

Ego te non novi; cum hoc, quem novi, fabulor.

MENAECHEMVS.

Non edepol tu, homo, sanus es, certo scio.

CYLINDRVS. *

Iam ergo haec madebunt faxo; nil morabitur: 240
Proin tu ne longius quo abeas ab aedibus.
Numquid vis?

MENAECHEMVS.

Vt eas maxumam in malam crucem!

CYLINDRVS.

Ire hercle meliust te interim atque adcumbere,
Dum ego haec adpono Volcani ad violentiam.
Ibo intro et dicam, te hic adstare, Erotio: 245
Vt te hinc abducat potius, quam hic adstes foris.

MENAECHEMVS.

Iamne abiit? Abiit. Edepol haud mendacia
Tua verba experior esse.

MESSENIUS.

Observato modo:

Nam istic meretricem credo habitare mulierem,
Vt quidem ille insanus dixit, qui hinc abiit mo-
do. 250

MENAECHEMVS.

Sed miror, qui ille noverit nomen meum.

MESSENIUS.

Minime hercle mirum: morem hunc meretrices ha-
bent:

Ad portum mittunt servolos, ancillulas;
Si qua peregrina navis in portum advenit:
Rogant, quoiatis sit, quid ei nomen siet; 255
Postilla extemplo se adplicant, adglutinant;
Si pellexerunt: perditum amittunt domum.

Nunc in istoc portu stat navis praedatoria,
Abs qua cavendum nobis sane censeo.

MENAECHMVS.

Mones quidem hercle recte.

MESSENIO.

Tum demum sciam 260

Recte monuisse, si tu recte caveris.

MENAECHMVS.

Tacedum parumper: nam concrepuit ostium.
Videamus, qui hinc egreditur.

MESSENIO.

Hoc ponam interim.

Adservatote haec, sultis, navales pedes.

EROTIVM. CYLINDRVS. MENAE-
CHMVS SOSICLES. MESSENIO.

EROTIVM.

Sine sic fores! Abi! nolo operiri. as. ex 2 i. h.
II, 3. 265

Intus para, cura, i. h.

Vide, quod opust, ut fiat! Sternite lectos! incendite
odores! as. ex t. d. et i. d. c.

Munditia inlecebra animo amantum est. t. d.

Amanti amoenitas malo est, nobis lucro est. i. s.

Sed ubi illic est, quem cocus ante aedis esse
ait? 270

Atque eccum video, qui mi est usu et plurimum
prodest; item huic i. t.

Vltro

Ultro sit, ut meret, potissimum nostrae uti domi
sit. i. t. c.

Nunc eum adibo atque adloquar ultro. Animule
mi, mihi mira videntur, t. t.

Hic te stare foris, forēs quoi pateant mage, quam
domus tua: t. t. c.

Domus quom haec tua sit. Omne paratum est, ut
iussisti atque ut voluisti, t. t. 275

Neque tibi mora ulla est intus. — t. d.

Prandium, ut iusti, hic curatum est: ubi lubet, ire
licet adcubitum. t. t.

MENAECMVS.

Quicum haec mulier loquitur?

EROTIVM.

Equidem tecum.

MENAECMVS.

Quid mecum tibi t. t. c.

Fuit unquam aut nunc est negoti?

EROTIVM.

Quia pol te unum ex omnibus
Venus me voluit magnificare; neque id haud inme-
rito tuo: 280

Nam ecastor solus benefactis tuis me florentem facis:

MENAECMVS.

Certo haec mulier aut insana aut ebria est, Mes-
senio,

Quae hominem ignotum compellet me tam fami-
liariter.

MESSEPIO.

Dixin' ego, solere hic istaec fieri? Folia nunc cadunt
Praeut si triduum hoc hic erimus: tum arbores in
te cadent: 285

Nam ita sunt hic meretrices omnes elecebrae argentariae.

Sed sine me dum hanc compellare. Heus, mulier!
tibi dico.

EROTIVM.

Quid est?

MESSENIO.

Vbi tute hunc hominem novisti?

EROTIVM.

Ibidem, ubi hic me iam diu,
In Epidamnod.

MESSENIO.

In Epidamno, qui huc in hanc urbem pedem,
Nisi hodie, nunquam intro tetulit?

EROTIVM.

Heia, delicias facis, 290
Mi Menaechme. Quin, amabo, is intro? hic tibi
erit rectius.

MENAECHMVS.

Haec quidem edepol recte adpellat meo me mulier
nomine.

Nimis miror, quid hoc negoti est.

MESSENIO.

Oboluit marsupium
Huic istuc, quod habes.

MESSENIO.

Atque edepol tu me monuisti probe.
Accipe dum hoc: iam scibo, utrum haec me mage
amet, an marsupium. 295

EROTIVM.

Eamus intro: ut prandeamus.

MENAECHMVS.

Bene vocas; tam gratia est.

EROTIVM.

Cur igitur tibi me iussisti coquere dudum prandium?

MENAECHEMVS.

Egon' te iussi coquere?

EROTIVM.

Certo tibi et parasito tuo.

MENAECHEMVS.

Quoi, malum, parasito? Certo haec mulier non sana est satis.

EROTIVM.

Peniculo.

MENAECHEMVS.

Qui iste est Peniculus? qui extergentur baxae? 300

EROTIVM.

Scilicet, qui dudum tecum venit, quom pallam mihi

Detulisti, quam ab uxore tua subripuisti.

MENAECHEMVS.

Quid est?

Tibi pallam dedi, quam uxori meae subripui? sannan' es?

Certe haec mulier cantherino ritud adstans somniat.

EROTIVM.

Qui lubet ludibrio habere me atque ire inficias mihi, 305

Facta quae sunt?

MENAECHEMVS.

Dic, quid est id, quod negem quod fecerim?

EROTIVM.

Pallam te hodie mihi dedisse uxoris.

MESSENIUS.

Proh Iupiter, 320

Num istaec mulier illinc venit, quae te novit tam cate?

MENAECHEMVS.

Hercle, opinor, pernegari non potest.

MESSENIUS.

Ne feceris.

Periisti, si intrassis intra limen.

MENAECHEMVS.

Quin tace modo:

Bene res geritur. Adsentabor, quidquid dicet, mulieri,

Si possum hospitium nancisci. Mulier, iamdudum tibi 325

Non imprudens advorsabar: hunc metuebam, ne meae

Vxori haec renuntiaret de palla et de prandio.

Nunc, quando vis, intro eamus.

EROTIVVS.

Etiam parasitum manes?

MENAECHEMVS.

Neque ego illum maneo neque floccifacio neque, si venerit,

Eum volo intronitti.

EROTIVVS.

Ecastor haud invita fecero. 330

Sed scin', quid te amabo ut facias?

MENAECHEMVS.

Impera, quid vis, modo.

EROTIVVS.

Pallam illanc, quam dudum dederas, ad phrygionem ut deferas:

Vt reconcinnetur atque ut opera addantur, quae
• volo.

MENAECHMVS.

Hercle quin tu recte dicis: eadem ignorabitur,
Ne uxor cognoscat te habere, si in via conspe-
xerit. 335

EROTIVM.

Ergo mox auferto tecum, quando abibis.

MENAECHMVS.

Maxime.

EROTIVM.

Eamus intro.

MENAECHMVS.

Iam sequar ted: hunc volo etiam conloqui.
Eho, Messenio, accede huc!

MESSENIO.

Quid est negoti?

MENAECHMVS.

Subsili!

MESSENIO.

Quid eo opus quidem?

MENAECHMVS.

Opust.

MESSENIO.

Scio: ut mendices.

MENAECHMVS.

Tanto nequior.

Habeo praedam: tantum incepti operis! I, quan-
- tum potest; 340

Abduc istos in tabernam actutum deversoriam;
Tum facito ante solem occasum ut venias advor-
- sum mihi.

MESSENIUS.

Non tu istas meretrices novisti, here?

MENAECHEMVS.

Tace, tace, tace, inquam. t. t.
Mihi dolebit, non tibi, si quid ego stulte fecero.

t. t. c.

Mulier haec stulta atque inscita est, quantum per-
spexi modo. 345

Est hic praeda nobis.

MESSENIUS.

Perii, iamne abis? — Perii probe!

Ducit lembulum directum navis praedatoria!

Sed ego inscitus, qui domino me postulem mode-
rarier:

Dicto me emit audientem, haud imperatorem, sibi.
Sequimini: ut, quod imperatum est, veniam advor-
sum temperi. 350

PENICVLVS.

Plus triginta natus annis sum, quom ego interea
loci t. t. c. III, 1

Nunquam quidquam facinus feci peius neque sce-
lestius,

Quam hodie, quom in concionem mediam me in-
mersi miser,

Vbi ego dum hieto, Menaechmus se subterduxit
mihi

Atque abiit ad amicam, credo, neque me voluit
ducere. 355

Qui illum di deaeque omnes perdant, qui conmen-
tus primus est

Concionem habere, qui homines occupatos occu-
pat!

Non ad eam rem otiosos homines decuit delegi,
Qui nisi adsint, quom citentur, census capiant eloco?
Adfatim est hominum, in dies qui singulas escas
edunt, 360

Quibus negoti nihil est, qui esum neque vocantur
neque vocant;

Eos oportet concioni dare operam atque comitiis.
Si id ita esset, non ego hodie perdidissem pran-
dium,

Quoi tam credo deum voluisse, quam me video
vivere.

Ibo: etiamnum reliquiarum spes animum oblectat
meum, 365

Sed quid ego? video Menaechmum? Cum corona
exit foras!

Sublatum est convivium! Edepol venio advorsum
temperi!

M E N A E C H M V S S O S I C L E S.
P E N I C V L V S.

M E N A E C H M V S.

Potin', ut quiescas, si ego tibi hanc hodie probe
i, s. III, 2

Lepideque concinnatam referam temperi?

Non esse eam dices faxo: ita ignorabitur. 370

PENICVLVS.

Pallam ad phrygionem fert confecto prandio
 Vinoque expoto, parasito excluso foras.
 Non hercle is sum, qui sum, nisi hanc iniuriam
 Meque ultus pulcre fuero! Observabo, quae agat,
 Hinc primum hominem; post adibo atque adlo-
 quar. 375

MENAECHEMVS.

Proh di immortales, quoi homini unquam uno die
 Boni dedistis plus, qui minus speraverit?
 Prandi, potavi, scortum adcubui, abstuli
 Hanc, quoius heres nunquam erit post hunc diem!

PENICVLVS.

Nequeo, quae loquitur, exaudire, clanculum. 380
 Satin' nunc loquitur de me et de parti mea?

MENAECHEMVS.

Ait hanc dedisse me sibi atque eam meae
 Vxori subripuisse. Quoniam sentio
 Errare: extemplo, quasi res cum ea esset mihi,
 Coepi adsentari: mulier quidquid dixerat, 385
 Idem ego dicebam. Multis quid verbis opust?
 Minore nusquam bene fui dispendio.

PENICVLVS.

Adibo ad hominem: nam turbare gestio.

MENAECHEMVS.

Quis hic est, qui advorsus it mihi?

PENICVLVS.

Quid ais, homo

Levior quam pluma, pessime et nequissime, 390
 Flagitium hominis, subdole ac minumi preti?
 Quid de te merui, qua me causa perderes?
 Vt subripuisti te mihi dudum de foro!

Fecisti funus med absente prandio.

Cur ausus facere, quoi ego aequae ac tu heres eram? 395

MENAECHMVS.

Adulescens, quaeso, quid tibi mecum est rei,

Qui mihi maledicas homini ignoto d' insciens?

An tibi malam rem vis pro maledictis dari?

Posce!

PENICVLVS.

Eam quidem edepol te dedisse intellego.

MENAECHMVS.

Responde, adulescens, quaeso, quod tibi nomen
est. 400

PENICVLVS.

Etiam derides, quasi non nomen noveris?

MENAECHMVS.

Non edepol ego te, quod sciam, unquam ante hunc
diem

Vidi neque novi; verum certo, quisquis es,

Aequom si facias, mihi odiosus ne sies.

PENICVLVS.

Non me novisti?

MENAECHMVS.

Non negem, si noverim. 405

PENICVLVS.

Menaechme, vigila!

MENAECHMVS.

Vigilo hercle equidem, quod sciam.

PENICVLVS.

Tuom parasitum non novisti?

MENAECHMVS.

Non tibi

Sanum est, adulescens, sinciput, ut intellego.

PENICVLVS.

Responde: subripuistin' uxori tuae
Pallam istanc hoc die atque dedisti Erotio? 410

MENAECHEMVS.

Neque hercle ego uxorem habeo. neque ego Erotio
Dedi. nec pallam surpui.

PENICVLVS.

Satin' sanus es?

Occisa est haec res! Non ego te indutum foras.
Exire vidi pallam?

MENAECHEMVS.

Vae capiti tuo!

Omnis cinaedos esse censes, tu quia es? 415
Tun' med indutum fuisse pallam praedicas?

PENICVLVS.

Ego hercle vero.

MENAECHEMVS.

Non tu abis, quo dignus es,

Aut te iubes piari, homo insanissime?

PENICVLVS.

Nunquam edepol me quisquam exorabit, quin tuae
Vxori rem omnem iam, uti sit gesta, eloquar! 420
Omnes in te istaec recident contumeliae!
Faxo haud inultum prandium comederis!

MENAECHEMVS.

Quid hoc negoti est? satin', ut quemque conspikor,
Ita me ludificant? Sed concrepuit ostium.

ANCILLA. MENAECHMVS
SOSICLES.

ANCILLA.

Menaechme, amare ait te multum Erotium, i. s.
III, 3. 425

Vt hoc nunc una opera ad aurificem deferas,
Atque huic ut addas auri pondod unciam
Iubeasque spinther novom reconcinnarier.

MENAECHMVS.

Et istuc et aliud, si quid curari volet,
Me curaturum dicito, quidquid volet. 430

ANCILLA.

Scin', quod hoc sit spinther?

MENAECHMVS.

Nescio, nisi aureum.

ANCILLA.

Hoc est, quod olim clanculum ex armario
Te subripuisse aiebas uxori tuae.

MENAECHMVS.

Nunquam hercle factum est.

ANCILLA.

ANNON meministi, obsecro?

Redde igitur spinther, si non meministi.

MENAECHMVS.

Mane: 435

Imo equidem memini: nempe hoc est, quod ei
dedi.

ANCILLA.

Istuc.

MENAECHMVS.

Vbi armillae sunt, quas una dedi?

ANCILLA.

Nunquam dedisti.

MENAECHMVS.

Nam pol hoc una dedi.

ANCILLA.

Dicam curare?

MENAECHMVS.

Dicito: curabitur.

Et palla et spinther faxo referantur simul. 440

ANCILLA.

Amabo, mi Menaechme, inauris da mihi
Faciundas pondo duom numum, stalagmia:
Vt te lubenter videam, quom ad nos veneris.

MENAECHMVS.

Fiat. Cedo aurum: ego manupretium dabo.

ANCILLA.

Da sodes abs te: post ego reddidero tibi. 445

MENAECHMVS.

Imo cedo abs te.

ANCILLA.

Ego post tibi reddam duplex.

MENAECHMVS.

Non habeo.

ANCILLA.

At tute, quando habebis, tum dato.

Numquid vis?

MENAECHMVS.

Haec me curaturum dicito, —

Vt, quantum possit quique liceant, veneant.

Iamne abiit intro? Abiuit, operuit foris. 450

Di me quidem omnes adiuvant, augent, amant.

Sed quid ego cesso, dum datur mi occasio

Tempusque, abire ab his locis lenoniis?
 Propera, Menaechme! fer pedem! confer gradum!
 Demam coronam atque abiciam ad laevam ma-
 num: ut, 455
 Si qui sequantur, hac me abiisse censeant.
 Ibo et conveniam servom, si potero, meum:
 Vt haec, quae bona di mihi danunt, ex me sciat.

MVLIER. PENICVLVS.

MVLIER.

Egone ecmendicarium matrimonium, i. s. IV, I.
 Vbi vir conpilet clanculum, quidquid domi 460
 Est atque ad amicam deferat?

PENICVLVS.

Quin tu taces?

Manifesto faxo iam opprimes: sequere hac modo.
 Pallam ad phrygionem cum coronad ebrius
 Ferebat, hodie tibi quam subripuit domo.
 Sed eccam, coronam, quam habuit! Num men-
 tion? 465

Hem, hac abiit, si vis persequi vestigiis.
 Atque edepol, eccum, optume revortitur;
 Sed pallam non fert.

MVLIER.

Quid ego nunc cum illoc agam?

PENICVLVS.

Idem, quod semper: male habeas.

MVLIER.

Sic censeo.

PENICVLVS.

Huc concedamus: ex insidiis aucupa. 470

MENAECHEMVS. MVLIER.
PENICVLVS.

MENAECHEMVS.

Vt hoc utimur maxime more moro molestoque
multum! b. s. IV, 2.

Atque uti quique sunt optumi, maxumi: c. t.

Morem habent hunc: clientis sibi omnes volunt

Esse multos; bonine an mali sint, id haud

Quaeritant: res magis quaeritur, quam, fides 475

Quoiusmodi clueat. c. d. c.

Si pauper est atque haud malus: nequam habe-
tur; b. t.

Si dives malust: is cliens frugi habetur,

Qui nec leges neque aequom bonum usquam co-
lunt, c. t.

Sollicitos patronos habent. b. tr. c. 480

Datum denegant, quod datum est, litum pleni, b. t.

Rapaces, viri fraudulentum, b. tr.

Qui aut foenore aut pericuriis habent rem partam;
i. tr. h.

Mens est in querelis. b. d.

Iuris ubi dicitur dies: simul patronis dicitur:
i. t. 485

Quippe qui pro illis loquantur, quae male fece-
rint. i. s.

Aut ad populum aut in iure aut ad iudicem res
est. b. t.

Sicut med hodie nimis sollicitum cliens quidam
habuit, nec, quod t. t.

Agere volui, quidquam licitum est: ita me adtinuit,
ita detinuit.

Apud Aedilis, proeliis factis plurimisque pessumis-
que, 490

Dixi causam; conditiones tetuli tortas, confragosas;
Aut plus aut minus, quam opus erat, multo con-
troversiam t. t. c.

Duxeram: ut ne sponsio fieret. Quid illic? — Quid?
Praedem dedit;

Nec magis manifesto ego hominem unquam ullum
teneri vidi: t. t.

Omnibus malefactis testes tres aderant acerrumi.
t. t. c. 495

Di illunc omnes perdant (ita mi hunc hodie con-
rupit diem)

Meque adeo, qui hodie forum unquam oculis in-
spexi meis!

Diem corrupit! Optimum iussi adparari prandium;
Amica expectat me scio. i. d.

Vbi primum licitum est: eloco properavi abire de
foro. i. t. 500

Irata est, credo, nunc mihi. Placabit palla, quam
dedi,

Quam hodie uxori abstuli atque huic detuli Erotio. i. s.
PENICVLVS.

Quid ais?

MVLIER.

Viro me malo male nuptam. as. ex 2 i. h.

PENICVLVS.

Satin' audis, quae illic loquitur?

MVLIER.

Satis. as. c. ex 2 i. h.

MENAECHMVS.

Si sapiam: huc intro abeam, ubi mihi bene siet.

MVLIER.

MVLIER.

Mane: male erit potius! t. t. 505
 Nae illanc mecastor foeneratod abstulisti! Sic da-
 tur! i. t.
 Clanculum te istaec flagitia facere censebas pot-
 esse? t. t.

MENAECHMVS.

Quid illuc est, uxor negoti?

MVLIER.

Men' rogas?

MENAECHMVS.

Vin' hunc rogem? t. t. c. 510

PENICVLVS.

Aufer hinc palpationes! — Perge tu.

MENAECHMVS.

Quid tu mihi

Tristis es?

MVLIER.

Te scire oportet.

PENICVLVS.

Scit; sed dissimulat malus. 515

MENAECHMVS.

Quid negoti est?

MVLIER.

Pallam . . . .

MENAECHMVS.

Pallam?

MVLIER.

Quidam pallam . . . .

PENICVLVS.

Quid paves?

MENAECHMVS.

Nil equidem paveo, nisi unum palla pallorem incutit.

PENICVLVS.

At tu ne clam me comessis prandium! — Perge in virum!

MENAECHMVS.

Non taces?

PENICVLVS.

Non hercle vero taceo. — Nutat, ne loquar.

MENAECHMVS.

Non hercle ego quidem usquam quidquam nuto neque nicto tibi. 520

MVLIER.

Nae ego mecastor mulier misera!

MENAECHMVS.

Qui tu misera es, mi expedi!

PENICVLVS.

Nihil hoc confidentius, qui, quae vides, ea pernegat!

MENAECHMVS.

Per Iovem deosque omnis adiuro, uxor (satin' hoc est tibi?),

Me isti non nutasse.

PENICVLVS.

Credit iam tibi de isto; illuc redi!

MENAECHMVS.

Quo redeam ego?

PENICVLVS.

Equidem ad phrygionem censeo et pallam refer! 525

MENAECHEMVS.

Quae istaec palla est?

MVLIER.

Taceo iam: quando hic rem non meminit suam.

MENAECHEMVS.

Num quis servorum deliquit, num ancillae aut servi, tibi?

Responsa.

PENICVLVS.

Haud eloquere!

MENAECHEMVS.

Impune non erit.

PENICVLVS.

Nugas agis.

MENAECHEMVS.

Tristis admodum es. Non mi istuc satis placet.

PENICVLVS.

Nugas agis.

MENAECHEMVS.

Certe familiarium aliquoi irata es.

PENICVLVS.

Nugas agis. 530

MENAECHEMVS.

Num mihi es irata saltem?

PENICVLVS.

Nunc tu non nugas agis.

MENAECHEMVS.

Non edepol deliqui quidquam.

PENICVLVS.

Hem, rursum nunc nugas agis.

MENAECHEMVS.

Dic, mea uxor, quid tibi aegre est.

PENICVLVS.

Bellus blanditur tibi!

MENAECHMVS.

Potin', ut mihi molestus ne sis? num te adpello?

MVLIER.

Aufer manum!

PENICVLVS.

Sic datur! Properato absente me comesse pran-
dium, 535

Post ante aedis cum corona me derideto ebrius!

MENAECHMVS.

Neque edepol ego prandi neque hodie huc intro
tetuli pedem.

PENICVLVS.

Tun' negas?

MENAECHMVS.

Nego hercle vero.

PENICVLVS.

Nihil hoc homine audacius.

Non ego te modo hic ante aedis cum corona
floreā

Vidi adstare, quom negabas, mi esse sanum sinci-
put? 540

Et negabas, me novisse: peregrinum aibas esse te.

MENAECHMVS.

Quin, ut dudum devorti abs te, redeo nunc demum
domum.

PENICVLVS.

Novi ego te. Non mihi censebas esse, qui te ul-
ciscerer:

Omnia hercle uxori dixi.

MENAECHEMVS.

Quid dixisti?

PENICVLVS.

Nescio.

Ipsus eam roga.

MENAECHEMVS.

Quid hoc est, uxor? quidnam hic narravit tibi? 545
 Quid id est? — Quid taces? quin dicis, quid sit?

MVLIER.

Quasi tu nescias,

Me rogas!

MENAECHEMVS.

Pol haud rogem te, si sciam.

PENICVLVS.

O hominem malum!

Vt dissimulat! Non potes celare: rem novit probe:
 Omnia hercle ego edictavi.

MENAECHEMVS.

Quid id est?

MVLIER.

Quando nil pudet

Neque vis tua voluntate ipse profiteri: audi atque
 ades! 550

Et quid tristis et quid hic mihi dixerit, faxo scias.
 Palla mihi est domo subrepta.

MENAECHEMVS.

Palla subrepta est mihi?

PENICVLVS.

Viden', uti scelestus captat? Huic subrepta est,
 non tibi:

Nam profecto tibi subrepta si esset, salva nunc
 foret.

MENAECHMVS.

Nil mihi tecum est. Sed tu quid ais?

MVLIER.

Palla, inquam, periit domo. 555

MENAECHMVS.

Quis eam subripuit?

MVLIER.

Pol istuc ille scit, qui illam abstulit.

MENAECHMVS.

Quis hic homo est?

MVLIER.

Menaechmus quidam.

MENAECHMVS.

Edepol factum nequiter!

Qui is Menaechmust?

MVLIER.

Tu istic, inquam.

MENAECHMVS.

Egone?

MVLIER.

Tu!

MENAECHMVS.

Quis arguit?

MVLIER.

Egomet.

PENICVLVS.

Et ego. Atque huic amicae detulisti Erotio.

MENAECHMVS.

Egon' dedi?

PENICVLVS.

Tu, tu istic, inquam! Vin' adferri noctuam, i. t. 560
 Quae Tu Tu usque dicat tibi? nam nos iam defes-
 si sumus. t. t. c.

MENAECHEMVS.

Per Iovem deosque omnis adiuro, uxor (satin' hoc
 est tibi?),

Non dedisse.

PENICVLVS.

Imo hércle vero, nos non falsum dicere.

MENAECHEMVS.

Sed ego illanc non condonavi; sed sic utendam
 dedi.

MVLIER.

Equidem ecastor tuam nec chlamydem do foras nec
 pallium 565

Quoiquam utendum. Mulierem aequom est vesti-
 mentum muliebre

Dare foras, virum virile. Quin refers pallam domum?

MENAECHEMVS.

Ego faxo referetur.

MVLIER.

Ex re tua, ut opinor, feceris:

Nam domum nunquam introdibis, nisi feres pallam
 simul.

Eo domum.

PENICVLVS.

Quid mihi futurum est, qui tibi hanc
 operam dedi? 570

MVLIER.

Opera reddetur, tibi quando quid erit subreptum
 domo.

PENICVLVS.

Id quidem edepol nunquam erit: nam nihil est,
 quod perdam, domi.
 Cum virum, cum uxorem, di vos perdant! Pro-
 perabo ad forum:
 Nam ex hac familia me planed excidisse intellego.

MENAECHEMVS.

Male mihi uxor se fecisse censet, quom excludit
 foras, 575
 Quasi non habeam, quo intromittar, alium melio-
 rem locum.
 Si tibi displiceo: patiundum; at placuero huic Erotio,
 Quae me non excludet ab se, sed apud se occludet
 domi.
 Nunc ibo: orabo, ut mihi pallam reddat, quam du-
 dum dedi.
 Aliam illi redimam meliorem. Heus, ecquis hic
 est ianitor? 580
 Aperite atque Erotium aliquis evocate ante ostium.

EROTIVM, MENAECHEMVS.

EROTIVM,

Quis hic me quaerit?

MENAECHEMVS.

Sibi inimicus mage quamde aetati tuae.
 i. t. IV, 3.

EROTIVM.

Mi Menaechme, cur ante aedis adstas? Sequere
 intro, t. t. c.

MENAECMVVS.

Mane.

Scin', quid est, quod ego ad te venio?

EROTIVM.

Scio: ut tibi ex me sit voluptas.

MENAECMVVS.

Imo edepol pallam illam, amabo te, quam tibi dudum dedi, 585

Mihi eam redde: uxor rescivit rem omnem, ut factum est, ordine.

Ego tibi redimam bis tanto pluris pallam, quam voles.

EROTIVM.

Dedi equidem illanc, ad phrygionem ut ferres, tibi paulo prius,

Et illud spinther, ut ad aurificem ferres, ut fieret novom.

MENAECMVVS.

Mihi tu ut dederis pallam et spinther? Nunquam factum. Relege rem: 590

Nam ego quidem postquam illam dudum tibi dedi atque abii ad forum:

Nunc redeo, nunc te postilla video.

EROTIVM.

Video, quam rem agis:

Quae commisi, ut me defrudes, ad eam rem adfectas viam.

MENAECMVVS.

Neque edepol te defrudandi causa posco. Quin tibi Dico, uxorem rescivisse.

EROTIVM.

Nec te ultro oravi, ut dares: 595

Tute ultro ad me detulisti. Dono eam mihi dedisti;

t. t.

Eandem nunc reposcis. Patiar! habe tibi! aufer!

utere t. t. c.

Vel tu, vel tua uxor! vel etiam in oculos conpingite!

Tu huc post hunc diem non feres pedem intro, ne frustra sies:

Quando tu me bene merentem tibi habes despiciatui. 600

Nisi feres argentum: frustra me ductare non potes!

Aliam posthac invenito, quam habeas frustratui!

MENAECHMVS.

Nimis iracunde hercle tandem! — Heus tu, tibi dico, mane!

Redi!

EROTIVM.

Etiam adstas? Etiamne audes mea revorti gratia?

MENAECHMVS.

Abiit intro, occlusit aedis. Nunc ego sum exclusissimus: 605

Neque domi neque apud amicam mihi iam quidquam creditur.

Ibo et consulam hanc rem amicos, quid faciundum censeant.

MENAECHEMVS SOSIGLES. MVLIER.

MENAECHEMVS.

Nimis stulte dudum feci, quom marsupium i. s. IV, 4.
Messenioni cum argento concredidi!

Inmersit aliquo sese, credo, in ganeum. 610

MVLIER.

Provisam, quam mox vir meus redeat domum.
Sed eccum video! Salva sum: pallam refert.

MENAECHEMVS.

Demiror, ubi nunc ambulet Messenio.

MVLIER.

Adibo atque hominem accipiam, quibus dictis meret.
Non te pudet prodire in conspectum meum, 615
Flagitium hominis, cum istoc ornatu?

MENAECHEMVS.

Quid est?

Quae res agitat te, mulier?

MVLIER.

Etiamne, inpudens,

Muttire verbum unum audes aut mecum loqui?

MENAECHEMVS.

Quid tandem admisi in me, ut loqui non audeam?

MVLIER.

Rogas me? Hominis inpudentem audaciam! 620

MENAECHEMVS.

Non tu scis, mulier, Hecubam quapropter canem
Graii esse praedicabant?

MVLIER.

Non equidem scio.

MENAECHMVS.

Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis:
 Omni mala ingerebat, quemquem adspexerat:
 Itaque adeo iure coepta appellari est Canes. 625

MVLIER.

Non ergo istaec flagitia possum perpeti:
 Nam med aetatem viduam esse mavelim,
 Quam istaec flagitia tua pati, quae tu facis.

MENAECHMVS.

Quid id ad me, tun' te nuptam possis perpeti,
 An sis abitura a tuo viro? An mos hic ita est, 630
 Peregrino ut adveniēti narrent fabulas?

MVLIER.

Quas fabulas? Non, inquam, patiar praeterhac,
 Quin vidua vivam, quam tuos mores perferam!

MENAECHMVS.

Mea quidem hercle causa vidua vivo
 Vel usque dum regnum obtinebit Iupiter. 635

MVLIER.

Hanc mihi negabas dudum subripuisse te;
 Nunc eandem ante oculos attines! Non te pudet?

MENAECHMVS.

Heu hercle, mulier, multum et audax et mala es.
 Tun' tibi subreptam hanc dicere audes, quam mihi
 Dedit alia mulier, ut concinnandam darem? 640

MVLIER.

Nae istuc mecastor iam patrem arcessam meum
 Atque enarrabo tua flagitia, quae facis!
 I, Decio, quaere meum patrem, tecum simul
 Vt veniat ad me: ita rem esse dicito.
 Iam ego aperiam istaec tua flagitia!

MENAECHEMVS.

Sanan' es? 645

Quae mea flagitia?

MVLIER.

Quom pallam atque aurum meum
Domo tuae suppilas uxori et tuae
Degeris amicae! Satin' haec recte fabulor?

MENAECHEMVS.

Quaeso hercle, mulier, si scis, monstra, quod bi-
bam,

Tuam qui possim perpeti petulantiam! 650
Quem tu hominem med arbitrare, nescio;
Ego te simitu novi cum Parthaone.

MVLIER.

Si me derides, at pol illum non potes,
Patrem meum, qui huc advenit! Quin respicis?
Novistin' tu illum?

MENAECHEMVS.

Novi cum Calcha simul: 655

Eodem die vidi illum, quo te ante hunc diem.

MVLIER.

Negas novisse me? negas patrem meum?

MENAECHEMVS.

Idem hercle dicam, si avom vis adducere.

MVLIER.

Ecastor pariter hoc atque alias res soles.

SENEX. MULIER. MENAECHEMVS
SOSICLES.

SENEX.

Vt aetas mea est atque ut hoc usus facto est,
b. t. IV, 5. 660

Gradum proferam, progredi properabo;
Sed id quam mihi facile siet, haud sum falsus:
Nam pernitas deserit, consitus sum
Senectute, onustum gero corpus, vires
Reliquere. Vt aetas mala est merx mala ergo! 665
Nam res plurimas pessumas, quom advenit, fert,
Quas si iam autumem omnis, nimis longus sermo
est.

Sed haec res mihi in pectore et corde curae est,
Quidnam hoc sit negoti, b. d.
Quod filia sic repente expetiit me, ut ad sese irem,
gall. 670
Nec, quid sit, certius mihi facit, quid velit, quidve
arcessat.

Verum propemodum iam scio, quid siet re: b. t.
Credo, cum viro litigium natum esse aliquod.
Ita istaec solent, quae viros subservire
Sibi postulant, dote fretae, feroces. 675
Et illi quoque haud abstinent saepe culpa;
Verum est modus tamen, quoad pati uxorem oportet;
Nec pol filia unquam patrem arcessit ad se,
Nisi aut aliquid commisit aut iurgi causa est.
Sed id, quidquid est, iam sciam. Atque eccam
eampse 680
Ante aedis et eius virum tristem video. Id

Est, quod suspicabar.

b. d.

Adpellabo hanc.

MVLIER.

Ibo advorsum. Salve multum, mi pater. t. t. c.

SENEX.

Salva sis. Salven' advenio? salven' arcessi iubes?

Quid tu tristis es? quid ille autem abs te iratus de-
stitit? 685

Nescio quid vos velitatid estis inter vos duo.

Loquere, uter meruistis culpam, paucis; non longos
logos.

MVLIER.

Nusquam equidem quidquam deliqui (hoc primum
te absolvo, pater);

Verum vivere hic non possum neque durare ullo
modo:

Proin' tu me hinc abducas.

SENEX.

Quid istuc autem est?

MVLIER.

Ludibrio, pater, 690

Habeor.

SENEX.

Vnde?

MVLIER.

Ab illo, quoi me mandavisti, meo viro.

SENEX.

Ecce autem litigium! Quotiens tandem edixi tibi,
Vt caveres, neuter ad me iretis cum querimonia?

MVLIER.

Qui istuc, mi pater, cavere possum?

SENEX.

Men' interrogas?

MVLIER.

Nisi nevis.

SENEX.

Quotiens monstravi tibi, viro ut morem
geras: 695

Quid illic faciat, ne id observes, quo eat, quid re-
rum gerat?

MVLIER.

At enim ille hinc amat meretricem ex proximo . . . .

SENEX.

Sane sapit,

Atque ob istanc industriam etiam faxo amabit amplius.

MVLIER.

Atque ibi potat.

SENEX.

Tuan' quidem ille causa potabit minus,
Si illic, sive alibi lubebit? Quae haec, malum, impu-
dentia est? 700

Vna opera prohibere, ad coenam ne promittat, po-
stules,

Neve quemquam accipiat alienum apud te. Ser-
viren' tibi

Postulas viros? Dare unad opera pensum postules,
Inter ancillas sedere iubeas, lanam carere.

MVLIER.

Non equidem mihi te advocatum, pater, adduxi,
sed viro. 705

Hinc stas; illinc causam dicis.

SENEX.

Si ille quid deliquerit:

Multo

Multo tanto illum adcusabo, quam te adcusavi, amplius.

Quando te auratam et vestitam bene habet, ancillas, penum,

Recte praehibet: melius sanam est, mulier, mentem sumere.

MVLIER.

At illic suppilat mihi aurum et pallas ex arcis domo; 705

Me despoliat; mea ornamenta clam ad meretrices degerit.

SENEX.

Male facit, si istuc facit; si non facit, tu male facis,

Quae insontem insimules.

MVLIER.

Quin etiam nunc habet pallam, pater, Et, quod ad hanc detulerat, spinther: nunc, quia rescivi, refert.

SENEX.

Iam ego ex hoc, uti factum est, scibo: ibo ad hominem atque adloquar. 710

Dic mi istuc, Menaechme, quod vos dissertatis: ut sciam.

Quid tu trux es? quid illanc autem abs ted iratam destituis? t. t.

MENAECHMVS.

Quisquis es, quidquid tibi nomen est, senex: summum Iovem t. t. c.

Deosque do testis . . . .

SENEX.

Qua de re aut quouis re rerum omnium?

II.

[13]

MENAECHMVS.

Me neque isti male fecisse mulieri, quae me ar-
guit 715
Hanc domo ab se subripuisse atque abstulisse de-
ierat.

Si ego intra aedis huius unquam, ubi habitat, pene-
travi pedem:
Omnium hominum exopto ut fiam miserorum mi-
serrimus!

SENE X.

Sanun' es, qui istuc exoptes aut neges, te unquam
pedem
In eas aedis intulisse, ubi habitas, insanissime? 720

MENAECHMVS.

Tun', senex, ais habitare me in illisce aedibus?

SENE X.

Tun' negas?

MENAECHMVS.

Nego hercle vero.

MVLIER.

Nimum hoc ludicre negas,
Nisi quo nocte hac emigrasti.

SENE X.

Concede hac, sis, filia. —
Quid tu ais? num hinc emigrasti?

MENAECHMVS.

Quem in locum aut quam ob rem, obsecro?

SENE X.

Non edepol scio.

MVLIER.

Ludit te hic profecto.

SENEX.

Non tu te tenes? — 725

Iam vero , o Menaechme , satis iocatus es: nunc
hanc rem age.

MENAECHEMVS.

Quaeso, quid mihi tecum est? unde aut quis tu ho-
mo es? Tibi aut adeo isti, t. t.
Quae molesta est . . . .!

SENEX.

Quomodo? t. d. c.

MVLIER.

Viden' tute illi oculos virere? et viridis exoritur
colos

Ex temporibus atque fronte! ut oculi scintillant, vi-
de! 730

MENAECHEMVS.

Hei mihi, insanire me aiunt, ultro quom ipsi insa-
niunt!

MVLIER.

Vt pandiculans oscitatur! Quid nunc faciam , mi
pater?

SENEX.

Concede huc, mea nata, ab istoc quam potest lon-
gissime!

MENAECHEMVS.

Quid mihi melius , quam , quando illi me insanire
praedicant,

Ego med adsimulem insanire: ut illos a me abster-
ream? 735

Evie atque, heu! Bromie, quo me in silvam venat-
tum vocas?

Audio; sed non abire possum ab his regionibus:

Ita illaec me ab laeva rabiosa femina adservat canis;
 Post autem illic hircus, alias qui saepe aetate in sua
 Perdidit civem innocentem falso testimonio. 740

SENEX.

Vae capiti tuo!

MENAECHMVS.

Ecce, Apollo mi ex oraculo imperat,
 Vt ego illic e oculos exuram lampadibus ardentibus!

MVLIER.

Perii, mi pater, minatur mihi oculos exurere!

SENEX.

Filia, heus!

MVLIER.

Quid est? quid agimus?

SENEX.

Quid, si ego huc servos cito?
 Ibo: adducam, qui hunc hinc tollant et domi de-
 vinciant, 745
 Priusquam turbarum quid faciat amplius.

MENAECHMVS.

Enimvero, nisi
 Occupo aliquod mihi consilium: hi me domum ad
 sese auferent. —
 Pugnis me vetastin' huius ori quidquam parcere?
 Ni iam ex meis oculis abscedat in malam magnam
 crucem:

Faciam, quod iubes, Apollo!

SENEX.

Fuge domum quantum potest: 750
 Ne hic te obtundat!

MVLIER.

Fugio. Amabo te, adserua istunc, mi pater:
Ne quo hinc abeat! Sumne ego mulier misera, quae
illaec audio?

MENAECHEMVS.

Haud male illanc a me amovi; nunc hunc impuris-
sumum,
Tremulum, barbatum Tithonum, Cygno qui cluet
patre,
Ita mihi imperas, ut ego huius membra atque ossa
atque artua 755
Conminuam illo scipione, quem ipse habet?

SENECX.

Dabitur malum,
Me quidem si attigeris, aut si propius ad me ac-
cesseris!

MENAECHEMVS.

Faciam, quod iubes: securim capiam ancipitem at-
que hunc senem
Ossum fini dedolabod assulatim viscera!

SENECX.

Enimvero illud praecavendum est atque adcuran-
dum mihi: 760
Sane ego illunc metuo, ut minatur, ne quid male-
faxit mihi.

MENAECHEMVS.

Multa mihi imperas, Apollo! Nunc equos iunctos
iubes
Capere me indomitos, ferocis, atque in currum in-
scendere:
Vt ego hunc proteram leonem vetulum, olentem,
edentulum?

Iam adstiti in currum; iam lora teneo; iam stimulum in manu est! 765

Agite, equi! facitote sonitus unguularum adpareant
Cursu celeri! facite inflexa sit pedum pernitas!

SENEX.

Mihin' equis iunctis minaris?

MENAECHMVS.

Ecce Apollo denuo!

Me iubes facere inpetum in eum, qui hic stat, atque occidere? —

Sed quis hic est, qui capillo me hinc de curru deripit? 770

Inperium tuom demutat atque dictum Apollinis!

SENEX.

Heu morbum hercle acrem ac durum! Di, vostram fidem, i. s.

Vel hic, qui insanit, quam valuit paulo prius!

Ei derepente tantus morbus incidit!

Ibo atque arcessam medicum iam quantum potest. 775

MENAECHMVS.

Iamne isti abierunt, quaeso, ex conspectu meo,

Qui me vi cogunt, validus ut yesaniam?

Quid cesso abire ad navem, dum salvo licet?

Vosque omnis quaeso, si senex reuenerit,

Ne me indicetis, qua platea hinc aufugerim. 780

S E N E X.

Lumbi sedendod, oculi exspectando dolent, i. s. V, 1.
 Manendo medicum, dum se ex opere recipiat.
 Odiosus tandem vix ab aegrotis venit;
 Ait se obligasse crus fractum Aesculapio,
 Apollini autem brachium. Nunc cogito, 785
 Vtrum me dicam medicum ducere, an fabrum.
 Atque eccum incedit. Move formicinum gradum!

M E D I C V S. S E N E X.

M E D I C V S.

Quid illi esset morbi, dixeras? Narra, senex. i. s. V, 2.
 Num lariatus aut cerritus? Fac sciam.
 Num eum veterinus aut aqua intercus tenet? 790

S E N E X.

Quin ea te causa duco, ut id dicas mihi
 Atque illum ut sanum facias.

M E D I C V S.

Perfacile id quidem est.

Sanum futurum, mea ego id promitto fide.

S E N E X.

Magna cum cura ego illum curari volo.

M E D I C V S.

Quin suspirabit plus sexcentos in dies: 795

Ita illunc cum cura ego magna curabo tibi.

Atque eccum ipsum hominem! Observemus, quam
 rem agat.

MENAECHEMVS. SENEX. MEDICVS.

MENAECHEMVS.

Edepol nae hic dies pervorsus atque advorsus mi
obtigit: t. t. c. V, 3.

Quae me clam ratus sum facere, ea palam fecit
omnia

Parasitus, qui me conplevit flagiti et formidinis, 800
Meus Vlysses, suo qui regi tantum concivit mali.

Quem ego hemonem, si quidem vivo, vitad evol-
vam sua!

Sed ego stultus sum, qui illius esse dico, quae mea
est:

Meo cibo et sumtu educatust. Anima privabo virum!
Condigne autem haec meretrix fecit, ut mos est
meretricius: 805

Quia rogo pallam, ut referatur rursus ad uxorem
meam,

Mihi se ait dedisse. Heu, edepol nae ego homo
vivo miser!

SENEX.

Audin', quae loquitur?

MEDICVS.

Se miserum praedicat.

SENEX.

Adeas velim.

MEDICVS.

Salvos sis, Menaechme. Quaeso, cur apertas bra-
chium?

Non tu scis, quantum isti morbo nunc tuo facias
mali. 810

MENAECIMVS.

Quin tu te suspendis?

SENEA.

Ecquid sentis?

MEDICVS.

Quidni sentiam?

Non potest haec res ellebori iugere obtinerier.

Sed quid ais, Menaechme?

MENAECIMVS.

Quid vis?

MEDICVS.

Dic mihi hoc, quod te rogo:

Album an atrum vinum potas?

MENAECIMVS.

Quin tu is in malam crucem?

SENEA.

Iam hercle oceptat insanire primulum.

MENAECIMVS.

Quin tu rogas, 815

Purpureum panem an puniceum soleam ego esse,
an luteum?

Soleamne esse avis squamosas, piscis pennatos?

SENEA.

Papae,

Audin' tu, ut deliramenta loquitur? Quid cessas dare
Potionis aliquid, priusquam percipit vesania?

MEDICVS.

Mane modo: etiam percontabor alia.

SENEA.

Occidis fabula. 820

MEDICVS.

Dic mihi hoc: solent tibi unquam oculi duri fieri?

MENAECHMVS.

Quid? tun' me locustam censes esse, homo ignavis-
sume?

MEDICVS.

Dic mihi, en nunquam tibi intestina crepant, quod
sentias.

MENAECHMVS.

Vbi satur sum: nulla crepitant; quando esurio: tum
crepant.

MEDICVS.

Hoc quidem edepol haud pro insano verbum re-
spondit mihi. 825

Perdormiscin' usque ad lucem? facilen' tu dormis
cubans?

MENAECHMVS.

Perdormisco, si resolvi quoi argentum debeo.

Qui te Iupiter dique omnes, percontator, perduint!

MEDICVS.

Nunc homo insanire oceptat. De illis verbis cave
tibi!

SENEX.

I! modestior quidem nunc de verbist, praent du-
dum fuit: 830

Nam dudum uxorem suam esse aiebat rabiosam canem.

MENAECHMVS.

Quid ego dixi?

SENEX.

Insanis, inquam.

MENAECHMVS.

Egone?

SENEX.

Tu istic, qui mihi

Etiam me iunctis quadrigis minitatus prosternere.
Egomet haec te vidi facered: egomet haec ted arguo.

MENAECMVVS.

At ego te sacram coronam subripuisse scio Iovis; 835
Et ob eam rem in carcerem ted esse compactum scio;
Et postquam es emissus, caesum virgis sub furca scio;
Tum patrem occidisse et matrem vendidisse etiam
scio.

Satin' haec pro sano maledicta maledictis respondeo?

SENEK.

Obsecro hercle, medice, propere, quidquid facturus,
face! 840

Non vides hominem insanire?

MEDICVS.

Scin', quid facias optimum?

Ad me face uti deferatur.

SENEK.

Itane censes?

MEDICVS.

Quippini?

Ibi meo arbitrato potero curare hominem.

SENEK.

Age, ut lubet.

MEDICVS.

Elleborum potabis faxod aliquos viginti dies.

MENAECMVVS.

At ego te pendentem fodiam stimulis triginta dies. 845

MEDICVS.

I, arcesse homines, qui illunc ad me deferant!

SENEK.

Quot sunt satis?

MEDICVS.

Proinde ut insanire video, quatuor; nihilo minus.

SENEK.

Iam hic erunt. Adserua tu istunc, medice.

MEDICVS.

Imo ibo ego domum:

Vt parentur, quibus paratis opus est. Tu seruos iube
Hunc ad me ferant.

SENEK.

Iam ego illic faxo erit.

MEDICVS.

Abeo.

SENEK.

Vale. 850

MENAECHMVS.

Abiit socerus, abiit medicus: solus nunc. Proh
Iupiter,

Quid illuc est, quod med hie homines insanire
praedicant?

Nam equidem, postquam gnatus sum, nunquam
aegrotavi unum diem;

Neque ego insanio neque pugnas neque ego litis
coepio:

Salvos salvos alios video; novid homines, adlo-
quor. 855

An illi perperam insanire me aiunt, ipsi insaniunt?
Quid ego nunc faciam? Domum ire cupio: at uxor
non sinit;

Huc autem nemo intromittit. Nimis proventum est
nequiter!

Hic ero usque. Ad noctem saltem, credo, intromit-
tar domum.

MESSENI O.

Spectamen bono servod est, qui rem herilem b. t.

V, 4. 860

Procurat, videt, conlocat cogitatque:

Vt absente hero res heri diligenter

Tutetur, quam si ipse adsit, aut rectius. b. t. c.

Tergum quam gulam, crura quam ventrem, oportet

Potiora esse, quoi cor modestum est. b. tr. 865

Recordetur: qui sunt nihili, quid iis preti c. t.

Detur ab suis heris, ignavis, improbis

Viris: verbera, conpes, molae, lassitudo, b. t.

Fames, frigus durum, Haec pretia ignaviae sunt.

Id ego male malum metuo: propterea bonum

esse certum est: as. ex t. d. et i. d. c. 870

Nam mage multo patior facilius verba; verbera ego

odi,

Nimioque edo lubentius molitum, quam molitum

praehibeo. i. t.

Propterea heri imperium exsequor bene et sedate

servio.

Atque id mihi prodest. Alii ita sint, in rem ut es-

se ducunt; i. t. c.

Ego ita, ut me oportet, ero: metum mi adhibeam,

culpam abstineam; 875

Hero ut omnibus in locis siem praesto. Qui cul-

pa servi

Carent et metuont, ii solent heris utiles esse.

Nam illi, qui nil metuont, malum postquam est

promeritum, metuont.

Metuam haud malum; prope est, quom herus ob

facta pretium exsolvat.

Eo exemplo servio, tēgi ut in rem esse arbitror. i. s. 880

Postquam in tabernam vasa et servos conlocavi, ut iusserat: i. t.

Ita venio advorsum. Nunc foris pultabo: adesse ut me sciat,

Atque virum ex hoc saltu damni salvom ut educam foras. t. t. c.

Sed metuo, ne sero veniam depugnato proelio.

SENEX. MENAECHEMVS. LORARI. MESSENI.

SENEX.

Per ego vobis deos atque homines dico, ut imperium meum t. t. t. V, 5. 885

Sapienter habeatis curae, quae imperavi atque impero:

Facite illic homo iam in medicinam ablatu sublimis siet,

Nisi quidem vos vestra crura aut latera nihili penditis!

Cave quisquam, quod illic minitetur, vestrum floccifecerit!

Quid statis? quid dubitatis?. Iam sublimem raptum oportuit! i. t. 890

Ego ibo ad medicum: praesto ero illi, quom venietis.

MENAECHEMVS.

Occidi!

Quid hoc est negoti, quod illice homines ad me
currunt, obsecro?

Quid voltis vos? quid quaeritatis? quid me circum-
sistitis?

Quo rapitis me? quo fertis me? Perii! Obsecro
vostram fidem,

Epidamnienses, subvenite, cives! Quin me mitti-
tis? 895

MESSENIUS.

Proh di immortales, obsecro, quid ego oculis ad-
spicio meis?

Herum meum indignissime nescio qui sublimem
ferunt!

MENAECHEMVS.

Ecquis suppetias mihi audet ferre?

MESSENIUS.

Ego, here, audacissime. t. t. c.

O facinus indignum et malum, Epidamnii cives,
herum i. t.

Meum hic in pacato oppido luci deripier in via, goo
Qui liber ad vos venerit! i. d.

Mittite istunc!

MENAECHEMVS.

Obsecro te, quisquis, operam ut des mihi, t. t. c.
Neu sinas in me insignite fieri tantam iniuriam!

MESSENIUS.

Imo operam dabo et defendam et subvenibo se-
dulo!

Nunquam te patiar perire! me perire est aequius. 905
Eripe oculum isti, te ab humero qui tenet, here,
te obsecro!

Hisce ego iam sementem in ore faciam pugnosque
obseram.

Maxumo hercle hodie malo vostro istunc fertis!
Mittite!

MENAECHMVS.

Teneo ego huic oculum.

MESSENIQ.

Face ut oculi locus in capite adpareat!
Vos scelesti, vos rapaces, vos praedones!

LORABIL

Periimus, 910

Obsecro, hercle!

MESSENIQ.

Mittite ergo!

MENAECHMVS.

Quid me vobis tactio est?

Pecte pugnis!

MESSENIQ.

Agite, abite, fugite hinc in malam crucem!
Hem tibi etiam, quia postremus cedis, hoc praemi
feres!

Nimis bene ora commentavi atque ex mea sententia.
Edepol, here, nae tibi suppetias tempore adveni
modo. 915

MENAECHMVS.

At tibi di semper, adulescens, quisquis es, faciant
bene:

Nam absque te esset, hodie nunquam ad solem oc-
casum viverem.

MESSENIQ.

Ergo edepol, si recte facias, here, med emittas
manu.

MENAE-

MENAECHEMVS.

Liberem ego te?

MESSENIUS.

Verum: quandoquidem, here, te servavi.

MENAECHEMVS.

Quid est,

Adulescens? Erras.

MESSENIUS.

Quid? erro?

MENAECHEMVS.

Per Iovem adiuro patrem, 920

Med herum tuom non esse.

MESSENIUS.

Non taces?

MENAECHEMVS.

Non mentior;

Nec meus servos unquam tale fecit, quale tu mihi.

MESSENIUS.

Sic sine igitur, si tuom esse negas me, abire liberum.

MENAECHEMVS.

Mea quidem hercle causa liber esto atque ito, quo voles.

MESSENIUS.

Nempe iubes?

MENAECHEMVS.

Iubeo hercle, si quid imperi est in te mihi. 925

MESSENIUS.

Salve, mi patrone.

SERVOS ALIVS.

Quom tu liber es, Messenio,

Gaudeo.

II.

[14]

MESSENIUS.

Credo hercle vobis. Sed, patrone, te obsecro,
Ne minus imperes mihi, quam, quom tuos servos
fui.

Apud ted habitabo et, quando ibis, una tecum ibo
domum.

Mane me: nunc ibo in tabernam: vasa et argen-
tum tibi 930

Referam. Recte est obsignatum in vidulo marsu-
pium

Cum viatico: id tibi iam huc adferam.

MENAECHMVS.

Adfer strenue.

MESSENIUS.

Salvom tibi item, ut mihi dedisti, redhibebo. Hic
me mane.

MENAECHMVS.

Nimia mira mihi quidem hodie exorta sunt miris
modis:

Alii me negant eum esse, qui sum, atque exclu-
dunt foras; 935

Socer et medicus me insanire dicunt: Quid sit,
mira sunt.

Et iam hic servom sese esse aibat meum, quem ego
emisi manu;

Is mi adlaturum cum argento sese ait marsupium.
Id si attulerit: dicam ut a me abeat liber, quo
volet:

Ne tum, quando suos sit factus, a me argentum
petat. 940

Haec nihilo mihi esse videntur secius, quam so-
mnia.

Nunc ibo intro ad hanc meretricem, quamquam suscenset mihi:
Si possum exorare, ut pallam reddat, quam referam domum.

MENAECHEMVS SOSICLES.
MESSENIO.

MENAECHEMVS.

Men' hodie usquam convenisse te, audax, audes
dicere, t. t. c. V, 6.
Postquam advorsum mi imperavi ut huc venires?

MESSENIO.

Quin modo 945
Eripui, homines qui ferebant te sublimem quatuor,
Apud hasce aedis; tu clamabas deum fidem atque
hominum omnium,
Quom ego adcurro teque eripio vi pugnando in-
gratiis.
Ob eam rem, quia te servavi, me amisisti liberum.
Quom me argentum dixi petere et vasa: tu quan-
tum potest 950
Praecucurristi obviam: ut, quae fecisti, inficias eas.

MENAECHEMVS.

Liberum ego te iussi abire . . . . .

MESSENIO.

Certo.

MENAECHEMVS.

Quoi certissimum est,
Mepte potius fieri servom, quam te unquam emit-
tam manu?

MENAECHMVS. MESSENIQ. MENAE-
CHMVS SOSICLES.

MENAECHMVS.

Si voltis per oculos iurare: nihilo hercle ea causa
magis i. t. V, 7.
Faciētis, ut hodie abstulerim ego pallam et spin-
ther, pessumae. 953

MESSENIQ.

Proh di immortales, quid ego video?

MENAECHMVS SOSICLES.

Quid vides?

MESSENIQ.

Speculum tuom.

MENAECHMVS SOSICLES.

Quid negoti est?

MESSENIQ.

Tua est imago! tam consimilist, quam potest!
t. t. c.

MENAECHMVS SOSICLES.

Pol profecto haud est dissimilis, meam quom for-
mam noscito.

MENAECHMVS.

O adolescens, salve, qui me servavisti, quisquis es!

MESSENIQ.

Adolescens, quaeso hercle, loquere tuom mihi no-
men, nisi piget. 960

MENAECHMVS.

Non edepol ita promeruisti de me, ut pigeat, quae
velis.

Mihi est Menaechmus nomen.

MENAECHMVS SOSICLES.

Imo edepol mihi. i. s.

MENAECHMVS.

Siculus sum Syracusanus.

MENAECHMVS SOSICLES.

Ea domus et patria est mihi. t. t. c.

MENAECHMVS.

Quid ego ex te audio?

MENAECHMVS SOSICLES.

Hoc, quod res est.

MESSENIO.

Novi equidem hunc: herus est meus.

Ego quidem huius servos sum; sed me esse huius
credidi. 965

Hunc ego censebam te esse; huic etiam exhibui
negotium.

Quaeso, ignoscas, si quid stulte dixi atque impru-
dens tibi.

MENAECHMVS SOSICLES.

Delirare mihi videre. Non commeministi, simul
Te hodie mecum exire e navi?

MESSENIO.

Enimvero aequom postulas:

Tu herus es; tu servom quaere. Tu salveto! tu
vale! 970

Hunc ego esse aio Menaechmum.

MENAECHMVS.

At ego me.

MENAECHMVS SOSICLES.

Quae haec est fabula?

Tu es Menaechmus?

MENAECHMVS.

Me esse dico, Moscho prognatum patre.

MENAECHMVS SOSICLES.

Tun' meo patre es prognatus?

MENAECHMVS.

Imo equidem, adulescens, meo;

Tuom tibi neque occupare neque praeripere postulo.

MESSENIO.

Di immortales, spem insperatam date mihi, quam
suspikor! 975

Nam nisi me animus fallit, hi sunt gemini germani duo:

Nam et patriam et patrem commemorant pariter,
qui fuerint sibi.

Sevocabo herum, Menaechme!

MENAECHMI AMBO.

Quid vis?

MESSENIO.

Non ambos volo;

Sed uter est advectus mecum navi vostrum?

MENAECHMVS.

Non ego.

MENAECHMVS SOSICLES.

At ego.

MESSENIO.

Te volo igitur. Huc concede.

MENAECHMVS SOSICLES.

Concessi. Quid est? 980

MESSENIO.

Illic aut homo sycophanta aut geminus est frater tuos:

Nam hominem homini similiorem nunquam vidi ego
 alterum,
 Neque aqua aquae neque lacte est lacti, crede mi-
 hi, usquam similis,
 Quam hic tui est tuque huius autem; post eandem
 patriam ac patrem
 Memorat. Melius nos adire est atque hunc per-
 contarier. 985

MENAECMVVS SOSICLES.

Hercle quin tu me admonuisti recte et habeo gra-
 tiam.
 Perge operam dare, obsecro hercle! Liber esto, si
 invenis.

Hunc meum fratrem esse!

MESSENIO.

Spero.

MENAECMVVS SOSICLES.

Et ego itidem spero fore.

MESSENIO.

Quid ais tu? Menaechmum, opinor, te vocari di-
 xeras.

MENAECMVVS.

Ita vero.

MESSENIO.

Huic item Menaechmo nomen est. In Sicilia 990
 Te Syracusis natum esse dixisti; hic natust ibi.
 Moschum tibi patrem fuisse dixisti; huic itidem
 fuit.

Nunc operam potestis ambo mihi dare et vobis simul.

MENAECMVVS.

Promeruisti, ut ne quid ores, quod velis, quin in-
 petres.

Tamquam si emeris me argento, liber servibo
tibi. 995

MESSENIO.

Spes mihi est, vos inventuros fratres germanos duos
Geminos, una matre natos et patre uno uno die.

MENAECHMVS.

Mira memoras. Vtinam ecficere, quod pollicitus,
possies!

MESSENIO.

Possum. Sed nunc, agite, uterque id, quod roga-
bo, dicite.

MENAECHMVS.

Vbi lubet, roga: respondebo; nil reticebo, quod
sciam. 1000

MESSENIO.

Est tibi nomen Menaechmo?

MENAECHMVS.

Fateor.

MESSENIO.

Est itidem tibi?

MENAECHMVS SOSICLES.

Est.

MESSENIO.

Patrem fuisse Moschum tibi ais?

MENAECHMVS.

Ita vero.

MENAECHMVS SOSICLES.

Et mihi.

MESSENIO.

Esne tu Syracusanus?

MENAECHMVS.

Certo.

MESSENIUS.

Quid tu?

MENAECHMVS SOSCLES.

Quippini?

MESSENIUS.

Optume usque adhuc conveniunt signa. Porro operam date.

Quid longissime meministi, dic mihi, in patria tua? 1005

MENAECHMVS.

Cum patre ut abii Tarentum ad mercatum; postea Inter homines med a patre deerrare atque inde avehi.

MENAECHMVS SOSCLES.

Iupiter supreme, serva me!

MESSENIUS.

Quid clamas? quin taces?

Quot eras annos gnatus, quom te pater a patria avehit?

MENAECHMVS.

Septuennis: nam tum dentes mihi cadebant primulum; 1010

Neque patrem postillad unquam vidi.

MESSENIUS.

Quid? vostrum patri

Filii quot eratis?

MENAECHMVS.

Vt nunc maxume memini, duo.

MESSENIUS.

Vter eratis, tun' an ille, maior?

MENAECHMVS.

Aequae ambo pares.

MESSENIQ.

Qui id potest?

MENAECHMVS.

Gemini ambo eramus.

MENAECHMVS, SOSICLES.

Di me sarvatum volunt.

MESSENIQ.

Si interpellas: ego tacebo.

MENAECHMVS, SOSICLES.

Potius taceo.

MESSENIQ.

Dic mihi: 1015.

Vno nomine ambo eratis?

MENAECHMVS.

Minume: nam mihi hoc erat,

Quod nunc est, Menaechmus; illunc tum vocabant

Sosiclem.

MENAECHMVS, SOSICLES.

Signa agnovi: contineri, quin conplectar, non
queo!

Mi germane, gemine frater, salve! Ego sum So-
sicles.

MENAECHMVS.

Quomodo igitur post Menaechmo nomen est fa-
ctum tibi? 1020

MENAECHMVS, SOSICLES.

Postquam ad nos renuntiatum est de te, et patrem
mortuom,

Avos mutavit noster; tibi quod nomen est, fecit
mihi.

MENAECHMVS.

Credo, ita esse factum, ut dicis. Sed mi hoc responde.

MENAECHMVS SOSICLES.

Roga.

MENAECHMVS.

Quod erat nomen nostrae matri?

MENAECHMVS SOSICLES.

Theusimarche.

MENAECHMVS.

Convenit.

O salve, insperate, multis annis post quem con-
spicor, 1025

Frater!

MENAECHMVS SOSICLES.

Et tu, quem ego multis miseriis, laboribus,
Vsque adhuc quaesivi, quemque ego esse inventum
gaudeo!

MESSENIO.

Hoc erat, quod haec te meretrix huius vocabat no-
mine:

Hunc censebat te esse, credo, quom vocat te ad
prandium.

MENAECHMVS.

Namque edepol mi hic hodie iussi prandium adpa-
rarier 1030

Clam meam uxorem: quia pallam surpui dudum domo,
Eam dedi huic.

MENAECHMVS SOSICLES.

Hancne dicis, frater, pallam, quam ego habeo?

MENAECHMVS.

Quomodo haec ad te pervenit?

MENAECHMVS SOSICLES.

Meretrix huc ad prandium
Med abduxit; sibi dedisse me aibat; prandi perbene,
Potavi atque adcubui scortum; pallam, et aurum
hoc mihi dedit. 1035

MENAECHMVS.

Gaudeo edepol, si quid propter me tibi evenit boni:
Nam illa quom te ad se vocabat, me ted esse credidit.

MESSENIO.

Numquid me morare, quin ego liber, ut iussisti, eam?

MENAECHMVS.

Optimum atque aequissumum orat, frater: fac cau-
sa mea.

MENAECHEMVS SOSICLES.

Liber esto.

MENAECHEMVS.

Quom tu es liber, gaudeo, Messenio. 1040

MESSENIO.

Sed meliore est opus auspicio: liber perpetuo ut
siem.

MENAECHEMVS SOSICLES.

Quoniam haec evenerunt nostra, frater, ex sententia,
In patriam redeamus ambo.

MENAECHEMVS.

Frater, faciam, ut tu voles:

Auctionem hic faciam et vendam, quidquid est.
Nunc interim

Eamus intro, frater.

MENAECHEMVS SOSICLES.

Fiat.

MESSENIO.

Scitin', quid ego vos rogo? 1045

MENAECHEMVS.

Quid?

MESSENIO.

Praeconium ut mihi detis.

MENAECHEMVS.

Dabitur.

MESSENIO.

Ergo nunc iam

Vis conclamari auctionem fore?

MENAECHEMVS.

Quidni? Die septimi.

MESSENIO.

Auctio fiet Menaechmi mane sane septimi.

Venibunt servi, supellex, fundid, aedes. Omnia

Venibunt, quiqui licebunt, praesenti pecunia. 1050

Vxor venibit quoque etiam, si quis emtor venerit.

Vix credo auctione tota capiet quinquagesies.

Nunc, spectatores, valet et nobis clare adplaudite!

M E R C A T O R.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ARGUMENTVM.

Mercatum missus ab suo adolescens patre
Emit atque apportat scita forma mulierem.
Requirit, quae sit, postquam eam vidit, senex.
Confingit servus, emtam matri pedisequam.
Amat senex hanc ac, se simulans vendere,
Tradit vicino. Eum uxor illius putat
Obduxit scortum sibi. Chariton ex fuga
Retrahit sodalis, postquam amicam invenerat.

ALIUD ARGUMENTVM.

Mercatum adsiduum filium extrudit pater.
Is peregre mitis redimit ancillam hospitis,
Amore captus. Vt venit, navi exit:
Pater advolat atque visam ancillam deperit;
Quoius sit, percontatur. Servus pedisequam
Ab adolescente ipsius emtam matri ait.
Senex, sibi prospiciens, ut amico suo
Veniret, natum orabat; natus, ut suo:
Hic filium subdiderat vicini; pater
Vicinum. Praemercatur ancillam senex.
Eam domi deprensam coniunx illius
Vicini scortum insimulat: protelat virum.
Mercator exspes patria fugere destinat;
Prohibetur a sodale, qui illius patrem
Cum patre exorat, nato uti cedat suo.

DRAMATIS PERSONAE.

CHARINVS.

EVTYCHVS.

ACANTHIO.

DEMIPHO.

LYSIMACHVS.

PASICOMPSA.

DORIPPA.

SYRA.

COCVS.

LORARII.

PRO-

P R O L O G V S.

C H A R I N V S.

Duas res simul nunc agere decretum est mihi:
i. s. I, 1

Et argumentum et meos amores eloquar.

Non ego item facio, ut alias in comoediis

Vidi facere amatores, qui aut nocti aut die

Aut soli aut lunae miserias narrant suas, 5

Quos pol ego humanas credo querimonias

Non tanti facere, quid velint, quid non velint:

Vobis narrabo potius meas nunc miserias.

Graece haec vocatur Emporos Philemonis;

Eadem latine Mercator Marci Attici. 10

Pater ad mercatum hinc me meus misit Rhodum

(Biennium iam factum est, postquam abii domo);

Ibi amare occepi forma eximia mulierem.

Sed eam ut sim implicitus, dicam, si opera est au-
ribus

Atque ad vortendum huc animum adest benigni-
tas. 15

Et hoc parum etiam more maiorum institi:

Per mea contatus vos sum, quam dixi eloco.

Nam amorem haec cuncta vitia sectari solent,

Cura, aegritudo, nimiaque elegantia.

II.

[15]

Haec non modo illum, qui amat, sed, quemque at-
tigit, 20

Magno atque solido multat infortunio;
Nec pol profecto quisquam sine grandi malo,
Praequam res patitur, studuit elegantiae.
Sed amor accedunt etiam haec, quae dixi minus:
Insomnia, aerumna, error, terror et fuga, 25

Ineptia stultitiaque adeo et temeritas,
Incogitantia, excors inmodestia,
Petulantia, cupiditas et malevolentia;
Haeret etiam aviditas, residia, iniuria,
Inopia, contumelia et dispendium, 30

Multiloquium, pauciloquium. Hoc ideo fit, quia,
Quae nihil attingunt ad rem nec sunt usui, haec
Tam amator profert saepe adverso tempore;
Ac pauciloquium rursus idcirco praedico,
Quia nullus unquam amator adeo est callide 35

Facundus, quae in rem sint suam, ut possit loqui.
Nunc vos mi irasci ob multiloquium non decet:
Eodem, quo amorem, Venus mi hoc legavit die.
Illuc reverti certum: ut conata eloquar.

Principio atque ex ephebis aetate exii 40

Atque animus studio amotus puerili meust:
Amare valide coepi hinc meretricem eloquo.
Res exulatum ad illam clam abibat patris:
Leno inportunus, dominus eius mulieris,
Vi summa quidque, ut poterat, rapiebat domum. 45

Obiurgare haec pater me noctis et dies:
Lenonum perfidiam, iniustitiam expromere:
Lacerari valide suam rem, illius augerier;
Summa haec clamore; interdum mussans; conloqui
Abnuere; negitare adeo me natum suom; 50

Conclamitare tota urbe et praedicere,
 Omnes tenerent mutuitanti credere:
 Amorem multos inlexe in dispendium:
 Intemperantem, non modestum, iniurium,
 Trahere, exhaurire me, quod quirem, ab se domo; 55
 Rationem pessumam esse, ea, quae ipse optuma
 Omnis labores invenisset perferens,
 Amoris vj diffunditari ac didier.
 Convitium tot me annos iam se pascere;
 Quod nisi puderet, ne luberet vivere. 60
 Sese extemplo, ex ephelis postquam excesserit,
 Non ut ego, amori neque desidia in otio
 Operam dedisse, neque potestatem sibi
 Fuisse: adeo arte cohibitum se esse a patre;
 Multo opere immundo rustico se exercitum, 65
 Nec nisi quinto anno quoque positum visere
 Urbem, atque extemplo inde, ut spectavisset peplum,
 Rus rursum confestim exigi solitum a patre.
 Ibi multo primum sese familiarium
 Laboravisse, quom haec pater sibi diceret: 70
 Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi item metis;
 Tibi denique istic pariet laetitiam labos.
 Postquam recesset vita patrio corpore,
 Agrum se vendidisse atque ea pecunia
 Navim, metretas quae trecentas tolleret, 75
 Parasse atque ea semper se invectatum undique
 Adeo dum, quae tum haberet, peperisset bona.
 Me idem decere, si, ut deceret me, forem.
 Ego me ubi invisum meo patri esse intellego
 Atque odio me esse, quom placere aequom fuit: 80
 Amens amansque utut animum obfirmo meum;
 Dico esse iturum me mercatum, si velit: ♦

Amorem missum facere me, dum illi obsequar.
 Agit gratias mi atque ingenium adlaudat meum;
 Sed mea promissa non neglexit persequi: 85
 Aedificat navim cercurum et mercis emit;
 Parata navi, inponit; praeterea mihi
 Talentum argenti ipse sua adnumerat manu;
 Servom una mittit, qui olim a puero parvulo
 Mihi paedagogus fuerat, quasi uti mihi foret 90
 Custos. His sic confectis navim solvimus,
 Rhodum venimus, ubi quas mercis vexeram,
 Omnis, ut volui, vendidi ex sententia,
 Lucrum ingens facio praeterquam mihi meus pater
 Dedit aestimatas mercis: ita peculium 95
 Conficio grande. Sed dum in portu illi ambulo:
 Hospes me quidam agnovit; ad coenam vocat.
 Venio; decumbo, acceptus hilare atque ampliter.
 Discubitum noctu ut imus: ecce ad me advenit
 Mulier, qua mulier alia nulla est pulcrior. 100
 Ea nocte mecum illa hospitis iussu fuit.
 Vosmet videte, quam mihi valde placuerit:
 Postridie hospitem adeo; oro, ut vendat mihi;
 Dico, eius pro meritis gratum me et munem fore.
 Quid verbis opus est? emid atque advexi heri. 105
 Eam me advexisse nolo resciscat pater.
 Modo eam reliqui ad portum in navi et servolum.
 Sed quid currentem servom a portu conspicio,
 Quem navi abire vetui? Timeo, quid siet.

ACANTHIO. CHARINVS.

ACANTHIO.

Ex summis opibus viribusque usque experire! ni-
tere, i. t. I, 2. 110

Herus ut minor opera tua servetur! Agedum,

Acanthio,

Abige abs te lassitudinem! cave pigritiae praevor-
teris!

Simul enica suspiritus (vix subfero hercle anhelitum);

Simul autem eos plenissime, qui advorsum eunt,
aspellito,

Detrude, deturba in viam! Haec hic disciplina pes-
suma est: 115

Currenti properanti haud quisquam dignum habet
decedere: t. t. c.

Ita tres simitu res agendaes sunt, quando unam oc-
coeperis:

Et currendum est et pugnandum et autem iurgan-
dum in via.

CHARINVS.

Quid illuc, quod illic tam expedite exquirat cursu-
ram sibi? i. t.

Cura est, negoti quid sit aut quid nuntiet.

ACANTHIO.

Nugas ago! 120

Quam maxime resisto, tam res in periculo vortitur!

CHARINVS.

Mali nescio quid nuntiat.

ACANTHIO.

Genua hunc cursorem deserunt!

Perii, seditionem facit lien, occupat praecordia!
 Perii, animam nequeo vortere. Nimis nihili tibi-
 cen siem!

Nunquam edepol omnes balineae mi hanc lassitudi-
 nem eximent. 125

Domin' an foris dicam esse herum Charinum?

CHARINVS.

Ergo animi pendeo,
 Quid illuc negoti sit! lubet scire ex hoc me: ut sim
 certior.

ACANTHIO.

At etiam adsto? at etiam cesso foribus facere
 hisce assulas? t. t. c.
 Aperite aliquis! Vbi Charinus herus? domin' est
 an foris? —

Num quisquam adire ad ostium dignum arbitratur?

CHARINVS.

Ecce me, i. t. 130

Acanthio, quem quaeris!

ACANTHIO.

Nusquam est disciplina ignavior.

CHARINVS.

Quae te res male agitant?

ACANTHIO.

Multae, here, te atque me.

CHARINVS.

Quid est negoti? t. t.

ACANTHIO.

Periimus!

CHARINVS.

Principium inimicis!

ACANTHIO.

At tibi sortito obtigit. t. t. c.

CHARINVS.

Loquere id negoti, quidquid est!

ACANTHIO.

Placide: volo adquiescere. i. t.

CHARINVS.

At tu edepol sume laciniam atque absterge sudorem tibi. 135

ACANTHIO.

Tua causa rupi ramices. Iamdudum sputo sanguinem.

CHARINVS.

Resinam ex melle Aegyptiam vorato: salvom feceris.

ACANTHIO.

At tu edepol calidam picem bibito: aegritudo abscesserit.

CHARINVS.

Hominem ego iracundiozem, quam te, novi neminem. t. t. c.

ACANTHIO.

At ego maledicentiozem, quam te, novi neminem. 140

CHARINVS.

Si, saluti quod tibi esse censeo, id consuadeo?

ACANTHIO.

Apage istiusmodi salutem, cum cruciatu quae advenit!

CHARINVS.

Dic mihi, an boni quid usquam est, quod quisquam uti possiet

Sine malo omni, ut ne laborem capias, cum illo uti voles?

ACANTHIO.

Nescio ego istaec: philosophari nunquam didici ne-
que scio; 145
Ego bonum, malum quo accedit, mihi dari haud
desidero.

CHARINVS.

Cedo tuam mihi dexteram! Agedum, Acanthio!

ACANTHIO.

Hem, dabitur: tene!

CHARINVS.

Vin' tu ted ob esse sequentem mi, an nevis?

ACANTHIO.

Opera licet

Experiri, qui me rupi causa currendo tua:
Vt, quae scirem, scire actutum tibi liceret!

CHARINVS.

Liberum 150

Tibi caput faciam cis paucos mensis.

ACANTHIO.

Palpo percutis.

CHARINVS.

Egon' ausim tibi usquam quidquam facinus falsum
proloqui?

Quin iam, priusquam sum elocutus, scis, si men-
tiri volo.

ACANTHIO.

Ah, lassitudinem hercle verba tua mihi addunt!
enicas! i. t.

CHARINVS.

Siccine mi obsequens es?

ACANTHIO.

Quid vis faciam?

CHARINVS.

Tun' Id, quod volo . . . t. t. c. 155

ACANTHIO.

Quid id est igitur, quod vis?

CHARINVS.

Dicam.

ACANTHIO.

Dice.

CHARINVS.

At enim placide volo.

ACANTHIO.

Dormientis spectatores metuis ne ex somno excites?

CHARINVS.

Vae tibi!

ACANTHIO.

Tibi equidem a portu adporto hoc.

CHARINVS.

Quid fers? dic mihi.

ACANTHIO.

Vim, metum, cruciatum, curam iurgiumque atque
inopiam.

CHARINVS.

Perii, tu quidem thesaurum huc mi adportavisti mali! 160
Nullus sum!

ACANTHIO.

Imo es . . .

CHARINVS.

Scio iam; miserum dices.

ACANTHIO.

Tu dixisti; ego taceo. t. t.

CHARINVS.

Quid istuc est mali?

ACANTHIO.

Ne rogetes! Maxumum infortunium est! t. t. c.

CHARINVS.

Obsecro, dissolve iam me! Nimis diu animi pendeo.

ACANTHIO.

Placide: multa exquirier etiam prius volo, quam vapulem.

CHARINVS.

Hercle vero vapulabis, nisi iam loquere aut hinc abis! 165

ACANTHIO.

Hoc sis, vide, ut palpatur! Nullust, quando occoe-
pit, blandior. i. t.

CHARINVS.

Obsecro hercle oroque, ut, istuc quid sit, actutum
indices: t. t. c.

Quandoquidem mihi supplicandum servolo video
meo.

ACANTHIO.

Tamde indignus videor?

CHARINVS.

Imo dignus.

ACANTHIO.

Equidem credidi.

CHARINVS.

Obsecro, num navis periit?

ACANTHIO.

Salva est navis: ne time. 170

CHARINVS.

Quid alia armamenta?

ACANTHIO.

Salva et sarta sunt.

CHARINVS.

Quin tu expedis,
Quid siet, quòd me per urbem currens quaerebas
modo?

ACANTHIO.

Tu quidem ex ore orationem mi eripis. Taceas face.
Credo, si boni quid ad te nuntiem, instes acriter,
Qui nunc, quom malum audiundum est, flagitas me,
ut eloquar. 175

CHARINVS.

Obsecro hercle te, istuc ut tu mihi malum facias
palam!

ACANTHIO.

Eloquar: quandoquidem oras. Tuos pater . . . . .

CHARINVS.

Quid meus pater?

ACANTHIO.

Tuam amicam . . . . .

CHARINVS.

Quid eam?

ACANTHIO.

Vidit.

CHARINVS.

Vidit? Vae misero mihi!

Qui videre potuit?

ACANTHIO.

Oculis.

CHARINVS.

Quo pacto? —

ACANTHIO.

Hiantibus.

CHARINVS.

In' hinc diirectus? Nugaris in re capitali mea! 180

ACANTHIO.

Qui, malum, ego nugor, si tibi, quod me rogas, respondeo?

CHARINVS.

Hoc, quod te interrogo, responde!

ACANTHIO.

Quin tu, si quid vis, roga. i. t.

CHARINVS.

Certen' vidit?

ACANTHIO.

Tam hercle certe, quam ego ted ac tu me vides. t. t. c.

CHARINVS.

Vbi eam vidit?

ACANTHIO.

Intus intra navim uti prope adstitit
Et cum ea confabulatust.

CHARINVS.

Perdidistis me, pater 185

Et tute! Eho tu, quin cavisti, ne eam videret,
verbero?

Quin abstrudebas, sceleste, ne eam conspiceret pater?

ACANTHIO.

Quia negotiosi eramus nostris nos negotiis:
Arma mentis complicandis, componendis, studuimus.
Dum haec aguntur: lembo advehitur tuos pater
pauillulo, 190
Neque quisquam hominem conspiciatust, donec in
navi super.

CHARINVS.

Nequidquam maris subterfugi saevis tempestatibus!
Equidem iam me censebam esse in terra atque in
tuto loco;

Verum video me ad saxa ferri saevis fluctibus.
Loquere porro, quid sit actum.

ACANTHIO.

Postquam adspexit mulierem: 195
Rogitare occoepit, quonia esset.

CHARINVS.

Quid respondit?

ACANTHIO.

Eloco
Occurri atque interpello: matri te ancillam tuae
Emissa illam.

CHARINVS.

Visusne est tibi credere id?

ACANTHIO.

Etiam rogas?

Sed scelestus subagitare occoepit.

CHARINVS.

Illamne, obsecro?

ACANTHIO.

Mirum, quin me subagitaret.

CHARINVS.

Edepol cor miserum meum, 200
Quod guttatim contabescit, quasi in aquam indide-
ris salem!

Perii!

ACANTHIO.

Ehem, istuc unum verbum dixisti verissimum!

CHARINVS.

Stultitia istaec est! — Quid faciam? Credo, non
credet pater,

Si illam matri med emisse dicam; post autem mihi
Scelus videtur, me parenti proloqui mendacium. 205
Neque ille credet neque credibile est, forma exi-
mia mulierem i. t.

Eam me emisse ancillam matri.

ACANTHIO.

Non taces, stultissime?

Credet hercle: nam credebat iam mihi.

CHARINVS.

Metuo miser, t. t. c.

Ne patremprehendat, ut sit gesta res, suspicio.

Hoc, quod te rogo, responde, quaeso, Acanthio.

ACANTHIO.

Quid rogas? 210

CHARINVS.

Num esse amicam suspicari visus est?

ACANTHIO.

Non visus est.

Quin quidque, ut dicebam, mihi credebat.

CHARINVS.

Verum, ut tibi quidem

Visus est.

ACANTHIO.

Non; sed credebat.

CHARINVS.

Vae mihi misero! nullus sum!

Sed quid ego hic nunc lamentando pereo, ad navim
non eo?

Sequere.

ACANTHIO.

Si istac ibis: commodum obviam venies patri. 215
 Postquam ted adspiciet timidum esse atque exa-
 nimatum: eloco
 Retinebit, rogitabit, unde illam emeris, quanti
 emeris;

Te tentabit.

CHARINVS.

Quin hac ibo potius. Iam censes patrem
 Abiisse a portu?

ACANTHIO.

Quin ea ego huc praecucurri gratia:
 Ne te opprimeret imprudentem atque electaret.

CHARINVS.

Optume. 220

DEMIPH O.

Miris modis di ludos faciunt hominibus i. s. II, 1.
 Mirisque exemplis somnia in somnis danunt.
 Velut ego nocte hac, quae praeteriit, proxuma
 In somnis egi satis et fui homo exercitus.
 Mercari visus mihi sum formosam capram. 225
 Ei ne noceret, quam domi ante habui capram,
 Neu discordarent, si ambo in uno essent loco:
 Posterius quam mercatus fueram, visus sum
 In custodelam simiae concredere.
 Ea simia adeo post haud multo ad me venit, 230
 Male mihi precatur et facit convitium:
 Ait sese illius opera atque adventu caprae
 Flagitium et damnum fecisse haud mediocriter:

Dicit capram, quam dederam servandam sibi,
 Suae dotem uxoris ambadedisse. Oppido 235
 Mi illuc videri mirum; ut una illaec capra
 Uxoris dotem simiae ambadederit.

Instare factum simia atque hoc denique
 Respondet: ni properem illam ab sese abducere,
 Ad me domum ad uxorem introducturum meam.
 Atque oppido hercle bene velle illud visus sum;
 Ast non habere, quoi commendarem capram:
 Quo mage, quid facerem, cura cruciabar miser.
 Interea ad me hoedus visust adgredirier,
 Infit mihi praedicare: sese ab simia 245
 Capram abduxisse, et coepit inridere me.

Ego enim lugere atque illam abductam conqueri.
 Hoc quam ad rem credam pertinere somnium,
 Nequeo invenire; nisi capram illam suspicor
 Iam me invenisse, quae sit aut quid voluerit. 250
 Ad portum hinc abii mane cum luci simul,
 Postquam hic, quod volui, transegi: atque ego
 conspicor

Navem ex Rhodo, qua heri est advectus filius.
 Conlubitum est illud mihi, nescio qui, visere.
 Ascendi in lembum atque ad navim advehor: 255
 Atque ego illi adspicio forma eximia mulierem,
 Filius quam advexit meus matri ancillam suae;
 Quam ego postquam adspexi: non ita amo, ut sani
 solent

Homines; sed eodem pacto, ut insani solent.
 Amavi hercle equidem ego olim in adolescentia; 260
 Verum ad hoc exemplum nunquam, ut nunc in-
 sanio.

Nunc hoc profecto sic est: haec illa est capra.

Sed

Sed simia illa atque hoedus timeo quid velint.
 Vnum quidem hercle iam scio: periisse me;
 Vosmet videte ceterum, quanti siem. 265
 Sed conticescam: vicinum eccum, exit foras.

L Y S I M A C H V S. D E M I P H O.
 L O R A R I I.

L Y S I M A C H V S.

Profecto ego illunc hircum castrari volo, i. s, II, 2
 Ruri qui nobis exhibet negotium.

D E M I P H O.

Neque omen illud mihi neque auspiciū placet:
 Quasi hircum metuo ne uxor me castret mea, 270
 Atque illius haec nunc simiae partis ferat.

L Y S I M A C H V S.

I tu hinc ad villam atque istos rastros villico
 Pisto ipsi facito coram ut tradas in manum.
 Vxori facito ut nunties, negotium
 Mihi esse in urbe, ne me expectet: nam mihi 275
 Tres hodie litis iudicandas dicito.
 I et hoc memento dicere.

L O R A R I V S.

Numquid amplius?

L Y S I M A C H V S.

Tantum est.

D E M I P H O.

Lysimache, salved.

L Y S I M A C H V S.

Euge, Demipho,

Salveto. Quid sit? quid agis?

D E M I P H O.

Quod miserrumus.

LYSIMACHVS.

Di melius faxint!

DEMIPHO.

Di hoc quidem faciunt.

LYSIMACHVS.

Quid est? 280

DEMIPHO.

Dicam, tibi si videam esse operam aut otium.

LYSIMACHVS.

Quamquam negotium est: si quid vis, Demipho,
Non sum occupatus unquam amico operam dare.

DEMIPHO.

Benignitatem tuam mi experto praedicas.

Quid tibi ego aetatis videor?

LYSIMACHVS.

Acherunticus, 285

Senex vetus, decrepitus.

DEMIPHO.

Pervorse vides:

Puer sum, Lysimache, septuennis.

LYSIMACHVS.

Sanun' es,

Qui puerum te esse dicas?

DEMIPHO.

Vera praedico.

LYSIMACHVS.

Modo hercle in mentem venit, quid tu diceres:
Senex quom extemplo est, iam nec sentit nec sapit, 290
Aiunt, solere eum rursus repuerascere.

DEMIPHO.

Imo bis tanto valeo, quam valui prius. -

LYSIMACHVS.

Bene hercle factum et gaudeo.

MERCATOR.

243

DEMIPHO.

Imo si scias:

Oculis quoque etiam plus iam video, quam prius.

LYSIMACHVS.

Bene est.

DEMIPHO.

Malam rem dico.

LYSIMACHVS.

Iam istuc non bonum est. 295

DEMIPHO.

Sed ausimne ego tibi eloqui, si quid velim?

LYSIMACHVS.

Audacter.

DEMIPHO.

Animum advorte.

LYSIMACHVS.

Fiet sedulo.

DEMIPHO.

Hodie ire in ludum occepi literarium;

Lysimache. Ternas scio iam.

LYSIMACHVS.

Quid? ternas?

DEMIPHO.

AMO.

LYSIMACHVS.

Tun' capite cano amas, senex nequissime? 300

DEMIPHO.

Si canum, si istuc rutilum, sive atrum est: amo.

LYSIMACHVS.

Ludificas nunc tu me hic, opinor, Demipho.

DEMIPHO.

Decide collum, si falsum ad ted eloquor!

Vel, ut scias me amare, cape cultrum, seca
 Digitum vel aurem vel tu nasum vel labrum; 305
 Si movero me seu secari sensero,
 Lysimache: auctor sum, amando med ut enices.

LYSIMACHVS.

Si unquam vidistis pictum amatorem, hem illic est:
 Nam meo quidem animo vetulus, decrepitus, senex
 Tantidem est, quasi sit signum pictum in parie-
 te. 310

DEMIPHO.

Nunc tu me, credo, castigare cogitas.

LYSIMACHVS.

Egon' te?

DEMIPHO.

Nihil est iam, quod tu mihi suscenseas:
 Fecere tale ante alii spectati viri.
 Humanum amare est, humanum autem ignoscere est.
 Ne, sis, me obiurga: huc non voluntas me in-
 pulit. 315

LYSIMACHVS.

Quin non obiurgo.

DEMIPHO.

At ne deteriozem tamen

Hoc facto ducas.

LYSIMACHVS.

Egon' te? Ah, ne di siverint!

DEMIPHO.

Vide, sis, modo etiam.

LYSIMACHVS.

Visum est.

DEMIPHO.

Certen'?

MERCATOR.

245

LYSIMACHVS.

Perdis me! —

Hic homo ex amore insanit. — Numquid vis?

DEMIPHO.

Vale.

LYSIMACHVS.

Ad portum propero: nam ibi mihi negotium est. 320

DEMIPHO.

Bene ambulato.

LYSIMACHVS.

Bene vale.

DEMIPHO.

Bene sit tibi.

Quin mihi quoque etiam ad portum est negotium:

Nunc adeo ibo illuc. Sed optume gnatum meum

Video, eccum. Operiar hominem: hoc nunc mihi

viso opust,

Huic persuadere quomodo potis siem, 325

Vt illam vendat neve det matri suae:

Nam ei dono advexe audivi. Sed praecauto opust:

Ne hic illam me animum adiecisse aliqua sentiat.

CHARINVS. DEMIPHO.

CHARINVS.

Homo miserior me nullust aequae, opinor, as. ex b.

d. et t. d. br. II, 3.

Neque, advorsa quoi sint plura sempiterna! 330

Satin', quidquid est et quam rem agere occepi,

as. ex b. d. et i. h.

Proprium nequit mihi, quod cupio, evenire?
 Ita mala mihi res obicitur aliqua,
 Bonum quae meum conprimit consilium.
 Miser amicam mihi paravi animi causa, pretio eri-
 pui, as. ex t. d. et i. d. c. 335
 Ratus clam patrem posse habere. t. d.
 Is rescivit et vidit et perdidit me. b. t.
 Neque, is quom roget, quid loquar, cogitatum est:
 Ita animi decem in pectore incerti certant;
 Nec, quid corde nunc consili capere possim, 340
 Scio; tantus cum cura meo est error animo,
 Dum servi mei perplacet mihi consilium,
 Dum rursus haud placet nec pater potis videtur
 Induci, ut putet, matri ancillam emtam esse illam.
 Nunc si dico, ut res est, atque illam mihi me 345
 Emisse indico, quemadmodum existumet me?
 Atque illam abstrahat, trans mare hinc venum
 asportet!
 Scio, saevos quam sit, domo doctus. Igitur
 Hoccine est amare? Arare mavelim, quam sic
 amare! t. t.
 Iam hinc olim invitum domo extrusit ab sese; mer-
 catum as. ex t. d. et i. d. c. 350
 Iussit ire. Ibi hoc malum inveni! t. d.
 Vbi voluptatem aegritudo vincat, quid ibi inest
 amoeni? t. t.
 Nequidquam abdidi, abscondidi, abstrusam habe-
 bam: b. t.
 Musca est meus pater, nil potest clam illum ha-
 beri,
 Nec sacrum nec tam profanum quidquam est, quin
 ibi eloco adsit; t. t. 355

Nec, qui rebus meis confidam, mi ulla spes in corde certa est.

DEMIPHO.

Quid illuc est, quod solus secum fabulatur filius?

t. t. c.

Sollicitus mihi nescio quare videtur.

CHARINVS.

Attate,

Meus pater hic quidem est, quem video! Ibo: adloquar. Quid fit, pater?

DEMIPHO.

Vnde incedis? quid festinas, gnate mi?

CHARINVS.

Recte, pater. 360

DEMIPHO.

Ita volo; sed istuc quid est, tibi quod commutatum color?

Numquid tibi dolet?

CHARINVS.

Nescio quid meo animo est aegre, pater; Postea nocte hac non quievi satis mea ex sententia.

DEMIPHO.

Per mare ut vectus, nunc oculi terram mirantur tui.

CHARINVS.

Magis opinor.

DEMIPHO.

Id est profecto; verum actutum abscesserit. 365 Ergo edepol palles: si sapias, eas ac decumbas domi.

CHARINVS.

Otium non est: mandatis rebus praeverti volo.

DEMIPHO.

Cras agito, perendie agito.

CHARINVS.

Saepe ex te audiui, pater:
Re mandatae omnis sapientis primum praevorti decet.

DEMIPHO.

Age igitur: nolo advorsari advorsus tuam senten-
tiam. 370

CHARINVS.

Salvos sum, siquidem isti dicto solida et perpetua
est fides.

DEMIPHO.

Quid illuc est, quod ille a me solus se in consilium
sevocat?

Iam non vereor ne eam me amare hic potuerit re-
sciscere:

Quippe haud etiam quidquam inepte feci, amantes
ut solent.

CHARINVS.

Res adhuc quidem hercle in tuto est: nam hunc
nescire sat scio 375

De illa amica; quod si sciret, esset alia oratio.

DEMIPHO.

Quin ego hunc adgredior de illa?

CHARINVS.

Quin ego hinc me amolior? —
Eo ego, ut, quae mandata, amicus amicis tradam.

DEMIPHO.

Imo mane:

Paucula etiam sciscitare prius volo.

CHARINVS.

Dic, quid velis.

DEMIPHO.

Vsque ne valuisti?

CHARINVS.

Perpetuo recte, dum quidem illic fui; 380
Verum in portum huc ut sum advectus, nescio qui
animus mihi dolet.

DEMIPHO.

Nausea edepol factum credo; verum actutum ab-
scesserit.

Sed quid ais? ecquam tu advexti tuae matri ancil-
lam Rhodo?

CHARINVS.

Advexi.

DEMIPHO.

Quid? ea ut videtur mulier?

CHARINVS.

Non edepol mala.

DEMIPHO.

Vt morata est?

CHARINVS.

Nullam vidi melius mea sententia. 385

DEMIPHO.

Mihi quidem edepol visum est, quom illam vidi.

CHARINVS.

Eho, vidistin', pater?

DEMIPHO.

Vidi; verum non ex usu nostro est neque adeo
placet.

CHARINVS.

Qui vero?

DEMIPHO.

Qui? Quia non nostra formam habet dignam domo:

Nihil opus nobis ancilla, nisi quae texat, quae
 molat,
 Lignum caedat, pensum faciat, aedis verrat, vapu-
 let, 390
 Quaeque habeat cotidianum familiae coctum cibum.
 Horunc illa nihilum quidquam facere poterit ad-
 modum.

CHARINVS.

Ea causa equidem illam emi, dono quam darem
 matri meae.

DEMIPHO.

Ne duiſ neu te advexisse dixeris.

CHARINVS.

Di me adiuvant!

DEMIPHO.

Labefacto paulatim. — Verum, quod praeterii di-
 cere, 395
 Neque illa matrem satis honeste tuam sequi poterit
 comes,
 Neque sinam.

CHARINVS.

Qui vero?

DEMIPHO.

Quia illa forma matremfamilias
 Flagitium sit si sequatur, quando incedat per vias:
 Contemplant, conspiciant omnes, nutent, nictent,
 sibilent,
 Vellicent, vocent, molesti sint, occentent ostium; 400
 Inpleantur meae fores elogiorum carbonibus;
 Atque, ut nunc sunt maledicentes homines, uxori
 meae

Mihique obiectent lenocinium facere. Nam quid
eo est opus?

CHARINVS.

Hercle quin tu recte dicis et tibi adsentor ego.
Sed quid illa nunc fiet?

DEMIPHO.

Recte: ego emero matri tuae 405
Ancillam aliquam non malam, viraginem forma mala,
Vt matrem addecet familias, aut Syram aut Ae-
gyptiam:

Ea molet, coquet, conficiet pensum, pinsetur flagro;
Neque propter eam quidquam eveniet nostris fori-
bus flagiti.

CHARINVS.

Quid, si igitur reddatur illi, unde emta est?

DEMIPHO.

Minime gentium. 410

CHARINVS.

Dixit se redhibere, si non placeat.

DEMIPHO.

Nihil istoc opust;
Litigare nolo ego vos qua, tuam autem adcusari
fidem.

Multo edepol, si quid faciundum est, facere da-
mnum mavolo,

Quam opprobramentum aut flagitium muliebri in-
ferri domo.

Me tibi illam posse opinor luculente vendere. 415

CHARINVS.

Dum quidem hercle ne minoris vendas, quam ego
emi, pater.

DEMIPHO.

Tace modo: senex est quidam, qui illam mandavit
mihi

Vt emerem . . . . ad faciem istanc.

CHARINVS.

At mihi quidam adulescens, pater,
Mandavit, ad istanc e faciem, ut illaec est, eme-
rem sibi.

DEMIPHO.

Viginti minis opinor posse me illam vendere. 420

CHARINVS.

At, ego si velim, iam dantur septem et viginti
minae.

DEMIPHO.

At ego . . . .

CHARINVS.

Quin ego, inquam . . . .

DEMIPHO.

At nescis, quid dicturus sum: tace.
Tris minas adcludere etiam possum: ut triginta
sient.

CHARINVS.

Quo vortisti?

DEMIPHO.

Ad illum, qui emit.

CHARINVS.

Vbinam est is homo gentium?

DEMIPHO.

Eccillum video: iubet quinque addere me etiam
nunc minas. 425

CHARINVS.

Hercle illuncce di infelicient, quisquis est!

DEMIPHO.

Ibidem mihi

Etiam nunc adnutat, addam sex minas.

CHARINVS.

Septem mihi . . .

DEMIPHO.

Nunquam edepol me vincet hodie!

CHARINVS.

Commodis poscit, pater.

DEMIPHO.

Nequidquam poscit: ego habebo!

CHARINVS.

At illic pollicitust prior.

DEMIPHO.

Nihili facio.

CHARINVS.

Quinquaginta poscit.

DEMIPHO.

Non centum datur. 430

Potin', ut ne licitere advorsus animi mei sententiam?

Maxumam hercle habebis praedam: ita ille est, quoi emitur, senex.

Sanus non est ex amore illius: quod posces, feres.

CHARINVS.

Certo edepol adulescens ille, quoi ego emo, ecflitim perit

Eius amore.

DEMIPHO.

Multo hercle ille mage senex, si tu scias. 435

CHARINVS.

Nunquam edepol fuit neque fiet ille senex insanior

Ex amore, quam ille adulescens, quoi ego do hanc
operam, pater.

DEMIPHO.

Quiesce, inquam: istanc rem ego recte videro.

CHARINVS.

Quid agis?

DEMIPHO.

Quid est? i. t.

CHARINVS.

Non ego illam mancipio accepi.

DEMIPHO.

Sed ille illam accipiet: sine! t. t. c.

CHARINVS.

Non potes tu lege vendere illam.

DEMIPHO.

Ego aliquid videro. 440

CHARINVS.

Post autem communist illa cum alio mihi: qui scio,
Quid sit ei animi, venirene eam velit, an non velit?

DEMIPHO.

Ego scio, velle.

CHARINVS.

At pol ego esse credo aliquem, qui non velit.

DEMIPHO.

Quid id mea refert?

CHARINVS.

Quia illi suam rem esse aequom est in manu. i. t.

DEMIPHO.

Quid ais . . . .?

CHARINVS.

Communis mihi illa est cum alio: is nunc hic
non adest 445

DEMIPHO.

Prius respondes, quam rogo.

CHARINVS.

Prius tu emis, quam vendo, pater.
Nescio, inquam, velit ille illam, necne, abalienarier.

DEMIPHO.

Quid illic quidam, qui mandavit, quom ille nolet?

Nihil agis.

Nunquam edepol quisquam illam habebit potius,
quam ille, ego quem volo.

Certum est!

CHARINVS.

Censen', certum esse?

DEMIPHO.

Quin ad navim iam hinc eo: 450

Ibi venibit.

CHARINVS.

Vin' me tecum illo ire?

DEMIPHO.

Nolo.

CHARINVS.

Non placet.

DEMIPHO.

Meliust, te, quae sunt mandatae res tibi, praevortier.

CHARINVS.

Tu prohibes?

DEMIPHO.

At tu excusato: te fecisse sedulo.

Ad portum ne bitas, e dico iam tibi.

CHARINVS.

Auscultabitur. i. t.

CHARINVS.

Non tu scis, quantum malarum rerum sustineam.

EVTYCHVS.

Scio: 465

Omnia ego istaec auscultavi ab ostio; omnem rem scio.

CHARINVS.

Quid id est, quod scis?

EVTYCHVS.

Tuos pater volt vendere . . . .

CHARINVS.

Omnem rem tenes.

EVTYCHVS.

Tuam amicam. . . . .

CHARINVS.

Nimum multum scis.

EVTYCHVS.

Tuis ingratiis.

CHARINVS.

Plurimum tu scis. Sed qui scis, esse amicam illanc meam?

EVTYCHVS.

Tute heri ipse mihi narrasti.

CHARINVS.

Satin' ut oblitus fui, 470

Tibi me narravisse?

EVTYCHVS.

Haud mirum factum est.

CHARINVS.

Te nunc consulo.

Responde, quo leto censes me ut peream potissimum?

EVTYCHVS.

Non taces? Cave tu istuc dixis.

CHARINVS.

Quid vis me igitur dicere?

EVTYCHVS.

Vin' patri sublinere pulcre me os tuo?

CHARINVS.

Sane volo.

EVTYCHVS.

Visne eam ad portum . . . .

CHARINVS.

Qui potius, quam voles?

EVTYCHVS.

Atque eximam 475

Mulierem pretio?

CHARINVS.

Qui potius, quam auro expendas?

EVTYCHVS.

Vnde?

CHARINVS.

Ab Atridis. t. t.

Achilem orabo, aurum mihi det, Hector qui expensus fuit.

EVTYCHVS.

Sanun' es?

CHARINVS.

Pol sanus si sim: non te medicum mi expetam.

EVTYCHVS.

Tanti, quanti poscit, vin' tanti emier illam?

CHARINVS.

Auctarium

Adicito vel mille numum plus, quam poscet.

EVTYCHVS.

Iam tace. 480

Sed quis ais? Vnde erit argentum, quod des, quom
postet pater?

CHARINVS.

Invenietur, exquiretur, aliquid fiet.

EVTYCHVS.

Enicas.

Iam istuc „Aliquid fiet“ metuo.

CHARINVS.

Quin taces?

EVTYCHVS.

Muto imperas.

CHARINVS.

Satin' istuc mandatum est?

EVTYCHVS.

Potin', ut aliud cures?

CHARINVS.

Non potest.

EVTYCHVS.

Bene vale.

CHARINVS.

Non edepol possum, priusquam tu ad me redi-
eris. 485

EVTYCHVS.

Melius sanus sis.

CHARINVS.

Vale et vince et me serva!

EVTYCHVS.

Ego fecero.

Domi maneto me.

CHARINVS.

Ergo actutum face cum praeda recipias!

LYSIMACHVS. PASICOMPSA.

LYSIMACHVS.

Amice amico operam dedi, vicinus quod rogavit:

i. t. c. III, 1.

Hoc emi mercimonium. — Mea es tu: sequere
sane.Ne plora. Nimis stulte facis: oculos conrumpis
talis. 490Quin tibi quidem, quod rideas, magis est, quam, ut
lamentere.

PASICOMPSA.

Amabo ecastor, mi senex, eloquere . . . .

LYSIMACHVS.

Exquaere quidvis.

PASICOMPSA. ♦

Cur emeris me.

LYSIMACHVS.

Tene ego? Vt, quod imperetur, facias.

Item quod tu mihi imperes, ego faciam.

PASICOMPSA.

Facere certum est

Pro copia et sapientia, quae te velle arbitrabor. 495

LYSIMACHVS.

Laboriosi nil tibi quidquam operis imperabo.

PASICOMPSA.

Namque edepol equidem, mi senex, non didici ba-
iulare

Nec pecua ruri pascere neque pueros nutrire.

LYSIMACHVS.

Bona si esse vis: bene erit tibi.

PASICOMPSA.

Tum pol ego perii misera.

LYSIMACHVS.

Qui?

PASICOMPSA.

Quia illi, unde huc advecta sum, malis bene
esse solitum est. 500

LYSIMACHVS.

Oratio edepol pluris est huius, quam quanti haec
emta est. —

Quasi dicas, nullam mulierem bonam esse.

PASICOMPSA.

Haud equidem dico
Nec mos meust, ut praedicem, quod ego omnis
scire credam.

LYSIMACHVS.

Rogare hoc unum te volo.

PASICOMPSA.

Roganti respondebo.

LYSIMACHVS.

Quid ais tu? quod nomen tibi dicam esse?

PASICOMPSA.

Pasicompsae. 505

LYSIMACHVS.

Ex forma nomen inditum est. Sed quid ais, Pasi-
compsa?

Possin' tu, si usus venerit, subtemen tenue nere?

PASICOMPSA.

Possim.

LYSIMACHVS.

Si tenue scis: scio, te uberius posse nere.

PASICOMPSA.

De lanificio neminem metuo, una aetate quae sit,

LYSIMACHVS.

Bonam hercle te et frugi arbitror, matura iam de
aetate 510,

Quom scis facere officium tuom, mulier.

PASICOMPSA.

Pol docta didici,

Operam adcusari non sinam meam.

LYSIMACHVS.

Hem, istaec hercle res est:

Ovem tibi eccillam dabo, natam annos sexaginta,
Peculiarem.

PASICOMPSA.

Mi senex, tam vetulam?

LYSIMACHVS.

Generis Graii est,

Eam si curabis, perbona est: tondetur nimium
scite, 515

PASICOMPSA.

Honoris causa, quidquid est, quod dabitur, gratum
habebo.

LYSIMACHVS.

Nunc, mulier, ne frustra sies, mea non es: ne ar-
bitrere.

PASICOMPSA.

Dic igitur, quaeso, quonia sum?

LYSIMACHVS.

Tuo, hero redemta es rursum.

Ego redemi te: ille med oravit.

PASICOMPSA.

Animus rediit,

Si mecum servatur fides.

LYSIMACHVS.

Bono animo es: liberabit 520
Illic te homo. Edepol deperit, atque hodie pri-
mum vidit.

PASICOMPSA.

Ecastor iam biennium est, quom mecum coeperat
rem.

Nunc, quando amicum te scio esse illius, indicabo.

LYSIMACHVS.

Quid ais tu? Iam biennium est, quom tecum ha-
bet rem?

PASICOMPSA.

Certo; et
Inter nos coniuravimus, ego cum illo et ille me-
cum, 525

Ego cum viro, illic cum muliere, nisi cum illo aut
ille mecum,

Neuter stupri causa caput limaret.

LYSIMACHVS.

Di immortales,

Etiam cum uxore non cubet?

PASICOMPSA.

Amabo, an est maritus?

Neque est neque erit!

LYSIMACHVS.

Nolim quidem. — Homo hercle periuravit.

PASICOMPSA.

Nullum adolescentem plus amo.

LYSIMACHVS.

Puer quidem ille est, stulta: 530
Nam illi quidem haud sane diu est quom dentes
exciderunt.

PASICOMPSA.

Quid? dentes?

LYSIMACHVS.

Nihil est. Sequere, sis, huc me: diem unum
oravit

Vt apud me praehiberem locum ideo, quia uxor
ruri est.

DEMIPH O.

Tandem inpetravi, ut egomet me conrumperem:
i. s. III, 2.

Emta est amica clam uxorem et clam filio. 535

Certum est: antiqua recolam et servibo mihi!

Decurso in spatio breve quod vitae reliquom est,
Voluptate vino et amore delectavero!

Nam hanc se bene habere aetatem nimio est aequius.
Adulescens quom sis: tum, quom est sanguis in-
teger, 540

Rei quaerundae convenit te operam dare;

Demum igitur, quom senex sis, tunc in otium

Te conloces, dum pote, et ames: si id iam lucro est,
Quod vivis. Hoc ut dico, factis persequar.

Interea tamen huc intro ad me invisam domum: 545

Vxor me expectat iamdudum esuriens domi.

Iam iurgio enicabit, si intro rediero.

Verum hercle postremo, utut est, non ibo tamen;

Sed hunc vicinum prius conveniam, quam domum

Redeam: ut mihi aedis aliquas conducat, volo, 550

Vbi habitet istaec mulier. Atque, eccum, it foras.

LYSIMACHVS. DEMIPHO.

LYSIMACHVS.

Adducam ego illum iam ad te, si convenero. i. s. III, 3

DEMIPHO.

Me dicit.

LYSIMACHVS.

Quid ais, Demipho?

DEMIPHO.

Est mulier domi?

Quid censes, quid, si visam?

LYSIMACHVS.

Quid properas? Mane.

DEMIPHO.

Quid faciam?

LYSIMACHVS.

Quod opus factum, facito ut cogites. 555

DEMIPHO.

Quid cogitem? Equidem hercule opus hoc factum existimo.

Vt introeam.

LYSIMACHVS.

Itane vero, vervex? intro eas?

DEMIPHO.

Quid aliud faciam?

LYSIMACHVS.

Prius hoc ausculta atque ades:

Prius etiam est, quod te facere ego aequum censeo.

Nam nunc si illo introdieris: amplecti voles 560

Confabulari atque osculari.

DEMIPHO.

Tu quidem

Meum animum gestas: scis, quid acturus siem.

LYSIMACHVS.

Pervorse facies.

DEMIPHO.

Quodne ames?

LYSIMACHVS.

Tanto minus.

Ieiunitatis plenus, anima foetida,
Senex hircosus, tu osculere mulierem? 565
Vtine adveniens vomitum excutias mulieri?

DEMIPHO.

Scio pol, te amare, quom istaec praemonstras mihi.
Quid, si igitur (unum factum hoc si censes) cocum
Aliquem arripiamus, prandium qui percoquat
Apud te hic usque ad vesperum?

LYSIMACHVS.

Hem istuc censeo. 570.

Nunc tu sapienter loqueris, et amatorie.

DEMIPHO.

Quid stamus? quin ergo imus atque obsonium
Curamus: pulcre ut simus?

LYSIMACHVS.

Equidem te sequor.

Atque hercle invenies tu locum illi, si sapis:
Nullum hercle praeter hunc diem illa apud me
erit: 575

Metuo ego uxorem, cras si rure redierit,
Ne illam hic obfendat.

DEMIPHO.

Res parata est: sequere me.

CHARINVS. EVTYCHVS.

CHARINVS.

Sumne ego homo miser, qui nusquam bene quea
quiescere? t. t. c. III, 2.

Si domi sum, foris est animus; sin foris sum, ani-
mus domi est.

Ita mi in pectore atque in corde facit amor incen-
dium: 580

Ni oculos lacrumae defendant, iam ardeat, credo,
caput.

Spem teneo; salutem amisi: redeat, an non, ne-
scio.

Si opprimit pater, quod dixit: exulatum abiit salus;
Sin sodalis, quod promisit, fecit: non abiit salus.

Sed iamdudum, si podagrosis pedibus esset Eu-
tychus, 585

Tam rediisse a portu potuit! Id ei vitium maxu-
mum est,

Quod nimis tardus est, advorsum mei animi sen-
tentiam.

Sed isne est, quem currentem video? — Is ipse
est! Ibo obviam. i. t.

Divom atque hominum quae spectatrix atque hera
eadem es hominibus, t. t. c.

Spem speratam quom obtulisti mi hancce, tibi gra-
tis ago! — 590

Nam quid restat? Eheu, disperii! voltus ne uti-
quam huius placet! —

Tristis cedit. Pectus ardet. Haereo. Quassat ca-
put . . . .

Eutyche!

EVTYCHVS.

Heus, Charine!

CHARINVS.

Priusquam recipias anhelitum,
Vno verbo eloquere: ubi ego sum? hiccine, an apud
mortuos?

EVTYCHVS.

Neque apud mortuos neque hic es.

CHARINVS.

Salvos sum! immortalitas 595
Mihi data est! hic emit illam! pulcre os sublevit
patri!

Inpetrabiliior qui vivat, nullus est! Dic, obsecro:
Si neque hic neque Acherunti sum, ubi sum?

EVTYCHVS.

Nusquam gentium.

CHARINVS.

Disperii! modo interemit illaec mea oratio! —
Quidquid est, ad capita rerum perveni.

EVTYCHVS.

Primum omnium 600

Periimus.

CHARINVS.

Quin tu illud potius nuntias, quod nescio?
Odiosa est oratio, quom rem agas, longinquom
loqui.

EVTYCHVS.

Mulier alienata est abs te.

CHARINVS.

Eutyche, capital facis.

EVTYCHVS.

Qui?

CHARINVS.

Quia aequalem et sodalem civem liberum enicas.

EVTYCHVS.

Ne di sirint!

CHARINVS.

Demisisti gladium in iugulum! iam cadam! 605

EVTYCHVS.

Quaeso hercle: animum ne desponde!

CHARINVS.

Nullust, quem despondeam.

Loquere porro aliam malam rem: quoi est emta?

EVTYCHVS.

Nescio.

Iam addicta atque abducta erat, quom ad portum
venio.

CHARINVS.

Vae mihi!

Montis tu quidem mali in me ardentis iamdudum
iacis! —

Perge, excrucia, carnufex: quandoquidem occepi-
sti semel! 610

EVTYCHVS.

Nec tibi istuc magis dividiai est, quam mihi hodie
fuit.

CHARINVS.

Dic, quis emit?

EVTYCHVS.

Nescio hercle.

CHARINVS.

Hem, istuccin' est operam dare

Bonum sodalem?

EVTYCHVS.

Quid me facere vis?

CHARINVS.

Idem, quod me vides, i. t.

Vt pereas! Quin percontatus, hominis quae facies
foret, t. t. c.Qui illam emisset: eo si pacto posset indagarier 615
Mulier?

EVTYCHVS.

Heu me miserum . . . . .

CHARINVS.

Flere omitte, istuc quod nunc agis!

EVTYCHVS.

Quid ego feci?

CHARINVS.

Perdidisti me et fidem mecum tuam!

EVTYCHVS.

Di sciunt, culpam meam non esse ullam istanc.

CHARINVS.

Eugepae,

Deos absentis testis memoras: qui ego istuc credam
tibi?

EVTYCHVS.

Quin tibi in manu est, quod credas; ego, quod di-
cam, id mi in manu 620

Est.

CHARINVS.

De istac re argutus es, ut par pari respondeas;
Ad mandata claudus, coecus, mutus, mancus, de-
bilis.Promittebas, te os sublinere meo patri: egomet
credidi

Homini docto rem mandare, is lapidi mando ma-
xumo.

EUTYCHVS.

Quid ego facerem?

CHARINVS.

Quid tu faceres, men' rogas? Requirereres, 625
Rogitares, quis esset aut unde esset, qua prosapia;
Civisne esset, an peregrinus . . . .

EUTYCHVS.

Civem esse aiebat Atticum.

CHARINVS.

Vbi habitaret, invenires saltem, si nomen nequi-
res. t. t.

EUTYCHVS.

Nemo scire aiebat.

CHARINVS.

At saltem hominis faciem exquirereres. t. t. c.

EUTYCHVS.

Feci.

CHARINVS.

Qua forma esse aiebat, Eutyche?

EUTYCHVS.

Ego dicam tibi: 630

Canum, varum, ventriosum, bucculentum, brevi-
culum,

Subnigris oculis, oblongis malis, pansam aliquan-
tulum.

CHARINVS.

Non hominem mihi sed thesaurum nescio quem
memoras mali.

Numquid est quod dicas aliud de illo?

EVTYCHVS.

Tantum, quod sciam.

CHARINVS.

Edepol nae ille oblongis malis mihi dedit magnum
malum. 635

Non durare possum: certum est exulatum hinc
ire me;

Sed quam capiam civitatem, cogito, potissimum:
Megara, Eretriam, Corinthum, Chalcidem, Cretam,
Cyprum,
Sicyonem, Gnidum, Zacynthum, Lesbiam, an
Boeotiam.

EVTYCHVS.

Cur istuc coeptas consilium?

CHARINVS.

Quia enim adffictat med amor. 640

EVTYCHVS.

Quid tu ais? quid, quom illuc, quo nunc ire pari-
tas, veneris,

Si ibi amare forte occipias atque item eius sit
inopia,

Iam inde porro aufugies, deinde item illinc, si item
evenerit,

Quis modus tibi tandem exilio eveniet, qui finis
fugae?

Quae patria aut domus tibi stabilis esse poterit?
dic mihi. 645

Cedo, si hac urbe abis, amorem te hic relicturum
putas?

Si, id fore ita, sat animo acceptum, incertum id
pro certo si habes:

Quan-

Quanto te satiust rus aliquo abire, ibi esse, ibi
vivere,
Adeo dum illius te cupiditas atque amor missum
facit?

CHARINVS.

Iam dixisti?

EVTYCHVS.

Dixi.

CHARINVS.

Frustra dixi: hoc mihi certissimum est. 650
Eo domum, patrem atque matrem ut meos salutem;
postea
Clam patrem patria hac ecfugiam aut aliquid ca-
piam consili!

EVTYCHVS.

Vt conripuit se repente atque abiit! Heu misero
mihi!

Si ille abierit, mea factum omnes dicent esse ignavia.
Certum est praeconum iubere iam quantum est
conducier, 655

Qui illam investigent, qui inveniant; post ad prae-
torem eloco ibo: t. t.

Orabo ut conquisitores det mi in vicis omni-
bus: t. t. c.

Nam mihi nil relictū quidquam iam aliud esse in-
tellego.

DORIPPA. SYRA.

DORIPPA.

Quoniam a viro ad me rus advenit nuntius, i. s.

IV, 1.

Rus non iturum: feci ego ingenium meum: 660

Reveni, ut illum persequar, qui me fugit.

Sed anum non video consequi nostram Syram.

Atque, eccam, incedit tandem! Quin is ocius?

SYRA.

Nequeo mecastor: tantum hoc onerist, quod fero.

DORIPPA.

Quid oneris?

SYRA.

Annos octoginta et quatuor; 665

Et eodem accedit servitus, sudor, sitis;

Simul haec, quae porto, deprimunt.

DORIPPA.

Aliquid, Syra,

Gedo, qui nostri hanc aram vicini augeam.

SYRA.

Da sane hanc virgam lauri.

DORIPPA.

Abi iam tu intro.

SYRA.

Eo.

DORIPPA.

Apollo, quaeso te, ut des pacem propitius 670

Salutem et sanitatem nostrae familiae,

Meoque ut parcas gnato pace propitius!

SYRA.

Disperii! perii, misera! vae miserae mihi!

DORIPPA.

Satin' tu sana es, obsecro? quid eiulas?

SYRA.

Dorippa, mea Do—!

DORIPPA.

Quid volebas, obsecro? 675

SYRA.

Nescio quae mulier intus est in aedibus!

DORIPPA.

Quid? mulier?

SYRA.

Mulier meretrix.

DORIPPA.

Veron'?

SYRA.

Serio.

Nimium scis sapere, ruri quae non manseris.

Quamvis insipiens poterat persentiscere,

Illam esse amicam tui viri bellissimi.

680

DORIPPA.

Credo mecastor.

SYRA.

I hac mecum: ut videas simul

Tuam Alcumenam pellicem, Iuno mea.

DORIPPA.

Ecator vero istuc eo quantum potest.

L Y S I M A C H V S.

Parum nunc est malae re, quod amat Demipho,
i. s. IV, 2.

Ni sumtuosus insuper etiam siet! 685

Decem si vocasset summos ad coenam viros:

Nimium obsonavit. Sed cocos, quasi in mari

Solitust hortator remiges hortarier,

Ita hortabatur. Egomet conduxì cocum.

Sed eum demiror non venire, ut iusseram. 690

Sed qui hinc nam a nobis exit? Aperitur foris.

DORIPPA. LYSIMACHVS.

DORIPPA.

Miserior mulier me nec fiet nec fuit, i. s. IV, 3

Tali viro quae nupserim! Heu miserae mihi!

Hem, quoi ted et, tu quae habeas, commendas viro!

Hem, quoi decem talenta dotis detuli: 695

Haec ut viderem, ut ferrem has contumelias!

L Y S I M A C H V S.

Perii hercle, rure iam rediit uxor mea!

Vidisse credo mulierem intus aedibus.

Sed quae loquatur, exaudire hinc non queo:

Accedam propius.

DORIPPA.

Vae miserae mi!

L Y S I M A C H V S.

Imo mihi! 700

DORIPPA.

Disperii!

LYSIMACHVS.

Equidem hercule oppido perii miser!
Vidit! Vt omnes te, Demipho, di perduint!

DORIPPA.

Pol hoc est, ire quod rus meus vir noluit.

LYSIMACHVS.

Quid nunc ego faciam, nisi ut adeam atque adlo-
quar?

Iubet salvere suos vir uxorem suam. 705
Vrbani fiunt rustici?

DORIPPA.

Pudicius

Faciunt illi, quam qui non fiunt rustici.

LYSIMACHVS.

Numquid delinquent rustici?

DORIPPA.

Ecastor minus

Quam urbani, et multo minus mali quaerunt sibi.

LYSIMACHVS.

Quid autem urbani deliquerunt? dic mihi: 710
Cupio hercle scire.

DORIPPA.

Sic tu me tentas sciens?

Quoia illa mulier intust?

LYSIMACHVS.

Vidistine eam?

DORIPPA.

Vidi.

LYSIMACHVS.

Quoia ea sit, rogitas?

DORIPPA.

Resciscam tamen.

LYSIMACHVS.

Vin' dicam, quocia est? Illa . . . . illa edepol . . . .
Vae mihi!

Quid dicam, nescio.

DORIPPA.

Hæres? Haud vidi magis! 715

Quin' dicis?

LYSIMACHVS.

Quin, si liceat . . . .

DORIPPA.

Dictum oportuit.

LYSIMACHVS.

Non possum, ita instas: urges, quasi pro noxio.

DORIPPA.

Si innoxius: audacter quamvis dicito.

Dic igitur!

LYSIMACHVS.

Ego dicam?

DORIPPA.

Atqui dicundum est tamen.

LYSIMACHVS.

Illa est . . . . Etiam vis nomen dicam?

DORIPPA.

Nihil agis. 720

Manifesto teneo! In noxia es!

LYSIMACHVS.

Qua noxia?

Istaec quidem illa est . . . .

DORIPPA.

Quae illa est?

LYSIMACHVS.

Illa . . . .

DORIPPA.

Io, hias?

Non tu scis, quae sit illaec?

LYSIMACHVS.

Imo etiam scio;

Tam, si nihil usus esset, iam non dicerem.

De istac sum iudex captus.

DORIPPA.

Iudex? Iam scio: 725

Huc tu in consilium istam advocavisti tibi.

LYSIMACHVS.

Imo sequestro mihi data est.

DORIPPA.

Intellego.

LYSIMACHVS.

Nihil hercle istius quidquam est.

DORIPPA.

Numero purgitas.

LYSIMACHVS.

Nimum negoti reperi! enimvero haereo!

COCVS. LYSIMACHVS. DORIPPA.

SYRA.

C o c v s.

Agite, ite actutum: nam mihi amatori seni i. s.

IV, 4. 730

Coquenda est coena; atque, equidem quom re-
cogito,

Nobis coquenda est, non quoi conducti sumus;

Nam qui amat, quod amat, si id habet: id habet
pro cibo,

Videre, amplectier, oscularier, adloqui;
Sed nos confido onustos redituros domum. 735

Ita hac. Sed eccum, qui nos conduxit, senex.

LYSIMACHVS.

Ecce autem, perii, cocus adest!

COCVS.

Advenimus.

LYSIMACHVS.

Abi!

COCVS.

Quid? abeam?

LYSIMACHVS.

St, abito!

COCVS.

Abeamne?

LYSIMACHVS.

Abi!

COCVS.

Non estis coenaturi?

LYSIMACHVS.

Iam saturi sumus.

DORIPPA.

Sed . . . .

LYSIMACHVS.

Interii!

DORIPPA.

. . . . Quid ais tu? etiamne illi tibi haec 740
Iusserunt ferri, quos inter iudex datus?

COCVS.

Haecine tua est amica, quam dudum mihi
Te amare dixti, quom obsonabas?

MERCATOR.

281

LYSIMACHVS.

Non taces?

COCVS.

Satis scitum filum mulieris! Virum hercle auet.

LYSIMACHVS.

Abin' dierectus?

COCVS.

Haud mala est.

LYSIMACHVS.

At tu malus! 745

COCVS.

Scitam hercle opinor concubinam hanc!

LYSIMACHVS.

Non abis?

Non ego sum, qui te dudum conduxì.

COCVS.

Quid est?

Imo hercle tu istic ipsus.

LYSIMACHVS.

Vae misero mihi!

COCVS.

Nempe uxor ruri est tua, quam dudum dixeras

Ted odisse aequè atque anguis.

LYSIMACHVS.

Egon' istuc tibi? 750

COCVS.

Mihi quidem hercle.

LYSIMACHVS.

Ita me amabit Iupiter,

Vxor, ut ego illud nunquam dixi!

DORIPPA.

Etiam negas?

COCVS.

Non te odisse, verum uxorem, aibat, suam . . .

DORIPPA

Palam istae sunt, te me odisse.

LYSIMACHVS.

Quin nego.

COCVS.

Et

Vxorem suam ruri esse aiebat.

LYSIMACHVS.

Haec ea est. 755

Quid mihi molestus?

COCVS.

Quia me non novisse ais.

Ne metuis tu istanc?

LYSIMACHVS.

Sapio: nam mihi unica est.

COCVS.

Vin' me experiri?

LYSIMACHVS.

Nolo.

COCVS.

Mercedem cedo.

LYSIMACHVS.

Cras petito: dabitur; nunc abi!

DORIPPA.

Heu miserae mihi!

LYSIMACHVS.

Nunc ego verum illud verbum esse experior ve-
tus: 760

Aliquid mali esse propter vicinum malum.

COCVS.

Cur hic adstamus?

LYSIMACHVS.

Quin abis?

COCVS.

Incommodi

Si quid tibi evenit, id non est culpa mea.

LYSIMACHVS.

Quin me eradicas miserum!

COCVS.

Scio iam, quid velis:

Nempe hinc me abire vis.

LYSIMACHVS.

Volo, inquam.

COCVS.

Abibitur. 765

Drachmam dato.

LYSIMACHVS.

Dabitur.

COCVS.

Dare ergo, sis, iube.

Potest interea, dum illi ponunt.

LYSIMACHVS.

Quin abis?

Potin', ut molestus ne sis?

COCVS.

Agite, adponite

Obsonium istuc ante pedes illi seni.

Haec vasa aut nox aut cras iubebo abs te peti. 770

Sequimini.

LYSIMACHVS.

Fortasse illum mirari cocum,

Quod venit atque haec attulit. Dicam, quid est.

DORIPPA.

Non miror, si quid damni facis aut flagiti,

Nec pol ego patiar, sic me nuptam tam male

Measque in aedis sic scorta obductarier. 775
 Syra, i, rogato meum patrem verbis meis,
 Vt veniat ad me iam simulde tecum.

SYRA.

EO.

LYSIMACHVS.

Nescis, negoti quid sit, uxor, obsecro?
 Conceptis verbis iam iusiurandum dabo,
 Me nunquam quidquam cum illa . . . . Iamne abiit
 Syra? 780
 Perii hercle! — Ecce autem haec abiit! Vae mi-
 sero mihi!

At te, vicine, di deaeque perdunt
 Tua cum amica cumque amationibus!
 Suspicione inplevit me indignissime!
 Concivit hostis! — Dum uxor est acerruma: 785
 Ibo ad forum atque Demiphoni haec eloquar,
 Me istanc capillo protracturum esse in viam,
 Nisi hinc abducit, quo volt, ex hisce aedibus.
 Vxor, heus, uxor, quamquam tu irata es mihi,
 Iubeas, si sapias, haec intro hinc auferrier: 790
 Eadem licebit mox coenare rectius.

SYRA. E V T Y C H V S.

SYRA.

Hera quo me misit, ad patrem, non est domi: i. s.
 IV, 5.
 Rus abiisse aibant. Nunc domum renuntio.
 Ecastor lege dura vivont mulieres

Multoque iniquiore miserae, quam viri. 795
 Nam vir si scortum duxit clam uxorem suam:
 Id si rescivit uxor, inpune est viro.
 Vxor viro si clam domo egressa est foras:
 Viro fit causa, exigitur matrimonio.
 Vtinam lex esset eadem, quae uxori est, viro! 800
 Nam uxor contenta est, quae bona est, uno viro:
 Qui vir minus una uxore contentus siet?
 Ecastor faxim, si itidem plectantur viri,
 Si quis clam uxorem duxerit scortum suam,
 Vt illae exiguntur, quae in se culpam conmerent, 805
 Plures viri sint vidui, quam nunc mulieres.

EUTYCHVS.

Defessus sum urbem totam pervenariet;
 Nihil investigo quidquam de illa muliere.
 Sed mater rure rediit: nam video Syram
 Adstare ante aedis. Syra!

SYRA.

Quis est, qui me vocat? 810

EUTYCHVS.

Herus atque alumnus tuos sum.

SYRA.

Salve, alumne mi.

EUTYCHVS.

Iam mater rure rediit? responde mihi.

SYRA.

Cum quidem salute familiai maxuma.

EUTYCHVS.

Quid istuc negoti est?

SYRA.

Tuos pater bellissimus

Amicam adduxit intro in aedis.

EVTYCHVS.

Quomodo? 815

SYRA.

Adveniens rure mater eam obfendit domi.

EVTYCHVS.

Pōl haud censebam istarum esse operarum patrem.
Etiam nunc mulier intust?

SYRA.

Etiam.

EVTYCHVS.

Sequere me.

Hisce vett. editiones continuo ista
attexunt:

Quid? Peristratam hic Demiphonis contuor? Gran-
dit gradus,
Emittit oculos, circumfert sese, obstipat verticem.
t. t. c.
Adservabo hinc, rerum quid gerat. Magnum est,
quidquid quaeritat.

Quam scenam statim excipiunt duae
aliae.

PERISTRATA. SYRA. LYCISSA.

PERISTRATA.

Diva Astarte, hominum deorumque vis, vita, salus;
rursus eadem quae es
Pernicies, mors, interitus, mare, tellus, coelum, si-
dera!
Iovis quaecumque templa colimus, eius ducuntur nu-
tu, illi obtemperant.

Eam spectant. Quod illi displicet, facile excludunt
 ceteri;
 Quicquid complacitum, id sequuntur, quae vivunt,
 omnia, atque sentiunt. 5
 Alios enicat, extinguit; alios suo lacte fovet atque
 erigit; sed quos enicat,
 Hi vivunt et sapiunt; quos properat alere ac eri-
 gere,
 Hi quidem confestim pereunt atque male sapiunt
 miseri.
 Iacent bene valentes, odiosum humum mordent,
 caput reptant,
 Fremunt perstrepuntque, cumque putant vivere, tunc
 ruunt maxume. 10
 Tunc, cum student persequi, labant iuvenes; itidem
 rapiuntur senes.
 Illi si amant: quod amant, amatum volunt atque
 cognitum;
 Illi vero si amare ea aetate occeperunt, multo in-
 saniunt acrius.
 Verum si non amant, oderunt, molesti itidem atque
 difficiles,
 Garruli, osores, infensi, iracundi, sibi suisque in-
 vidi. 15
 Quod in se olim admisere turpiter, id si fiat mo-
 destius,
 Nec tolerant, ut aequom est patres; sed clamant,
 indecenter obstrepunt.

SYRA.

Quantum intelligo, et hanc male habet Demipho.

PERISTRATA.

Id verum:
 Amat filius et perit. Id quom rescivit pater, insa-
 nit vehementius.
 Quae istaec intemperies? Abegit vir meus olim ipse
 ad mercatum Rhodum filium; 20
 Nunc, ut fert Acanthio, ipse sibimet faciet exilium.
 O iniquom patrem! o infortunatum filium! quo te
 recipies?
 Vbi matrem relinques? sola degam? filium amittam?
 Non patiar!

Vendidit pater? Vbiubi erit inventa, mater redimet!

Dic tu, Lycissa, num in hanc viciniam adductam autumant? 25

LYCISSA.

In hanc opinor, in amici senis quousdam aedis.

PERISTRATA.

Hic praeter Lysimachum

Nullus, quem sciam.

SYRA.

Lysimachum nominant:

Mirum, ni senes vicini in unum nidum conspiraverint.

PERISTRATA.

Dorippam eius uxorem conveniam.

LYCISSA.

Quid? convenias? non eam vides?

PERISTRATA.

Video equidem. Auscultemus: nescio quid secum iracunda mussitat. 30

DORIPPA. SYRA. LYCISSA. PERISTRATA.

DORIPPA.

Syra non redit, quam arcessitum patrem iamdiu est quod miseram:

Tarda nimium aut lapis obrigit, aut angue demorsa cessavit turgida.

SYRA.

Nulla sum: adest hera; me quaerit!

DORIPPA.

Domi manere nequeo:

Bellulam istanc pellicem mei non patiuntur oculi.

Exclusissem foras;

At me meus continuit Eutyclus. Sed omnino, quod fert, non creduam. 5

LYCIS-

Audin', hera?

LYCISSA.

PERISTRATA.
Audio. Sine pergat.
LYCISSA.

Sino.

DORIPPA.

Amici, inquit, senis
Gratia huc ad nos venisse. Habet venalem, aman-
ti dum detrahat filio.
Haec quidem aut viri aut gnati fallacia: dissident
sententiae.
Sequestro vir ait datam; eandem vero venalem di-
cit filius.

SYRA.

Ibo de improvise obviam, ne cessasse intelligat.

DORIPPA.

Istaec filio 10
Non credam, qui obsequitur patri; hunc vero, ut
merum cuculum,
Id certum est mentiri ampliter. Equidem coquo
creduam.
Eccam Syram! ut currit venefica!

SYRA.

Quis me vocat?

DORIPPA.

Malum quod di tibi dabunt!

SYRA.

Hera, si sapis, hoc potius
Tuae pellici et marito dato.

DORIPPA.

Istuc dictum tibi non amplius irascor. 15
Sed ubi pater? quid cessat? an hominem podagra
impedit?

SYRA.

Nec podagricus neque articularius est, quem rus
ducunt pedes.

DORIPPA.

Non domi?

SYRA.

Non.

DORIPPA.

Vbi?

SYRA.

Rure esse autumant;
Atque, numquid redeat, incertum, hodie: cum vil-
lico rationis satis.

DORIPPA.

Omnia mihi hodie eveniunt praeter sententiam.
Non vivam vesperi, 20
Nisi illanc a me scelestam abigam! Eo domum.

LYCISSA.

Hera, abit.

PERISTRATA.

Hem, abit? compella.

LYCISSA.

Dorippa, Dorippa!

DORIPPA.

Quid molestiae

Hoc est? quis me revocat?

PERISTRATA.

Non sum molesta; sed benevolens
Et amica te compellat tua Peristrata. Mane, quaeso.

DORIPPA.

Hem, Peristrata, te pol non noram. Mala bilis
cruciat 25

Me atque exagitat.

PERISTRATA.

Istuc nolo: quaeso, neges.

Te audi vi modo: dic mihi, quae te nunc habet so-
licitudo?

DORIPPA.

Peristrata, sic di tibi unicum gnatum sospitent, da
mihi benignitatis operam.

Nulla dare mihi poterit melius: par est aetas; una
crevimus,

Pares aetate habemus viros; nulli colloquor luben-
tius. 30

Sollicitor merito quidem. Quid tibi animi esse
nunc possiet,

Si amicam hac aetate ante oculos tuos adduxerit
Demipho?

Adduxit?
 PERISTRATA.
 DORIPPA.
 Factum.
 PERISTRATA.
 Domi est?
 DORIPPA.
 Domi; imo coqui
 Conducti: parabatur convivium, ni meus disturba-
 set adventus omnia.
 Senem miserum Venus et Cupido alieno satis ve-
 xant tempore. 35
 PERISTRATA.
 Sed ista levia sunt, Dorippa. Vtinam non ego es-
 sem miserior!
 DORIPPA.
 Levia?
 PERISTRATA.
 Levia quidem.
 DORIPPA.
 Quae peiora tibi tuus faceret?
 PERISTRATA.
 Imo peioribus peiora.
 DORIPPA.
 Quae istaec sunt? Quaeso, loquere:
 Vt tu mihi, ego tibi, quae facto opus sunt, demus
 consilium.
 Vetus id dictum est, Feliciter is sapit, qui pericu-
 lo alieno sapit. 40
 PERISTRATA.
 Vnicus mihi, Dorippa, est gnatus. Scis?
 DORIPPA.
 Scio.
 PERISTRATA.
 Hunc pater
 Olim a se extrusit Rhodum.
 DORIPPA.
 Quare?
 PERISTRATA.
 Quoniam amaret.

DORIPPA.

Ob id ipsum?

PERISTRATA.

Id quidem nunc quoque, quom ancillam domum
Adduxisset, hanc resciscens pater produxit, vena-
lem praebuit.

DORIPPA.

Atat, novi: verum dixerat filius; ego mariti amicam
putabam mei. 45

Quoi data est?

PERISTRATA.

Seni quoidam amico in hac vicinia.
Credo hic alium praeter tuum amicum habere ne-
minem.

DORIPPA.

Ea quidem est. Quid filius?

PERISTRATA.

Urbem hanc se deserturum autumat.

DORIPPA.

In portu res est. Quid, si invenerit?

PERISTRATA.

Mansurum credito.

DORIPPA.

Praeter spem salvae sumus, ne dubita: apud me
ea est. 50

PERISTRATA.

Apud te? Ea erat, opinor, de qua loqui te audivi
modo.

DORIPPA.

Ea.

PERISTRATA.

O factum bene! Merito te amo: restituisti
filium.

Fac videam.

DORIPPA.

Eamus intro.

PERISTRATA.

Eamus. Lycissa, ades:

Acanthioni haec nuntia; ego ad Dorippam huc de-
vortam.

CHARINVS.

Limen superum inferumque, salve, simul autem
vare! t. t. c. V, 1

Hunc hodie postremum extollo mea domo patria
pedem. 820

Vsus, fructus, victus, cultus iam mihi harunc ae-
dium

Interemtust, interfectust, alienatust! Occidi!

Di penates meum parentum, familiai Lar pater,
Vobis mando, meum parentum rem bene ut tute-
mini.

Ego mihi alios deos penatis persequar, alium La-
rem, 825

Aliam urbem, aliam civitatem: ab Atticis abhorreo:
Nam ubi mores deteriores increbescunt indies,

Vbi, qui amici, qui infideles sint, nequeas perno-
scere,

Vbique id eripiatur, animo tuo quod placeat ma-
xime:

Ibi quidem si regnum detur, non est cupita ci-
vitas. 830

EVTYCHVS. CHARINVS.

EVTYCHVS.

Ecquisnam deus est, qui mea nunc laetus laetitia
fuit? t. t. c. V, 2.

Domi erat, quod quaeritabam! Sex sodalis re-
peri,

Vitam, Amicitiam, Civitatem, Laetitiā, Ludum,
Iocum;

Eorum inventū res decem simitu pessimas pes-
sumdedi,

Iram, Inimicitiam, Stultitiā, Exitium, Pertina-
ciam, 835

Moerorem, Lacrimas, Exilium, Inopiam, Solitu-
dinem.

Date, di, quaeso, conveniundi mi eius celērem co-
piam!

CHARINVS.

Adparatus sum, ut videtis! Abicio superbiam:

Egomet mihi comes, calator, equos, agasod, ar-
miger;

Egomet sum mihi imperator, idem egomet mi ob-
edio: 840

Egomet mihi fero, quod usust. O Cupido, quan-
tus es!

Nam tu quemvis confidentem facile tuis factis facis,
Eundem ex confidente actutum diffidentem denuo.

EVTYCHVS.

Cogito, quonam ego illum curram quaeritatum.

CHARINVS.

Certa rest,

Me usque quaerere illam, quoquo hinc est abdu-
cta gentium, 845

Neque mihi ulla obsistet amnis neque mons neque
adeo mare

Nec calor nec frigus; metuo neque ventum neque
grandinem;

Imbrem perpetiar; laborem subferam, solem, si-
tim!

Non concedam neque quiescam usquam noctu ne-
que diu
Prius profecto, quam aut amicum aut mortem in-
vestigavero! 850

EVTYCHVS.

Nescio quonia vox ad aurem mi advolavit.

CHARINVS.

Invoco

Vos, Lares viales, ut me bene tutetis!

EVTYCHVS.

Iupiter,

Estne illic Charinus?

CHARINVS.

Cives, bene valet!

EVTYCHVS.

Heus, eloco

Sta, Charine!

CHARINVS.

Qui me revocat?

EVTYCHVS.

Spes, Salus, Victoria.

CHARINVS.

Quid me voltis?

EVTYCHVS.

Ire tecum.

CHARINVS.

Alium comitem quaerite! 855

Non amittunt hi me comites, qui tenent.

EVTYCHVS.

Qui sunt ei?

CHARINVS.

Cura, Miseria, Aegritudo, Lacrumae, Lamentatio.

EVTYCHVS.

Repudia istos comites atque huc respice et revertere!

CHARINVS.

Si quidem mecum fabulari vis: subsequere.

EVTYCHVS.

Sta eloco!

CHARINVS.

Male facis, properantem qui me conmorare: sol
abit. 860

EVTYCHVS.

Si huc item properes, ut istuc properas: facias
rectius:

Huc secundus ventus nunc est. Cape modo vor-
soriam!

Hic favonius serenust; istic auster imbricus.

Hic facit tranquillitatem; iste omnis fluctus conciet.

Recipe te ad terram, Charine! Non ex advorso
vides, 865

Nimbus ut ater imberque instat? Adspicias nunc ad
sinistram t. t.

Atque videbis, ex avorso coelum ut est splendore
plenum!

CHARINVS.

Religionem obiecit illic: recipiam me illuc.

EVTYCHVS.

Sapis. t. t. c.

O Charine, contra pariter fer gradum et confer
pedem!

Porrigere brachium! prehende! Iam tenes?

CHARINVS.

Teneo.

MERCATOR.

297

EVTYCHVS.

Tene. 870

Quo nunc ibas?

CHARINVS.

Exulatum.

EVTYCHVS.

Quid ibi facere is?

CHARINVS.

Quod miser.

EVTYCHVS.

Ne pave: restituum iam ego te, in gaudia antiqua
ut sies!

Maxume quod vis audire, id audies, quod gaudeas.

CHARINVS.

Studeo.

EVTYCHVS.

Sta eloco: amicus amico advenio multum be-
nevolens.

Tuam amicam . . . .

CHARINVS.

Quid eam?

EVTYCHVS.

Vbi sit, ego scio . . . .

CHARINVS.

Tun', obsecro? 875

EVTYCHVS.

Sanam et salvam.

CHARINVS.

Vbi eam salvam?

EVTYCHVS.

Quo ego scio.

CHARINVS.

Ego me mavelim!

EVTYCHVS.

Potin', ut animo sis tranquillo?

CHARINVS.

Quid, si autem animus fluctuat?

EVTYCHVS.

Ego istum in tranquillo et tuto sistam: ne time. i. s.

CHARINVS.

Obsecro te, loquere, ubi sit, ubi eam videris!

Quid taces? Dic! Enicas me miserum tua reticentia! t. t. c. 880

EVTYCHVS.

Non longe hinc abest a nobis.

CHARINVS.

Quin conmonstras, si vides?

EVTYCHVS.

Non video hercle nunc; sed vidi modo.

CHARINVS.

Quin, ego videam, facis?

EVTYCHVS.

Faciam.

CHARINVS.

Longinquom istuc amanti est.

EVTYCHVS.

Etiam metuis?

CHARINVS.

Omnia.

EVTYCHVS.

Conmonstrabo. Amicior mihi nullus vivit atque is est,

Qui illam habet, neque quoi magis veile melius med
aequom siet. 885

CHARINVS.

Non curo istuc: illam quaero.

EVTYCHVS.

De illa ergo ego dico tibi.

CHARINVS.

Dic igitur, ubi illa est?

EVTYCHVS.

In nostris aedibust.

CHARINVS.

Aedis probas.

Si tu vera dicis: pulcred aedificatas arbitro.

Sed qui istuc credam? vidistin', an de audito nun-
tias? i. t.

EVTYCHVS.

Egomet vidi.

CHARINVS.

Quis eam adduxit ad vos?

EVTYCHVS.

Enim inique rogas. t. t. c. 890

Quid amorem refert, quicum istaec venerit?

CHARINVS.

Dum istuc siet.

EVTYCHVS.

Est profecto.

CHARINVS.

Opta ergo ob istunc nuntium quidvis tibi!

EVTYCHVS.

Quid, si optabo?

CHARINVS.

Deos orabo, ut eius faciant copiam.

EVTYCHVS.

Derides?

CHARINVS.

Servata res est demum, si illam videro.
Sed quin ornatum hunc reiicio? Heus, aliquis
actutum huc foras 895
Exite! illinc pallium mi ecferite!

EVTYCHVS.

Hem, nunc tu mi ut places!

CHARINVS.

Optume adveniens! cape, puere, chlamydem atque
istinc sta eloco:
Vt, si haec non sint vera, inceptum hoc itiner per-
ficere exsequar.

Vera dicis?

EVTYCHVS.

Nil, Charine, te quidem quidquam pudet.
Non mihi credis?

CHARINVS.

Omnia equidem credo, quae dicis mihi. 900
Sed quin introducis me ad eam, ut videam?

EVTYCHVS.

Paulisper mane.

CHARINVS.

Quid manebo?

EVTYCHVS.

Tempus intro eundi non est.

CHARINVS.

Enicas.

EVTYCHVS.

Non opus est, inquam, nunc intro te ire.

CHARINVS.

Responde mihi,

Qua causa?

EVTYCHVS.

Operae non est.

CHARINVS.

Cur?

EVTYCHVS.

Quia non est illi commodum.

CHARINVS.

Itane? commodum illi non est, quae me amat, quam
 ego contra amo? 905
 Omnibus me ludificatur hic modis. Ego stultior,
 Qui isti credam. Conmoratur. Chlamydem su-
 mam denuo.

EVTYCHVS.

Mane parumper atque hoc audi.

CHARINVS.

Cape sis, puer, hoc pallium!

EVTYCHVS.

Sane hoc non in mentem venit dudum uti tibi di-
 cerem.

Mater irata est vehementer patri, quia scortum
 sibi 910

Ob oculos advexerit intus aedis, dum ruri ipsa
 abest.

Suspicatur, illam amicam esse illi.

CHARINVS.

Zonam sustuli . . . .

EVTYCHVS.

Eam rem nunc exquaerit intus.

CHARINVS.

Iam machaera est in manu . . . .

EVTYCHVS.

Nam si eo ted introducam . . . .

CHARINVS.

Tollo ampullam atque hinc eo.

EVTYCHVS.

Mane, mane, Charine!

CHARINVS.

Erras: me deciperè haud potes. i. s. 915

EVTYCHVS.

Neque edepol volo.

CHARINVS.

Quin tu ergo itiner exsequi meum me sinis?

t. t. c.

EVTYCHVS.

Non sino.

CHARINVS.

Egomet me moror. Tu, puere, abi hinc intro
ocius!

Iam indu currum escendi; iam lora in manus cepi
meas!

EVTYCHVS.

Sanus non es.

CHARINVS.

Quin vos in curriculum conicitis, pedes,
In Cyprum recta: quandoquidem mihi pater exilium
parat? 920

EVTYCHVS.

Stultus es. Noli istuc, quaeso, dicere.

CHARINVS.

Certum est exsequi,

Operam ut sumam ad pervestigandam, ubi sit illaec . . . .

EVTYCHVS.

Quin domi est.

CHARINVS.

Nam hic quod dixit, id mentitust.

EVTYCHVS.

Vera dixi equidem tibi.

CHARINVS.

Iam Cyprum veni.

EVTYCHVS.

Quin sequere: ut illam videas, quam expetis.

CHARINVS.

Percontatus non inveni.

EVTYCHVS.

Matris iam iram neglego. 925

CHARINVS.

Porro proficiscor quaesitum. Nunc perveni Chalcidem;

Video ibi hospitem Zacyntho; dico, quid eo advenerim;

Rogito, quis eam vexerit, quis habeat, si indauidaverit.

EVTYCHVS.

Quin tu istas omittis nugas ac mecum huc intro ambulas?

CHARINVS.

Hospes respondit, Zacyntho ficos fieri non malas. . . . 930

EVTYCHVS.

Nil mentitust.

CHARINVS.

Sed de amica inaudivisse se autumat,
Hic Athenis esse.

EVTYCHVS.

Calchas iste quidem Zacynthiust.

CHARINVS.

Navem couscendo, proficiscor eloco, iam sum domi,
Iam redivi exilio. Salve, mi sodalis Eutyche!

Vt valuisti? Quid parentes? — Mecum ad matrem

cedito. — 935

Bene vocas; benigne dicis. Cras apud te; nunc
domi.

Sic decet; sic fieri oportet.

EVTYCHVS.

Eloquere, an tu somnias?

Hic homo insanust.

CHARINVS.

Amicus quin properas medicariet?

EVTYCHVS.

Sequere, sis.

CHARINVS.

Sequor.

EVTYCHVS.

Clementer, quaeso; calcis deteris.

Audin' tu?

CHARINVS.

Iamdudum audiui.

EVTYCHVS.

Pacem conponi volo 940

Meo patri cum matre: nam nunc eii irata est....

CHARINVS.

I modo!

Ev-

EVTYCHVS.

Propter istanc.

CHARINVS.

I modo!

EVTYCHVS.

Ergo cura.

CHARINVS.

Quin tu ergo i modo:
 Tam propitiam reddam, quam, quom propitia est
 Iuno Iovi.

DEMIPHO. LYSIMACHVS.

Huic scenae

praescripserant vett. edd. versus XI sequentes:

LYSIMACHVS.

Demipho, sapientum illud dictum te audisse reor
 saepius,
 Voluptas est malorum esca: quod ea non minus
 homines
 Quam hamo capiantur pisces. Hanc est quom fu-
 giunt senes;
 Tu tamen senectuti gratiam non habeas: quoniam
 haec tibi
 Non abstulit modo, sed in amorem coniecit for-
 tius, 5
 Quo te consiliumque tuum atque mentem perdit
 funditus
 Atque oculorum tibi praestringit aciem. Me quo-
 que
 In magnum coniecisti malum, nec, quid faciam,
 scio.

DEMIPHO.

Lysimache, deum hoc arbitrium est, non hominum.
 Tate hoc tecum

H.

Si cogites, non aequom te facere arbitrabere, 10
 Quom amico homini tuique conscio ita suscenseas
 misere,

Quasi tu nunquam quidquam adsimile huius facti
 feceris. t. t. c. V, 3.

LYSIMACHVS.

Edepol nunquam. Cavi, ne quid facerem. Vix vi-
 vos miser: 945

Nam mea uxor propter illam tota in fermento
 iacet.

DEMIPHO.

Ast ego expurgationem habebo: ut ne suscenseat.

LYSIMACHVS.

Sequere me. Sed exeuntem filium video meum.

EVTYCHVS. LYSIMACHVS.

DEMIPHO.

EVTYCHVS.

Ad patrem ibo: ut matris iram sibi esse sedatam
 sciat. t. t. c. V, 4.

Iam redeo.

LYSIMACHVS.

Placet principium. Quid agis? quid fit, Euty-
 che? 950

EVTYCHVS.

Optuma opportunitate ambo advenistis.

LYSIMACHVS.

Quid rei est?

EVTYCHVS.

Vxor tibi placata et placida est. Certe dextras
nunc iam.

LYSIMACHVS.

Di me servant!

EVTYCHVS.

Tibi amicam nullam esse nuntio.

DEMIPHO.

Di te perdant! Quid negoti est nam, quaeso, istuc?

EVTYCHVS.

Eloquar.

Animum advortite igitur ambo.

LYSIMACHVS.

Quin tibi ambo operam damus. 955

EVTYCHVS.

Qui bono sunt genere nati, si sunt ingenio malo,
Suapte culpam generi capiunt, genus ingeniod in-
probant.

DEMIPHO.

Verum dicit hic.

LYSIMACHVS.

Tibi ergo dicit: eo id verum est magis:
Nam abs te istac aetate haud aequom filio fuerat
tuo,

Adulescenti amanti, amicam emtam argento eri-
pier suo. 960

DEMIPHO.

Quid tu ais? Charini amica est illa?

EVTYCHVS.

Vt dissimulat malus!

DEMIPHO.

Ille quidem illanc sese ancillam matri emisse dixerat.

EVTYCHVS.

Propterea igitur tu mercatus, novos amator, vetus
puer?

LYSIMACHVS.

Optume hercle! Perge, perge! Ego adsistam hinc
altrinsecus.

Quibus est dictis dignus, usque oneremus ambo ....

DEMIPHO.

Nullus sum! 965

LYSIMACHVS.

Filio suo qui innocenti fecit tantam iniuriam!

EVTYCHVS.

Quem quidem hercle ego, indu exilium quom iret,
reduxi domum:

Nam ibat exulatum.

DEMIPHO.

An abiit?

LYSIMACHVS.

Etiam loquere, larüa?

Temperare istac aetate istis decebat artibus.

DEMIPHO.

Fateor: deliqui profectod.

EVTYCHVS.

Etiam loquere, larüa? 970

Vacuom esse istac ted aetated iis decebat noxiis.

Itidem ut tempus anni, aetatem aliam aliud factum
convenit:

Nam si istuc ius est, senecta aetate scortari senes,
Vbi loci res summa nostra est publica?

DEMIPHO.

Hei, perü miser!

EUTYCHVS.

Adulscntes rei agundae isti mage solent operam
dare. 975

DEMIPHO.

Iam, obsecro, hercle habete vobis cum sportis, cum
fiscina!

EUTYCHVS.

Redde filio! sibi habeat iam, ut volt!

DEMIPHO.

Per me habeat licet.

EUTYCHVS.

Temperi edepol: quoniam, ut aliter facias, non est
copia.

DEMIPHO.

Supplici sibi sumat, quod volt, ipse ob hanc in-
iuriam.

Modo pacem faciatis, oro, ut ne mihi iratus siet. 980
Si hercle scivissem sive adeo ioculo dixisset mihi,
Se illam amare: nunquam facerem, ut illam amanti
abducerem.

Eutyche, ted oro (sodalis eius es), serva et subveni!
Hunc senem para clientem! Memorem dices be-
nifici.

LYSIMACHVS.

Ora, ut ignoscat deliciis eius atque adolescen-
tia. 985

DEMIPHO.

Pergin' tu autem in hunc superbe invehere? Spero
ego mihi quoque
Tempus tale eventurum, ut tibi gratiam referam
parem.

LYSIMACHVS.

Missas iam istas artis feci ego.

DEMIPHO.

Et quidem ego dehinc iam.

LYSIMACHVS.

Nisi

Consuetudine animus rursus te huc inducet.

DEMIPHO.

Obsecro,

Satis iam ut habeatis! Quin loris caedite etiam, si
lubet! 990

LYSIMACHVS.

Recte dicis. Sed istuc uxor faciet, quom hoc re-
sciverit.

DEMIPHO.

Nihil opust resciscat.

LYSIMACHVS.

Qui istuc?

EVTYCHVS.

Non resciscet: ne time.

Eamus intro: non utilis hic locus, factis tuis,
Dum memoramus, arbitri ut sint, qui praetereant
per vias.

DEMIPHO.

Hercle quin tu recte dicis: eadem brevior fa-
bula 995

Erit. Eamus.

EVTYCHVS.

Hic est intus filius apud nos tuos.

DEMIPHO.

Optume est. Illac per hortum nos domum transi-
bimus.

LYSIMACHVS.

Eutyche, hanc volo prius agi rem, quam meum intro refero pedem.

EVTYCHVS.

Quid istuc est?

LYSIMACHVS.

Suam quisque homo rem meminit. Responde mihi:

Certon' scis, non suscensere mihi tuam matrem?

EVTYCHVS.

Scio. 1000

LYSIMACHVS.

Vide!

EVTYCHVS.

Me vide! Satisne habes?

LYSIMACHVS.

Habeo. At, quaeso hercle, etiam vide!

EVTYCHVS.

Non mihi credis?

LYSIMACHVS.

Imo credo; sed tamen metuo miser.

DEMIPHO.

Eamus intro.

EVTYCHVS.

Imo dicamus senibus legem censeo, Priusquam abeamus, qua se lege teneant contentique sint.

Annos natus sexaginta qui erit, si quem scibimus, 1005

Seu maritum sive hercle adeo coelibem, scortarier: Cum eo nos hac lege agemus: inscitum arbitrabimur,

Et per nos quidem hercle egebit, qui suom pro-
degerit.

Neve quisquam posthac prohibeto adolescentem
filium,

Quin amet, quin scortum ducat; quod bono fiat
modo. 1010

Si prohibuerit, clam plus perdet, quam si praebuerit
palam.

Haec adeo ex hac nocte primum lex uti teneat
senes.

Bene valete atque, adolescentes, haec si vobis lex
placet,

Ob senum hercle industriam vos aequom est clare
plaudere.

MILES GLORIOSVS.

ARGUMENTVM.

Meretricem ingenuam deperibat mutuo
Atheniensis iuuenis. Naupactum is domo
Legatus abiit; miles in eandem incidit,
Deportat Ephesum invitam. Servus Attici,
Vt nuntiaret domino factum, navigat;
Capitur, donatur illi captus militi;
Ad herum, uti veniat Ephesum, scribit. Advolat
Adolescens atque in proximo divortitur
Apud hospitem paternum. Medium parietem
Perfodit servus, comneatus clanculum
Qua foret amantum; geminam fingit mulieris
Sororem adesse. Mox ei dominus aedium
Suam clientam sollicitandum ad militem
Subornat. Capitur ille: sperat nuptias,
Dimittit concubinam et moechus vapulat.

ALIVD ARGUMENTVM.

Meretricem Athenis Ephesum miles avehit.
Id hero dum amanti servus nuntiare vult,
Legato peregre: captus ipsus in mari
Et illi eidem militi dono datust.
Servus suum accessit herum Athenis et forat
Geminis communem clam parietem aedibus:
Licere ut quiret convenire amantibus.
Obhaerens custos hos videt de tegulis;
Ridiculus autem, quasi sit alia, luditur.
Itemque impellit militem Palaestrio,
Omissam faciat concubinam: quando ei
Senis vicini cupiat uxor nubere.
Vltro, abeat, orat; donat multa; ipse, in domo
Senis prehensus, poenas pro moeCHO luit.

DRAMATIS PERSONAE.

PYRGOPOLINICES.
ARTOTROGVS.
PALAESTRIO.
PERIPLECTOMENES.
SCELEDRVVS.
PRILOCOMASIVM.
PLEVSIDES.
LVCRIO.
ACROTELEVTVM.
MILPHIDIPPA.
PVER.
CARIO.

PYRGOPOLINICES. ARTOTROGVS.

PYRGOPOLINICES.

Curate, ut splendor meo sit clypeo clarior, i. s. I.
Quam solis radii esse olim, quom sudum est, solent:
Vt, ubi usus veniat, contra conserta manu
Praestringat oculorum aciem in acie hostibus.
Nam ego hanc machaeram mihi consolari volo, 5
Ne lamentetur neve animum despondeat,
Quia se iampridem feriatam gestitem,
Quae misere gestit fartum facere ex hostibus.
Sed ubi Artotrogus?

ARTOTROGVS.

Hic est, stat propter virum
Fortem atque fortunatum et forma regia. 10
Tam bellatorem Mars se haud ausit dicere,
Neque aequiparare suas virtutes ad tuas.

PYRGOPOLINICES.

Quemne ego servavi in campis Gurgustidoniis,
Vbi Bombomachides Cluninstaridysarchides
Erat imperator summus, Neptuni nepos? 15

ARTOTROGVS.

Memini: nempe illum dicis cum armis aureis,
Quoius tu legiones difflavisti spiritu,
Quasi ventus folia aut paniculam tectoriam.

PYRGOPOLINICES.

Istuc quidem edepol nihil est.

ARTOTROGVVS.

Nihil hercle hoc quidem
 Praeut alia dicam, — tu quae nunquam feceris. 20
 Periuriorem hoc hominem si quis viderit
 Aut gloriam pleniorē, quam illic est:
 Me sibi habeto, et ego mancupio dabo me, nisi
 Vnum, epityrum, apud illum esurio insane bene.

PYRGOPOLINICES.

Vbi tu es?

ARTOTROGVVS.

Eccum edepol. Vel elephanto in India 25
 Quo pacto pugno praefregisti brachium.

PYRGOPOLINICES.

Quid? brachium?

ARTOTROGVVS.

Illud dicere volui, femur.

PYRGOPOLINICES.

At indiligenter hic eram.

ARTOTROGVVS.

Pol si quidem

Connisus esses: per corium, per viscera,
 Perque os elephanti brachium transmitteres. 30

PYRGOPOLINICES.

Nolo istaec hic nunc.

ARTOTROGVVS.

Nae hercle operae pretium quidem,
 Mihi te narrare: tuas qui virtutes sciam.
 — Venter creat omnis has aerumnas: auribus
 Peraudienda sunt, ne dentes dentiant,
 Et adsentandum est, quidquid hic mentibitur. 35

PYRGOPOLINICES.

Quid illud, quod dico?

ARTOTROGVVS.

Hem, scio iam, quid vis dicere.

Factum hercle est; memini fieri.

PYRGOPOLINICES.

Quid id est?

ARTOTROGVVS.

Quidquid est.

PYRGOPOLINICES.

Habes tabellas?

ARTOTROGVVS.

Vis rogare? Habeo, et stilum.

PYRGOPOLINICES.

Facete advortis animum tuum ad animum meum.

ARTOTROGVVS.

Novisse mores me tuos meditare decet 40

Curamque adhibere, ut praedolat mihi, quod velis.

PYRGOPOLINICES.

Ecquid meministi?

ARTOTROGVVS.

Memini. Centum in Cilicia

Et quinquaginta, centum Sycolatronidae,

Triginta Sardi, sexaginta Macedones,

Sunt homines, tu quos occidisti uno die. 45

PYRGOPOLINICES.

Quanta istaec hominum summa est?

ARTOTROGVVS.

Septem millia.

PYRGOPOLINICES.

Tantum esse oportet; recte rationem tenes.

ARTOTROGVVS.

At nullos habeo scriptos; sic memini tamen.

PYRGOPOLINICES.

Edepol memoria est optima.

ARTOTROGVS.

Offa me monet.

PYRGOPOLINICES.

Dum talem facies, qualem adhuc: adsiduo edes: 50
Communicabo semper te mensa mea.

ARTOTROGVS.

Quid in Cappadocia, ubi tu quingentos simul,
Ni hebes machaera foret, uno ictu occideres?

PYRGOPOLINICES.

At peditis delicia erant: sivi viverent.

ARTOTROGVS.

Quid tibi ego dicam, quod omnes mortales sciunt, 55
Pyrgopolinicum te unum in terra vivere
Virtute et forma et factis invictissimis?
Amant ted omnes mulieres ne iniuria,
Qui sis tam pulcer; vel illae, quae here pallio
Me reprehenderunt.

PYRGOPOLINICES.

Quid here dixerunt tibi? 60

ARTOTROGVS.

Rogitabant: Hiccine Achilles, inquito, est tibi? —
Imo eius frater, inquam. — Innuit altera:
Ergo mecastor pulcer est, inquit mihi,
Et liberalis. Vide, caesaries quam decet!
Nae illaec sunt fortunatae, quae cum isto cubant! 65

PYRGOPOLINICES.

Itane aibat tandem?

ARTOTROGVS.

Quaene ambae obsecraverint,
Vt te hodie quasi pompam illa praeterducerem?

PYR-

PYRGOPOLINICES.

Nimia est miseria, pulcrum esse hominem nimis.

ARTOTROGVVS.

Molestae sunt mihi: orant, ambiunt, obsecrant,
Videre ut liceat; ad sese arcessi iubent: 70
Vt tuo non liceat operam dare negotio.

PYRGOPOLINICES.

Videtur tempus esse, ut eamus ad forum:
Vt in tabellis quos consignavi hic heri
Latrones, ibus denumerem stipendium.
Nam Rex Seleucus me opere oravit maximo, 75
Vt sibi latrones cogere et conscriberem:
Regi hunc diem mihi operam decretum est dare.

ARTOTROGVVS.

Age, eamus ergo.

PYRGOPOLINICES.

Sequimini, satellites.

PALAESTRIO.

Mihi ad enarrandum hoc argumentum est comitas,
i. s. II, I.

Si ad auscultandum vostra erit benignitas. 80

Qui autem auscultare nolit, exurgat foras:

Vt sit, ubi sedeat ille, qui auscultare volt.

Nunc, qua adsedistis causa in festivo loco,

Comoediai, quam modo acturi sumus,

Et argumentum et nomen vobis eloquar. 85

Alazon graece huic nomen est comoediae;

Id nos latine Gloriosum dicimus.

Hoc oppidum Ephesust; inde miles, meus herus,

II.

[21]

Qui hinc ad forum abiit, gloriosus, impudens,
 Stercoreus, plenus periuri atque adulteri, 90
 Ait sese ultro omnis mulieres sectarier:
 Is deridiculo est, quaqua incedit, omnibus;
 Itaque hic meretrices, labiis dum ductant eum,
 Maiorem partem videas valgis saviis.
 Nam ego haud diu apud hunc servitutum servio. 95
 Id volo vos scire, quomodo ad hunc devenerim
 In servitutum ab eo, quoi servivi prius.
 Date operam: nam nunc argumentum exordiar.
 Erat herus Athenis mihi adulescens optumus;
 Meretricem is amabat matre Athenis Atticis, 100
 Et illa illum contra: qui est amor cultu optumus.
 Is publice legatus Naupactum hinc fuit
 Magnai reii publicai gratia.
 Interibi ut istic forte miles advenit
 Athenas: insinuat se ad illam amicam heri, 105
 Ocepit eius matri suppalparier
 Vino, ornamentis opiparisque obsoniis;
 Itaque intimum ibi se miles apud lenam facit.
 Vbi primum evenit militi huic occasio:
 Sublinit os illi lenae, matri mulieris, 110
 Quam meus amabat herus: nam is illius filiam
 Conpegit in navem miles clam matrem suam,
 Eamque invitam huc mulierem in Ephesum advehit.
 Vt amicam herilem Athenis avectam scio:
 Ego, quantum vivos possum, mihi navem paro, 115
 Inscendo: ut eam rem Naupactum ad herum nuntiem.
 Vbi sumus provecti in altum: sicut voluerunt,
 Capiunt praedones navem illam, ubi vectus fui.
 Prius perii, quam ad herum veni, quo ire occé-
 peram.

Ille, qui me cepit, dat me huic dono militi. 120
 Hic postquam in aedis ad se me duxit domum:
 Video illam amicam herilem, Athenis quae fuit.
 Vbi contra adspexit me: oculis mihi signum dedit,
 Ne se adpellarem; deinde, postquam occasio est,
 Conqueritur mecum mulier fortunas suas; 125
 Ait, fugere sese Athenas cupere ex hac domu;
 Sese illum amare, meum herum, Athenis qui fuit,
 Neque peius quemquam odisse, quam istunc mi-
 litem.

Ego quoniam inspexi mulieris sententiam:
 Cepi tabellas, consignavi clanculum, 130
 Do mercatori quoidam, qui ad eum deferat,
 Meum herum, qui Athenis fuerat, qui hanc ama-
 verat:

Vt is huc veniret. Is non spreuit nuntium:
 Nam et venit et hic in proxumo devortitur
 Apud paternum suum hospitem, lepidum senem. 135
 Itaque ille amanti suo hospiti morem gerit,
 Nosque opera consilioque adhortatur, iuvat;
 Itaque ego paravi hic intus magnas machinas,
 Qui amantis una inter se facerem convenas:
 Nam unum conclave, concubinae quod dedit 140
 Miles, quo nemo nisi eapse inferret pedem,
 In eo conclavi ego perfodi parietem,
 Qua conmeatus esset hinc huc mulieri.
 Et sene sciente hoc feci: is consilium dedit.
 Nam meus conservos est homo haud magni preti, 145
 Quem concubinae miles custodem addidit;
 Ei nos facetis fabricis et doctis dolis
 Glaucomam ob oculos obiiciemus eumque ita
 Faciemus, ut, quod viderit, non viderit;

Et mox, ne erretis, haec duarum hodie in vicem 150
 Et hic et illic mulier feret imaginem
 Atque eadem erit, verum alia esse adsimulabitur.
 Ita sublinetur os custodi mulieris.
 Sed foris concrepuit hinc a vicino sene:
 Ipse exit. Hic ille est lepidus, quem dixi, senex. 155

PERIPLECTOMENES. PALAESTRIO.

PERIPLECTOMENES.

Ni hercle defregeritis talos posthac, quemque in te-
 gulis t. t. c. II, 2.
 Videritis alienum: ego vostra faciam latera lorea!
 Mihi quidem iam arbitri vicini sunt, meae quid fiat
 domi:
 Ita per inpluvium introspectant. Nunc adeo edi-
 co omnibus:
 Quemque a milite hoc videritis hominem in nostris
 tegulis 160
 Extra unum Palaestrionem, huc deturbatote in
 viam.
 Quod ille gallinam aut columbam se sectari aut
 siniam
 Dicat: disperistis, ni usque ad mortem male mul-
 cassitis!
 Atque adeo, ut ne legi fraudem fecerint talariae,
 Adcuratote, ut sine talis domi agitent convivium. 165

PALAESTRIO.

Nescio quid malefactum a nostra huic familia est,
 quantum audio:

Ita senex talos clidi iussit conservis meis.

Sed me exceptit; nihili facio, quid illis faciat ceteris.

Adgrediar hominem; et nunc advorsum me est
quasi. i. s.

Quid agis, Periplectomene?

PERIPLECTOMENES.

Haud multos homines, si optandum foret,

t. t. c. 170

Nunc videre et convenire, quam te, mavellem.

PALAESTRIO.

Quid est?

Quid negoti est?

PERIPLECTOMENES.

Res palam est.

PALAESTRIO.

Quae res palam est?

PERIPLECTOMENES.

De tegulis

Modo nescio quis inspectavit vostrum familiarium
Per nostrum inpluvium intus apud nos Philocomasium
atque hospitem

Osculantis.

PALAESTRIO.

Quis homo vidit?

PERIPLECTOMENES.

Tuos conservos.

PALAESTRIO.

Qui is homo est? 175

PERIPLECTOMENES.

Nescio: ita abripuit repente sese subito.

PALAESTRIO.

Suspikor,

Me periisse.

PERIPLECTOMENES.

Vbi abiit: conclamo: Heus, quid agis tu? in-
quam. Mihi

Ille, abiens, ita respondit, se sectari simiam.

PALAESTRIO.

Vae mihi misero, quoi pereundum est propter ni-
hili bestiam!

Sed Philocomasium hiccine etiam nunc est?

PERIPLECTOMENES.

Quom exhibam, hic erat. 180

PALAESTRIO.

Sis, iube transire huc, quantum possit: se ut vide-
ant domi

Familiares, nisi quidem illa nos volt, qui servi su-
mus,

Propter amorem suom omnis crucibus contuberna-
lis dari.

PERIPLECTOMENES.

Dixi ego istuc, nisi quid aliud vis.

PALAESTRIO.

Volo. Huic dicito, utrumque, t. t.
Artem et disciplinam, obtineat et colorem.

PERIPLECTOMENES.

Quemadmodum? t. t. c. 185

PALAESTRIO.

Vt eum, qui se vidit vero, vincat, ne se viderit;
Siquidem centiens hic visa sit: tamen inficias eat.
Os habet, linguam, perfidiam, malitiam atque au-
daciam,

Confidentiam, confirmatam, fraudulentiam:

Qui arguat se, eum contra vincat iureiurando
suo. 190

Domi habet animum falsiloquom, falsificum, falsi-
iurium;

Domi dolos, domi delenifica facta, domi fallacias.

Nam mulier olitori nunquam supplicat, si qua est
mala:

Domi habet hortum et condimenta ad omnis mo-
les maleficas.

PERIPLECTOMENES.

Ego istaec, si erit hic, nuntiabo. Sed quid est,
Palaestrio, i. t. 195

Quod volutas tute tecum in corde?

PALAESTRIO.

Paulisper tace, t. t. c.

Dum ego mihi consilia in animum convoco et
dum consulo,

Quid agam, quem dolum doloso contra conservo
parem,

Qui illam hic vidit osculantem: id visum ut ne vi-
sum siet.

PERIPLECTOMENES.

Quaere; ego hinc abcessero abs te huc interim. —

Illuc, sis, vide, 200

Quemadmodum adstitit, severa fronte curas co-
gitans!

Pectus digitis pultat: cor, credo, evocaturust fo-
ras.

Ecce avortit visus; laevo in femine habet laevam
manum;

Dextera digitis rationem computat, feriens femur

Dexterum: ita, vehementer quod facto opus est,
aegre suppetit. 205

Concrepuit digitis: laborat. Crebro conmutat status.
Eccere autem capite nutat! Non placet, quod re-
perit.

Quidquid est, incoctum non expromet; bene co-
ctum dabit.

Ecce autem aedificat: columnam mento subfulsit suo.
Apage! non placet profecto mi illa inaedificatio: 210
Nam os columnatum poëtae esse indauidivi barbaro,
Quoi bini custodes semper totis horis adcubant.
Euge, euge, euscheme adstitit hercle, dulice et co-
moedice!

Nunquam hodie quiescet, priusquam id, quod pe-
tit, perfecerit.

Habet, opinor. Age, si quid agis! vigila! ne som-
no stude, 215

Nisi quidem hic agitari mavis varius! vigila! tibi
ego dico! Au, t. t.

Feriatu ne sis! Heus, ted adloquor, Palaestrio!
t. t. c.

Vigila, inquam! expergiscere, inquam! lucet hoc,
inquam!

PALAESTRIO.

Audio.

PERIPLECTOMENES.

Viden' hostis tibi adesse tuoque tergo obsidium?
Consule!

Arripe opem auxiliumque ad hanc rem! Propere
hoc, non placide, decet. 220

Antemoeni aliqua! aliquo tu autem circumduce exer-
citurum!

Cura obsidium perduellis; nostris praesidium para!
Interclude inimicis conneatum; tibi muni viam,
Qua cibatus conneatusque ad te et legiones tuas
Tuto possit pervenire! Hanc rem age: res subi-
taria est. 225

Reperi! conminiscere! cedo calidum consilium cito:
Quae hic sunt visa, ut visa ne sint; facta in-
facta uti sient.

Magnam illic, mi homo, rem incipissis; magna moe-
nis moenia!

Tute unus si recipere hoc ad te dicis: confidentia est,
Nos inimicos profligare posse.

PALAESTRIO.

Dico et recipio ad me! t. t. 230

PERIPLECTOMENES.

Et ego te inpetrare dico id, quod petis.

PALAESTRIO.

At te Iupiter t. t. c.

Bene amet!

PERIPLECTOMENES.

At tu inparti, amice, me, quod commentus.

PALAESTRIO.

Tace,

Dum in regionem astutiarum mearum te induco:
ut scias

Iuxta mecum mea consilia.

PERIPLECTOMENES.

Salva sumes indidem.

PALAESTRIO.

Herus meus elephanti corio circumtentust, non
suo, 235

Neque habet plus sapientiai, quam lapis.

PERIPLECTOMENES.

Ego istuc scio.

PALAESTRIO.

Nunc sic rationem incipissam, sic instituat astu-
tiam:

Vt Philocomasio hanc sororem geminam germanam
alteram

Dicam Athenis advenisse cum amatore aliquo suo
Tam similem, quam lacte lacti est; apud te eos hic
devortier 240

Dicam hospitio . . . .

PERIPLECTOMENES.

Euge, euge, lepide! laudo commentum tuom!

PALAESTRIO.

Vt, si illanc concriminatus siet advorsum militem
Meus conservos, eam vidisse cum alieno oscularier,
Arguam hanc vidisse apud te contra conservom
meum

Cum suo amatore amplexantem atque osculantem.

PERIPLECTOMENES.

Imo optume! 245

Idem ego dicam, si me exquaeret miles.

PALAESTRIO.

Sed simillimas
Dicito esse; et Philocomasio id praecipendum est,
ut sciat:

Ne titubet, si quaeret ex ea miles.

PERIPLECTOMENES.

Nimis doctum dolum!

Sed si ambas videre in uno miles concilio volet,
Quid agimus?

PALAESTRIO.

Facile est: trecentae possunt causae conligi: 250
 „Non domi est; abiit ambulatum; dormit; orna-
 tur; lavat,
 „Prandet; potat; occupata est; operae non est;
 non potest;“
 Quantum vis prolotionum, dum modo nunc pri-
 ma via
 Inducamus, vera ut esse credat, quae mentibitur.

PERIPLECTOMENES.

Perplacet, uti dices.

PALAESTRIO.

Intro abi ergo et, si isti est, mulierem 255
 Iube cito domum transire atque haec ei monstra,
 praecipe,
 Vt teneat consilia nostra, quemadmodum exorsi
 sumus,
 De gemina sorore.

PERIPLECTOMENES.

Docte tibi illanc perdoctam dabo.
 Numquid aliud?

PALAESTRIO.

Intro ut abeas.

PERIPLECTOMENES.

Abeo quidem.

PALAESTRIO.

Ego ibo domum
 Atque hemonem investigando sumam operam, hanc
 dissimulando, t. t. 260
 Qui fuerit conservos, qui hodie sit sectatus simiam.
 t. t. c.

Nam ille non potuit, quin sermone aliquem fami-
liarium

Participaverit de amica heri, vidisse sese eam
Hic in proximo osculantem cum alieno adule-
scentulo.

Novi morem ego: „Tacere nequeo, quae e solus
scio.“ 265

Si invenio, qui vidit, ad eum vineas pluteosque
agam.

Res parata est: vi pugnandoque hominem capere
certa res!

Si ita non reperio, ibo odorans, quasi canis vena-
ticus,

Vsque donec persecutus volpem ero vestigiis.

Sed fores concrepuerunt nostrae: ego voci mode-
rabo meae: 270

Nam illic Philocomasio custos, meus conservos; it
foras.

SCELEDRVVS. PALAESTRIO.

SCELEDRVVS.

Nisi quidem ego hodie ambulavi dormiens in tegu-
lis: t. t. c. II, 3.

Certo edepol scio, me vidisse hic proxumae vi-
cinae

Philocomasium herilem amicam sibi alienum quae-
rere.

PALAESTRIO.

Hic illanc vidit osculantem, quantum hunc audivi
loqui. 275

SCELEDVS.

Quis hic est?

PALAESTRIO.

Tuos conservos. Quid agis, Sceledre?

SCELEDVS.

Te, Palaestrio,

Volupe est convenisse.

PALAESTRIO.

Quid iam aut quid negoti? fac sciam.

SCELEDVS.

Metuo.

PALAESTRIO.

Quid metuis?

SCELEDVS.

Ne hercle hodie, quantum hic familiarium est,
Maximum in malum cruciatumque insaliamus.

PALAESTRIO.

Tu sali

Solutus: nam ego istam insulturam et desulturam nil
moror. 280

SCELEDVS.

Nescis tu fortasse, apud nos facinus quod natum
est novom.

PALAESTRIO.

Quod id est facinus?

SCELEDVS.

Impudicum.

PALAESTRIO.

Tute sci solite tibi;

Mihi ne dixis: scire nolo.

SCELEDVS.

Non enim faciam, quin scias.

Simiam hodie sum sectatus nostram in horum te-
gulis.

PALAESTRIO.

Edepol, Sceledre, homo sectatus nihili nequam be-
stiam. 285

SCELEDRVS.

Di te perdant!

PALAESTRIO.

Te istuc aequom: quoniam ocepisti eloqui.

SCELEDRVS.

Forte fortuna per inpluvium huc despexi in proxu-
mum:

Atque ego illi adspicio osculantem Philocomasium
cum altero

Nescio quo adolescente.

PALAESTRIO.

Quod ego, Sceledre, scelus ex te audio?

SCELEDRVS.

Profecto vidi.

PALAESTRIO.

Tuten'?

SCELEDRVS.

Egomet duobus his oculis meis. i. t. 290

PALAESTRIO.

Abi! non verisimile dicis neque vidisti.

SCELEDRVS.

Num tibi t. t. e.

Lippus videor?

PALAESTRIO.

Medicum istuc tibi melius percontarier.

Verum enim tu istanc, si te di ament, temere haud
tollas fabulam:

Tuis nunc cruribus capitique fraudem hinc capita-
lem creas:

Nam tibi iam, ut pereas, paratum est dupliciter,
nisi suppressis 295

Tuom stultiloquium.

SCELEDVVS.

Qui vero dupliciter?

PALAESTRIO.

Dicam tibi.

Primumdum, si falso insimulas Philocomasium: hoc
perieris;

Iterum, si id verum est: tu eii custos additus pe-
rieris.

SCELEDVVS.

Quid fuat me, nescio; haec me vidisse, ego certo
scio.

PALAESTRIO.

Pergin', infelix?

SCELEDVVS.

Quid tibi vis dicam, nisi quod viderim? 300
Quin etiam nunc intus hic in proxumo est.

PALAESTRIO.

Eho, non domi est?

SCELEDVVS.

Vise, abi intro tute: nam ego mihi nil credi po-
stulo.

PALAESTRIO.

Certum facere est.

SCELEDVVS.

Hic te opperiar; eadem illi insidias dabo,
Quam mox horsum ad stabulum iunix recipiat se a
pabulo.

Quid ego nunc faciam? Custodem me illi miles
tradidit. 305

Nunc si indicium facio: interii; si taceo: interii
tamen,

Si hoc palam fuerit. Quid peius muliere aut au-
dacious?

Dum ego in tegulis sum: illac haec hospitio se edit
foras.

Edepol facinus fecit audax! Hoccine, si miles
sciat —

Credo hercle, has sustollat aedis totas atque hunc
in crucem. 310

Heracle quidquid est, mussabo potius, quam inteream
male.

Non ego possum, quae ipsa sese venditat, tu-
tarier.

PALAESTRIO.

Sceledre, Sceledre!

SCELEDRVS.

Quis homo interimit?

PALAESTRIO.

Alter est audacior?

Quis mage dis inimicis natus, quam tu, atque ira-
tis?

SCELEDRVS.

Quid est?

PALAESTRIO.

Iuben' tibi oculos ecfodiri, quibus id, quod nusquam
est, vides? i. t. 315

SCELEDRVS.

Quid? nusquam?

PA-

PALAESTRIO.

Non ego nunc emam vitam tuam vitiosa nuce.

SCELEDRVS.

Quid negoti est?

PALAESTRIO.

Quid negoti sit, rogas?

SCELEDRVS.

Cur non rogem? t. t. c.

PALAESTRIO.

Nonne tibi istanc praetruncari linguam largiloquam iubes?

SCELEDRVS.

Quamobrem iubeam?

PALAESTRIO.

Philocomasium eccam domi, quam in proxumo Vidisse aibas te osculantem atque amplexantem cum altero. 320

SCELEDRVS.

Mirum est, lolio victitare te tam vili tritico.

PALAESTRIO.

Quid iam?

SCELEDRVS.

Quia luscitiosus.

PALAESTRIO.

Verbero, edepol tu quidem Coecus, non luscitiosus: nam eam quidem eccillam domi.

SCELEDRVS.

Quid? domi?

PALAESTRIO.

Domi hercle vero.

SCELEDRVVS.

Abi! ludis me, Palaestrio.

PALAESTRIO.

Tum inquinatae mihi manus sunt.

SCELEDRVVS.

Quidum?

PALAESTRIO.

Quia ludo luto. 325

SCELEDRVVS.

Vae capiti tuo!

PALAESTRIO.

Tuo istuc, Sceledre, promitto fore,

Nisi oculos orationemque alia conmutas tibi.

Sed fores concrepuerunt nostrae.

SCELEDRVVS.

At ego illas observo foris:

Nam nihil est, qua hinc huc transire ea possit, nisi recto ostio.

PALAESTRIO.

Quin domi eccam: nescio, quae te, Sceledre, scelera suscitant. 330

SCELEDRVVS.

Mihi ego video, mihi ego sapio, mihi ego credo plurimum:

Me homo nemo deterrebit, quin ea sit in his aedibus.

Hic obsistam: ne imprudenti huc ea se subrepsit mihi.

PALAESTRIO.

Meus illic homo est: deturbabo iam ego illunc de pugnaculis.

Vin' iam faciam, uti stultivum te fatearis . . . .

SCELEDRVS.

Age, face. 335

PALAESTRIO.

Neque te quidquam sapere corde, neque oculis
uti?

SCELEDRVS.

Volo.

PALAESTRIO.

Nempe tu istic ais esse herilem concubinam?

SCELEDRVS.

Atque arguo

Eam me vidisse osculantem hic intus cum alieno
viro.

PALAESTRIO.

Scin' tu, nullum conmeatum hinc esse et a no-
bis . . . .

SCELEDRVS.

Scio.

PALAESTRIO.

Neque solarium neque hortum, nisi per inplu-
vium?

SCELEDRVS.

Scio. 340

PALAESTRIO.

Quid nunc, si ea domi est, si faciam, vt exire hinc
videas domo:

Dignus es verberibus multis?

SCELEDRVS.

Dignus.

PALAESTRIO.

Serva istas foris:

Ne tibi clam se subterducat istinc atque huc tran-
seat.

SCELEDRVS.

Consilium est ita facere.

PALAESTRIO.

Pede ego iam illam huc tibi sistam in viam.

SCELEDRVS.

Agedum ergo face! — Volo scire, utrum ego id,
quod vidi, viderim, 345

An illic faciat, quod facturum dicit, ut ea sit
domi.

Nam ego quidem meos oculos habeo nec rogo
utendos foris;

Sed hic illi supparasitatur semper; hic ei proxu-
must;

Primus ad cibum vocatur; primo pulmentum datur.
Nam illic noster est fortasse circiter triennium, 350
Neque quoquam, quam illi, est in nostra melius
famulo familia.

Sed ego, quod ago, id me agere oportet: hoc ob-
servare ostium.

Hic obsistam: hac quidem pol certo verba mihi
nunquam dabunt.

PALAESTRIO. PHILOCOMASIVM.

SCELEDRVS.

PALAESTRIO.

Praecepta facito ut memineris.

PHILOCOMASIVM.

Toties monere mirum est. i. t. c. II, 4.

PALAESTRIO.

At metuo, ut satis sis subdola.

PHILOCOMASIVM.

. Cedo vel doctum: edocebo. 355

Memini malas, ut sint malae: mihi solae e quo superfit.

PALAESTRIO.

Age, iam nunc insiste in dolos! abs te ego procul recedam. —

Quid adstas, Sceledre?

SCELEDRVS.

Hanc rem gerod. Habeo auris: loquere, quid vis.

PALAESTRIO.

Credo, istoc exemplo tibi esse eundum actutum extra portam,
Dispessis manibus patibulum quom habebis.

SCELEDRVS.

Quamnam ob rem? 360

PALAESTRIO.

Respicedum ad laevam! qui illaec est mulier?

SCELEDRVS.

Proh di immortales,
Heri concubina est haec quidem.

PALAESTRIO.

Mihi quoque pol ita videtur.

Age, nunc iam, quando lubet . . . .

SCELEDRVS.

Quid agam?

PALAESTRIO.

Peri perpropere!

PHILOCOMASIVM.

Vbi istic bonus servos, propudi me qui maxume innocentem

Falso insimulavit?

PALAESTRIO.

Hem tibi! hic mihi dixit.

SCELEDRVS.

Tibi.

PHILOCOMASIVM.

Quem dixti 365

Tu te vidisse in proxumo hic, scelestę, me osculantem?

PALAESTRIO.

Ac cum alieno adolescentulo dixit.

SCELEDRVS.

Dixi hercle vero.

PHILOCOMASIVM.

Tun' me vidisti?

SCELEDRVS.

Atque his quidem oculis.

PHILOCOMASIVM.

Carebis, credo,

Qui plus vident, quam quod vident.

SCELEDRVS.

Nunquam hercle deterrebor,

Quin viderim id, quod viderim.

PHILOCOMASIVM.

Ego stulta moror multum, 370

Quae cum hoc insano fabulem, quem pol ego capitis perdam.

SCELEDRVS.

Noli minitari: scio crucem futuram mihi sepulcrum:

Ibi mei maiores sunt siti, pater, avos, proavos,
abavos.

Non possunt mihi minaciis tuis hinc oculi fodiri.
Sed paucis verbis te volo, Palaestrio. — Obsecro,
unde haec 375

Huc exit?

PALAESTRIO.

Vnde, nisi domo?

SCELEDRVS.

Domo?

PALAESTRIO.

Me videto!

SCELEDRVS.

Video;

Nisi mirum est facinus, quomodo haec hinc potu-
erit transire:

Nam certo neque solarium est apud nos neque
hortus ullus,

Nec fenestra, nisi clatrata. — Nam certo ego te hic
intus vidi.

PALAESTRIO.

Pergin', sceleste, intendere hanc arguere?

PHILOCOMASIVM.

Ecastor ergo 380

Mi haud falsum evenit somnium, quod noctu hac
somniavi.

PALAESTRIO.

Quid somniasti?

PHILOCOMASIVM.

Ego eloquar. Sed, amabo, advortito animum.
Hac nocte in somnis mea soror gemina germana
visa

Venisse Athenis in Ephesum cum suo amatore
 quodam;
 Hi ambo hospitio huc in proximum devorti mihi
 sunt visi. 385

PALAESTRIO.

Palaestriionis somnium narratur. — Perge porro.

PHILOCOMASIVM.

Ego laeta visa, quia soror venisset, propter ean-
 dem

Suspicionem maxumam sum visa sustinere:

Nam arguere in somnis me meus mihi visust fa-
 miliaris,

Me cum alieno adolescentulo, quasi nunc est, oscu-
 latam, 390

Quom illa osculata mea soror gemina esset suompte
 amicum.

Ita me insimulatam perperam falsum esse somniavi.

PALAESTRIO.

Satin' in vigilantis expetunt, quae in somnis visa
 memoras?

Praesentia hercule omnia! Heus, iam abi intro et
 conprecare.

Narrandum ego istuc militi censebo.

PHILOCOMASIVM.

Facere certum, 395

Neque me quidem patiar probri falso inpune insi-
 mulatam.

SCELEDIVS.

Timeo, quid rerum gesserim: ita dorsus totus
 prurit.

PALAESTRIO.

Scin', te periisse? Nunc quidem est domi certo.

SCELEDRVVS.

Certa res est,
Nunc nostrum observare ostium, ubiubi est.

PALAESTRIO.

At, Sceledre, quaeso,
Vt ad id exemplum somnium quam simile somni-
avit 400

Atque, ut tu suspicatus es eam vidisse osculantem!

SCELEDRVVS.

Non arbitraris?

PALAESTRIO.

Nae hercle opinor. — Obsecro, resipisce!
Ad herum si haec res pervenerit, peristi ob oculos
pulcre!

SCELEDRVVS.

Nunc demum experior, prius mihi caliginem ob-
stitisse.

PALAESTRIO.

Dudum edepol hoc planum quidem: quae hic us-
que fuerit intus. 405

SCELEDRVVS.

Nihil habeo certi, quod loquar. Non vidi eam,
etsi vidi.

PALAESTRIO.

Nae te edepol stultitia tua nos pene perdidisse!
Dum te fidelem facere hero voluisti, absumtus
pene!

Sed fores vicini proximi crepuerunt: conticiscam.

PHILOCOMASIVM. PALAESTRIO.
SCELEDRVS.

PHILOCOMASIVM.

Inde ignem in aram: ut Ephesiae Dianae lautas
laudes i. t. c. II, 5. 410
Gratisque agam eique ut Arabico fumificem odore
amoene,
Quae me in locis Neptuniis templisque turbulentis
Servavit, saevis fluctibus ubi sum adffictata mul-
tum.

SCELEDRVS.

Palaestrio! eho, Palaestrio!

PALAESTRIO.

Eho, Sceledre, Sceledre, quid vis?

SCELEDRVS.

Haec mulier, quae hinc exit modo, estne herilis
concupina 415
Philocomasium, an non est ea?

PALAESTRIO.

Hercle opinor; ea videtur.
Sed facinus mirum est, quomodo hinc huc potue-
rit transire,

Si quidem ea est.

SCELEDRVS.

An dubium id tibi est, eam esse hanc?

PALAESTRIO.

Ea videtur.

Adeamus, adpellemus.

SCELEDRVS.

Heus, quid istuc est, Philocomasium?

Quid tibi istic hisce in aedibus debetur? quid ne-
goti est? 420

Quid nunc taces? Tecum loquor.

PALAESTRIO.

Imo edepol tute tecum:

Nam haec nil respondet.

SCELEDRVS.

Te adloquor, viti probrique plena,
Quae circum vicinos vages.

PHILOCOMASIVM.

Quicum tu fabulare?

SCELEDRVS.

Quicum, nisi tecum?

PHILOCOMASIVM.

Quis tu homo es, aut mecum quid negoti est?

SCELEDRVS.

Men' rogas, hem, qui sim?

PHILOCOMASIVM.

Quin ego hoc rogem, quod nesciam? t. t. c. 425

PALAESTRIO.

Quis ego sum igitur, si hunc ignoras?

PHILOCOMASIVM.

Mihi odiosus, quisquis es,

Et tu et hic.

SCELEDRVS.

Nos non novisti?

PHILOCOMASIVM.

Neutrum.

SCELEDRVS.

Metuo maxime . . . .

PALAESTRIO.

Quid metuis?

SCELEDRVS.

Enim ne nos nosmet perdiderimus uspiam:
Nam neque te neque me novisse ait haec.

PALAESTRIO.

Perscrutari hoc volo,
Sceledre, nos nostri an alieni simus: ne clam
quispiam 40
Nos vicinorum imprudentis aliquid inmutaverit.

SCELEDRVS.

Certe equidem noster sum.

PALAESTRIO.

Et pol ego. Quaeris tu mulier, malum.
Tibi ego dico: heus, Philocomasium!

PHILOCOMASIVM.

Quae te intemperiae tenent,
Qui me perperam perplexo nomine adpelles?

PALAESTRIO.

Eho,

Quis igitur vocare?

PHILOCOMASIVM.

Glycere nomen est.

PALAESTRIO.

Iniuria es: 435

Falsum nomen possidere, Philocomasium, postulas.

SCELEDRVS.

Adige! testo.

PALAESTRIO.

Num decet id? meo hero num facis iniuriam?

PHILOCOMASIVM.

Egone . . . .

PALAESTRIO.

Tute.

PHILOCOMASIVM.

Quae heri Athenis Ephesum adveni vesperi
Cum meo amatore, adulescente Atheniensi?

PALAESTRIO.

Dic mihi,

Quid hic tibi in Epheso est negoti?

PHILOCOMASIVM.

Geminam germanam meam 440
Hic sororem esse indauidi: eam veni quaesitum.

SCELEDRVVS.

Mala es.

PHILOCOMASIVM.

Imo ecastor stulta multum, quae vobiscum fabuler.
Abeo.

SCELEDRVVS.

Abire non sinam te.

PHILOCOMASIVM.

Mitte!

SCELEDRVVS.

Manifestaria

Rest: non mitto.

PHILOCOMASIVM.

At iam crepabunt mihi manus, malae tibi,
Nisi me omittis!

SCELEDRVVS.

Quid, malum, adstas? quin retines altrinse-
cus? 445

PALAESTRIO.

Nil moror, negotiosum mi esse tergum. Qui
scio, an

Ista non sit Philocomasium atque alia eius similis
siet?

PHILOCOMASIVM.

Mittis me, an non mittis?

SCELEDIVS.

Imo vi atque invitam, ingratiis,
Nisi voluntate ibis, rapiam te domum.

PHILOCOMASIVM.

Hosticum hoc mihi
Domicilium est, Athenis domus.

SCELEDIVS.

Et hic herus!

PHILOCOMASIVM.

Ego istanc domum 450
Neque moror neque vos, qui sitis homines, novi
neque scio.

SCELEDIVS.

Lege agito: te nusquam mittam, nisi das firmatam
fidem,

Te huc, si amisero, intro ituram.

PHILOCOMASIVM.

Vi me cogis, quisquis es.
Do fidem, si amittis, istuc me intro ituram, quo
iubes.

SCELEDIVS.

Ecce mitto.

PHILOCOMASIVM.

At ego abeo missa.

SCELEDIVS.

Muliebri fide fecisti! t. t. 455

PALAESTRIO.

Sceledre, manibus amisisti praedam: tam ea est,
quam potis, t. t. c.

Nostra herilis concubina. Vin' tu facere hoc strenue?

SCELEDRVS.

Quid faciam?

PALAESTRIO.

Adfer mihi machaeram huc intus.

SCELEDRVS.

Quid facies ea?

PALAESTRIO.

Introrumpam recta in aedis: quemque hic intus
videroCum Philocomasio osculantem, eum ego obtrunca-
bo extempulo! 460

SCELEDRVS.

Visane est ea esse?

PALAESTRIO.

Imo edepol plane ea est; sed quomodo
Dissimulabat! Abi, machaeram huc efer!

SCELEDRVS.

Iam faxo hic erit.

PALAESTRIO.

Neque eques neque pedes profecto quisquam tan-
ta audacia,Qui aequae faciat confidenter quidquam, quam, quae
mulieres

Faciunt! Vt utrobique docte orationem edidit! 465

Vt sublinitur os custodi cauto, conservo meo!

Nimis beat, quod conmeatus transtinet trans pa-
rietem!

SCELEDRVS.

Heus, Palaestrio, machaera nihil opus.

PALAESTRIO.

Quid iam? aut quid opus est? t. t.

SCELEDRVS.

Domi eccam herilem concubinam.

PALAESTRIO.

Quid? domi?

SCELEDRVS.

In lecto cubat. t. t. c.

PALAESTRIO.

Edepol nae tu tibi malam rem reperisti, ut prae-
dicas 470

SCELEDRVS.

Quid iam?

PALAESTRIO.

Qui hanc attingere ausus mulierem hinc e pro-
xumo.

SCELEDRVS.

Magis hercle metuo. Sed nunquam quisquam fa-
ciet, quin soror

Ista sit germana huius.

PALAESTRIO.

Eam pol tu osculantem hic videras.
Et quidem palam est, eam esse, ut dicit.

SCELEDRVS.

Quid propius fuit,
Quam ut perirem, si locutus fuisset hero!

PALAESTRIO.

Ergo, si sapis, 475
Mussitabis. Plus oportet scire servom, quam loqui.
Ego abeo a te, ne quid tecum consili commisceam;
Atque ad hunc ibo vicinum: tuae mihi turbae non
placent.

Herus si veniet, si me quaeret: hic ero: hinc me
arcesso.

SCELE-

SCELEDRVS. PERIPLECTOMENES.

SCELEDRVS.

Satin' abiit neque herile plus negotium i. s.
II, 6. 480

Curat, quam si non servitute serviat?

Certo quidem illaec intus nostra in aedibus:

Nam egomet cubantem eam modo obfendi domi.

Certum est nunc observationi operam dare.

PERIPLECTOMENES.

Non hercle hie homines me marem, sed femi-
nam, 485

Vicini rentur esse servi militis:

Ita me ludificant. Meamne hic in via hospitam,

Quae heri huc Athenis cum hospite advenit meo,

Tractatam et ludificatam, ingenuam et liberam?

SCELEDRVS.

Perii hercle: hic ad me recta habet rectam viam. 490

Metuo, illaec mihi res ne malo magno fuat:

Quantum hunc audivi facere verborum senem.

PERIPLECTOMENES.

Accedam ad hominem. Tun', Sceledre, hic, sce-
lerum caput,

Meam ludificasti hospitam ante aedis modo?

SCELEDRVS.

Vicine, ausculta, quaeso.

PERIPLECTOMENES.

Ego auscultem tibi? 495

SCELEDRVS.

Volo expurgare me.

PERIPLECTOMENES.

Tun' te expurges mihi,

II.

[23]

Qui facinus tantum tamque indignum feceris?
 An, quia latrocinamini, arbitramini,
 Quidvis licere facere vobis, verbero?

SCELEDRVS.

Licetne . . . ?

PERIPLECTOMENES.

At ita me di deaeque omnes ament, 500
 Nisi mihi supplicium virgeum de te datur
 Longum diutinumque a mane ad vesperum:
 Quod meas confregisti imbrices et tegulas,
 Ibi dum condignam te sectatus simiam;
 Quodque inde inspectavisti meum apud me hospitem, 505
 Amplexam amicam quom osculabatur suam;
 Quodque concubinam herilem insimulare ausus es
 Probri pudicam meque summi flagiti;
 Tum, quod tractavisti hospitam ante aedis meas;
 Nisi mihi supplicium stimuleum de te datur: 510
 Dedecoris pleniorum herum faciam tuom,
 Quam magno vento plenum est undarum mare!

SCELEDRVS.

Ita sum coactus, Peripleptomene, ut nesciam
 Vtrum postulare me prius tecum aequom siet;
 Nisi, si istaec non est haec neque haec est militis, 515
 A me expurgari haec tibi videatur aequius;
 Sicut etiam nunc nescio, quid viderim:
 Ita istaec huius similis est nostrae tua,
 Siquidem non eadem est.

PERIPLECTOMENES.

Vise ad me intro: iam scies.

SCELEDRVVS.

Licetne?

PERIPLECTOMENES.

Quin te iubeo. At placide noscita. 520

SCELEDRVVS.

Ita facere certum est.

PERIPLECTOMENES.

Heus, Philocomasium, cito

Transcurre curriculo ad nos: ita negotium est.

Post, quando exierit Sceledrus a nobis, cito

Transcurrito ad vos rursus curriculo domum.

Nunc pol ego metuo, ne quid infuscaverit; 525

Si hic non videbit mulierem: aperitur dolus.

SCELEDRVVS.

Proh di immortales, similiorem mulierem

Magisque eandem, utpote quae non sit eadem,
non reor

Deos facere posse.

PERIPLECTOMENES.

Quid nunc?

SCELEDRVVS.

Conmerui malum.

PERIPLECTOMENES.

Quid igitur? ean' est?

SCELEDRVVS.

Etsi ea est: non est ea. 530

PERIPLECTOMENES.

Vidistin' istam?

SCELEDRVVS.

Vidi et illam et hospitem,

Complexum atque osculantem.

PERIPLECTOMENES.

Ean' est?

SCELEDRVS.

Nescio.

PERIPLECTOMENES.

Vin' scire plane?

SCELEDRVS.

Cupio.

PERIPLECTOMENES.

Abi intro ad vos domum

Continuo: vide, sitne istaec vostra intus domum.

SCELEDRVS.

Licet; pulcre admonuisti. Ego iam ad te exhibeo
foras. 535

PERIPLECTOMENES.

Nunquam edepol hominem quemquam ludificarier
Magis facete vidi et magis miris modis.
Sed eccum egreditur.

SCELEDRVS.

Periplectomene, te obsecro

Per deos atque homines perque stultitiam meam
Perque tua genua . . . .

PERIPLECTOMENES.

Quid obsecras me?

SCELEDRVS.

Inscitiae 540

Meae et stultitiae ignoscas. Nunc demum scio,
Me fuisse excordem, coecum, incogitabilem:
Nam Philocomasium eccam intus.

PERIPLECTOMENES.

Quid nunc, furcifer?

Vidistin' ambas?

SCELEDRVS.

Vidi.

PERIPLECTOMENES.

Herum exhibeas volo.

SCELEDRVS.

Meruisse equidem me maxumum fateor malum, 545

Et tuae fecisse me hospitae aio iniuriam;

Sed meam esse herilem concubinam censui,

Quoi me custodem herus addidit miles meus:

Nam ex uno puteo similior nunquam potis

Est aqua aquae sumi, quam haec est atque ista ho-

spita. 550

Et me despexe ad te per inpluvium tuom

Fateor . . . .

PERIPLECTOMENES.

Quidni fateare, ego quod viderim?

SCELEDRVS.

Sed Philocomasium me vidisse censui.

PERIPLECTOMENES.

Ratusne istic me esses omnium minumi preti,

Si ego me sciente paterer, vicino meo 555

Eam fieri apud me tam insignite iniuriam?

SCELEDRVS.

Nunc demum a me insipienter factum esse arbi-
tror,

Quom rem cognosco; at non malitiose tamen

Feci.

PERIPLECTOMENES.

Imo indigne: namque hominem servom suos

Domitos habere oportet oculos et manus 560

Orationemque.

SCELEDRVS.

Ego nunc si post hunc diem
 Mutuvero, etiam quod egomet certo sciam:
 Dato excruciatum me! egomet me dedam tibi!
 Nunc hoc mi ignoscas, quaeso.

PERIPLECTOMENES.

Vincam animum meum,
 Ne malitiose factum id'esse abs te arbitrer. 565
 Ignoscam tibi istuc.

SCELEDRVS.

At di tibi faciant bene!

PEREPIECTOMENES.

Nae tu hercle, si te di amant, linguam conprimes
 Posthac; etiam illud, quod scies, nesciveris;
 Ne videris, quod videris!

SCELEDRVS.

Bene me mones.

Ita facere certum est. Sed satine oratus's? —
 Abit. — 570

Numquid nunc aliud me vis?

PERIPLECTOMENES.

Ne me noveris. —

SCELEDRVS.

Dedit hic mihi verba! Quam benigne gratiam
 Fecit, ne iratus esset! Scio, quam rem gerat:
 Vt miles, quom extemplo a foro adveniat do-
 mum,
 Domi comprehendat. Vna hic et Palaestrio 575
 Me habent venalem; sensi et iamdudum scio.
 Nunquam hercle ex ista nassa ego hodie escam
 petam:

Nam iam aliquo aufugiam et me occultabo aliquot
dies,
Dum haec consilescent turbae atque irae leni-
unt.

Iam nunc satis pipulo inpio merui mali. — 580
Verum tamen, de me quidquid est, ibo hinc do-
mum. —

PERIPLECTOMENES.

Ille hinc abscessit. Sat edepol certo scio,
Occisam saepe sapere plus multo suem.
Quine inducatur, ne id, quod vidit, viderit?
Nam illius oculi atque aures atque opinio 585
Transfugere ad nos. Vsque adhuc actum est probe:
Nimium festivam mulier operam praebuit.
Redeo in senatum rursus: nam Palaestrio
Domi nunc apud me, Sceledrus nunc autem fo-
ras:

Frequens senatus poterit nunc haberier. 590
Ibo intro: ne, dum absum, illis sortito fuam.

PALAESTRIO. PLEVSIDES. PERIPLE-
CTOMENES.

PALAESTRIO.

Cohibete intra limen etiam vos parumper, Pleusides.
t. t. c. III, I.
Sinite me prius perspectare, ne uspiam insidiae
sient,
Concilium quod habere volumus: nam opus est
nunc tuto loco,

Vnde, inimicus ne quis nostras spolia capiat auri-
bus: 595

Nam bene consultum consilium surpitur saepis-
sume,

Si minus cum cura aut *κατὰ λόγον* locus loquendi
lectus est:

Nam bene consultum inconsultum est, si inimicis
sit usui,

Neque potest, quin, si inimicis usui est, obsit
mihi:

Quippe si resciverint inimici consilium tuom, 600
Tuopte tibi consilio occludunt linguam at constrin-
gunt manus,

Atque eadem, quae illis voluisti tu facere, faciunt
tibi.

Sed speculabor: ne quis aut hinc a laeva aut a
dextera

Nostro consilio venator adsit cum auritis plagis.
Sterilis hinc prospectus usque ad ultimam plateam
est probe: 605

Evocabo. Heus, Periplectomene et Pleuside, pro-
gredimini!

PERIPLECTOMENES.

Ecce nos tibi obedientis.

PALAESTRIO.

Facile est imperium in bonis.
Sed volo scire, eodem consilio, quod intus medi-
tati sumus,

Si gerimus rem.

PERIPLECTOMENES.

Magis ad rem esse non potest utibilius.

PALAESTRIO.

Imo quid tibi?

PLEVSIDES.

Quodne vobis placeat, displiceat mihi? 610
 Quis homo sit magis mens?

PERIPLECTOMENES.

Quamvis loquere lepide et commode.

PALAESTRIO.

Pol ita decet hunc facere.

PLEVSIDES.

At hoc me facinus misere macerat
 Meumque cor corpusque cruciat.

PERIPLECTOMENES.

Quid id est, quod cruciat? cedo.

PLEVSIDES.

Me tibi istuc aetatis homini facinora puerilia
 Obicere, neque te decora neque tuis virtutibus; 615
 Ea te expetere: ex opibus summis mei te honoris
 gratia

Mihique amanti ire opitulatum atque ea te facere
 facinora,

Quae istaec aetas fugere facta mage quam sectari
 solet.

Eam pudet tibi me in senecta obicere sollicitudi-
 nem.

PERIPLECTOMENES.

Novo modo tu, homo, amas, si quidem te quid-
 quam, quod faxis, pudet. i. t. 620

Nihil amas; umbra es amantum mage, quam ama-
 tor, Pleusides. t. t. c.

PLEVSIDES.

Hanccine aetatem exercere med amoris gratia!

PERIPLECTOMENES.

Quid ais tu? itan' tibi ego videor oppido Acherun-
ticus?

Tam capularis tamve tibi diu videor vitam vi-
vere?

Nam equidem haud sum annos natus praeter quin-
quaginta et quatuor, 625

Clare oculis video, sum pernix manibus, sum pede
mobilis.

PALAESTRIO.

Si albus capillus hic videtur: ne utiquam ibi inge-
nium senex; i. t.

Inest in hoc amussitata sua sibi ingenua indoles.

PLEVSIDES.

Pol id quidem experior ita esse, ut praedicas, Pa-
laestrio:

Nam benignitas quidem huius oppido adolescentu-
li est. t. t. c. 630

PERIPLECTOMENES.

Imo, hospes, mage quom periculum facies, mage no-
sces meam

Comitatem erga te amantem.

PLEVSIDES.

Quid opus nota noscere?

PERIPLECTOMENES.

Vt apud ted exemplum experiundi habeas, ne va-
ges foris.

Nam nisi qui ipse amavit, aegre amantis ingenium
inspicit;

Sed ego amoris aliquantum habeo humorisque etiam
in corpore, 635

Neque dum exarui ex amoenis rebus et voluptariis.

Vel cavillator facetus vel conviva commodus
Item ero, neque ego unquam oblocutor sum alteri
in convivio:
Incommoditate abstinere me apud convivas com-
mode
Commemini, et meae orationis iustam partem per-
sequi, 640
Et meam partem itidem tacere, quom aliena est
oratio.
Minime sputator, screator, sum, itidem minime
mucidus:
Post Ephesum sum natus; non enim in Apulis, non
Animulae.

PLEVSIDES.

O lepidum semisenem, si, quas memorat, virtutes
habet,
Atque quidem plane educatum in nutritu Ve-
nerio! 645

PERIPLECTOMENES.

Plus dabo, quam praedicabo, ex me venustatis tibi.
Neque ego ad mensam publicas res clamo neque
leges crepo,
Neque alienum ego unquam scortum subagito in
convivio;
Neque praeripio pulpamentum neque praevorto
poculum,
Neque per vinum unquam ex me exoritur dissidium
in convivio; 650
Si quis ibi est odiosus: ab eo domum, sermonem
segrego;
Venerem amorem amoenitatemque ad cubans exer-
ceo.

PLEVSIDES.

Tui quidem edepol omnes mores ad venustatem
valent.

Cedo tris mi homines aurichalco contra cum istis
moribus!

PALAESTRIO.

At quidem, illuc aetatis qui sit, non invenies al-
terum 655

Lepidiorem ad omnes res, nec, qui amicus amico
sit magis.

PERIPLECTOMENES.

Tute me ut fateare faciam esse adolescentem mo-
ribus:

Ita apud omnes comparebo tibi res benefactis fre-
quens.

Opusne erit tibi advocato tristi, iracundo? Ecce me.
Opusne leni? Leniorem dices, quam mutum est
mare; 660

Liquidiusculusque ero, quam ventus est favonius.
Vel hilarissimum convivam hinc indidem expro-
mam tibi,

Vel primarium parasitum atque obsonatorem optu-
mum;

Tum ad saltandum non cinaedus malacus aequè
est atque ego.

PALAESTRIO.

Quid ad illas artis optassis, si optio eveniat tibi? 665

PLEVSIDES.

Huic pro meritis ut referri pariter possit gratia
Tibique, quibus nunc me esse experior summae
solicitudini.

At tibi tanto sumtui esse, mihi molestum est.

PERIPLECTOMENES.

Morus es:

Nam in mala uxore atque inimico si quid sumas,
sumtus est;

In bono hospite atque amico quaestus est, quod
sumitur, 670

Et quod in divinis rebus sumas, sapienti lucro est.
Deum virtute, ut transeuntem accipiam, apud me
copia est.

Es, bibe, animo obsequere mecum atque onera te
hilaritudine!

Liberæ aedes, liber sum autem ego: me volo uti
libere.

Nam mihi deum virtute, dicam, propter divitias
datas 675

Licuit uxorem dotatam genere summo ducere;
Sed mihi nolo oblatricem in aedis intrmittere.

PLEVSIDES.

Cur nevis? nam procreare liberos lepidum est
opus.

PERIPLECTOMENES.

Hercle vero liberum me esse, id multo est le-
pidius.

PALAESTRIO.

Tu homo et alteri sapienter potis es consulere et
tibi. 680

PERIPLECTOMENES.

Nam bona uxor, si ea quidem deductu est usquam
gentium:

Vbi eam possiem invenire? Verum egon' eam du-
cam domum,

Quae mihi nunquam hoc dicat: „Eme, mi vir, la-
nam, unde pallium
„Malacum et calidum conficiatur tunicaeque hiber-
nae bonae:

Ne algeas hac hieme“ (hoc nunquam verbum ex
uxore audias); 685

Verum, priusquam galli cantent, quae me somno
suscitet,

Dicat: „Da mihi, vir, Calendis meam quod matrem
iuverit;

Da, qui farcit; da, qui condit; da, quod dem Quin-
quatribus

Praecantatrici, coniectrici, hariolae atque haru-
spicae.

Tum piatricem clementer non potest quin mune-
rem. 690

Iampridem, quia nil abstulerit, suscenset ceraria.

Tum obstetrix expostulavit mecum, sibi missum
parum.

Quid? nutrici non missurus quidquam, quae vernas
alit?

Flagitium est, si nil mittatur, quo supercilio spi-
cit.

Haec atque huius similia alia damna multa mulie-
rum 695

Med uxore prohibent, quae huius similis sermones
serat.

PALAESTRIO.

Di tibi propitii sunt hercle: nam si semel ami-
seris

Libertatem, haud facile te in eundem rursus resti-
tues locum.

PLEVSIDES.

At illaec laus est, magno in genere et in divitiis
maxumis

Liberos hominem educare, generi monumentum
et sibi. 700

PERIPLECTOMENES.

Quando habeo cognatos multos, quid opus sit mi-
hi liberis?

Eos pro liberis habebo, qui mihi mittunt munera.
Nunc bene vivo et fortunate atque, vt volo, atque,
animo ut lubet;

Bona mea in morti cognatis dicam, inter eos par-
tiam.

Illi apud me edunt; me curant; visunt, quid agam,
ecquid velim. 705

Priusquam lucet: adsunt; rogitant, noctu ut so-
mnum ceperim.

Sacrificant? dant inde partem mihi maiorem, quam
sibi;

Abducunt ad exta me; ad se ad prandium, ad coe-
nam, vocant.

Ille miserrimum se retur, minimum qui misit
mihi.

Illi inter se certant donis; egomet mecum mus-
sito: 710

Bona mea inhient, dum certatim nutricent et mu-
nerent.

PALAESTRIO.

Nimis bona ratione nimiumque ad te et tua mul-
tum vides,

Et tibi sunt gemini et trigemini, si te bene ha-
bes, filii.

PERIPLECTOMENES.

Pol, si habuissem, satis cepissem miseriarum. In
liberis

Censerem ecmori: cecidissetne ebrius aut de equo
uspiam. 715

Metuerem, ne ibi defregisset crura aut cervices
sibi.

PALAESTRIO.

Huic homini dignum est divitias esse et diu vi-
tam dari,

Qui et rem servat et qui bene habet, suisque ami-
cis est volupt.

PLEVSIDES.

O lepidum caput! Ita me di deaque ament, ae-
quom fuit,

Deos paravisse, uno exemplo ne omnes vitam vi-
verent, 720

Sicut merci pretium statui, pro virtute ut veneat,
Quae improba est, pro mercis vitio dominum pre-
tio pauperet:

Itidem divos dispartisse vitam humanam aequom
fuit;

Qui lepide ingeniatus esset, vitam longinquam da-
rent;

Qui improbi essent et scelesti, iis adimerent ani-
mam cito. 725

Si hoc paravissent, et homines essent minus mul-
ti mali,

Et minus audacter scelesta facerent facta; et postea,
Qui probi homines essent, esset his annona vilior.

PERIPLECTOMENES.

Qui deum consilia culpet, stultus inscitusque sit,
Qui-

Quique eos vituperet. Nunc iam istis rebus de-
 sisti decet: 730
 Nam volo obsonare: ut, hospes, tua te ex virtute
 et mea
 Meae domi accipiam benigne lepide et lepidis vi-
 ctibus.

PLEVSIDES.

Nil me poenitet, iam quanto sumtui fuerim tibi.
 Nam hospes nullus tam in amici hospitium devorti
 potest,
 Quin, ubi triduom continuom fuerit, iam odiosus
 siet; 735
 Verum ubi dies decem continuos illius iterasti do-
 mum:
 Tametsi dominus non invitus patitur, servi mnr-
 murant.

PERIPLECTOMENES.

Servientis servitutum servos mi introduxi ego,
 Hospes, non qui mi imperarent, quibus ego essem
 obnoxius.
 Si illis aegre est, mihi quod volupe est: meo remi-
 gio rem gero; 740
 Tamen id, quod odio est, faciundum est cum ma-
 lo atque ingratiis.
 Nunc, quod occepi, obsonatum pergam.

PLEVSIDES.

Si certum est tibi:
 Commodulum obsona, ne magno sumtu: mihi quid-
 vis sat est.

PERIPLECTOMENES.

Quin tu istanc orationem hinc veterem atque anti-
 quam amoves?

Nam proletario sermone nunc quidem, hospes,
utere: 745

Nam hi solent, quando adcubuere, ubi coena ad-
posita est, dicere:

„Quid opus fuit istoc sumtu tanto nostra gratia?
„Insanivisti hercle: nam idem hoc hominibus sat erat
decem.“

Sed iidem homines nunquam dicunt, quamquam
adpositum est ampliter:

„Iube illuc demi! tolle hanc patinam! remove per-
nam: nil moror. 750

„Aufer illam offam penitam! probus hic conger fri-
gidus:

„Remove! abi, aufer!“ Neminem eorum haec ad-
severare audias;

Sed procellunt se et procumbunt dimidiati, dum
adpetunt;

Quod eorum causa obsonatum est, culpant et co-
medunt tamen.

PLEVSIDES.

Fit pol illuc ad illuc exemplum.

PALAESTRIO.

Vt docte et perspecte sapit! 755

Bonus bene ut malos descripsit mores!

PERIPLECTOMENES.

Haud centesimam

Partem dixi atque, otium re si sit, possim expo-
mere.

PALAESTRIO.

Igitur id, quod agitur, eii hic primum praevorti
deceat.

Nunc huc animum advortite ambo. Mihi opus est
opera tua,

Periplectomene: nam ego inveni lepidam sycophan-
tiam, 760

Qui admutiletur miles usque caesariatus, atque uti
Huic amanti ab Philocomasio hanc efficiamus co-
piam, ut

Hinc eam abducatur habeatque.

PERIPLECTOMENES.

Dari istanc rationem volo.

PALAESTRIO.

At ego mi anulum dari istum tuom volo.

PERIPLECTOMENES.

Quam ad rem usui est?

PALAESTRIO.

Quando habebō: igitur rationem mearum fabrica-
rum dabo. 765

PERIPLECTOMENES.

Vtere; accipe.

PALAESTRIO.

Accipe a me rursum rationem doli,

Quam institui.

PERIPLECTOMENES.

Purgatis ambo tibi operam damus auribus.

PALAESTRIO.

Herus meus ita magnus moechus mulierum est, ut
neminem

Fuisse adaeque neque futurum credam.

PERIPLECTOMENES.

Credo ego istuc item.

PALAESTRIO.

Itaque Alexandri praestare praedicat formae suam; 700

Itaque omnis se ultro sectari in Epheso memorat
mulieres . . . .

PERIPLECTOMENES.

Edepol quin te de isto multi cupiant — non men-
tirier;

Sed ego, ita esse, ut dicis, teneo pulcre: proin,
Palaestrio,

Quam potis, tam verba confer maxume ad compen-
dium.

PALAESTRIO.

Ecquam tu potes reperire forma lepida mulie-
rem, 775

Quoi facietiarum cor corpusque sit plenum et
doli?

PERIPLECTOMENES.

Ingenuamne, an libertinam?

PALAESTRIO.

Aequi istuc facio, dummodo

Eam des, quae sit quaestuosa, quae alat corpus
corpore,

Quoque sapiat pectus: nam cor non potest, quod
nulla habet.

PERIPLECTOMENES.

Lautam vis, an, quae sit nondum lauta?

PALAESTRIO.

Siccam, succidam, 780

Quam lepidissumam potes quamque adolescentem
maxume.

PERIPLECTOMENES.

Habeo eccillam meam clientam, meretricem adule-
scentulam.

Sed quid ea usus est?

PALAESTRIO.

Vt ad ted eam iam deducas domum,
Itaque eam huc ornatam adducas in matronarum
modum:

Capite comto; crinis vittasque habeat adsimulet-
que, se 785

Tuam esse uxorem. Ita praecipendum est.

PERIPLECTOMENES.

ERGO, quam insistas viam.

PALAESTRIO.

At scies. Sed ecqua ancilla est illi?

PERIPLECTOMENES.

Est prime cata.

PALAESTRIO.

Ea quoque opus est: ita praecipito mulieri atque
ancillulae,

Vt simulet, se tuam esse uxorem et deperire hunc
militem;

Quasique hunc anulum faveae suae dederit, ea por-
ro mihi: 790

Militi ut darem; quasique ego re sim interpres.

PERIPLECTOMENES.

Audio. —

Nae me surdum verberabit.

PALAESTRIO.

Tute si audis: recta ego
Meis dabo; a tua mi uxore dicam delatum et da-
tum:

Vt sese ad eum conciliarem. Ille eiusmodi est: cu-
piet miser,

Qui, nisi adulterio, studiosus re nullae aliae est, in-
probus. 795

PERIPLECTOMENES.

Non potuit reperire, si ipsi Soli quaerundas dares,
Lepidiores duas ad hanc rem, quamde ego. Habe
animum bonum.

PALAESTRIO.

Ergo adcures et properes opus. — Nunc tu auscul-
ta, Pleusides.

PLEVSIDES.

Tibi sum obediens.

PALAESTRIO.

Hoc fácito. Miles domum ubi advenerit:
Memineris, ne Philocomasium nomines.

PLEVSIDES.

Quam nominem? 800

PALAESTRIO.

Glyceram.

PLEVSIDES.

Nempe eandem, quae dudum constituta est.

PALAESTRIO.

Pax, abi!

PLEVSIDES.

Meminero. Sed quid meminisse id referat, ego ted
amem . . . .

PALAESTRIO.

Ego enim dicam tum, quando usus poscet: interea
tace.

Vt nunc, etiam hic agit; actutum partis defendas
tuas.

PLEVSIDES.

Ego eo intro igitur.

PALAESTRIO.

I et praecepta sobrie ut cures face. 805

PALAESTRIO. LVCRIO.

PALAESTRIO.

Quantas res turbo! quantas moveo machinas! i. s.
III, 2.

Eripiam ego hodie concubinam militi,
Si centuriati bene sunt manipulares mei.
Sed illunc vocabo. Heus, Sceledre, nisi negotium,
Progredere ante aedis: te voco, Palaestrio. 810

LVCRIO.

Non operae est Sceledro.

PALAESTRIO.

Quid iam?

LVCRIO.

Sorbet dormiens.

PALAESTRIO.

Quid? sorbet?

LVCRIO.

Illud, stertit, volui dicere;
Sed quia, quom stertas, consimile est, quasi sor-
beas.

PALAESTRIO.

Eho, an dormit Sceledrus intus?

LVCRIO.

Non naso quidem:
Nam eo magnum clamat. Tetigit calicem clan-
culum. 815

PALAESTRIO.

Dormit?

LVCRIO.

Ita: nardini amphoram, cellarius.

PALAESTRIO.

Eho, tu scelestes, qui illi suppromus's, eho!

LVCRIO.

Quid vis?

PALAESTRIO.

Qui lubitum est illi condormiscere?

LVCRIO.

Oculis, opinor.

PALAESTRIO.

Non te istuc rogit, scelus.

Procede huc! Periisti iam, nisi verum scio! 820

Promsisti tu illi vinum?

LVCRIO.

Non promsi.

PALAESTRIO.

Negas?

LVCRIO.

Nego hercle vero: nam ille vetuit dicere.

Neque equidem heminas octo expromsi in urceum,

Neque illic calidum exhibit in prandium.

PALAESTRIO.

Neque tu bibisti?

LVCRIO.

Di me perdant, si bibi, 825

Si bibere potui.

PALAESTRIO.

Quid iam?

LVCRIO.

Quia enim obsorbui:

Nam nimis calebat, amburebat gutturem.

PALAESTRIO.

Alii ebrii sunt, alii poscam potitant!

Bono suppromis et promis cellam creditam!

LVCRIO.

Tu idem hercle faceres, si tibi esset credita. 830
 Quoniam aemulari non licet: nunc invides.

PALAESTRIO.

Eho, an nunquam promsit antehac? responde,
 scelus!

Atque, ut tu scire possis, edico tibi:
 Si falsa dixis: nae otio excruciabere!

LVCRIO.

Ita vero? Vt tu ipse me dixisse delices, 835
 Postea sagina ego eiciar cellaria;
 Vt tibi, si promtes, alium suppromum pares.

PALAESTRIO.

Non edepol faciam: age, eloquere audacter mihi.

LVCRIO.

Nunquam edepol vidi promere; verum hoc hac
 erat.

Mihi imperabat; ego promebam postea. 840

PALAESTRIO.

Ain', incelebra? Capite sistebant cadi?

LVCRIO.

Non hercle: tam istic valide casabant cadi,
 Si in cella paulo erant nimis loculi lubrici.
 Ibi erat bilibris aqualis sic propter cados;
 Ea saepe decies complebatur de die. 845

PALAESTRIO.

Eam plenam atque inanem fieri?

LVCRIO.

Maxume.

Vbi bacchabatur aula: casabant cadi.

PALAESTRIO.

Abi, abi intro iam. Indu cella vos vinaria

Bacchanal facitis: iam hercle ego herum adducam
a foro. —

LVCRIO.

Perii, excruciat me herus, domum si venerit, 850
Quom haec facta scibit, quia sibi non dixerim!
Fugiam hercle aliquo atque hoc in diem extollam
malum.

Ne dixeritis, obsecro, huic, vostram fidem.

PALAESTRIO.

Quo te agis?

LVCRIO.

Missus sum alio. Iam huc revenero.

PALAESTRIO.

Quis misit?

LVCRIO.

Philocomasium.

PALAESTRIO.

Abi. Actutum redi. 855

LVCRIO.

Quaeso tamen, tu partem infortuni meam,
Si dividetur, me absente accipito tamen.

PALAESTRIO.

Modo intellexi, quam rem mulier gesserit.
Quia Sceledrus dormit: hunc subcustodem suum
Foris ablegavit, dum eapse huc transiret. Placet. 860
Sed Periplectomenes, quam ei mandavi, mulierem
Nimis lepida forma ducit. Di hercle hanc rem ad-
iuvant.

Quam digne ornata incedit, haud meretricie!
Lepide hoc succedit sub manus negotium.

PERIPLECTOMENES. ACROTELEV-
TIVM. MILPHIDIPPA. PALAESTRIO.

PERIPLECTOMENES.

Rem omnem, Acroteleutium, tibi tibi que una, Mil-
phidippa, i. t. c. III, 3. 865
Domi demonstravi ordine. Hanc fabricam fallacias-
que

Minus si tenetis: denuo volo percipiatis plane.
Satis si intellegitis: aliud est, quod potius fabu-
lemur.

ACROTELEVIVM.

Stultitia atque insipientia haec et falsa falsitas sit,
Me ire in opus alienum aut tibi meam operam
pollicitari, 870
Si ea in opificina nesciam aut mala esse aut frau-
dulenta.

PERIPLECTOMENES.

At melius est monerier.

ACROTELEVIVM.

Meretricem conmoneri,
Quam sane magni referat, mihi clam est! Quid?
egone frustra,
Postquam adbibere aures meae tuam moeram ora-
tionis,
Tibi dixi, miles quemadmodum potis esset dea-
sciari? 875

PERIPLECTOMENES.

At nemo solus satis sapit: nam ego multos saepe
vidi
Regionem fugere consili prius, quam repertam
habere.

ACROTELEVTIVM.

Si quid faciundum est mulieri male atque malitiose:
Sibi immortalis memoria est meminisse et sempiterna;

Sin bene quid aut fideliter faciundum est: eo deveniunt, 880

Obliviosae extempulo ut fiant, meminisse nequeunt.

PERIPLECTOMENES.

Ergo istuc metuo, quod venit vobis faciundum utrimque:

Nam id proderit mihi, militi male quod facietis ambae.

ACROTELEVTIVM.

Dum ne inscientes quod bonum faciamus: ne formida.

Mala nulla meretrix (ne pave), peiora ubi conveniunt. 885

PERIPLECTOMENES.

Ita vos decet. Consequimini.

PALAESTRIO.

Cesso illis obviam ire?

Venire salvom gaudeo. Lepide hercle ornatus cedis.

PERIPLECTOMENES.

Bene opportuneque obviam es, Palaestrio. Hem, tibi adsunt,

Quas me iussisti adducere et quo ornatu!

PALAESTRIO.

Heus, noster esto!

Palaestrio Acroteleutium salutat.

ACROTELEVTIVM.

Quis hic, amabo, est, 890

Qui tam pro nota nominat me?

PERIPLECTOMENES.

Hic noster architectust.

ACROTELEVTIVM.

Salve, architecte.

PALAESTRIO.

Salva sis. Sed dic mihi, ecquid hic te
Oneravit praeceptis?

PERIPLECTOMENES.

Probe meditatam utramque duco.

PALAESTRIO.

Audire cupio, quemadmodum: ne quid peccetis,
paveo.

PERIPLECTOMENES.

Ad tua praecepta de meo nihil his novom adpo-
sivi. 895

ACROTELEVTIVM.

Nempe ludificari militem tuom herum vis?

PALAESTRIO.

Elocuta es.

ACROTELEVTIVM.

Lepide et sapienter, commode et facete, res para-
ta est.

PALAESTRIO.

Atque huius uxorem esse te volo adsimulare . . . .

ACROTELEVTIVM.

Fiat.

PALAESTRIO.

Quasi militi animum adieceris, simulare . . . .

ACROTELEVTIVM.

Sic futurum est.

PALAESTRIO.

Quasique haec res per me interpretem et tuam ancillam ei geratur 900

ACROTELEVIVM.

Bonus vates poteras esse: nam, quae sunt futura, dicis.

PALAESTRIO.

Quasique anulum hunc ancillula tua abs te detulerit ad me,

Quem rursum militi darem tuis verbis.

ACROTELEVIVM.

Vera dicis.

PERIPLECTOMENES.

Quid istis nunc memoratis opust, quae commemorare?

ACROTELEVIVM.

Meliust:

Nam, mi patrone, hoc cogitato: ubi probus architectust, 905

Bene lineatam si semel carinam conlocavit,

Facile esse navem facere, ubi fundata et constituta est.

Nunc haec carina satis pro re fundata et bene statuta est;

Adsunt fabri architectique a te, a me, haud imperiti;

Si non nos materiarius remoratur, quod opus, qui det: 910

(Novi indolem nostri ingeni) cito erit parata navis.

PALAESTRIO.

Nempe tu novisti militem, meum herum?

ACROTELEVTVM.

Rogare mirum est.

Popli odium quidni noverim, magnidicum, cincin-
natum,

Moechum unguentatum?

PALAESTRIO.

Num ille te nam novit?

ACROTELEVTVM.

Nunquam vidit:

Qui noverit me, quis ego sum?

PALAESTRIO.

Nimis lepide fabulare. 915

Eo potis est, rem lepidius pol fieri.

ACROTELEVTVM.

Potin', ut hominem

Mihi des, quiescas cetera? Ni ludificata lepide

Ero: culpam omnem in me inpingitote.

PALAESTRIO.

Agite igitur, intro abite!

Insistite hoc negotium sapienter!

ACROTELEVTVM.

Alia cura.

PALAESTRIO.

Age, Periplectomene, has nunc iam duc intro; ego

ad forum illum 920

Conveniam atque illi hunc anulum dabo atque

praedicabo

A tua uxore esse mihi datum, eamque illum de-

perire.

Hanc ad nos, quom extemplo a foro veniemus,

mittitote,

Quasi clanculum ad me missa sit.

PERIPLECTOMENES.

Faciemus: alia cura.

PALAESTRIO.

Vos modo curate: ego illunc probe iam oneratum
huc adciebo. 925

PERIPLECTOMENES.

Bene ambula; bene rem gere! At ego hoc nunc si
ecficiam plane,

Vt concubinam militis meus hospes habeat hodie
Atque hinc Athenas avehat, si hodie hunc dolum
dolamus,

Quid tibi ego mittam muneris?

ACROTELEVTVM.

Datne capse mulier operam?

PALAESTRIO.

Lepidissumam et comissumam.

ACROTELEVTVM.

Confido, confuturum. 930

Vbi facta erit conlatio nostrarum malitiarum:
Haud vereor, ne nos subdola perfidia pervincamur.

PERIPLECTOMENES.

Abeamus ergo intro, haec uti meditemur cogitate:
Vt adcurate et commode hoc, quod agendum est,
exsequamur:

Ne quid, ubi miles venerit, titubetur.

ACROTELEVTVM..

Tu morare. 935

PYRGO-

PYRGOPOLINICES. PALAESTRIO.

PYRGOPOLINICES.

Volup est, quod agas, si id procedit lepide et ex
sententia. t. t. c. IV, 1.

Nam ego hodie ad Seleucum regem misi parasitum
meum:

Vt latrones, quos conduxī, hinc ad Seleucum du-
ceret,

Qui eius regnum tutarentur, mihi dum fieret otium.

PALAESTRIO.

Quin tu tuam rem cura potius, quam Seleuci: quae
tibi 940

Conditio nova luculenta fertur per me interpretem.

PYRGOPOLINICES.

Imo omnis res posteriores pono atque operam do
tibi.

Loquere: auris meas profecto dedo in ditionem
tuam.

PALAESTRIO.

Circumspicedum, ne quis nostro hic auceps ser-
moni siet:

Nam hoc negoti clandestino ut agerem, mandatum
est mihi. 945

PYRGOPOLINICES.

Nemo adest.

PALAESTRIO.

Hunc arrhabonem amoris primum a me accipe.

PYRGOPOLINICES.

Quid hic? unde est?

PALAESTRIO.

A luculenta atque a festiva femina,

Quae te amat tuamque expetissit pulcram pulcritudinem.

Eius nunc mi anulum ad te ancilla porro ut deferrem dedit.

PYRGOPOLINICES.

Quid? ean' ingenua, an festuca facta e serva libera est? 950

PALAESTRIO.

Vah,

Egone ut ad te ab libertina esse auderem internuntius,

Qui ingenuis satis responsare nequeas, quae cupiunt tui?

PYRGOPOLINICES.

Nuptan' ista, an vidua?

PALAESTRIO.

Et nupta et vidua.

PYRGOPOLINICES.

Quo pacto potis

Vidua et nupta esse eadem?

PALAESTRIO.

Quia adulescens nupta est cum sene.

PYRGOPOLINICES.

Euge!

PALAESTRIO.

Lepida et liberali forma est.

PYRGOPOLINICES.

Cave mendacium. 955

PALAESTRIO.

Ad tuam formam illa una digna est.

PYRGOPOLINICES.

Hercle pulcram praedicas.

Sed quis ea est?

PALAESTRIO.

Senis huius uxor Periplectomeni in proxumo.
Ea demoritur te atque ab illo cupit abire: odit
senem;

Nunc te orare atque obsecrare iussit, ut tui co-
piam

Sibi potestatemque facias.

PYRGOPOLINICES.

Cupio hercle equidem, si illa volt. 960

PALAESTRIO.

Quin cupit.

PYRGOPOLINICES.

Quid illa faciemus concubina, quae domi est?

PALAESTRIO.

Quin tu illanc iube abs te abire, quo lubet: sicut
soror

Eius huc gemina venit Ephesum et mater arces-
suntque eam.

PYRGOPOLINICES.

Ain' tu? advenit Ephesum mater huius?

PALAESTRIO.

Aiunt, qui sciunt.

PYRGOPOLINICES.

Heracle occasionem lepidam, ut mulierem excludam
foras. 965

PALAESTRIO.

Imo vin' tu lepide facere?

PYRGOPOLINICES.

Loquere et consilium cedo.

PALAESTRIO.

Vin' tu illam actutum amovere, a te ut abeat per
gratiam?

PYRGOPOLINICES.

Cupio.

PALAESTRIO.

Tum te hoc facere oportet. Tibi divitiarum ad-
fatim est:

Iube, sis, aurum atque ornamenta, quae illi instru-
xisti, sibi

Dono habere, auferred abs te, quoquo lubeat, mu-
lierem. 970

PYRGOPOLINICES.

Placet, ut dicis. Sed, ne istanc amittam et haec
mutet fidem,

Vide modo.

PALAESTRIO.

Vah, delicatus! quae te tamquam oculos amet!

PYRGOPOLINICES.

Venus me amat.

PALAESTRIO.

Tace: aperiuntur fores: concede huc clanculum.
Haec celox illius, quae huc egreditur internuntia.

PYRGOPOLINICES.

Quae haec celox?

PALAESTRIO.

Ancillula illius est, quae huc egreditur foras, 975
Quae anulum istunc attulit, quem tibi dedi.

PYRGOPOLINICES.

Edepol haec quidem

Bellula est.

PALAESTRIO.

Pithecium haec est prae illa et spinturnicium.
Viden' tu illam oculis venaturam facere atque aucu-
pium auribus?

MILPHIDIPPA. PYRGOPOLINICES.
PALAESTRIO.

MILPHIDIPPA.

Iam est ante aedis circus, ubi sunt ludi faciendi
mihi. t. t. c. IV, 2.

Adsimulabo, hos quasi non videam neque esse hic
etiamdum sciam. 980

PYRGOPOLINICES.

Tace: subauscultemus, ecquid de me fiat mentio.

MILPHIDIPPA.

Numquisnam hic prope, qui rem alienam potius
curet quam suam?

Qui aucupet me, quid agam? qui de vesperi vivat
suo?

Eos nunc homines metuo mihi, ne obsint neve ob-
stent uspiam,

Domo si bitat, dum huc transibit, quae huius cu-
piens corporist, 985

Quae amat hunc hominem nimium lepidum et ni-
mia pulcritudine,

Militem Pyrgopolinicum.

PYRGOPOLINICES.

Satin' haec quoque me deperit?

Meam laudat speciem. Edepol huius sermones ci-
nerem haud quaeritant.

PALAESTRIO.

Quo argumento?

PYRGOPOLINICES.

Quia enim loquitur laute et minime sordide;

Tum autem illa ipsa est nimium lepida nimisque
nitida femina. 990
Hercle vero iam adlubescit primulum, Palaestrio.

PALAESTRIO.

Priusque, quam illanc oculis tuis vides?

PYRGOPOLINICES.

Atqui adcredo tibi,
Tum haec locuta illam autem absentem subigit me
ut amem.

PALAESTRIO.

Hercle hanc quidem
Nil tu amassis: mi haec desponsa est. Tibi si illa
hodie nupserit:
Hanc continuo uxorem ego ducam.

PYRGOPOLINICES.

Quid conloqui ergo hanc dubitas? as. ex t. d.
et i. d. c. 995

PALAESTRIO.

Sequere hac me ergo.

PYRGOPOLINICES.

Pedisequos tibi sum.

MILPHIDIPPA.

Vtinam, quouis causa
Foras sum egressa, conveniundi mihi evenat po-
testas!

PALAESTRIO.

Erit, tibi exoptatum obtinget: bonum habe animum!
ne formida!

Homo quidam est, qui scit, quod quaeris, ubi sit.

MILPHIDIPPA.

Quem ego hic audivi?

PALAESTRIO.

Sociennum tuom et tuorum participem consilio-
rum. 1000

MILPHIDIPPA.

Tum pol ego id, quod celo, haud celod.

PALAESTRIO.

Imo etiam sic non celas.

MILPHIDIPPA.

Quo argumento?

PALAESTRIO.

Infidos celas; ego sum tibi fide firma.

MILPHIDIPPA.

Cedo signum, si harunc Baccharum es.

PALAESTRIO.

Amat mulier quaedam quendam.

MILPHIDIPPA.

Pol istuc quidem multae.

PALAESTRIO.

At non multae de digito donum mittunt.

MILPHIDIPPA.

Enim cognovi nunc: fecisti modo mi ex proclivo
planum. 1005

Sed hic numquis adest?

PALAESTRIO.

Vel adest, vel non.

MILPHIDIPPA.

Cedo te mihi solae solum.

PALAESTRIO.

Breven' an longinquo sermone?

MILPHIDIPPA.

Tribus verbis.

PALAESTRIO.

Iam ad te redeo.

PYRGOPOLINICES.

Quid? ego hic adstabo tantisper cum hac forma et
factis frustra?

PALAESTRIO.

Patere atque adsta: tibi ego hanc do operam.

PYRGOPOLINICES.

Propere properadum: excrucior!

PALAESTRIO.

Pedetentim tu haec scis tractare solere hasce huius-
modi merces. 1010

PYRGOPOLINICES.

Age, age, ut tibi magis concinnum est!

PALAESTRIO.

Nullum hoc stolidius saxum. —

Redeo ad te. Quid me voluisti?

MILPHIDIPPA.

Quo pacto hoc Ilium aperit,
Velim te ferre ad me consilium.

PALAESTRIO.

Hunc quasi depereat . . . .

MILPHIDIPPA.

Teneo istuc.

PALAESTRIO.

Conlaudato formam et faciem, et virtutes conme-
morato.

MILPHIDIPPA.

Ad eam rem habeo omnem aciem, tibi ut dudum
demonstravi. 1015

PALAESTRIO.

Cetera tu coram et contempla et de meis venator
verbis.

PYRGOPOLINICES.

Mihi partem hodie operae des denique! Iam tan-
dem ades eloco!

PALAESTRIO.

Adsum:

Impera, si quid vis.

PYRGOPOLINICES.

Quid illaec narrat tibi?

PALAESTRIO.

Lamentari

Ait illanc miseram, cruciari et lacrumantem se ad-
flictare:

Quia tis egeat, quia te careat. Ob eam rem huc
ad te missa est. 1020

PYRGOPOLINICES.

Iube adire.

PALAESTRIO.

At scin', quid tu facias? Face te fastidi plenum,
Quasi non lubeat. Me in clamato: quia sic te volgo
volgem.

PYRGOPOLINICES.

Memini et praeceptis parebo.

PALAESTRIO.

Voco ergo hanc, quae te quaerit?

PYRGOPOLINICES.

Adeat, si quid volt.

PALAESTRIO.

Si quid vis, adi, mulier!

MILPHIDIPPA.

Pulcer, salve.

PYRGOPOLINICES.

Meum cognomentum quis commemoravit? Di tibi
dent, quae optes. 1025

MILPHIDIPPA.

Tecum aetatem exigere ut liceat . . . .

PYRGOPOLINICES.

Nimium optas.

MILPHIDIPPA.

Non me dico;

Sed heram meam, quae te demoritur.

PYRGOPOLINICES.

Multae aliae item istuc cupiunt,
Quibus non copia.

MILPHIDIPPA.

Haud ecastor mirum, si te habes carum,
Hominem tam pulcrum et praeclara virtute et for-
ma et factis.

Heus,

Dignior fuit quisquam, homo qui esset?

PALAESTRIO.

Non hercle humanust ergo: 1030
Nam volturio plus humani, credo, est.

PYRGOPOLINICES.

Magnum me faciam
Nunc: quoniam illaec me conlaudat.

PALAESTRIO.

Viden' ignavom, ut sese infert? —
Quin tute huic responde! Haec illaec ab illac est,
quam dudum . . . .

PYRGOPOLINICES.

Quanam ab „illac“? nam ita me occursant multae:
meminisse haud possum.

MILPHIDIPPA.

Ab illa, quae digitos despoliat suos et tuos digitos
decorat: 1035
Nam anulum hunc ab tui cupiente istac detuli
huiic.

PYRGOPOLINICES.

Porro

Quid nunc tibi vis, mulier, memora.

MILPHIDIPPA.

Vt, quae te cupit, eam ne spernas,
Quae per tuam nunc vitam vivit? Sit, nec sit, spes
in te uno est.

PYRGOPOLINICES.

Quid nunc volt?

MILPHIDIPPA.

Te conpellare et conplecti et contractare.
Nam nisi tu illi fers suppetias: iam illa animum de-
spondebit. 1040
Age, mi Achilles, fiat, quod te oro! serva pulcram,
pulcer!
Exprome ingenium benignum ex te, urbicaepe, oc-
cisor regum!

PYRGOPOLINICES.

Heu

Hercle odiosas res! quotiens hoc tibi, verbero, ego
interdixi,
Meam ne volgo polliciteris sic operam?

PALAESTRIO.

Audin' tu, mulier?

Dixi hoc tibi dudum et nunc dico: ni huic verri
adfertur merces, 1045

Non suo seminio hic quamquam inpartiturust por-
culenam.

MILPHIDIPPA.

Dabitur, quantum ipse preti poscet.

PALAESTRIO.

Talentum huic Philippum opus auri est.
Minus ab nemine accipiet.

MILPHIDIPPA.

Heu ecastor nimis vilis tandem!

PYRGOPOLINICES.

Non mihi avarities unquam innata est: satis est di-
vitiarum:

Plus mihi mille auri est modiorum Philippei.

PALAESTRIO.

Praeter thesaurum. 1050

Tum argenti hic montis, non massas, habet. Aetna
non aequè altus.

MILPHIDIPPA.

Ecastor periurum!

PALAESTRIO.

Vt ludo?

MILPHIDIPPA.

Quid ego? ut sublecto os?

PALAESTRIO.

Scite.

MILPHIDIPPA.

Sed, amabo, me mitte actutum.

PALAESTRIO.

Quin tu huic respondes aliquid,
Aut facturum, aut non facturum? quid miseram il-
lam animi excrucias,

Quae male de te merita est nunquam?

PYRGOPOLINICES.

At iube eampse exire huc ad nos. 1055

Dic me omnia, quae volt, facturum.

MILPHIDIPPA.

Facis nunc, ut facere aequom,
Quom, quae te volt, eandem tu vis . . . .

PALAESTRIO.

Non hoc insulsum ingenium!

MILPHIDIPPA.

Quomque oratricem haud sprevisi, sistique exorari
ista. —

Quid est? ut ludo?

PALAESTRIO.

Nequeo hercle equidem risu meo moderari.
Ob eam causam huc abs te avorti.

PYRGOPOLINICES.

Non edepol tu scis, mulier, 1060
Quantum ego honorem nunc illi habeo.

MILPHIDIPPA.

Scio et istuc illi dicam.

PALAESTRIO.

Contra auro alii hanc vendere potuit operam.

MILPHIDIPPA.

Istuc pol tibi credo.

PALAESTRIO.

Meri bellatores gignuntur, quas hic praegnatis fecit
Et pueri annos octingentos vivont.

MILPHIDIPPA.

Vae tibi, nugator!

PYRGOPOLINICES.

Quin mille annorum perpetuo vivont ab seculo ad
seclum. 1065

PALAESTRIO.

Eo minus dixi, ne haec censeret me advorsum se
mentiri.

MILPHIDIPPA.

Perii, quot hic ipse annos vivet, quous filii tam
diu vivont?

PYRGOPOLINICES.

Postriduo ego sum natus, mulier, quam Iupiter ex
Ope natust.

PALAESTRIO.

Pridie si hic natus foret, quam ille est: hic haberet
regnum in coelo.

MILPHIDIPPA.

Iam, iam sat, amabo, est: sinite abeam, si possum,
viva a vobis! 1070

PALAESTRIO.

Quin ergo abi, quando responsum est.

MILPHIDIPPA.

Ibo atque illam huc adducam,
Quam propter mi opera est. Numquid vis?

PYRGOPOLINICES.

Ne mage sim pulcer, quam sum:
Ita me forma habet sollicitum.

PALAESTRIO.

Quid hic nunc stas? quin abi!

MILPHIDIPPA.

Abeo.

PALAESTRIO.

Atque adeo (audin'?) dicito docte et cordate.

MILPHIDIPPA.

Vt cor ei saliat.

PALAESTRIO.

Philocomasio dic, si est hic, domum ut transeat:
hunc hic esse. 1075

MILPHIDIPPA.

Hic est cum hera; clam sermonem hunc nostrum
sublegerunt.

PALAESTRIO.

Lepide factum est: iam ex sermone hoc governa-
bunt doctius porro.

MILPHIDIPPA.

Remorare: abeo.

PALAESTRIO.

Neque te remoro neque te tago neque te —
Taceo.

PYRGOPOLINICES.

Iube maturate illam exire huc: iam isti re praevor-
temur.

Quid mihi nunc auctor, ut faciam, es, Palae-
strio, 1080

De concubina? nam potest nullo prius
Pacto haec in aedis recipi, quam illam amiserim.

PALAESTRIO.

Quid me consultas, quid agas? Dixi equidem tibi,
Quo pacto id fieri possit clementissime.

Aurum atque vestem muliebrem omnem habeat
sibi, 1085

Quae illi instruxisti; sumat, habeat, auferat;
Dicasque, tempus maxumum esse, ut eat domum:
Sororem geminam adesse et matrem dicito,
Quibus concomitata recte deveniat domum.

PYRGOPOLINICES.

Qui tu scis, eas adesse?

PALAESTRIO.

Quia oculis meis 1090

Vidi hic sororem esse eius.

PYRGOPOLINICES.

Convenitne eam?

PALAESTRIO.

Convenit.

PYRGOPOLINICES.

Ecquid fortis visa est?

PALAESTRIO.

Omnia

Vis obtinere.

PYRGOPOLINICES.

Vbi matrem esse aiebat soror?

PALAESTRIO.

Cubate in navi lippam atque oculis turgidis,

Nauclerus dixit, qui illas advexit, mihi.

1095

Is ad hos nauclerus hospitio devortitur.

PYRGOPOLINICES.

Quid is? ecquid fortis?

PALAESTRIO.

Abi, sis, hinc: nam tu quidem

Ad equas fuisses scitus admissarius,

Qui consecere qua mares, qua feminas.

PYRGOPOLINICES.

Hoc age nunc.

PALAESTRIO.

Istuc.

PYRGOPOLINICES.

Quod das consilium mihi, 1100

Te cum illa verba facere de ista re volo:

Nam cum illa sane congruos sermo tibi.

PA-

PALAESTRIO.

Qui potius, quam tute adeas, tuam rem tute agas,
 Dicas, uxorem tibi necessum ducere,
 Cognatos persuadere, amicos cogere? 1105

PYRGOPOLINICES.

Itane tu censes?

PALAESTRIO.

Quid ego ni ita censeam?

PYRGOPOLINICES.

Ibo igitur intro. Tu hic ante aedis interim
 Speculare: ut, ubi illaec prodeat, me provoces.

PALAESTRIO.

Tu modo istuc cura, quod agis.

PYRGOPOLINICES.

Curatum id quidem est.

Quin si voluntate nolet: vi extrudam foras. 1110

PALAESTRIO.

Istuc cave faxis; quin potius per gratiam
 Bonam abeat abs te; atque illaec, quae dixi, dato:
 Aurum ornamenta, quae illi instruxisti, ferat.

PYRGOPOLINICES.

Cupio hercle.

PALAESTRIO.

Credo, facile te inetrassere.

Sed abi intro; noli stare.

PYRGOPOLINICES.

Tibi sum obediens. 1115

PALAESTRIO.

Numquid videtur demutare atque ut quidem
 Dixi esse vobis dudum hunc moechum militem?
 Nunc ad me ut veniat usust Acroteleutium
 Ancillula eius et Pleusides. Proh Iupiter,

II.

[26]

Satin' ut commoditas usquequaque me adiuvat? 1120
 Nam quos videre me exoptabam maxime,
 Vna exeuntis video illinc de proxumo.

ACROTELEVIVM. MILPHIDIPPA.
 PLEVSIDES. PALAESTRIO.

ACROTELEVIVM.

Sequimini! simul circumspicite: ne quis adsit arbi-
 ter. t. t. c. IV, 3.

MILPHIDIPPA.

Neminem pol video, nisi hunc, quem volumus con-
 ventum.

ACROTELEVIVM.

Et ego vos.

MILPHIDIPPA.

Quid agis, noster architecte?

PALAESTRIO.

Egon' architectus! Vah!

MILPHIDIPPA.

Quid est? 1125

PALAESTRIO.

Quia enim non sum dignus prae te, ut figam pa-
 lum in parietem.

ACROTELEVIVM.

Heia vero!

PALAESTRIO.

Nimis facete nimisque facunde mala est.
 Vt lepide deruncinavit militem!

ACROTELEVIVM.

At etiam parum.

PALAESTRIO.

Bono animo es: negotium omne iam succedit sub
manus.

Vos modo porro, ut occepistis, date operam adiu-
tabilem: 1130

Nam ipse miles concubinam intro abiit oratum
suam,

Ab se ut abeat cum sorore et matre Athenas.

PLEVSIDES.

Heu probe!

PALAESTRIO.

Quin etiam aurum atque ornamenta, quae ipse in-
struxit, mulieri

Omnia dat dono, a se ut abeat: ita ego consilium
dedi.

PLEVSIDES.

Facile istuc quidem est, si et illa volt et ille au-
tem cupit. 1135

PALAESTRIO.

Non tu scis, quom ex alto puteo sursum ad sum-
mum escenderis,

Maximum periculum inde esse a summo ne rur-
sum cadas?

Nunc haec res apud summum puteum geritur: si
prosenserit

Miles, nihil efferri poterit huius. Nunc quam ma-
xime

Opus dolis.

PLEVSIDES.

Domi esse ad eam rem video silvai satis: 1140

Mulieres tres; quartus tute es; quintus ego; sextus
senex.

PALAESTRIO.

Quod apud nos fallaciarum se excitant!

PLEVSIDES.

Certo scio.

PALAESTRIO.

Oppidum quodvis videtur posse expugnari dolis:

Date modo operam.

ACROTELEVTVM.

Id nos ad te, si quid velles, venimus.

PALAESTRIO.

Lepide facitis. Nunc tibi hanc ego impero pro-
vinciam. 1145

ACROTELEVTVM.

Inpetrabis, Imperator, quoad ego potero, quod
voles.

PALAESTRIO.

Militem lepide et facete et laute ludificarier
Volo.

ACROTELEVTVM.

Voluptatem mecastor mi imperas.

PALAESTRIO.

Scin', quemadmodum?

ACROTELEVTVM.

Nempe ut adsimulem me amore istius differri . . . .

PALAESTRIO.

Rem tenes.

ACROTELEVTVM.

Quasique istius causa amoris ex hoc matrimo-
nio 1150

Abierim, cupiens istius nuptiarum.

PALAESTRIO.

Omne ordine,

Nisi modo unum hoc: hasce esse aedis dicas dota-
lis tuas;
Hinc senem abs te abiisse, postquam feceris di-
vortium:
Ne ille mox vereatur introd ire in alienam do-
mum.

ACROTELEVTVM.

Bene mones.

PALAESTRIO.

Sed ubi ille exierit intus: istic te procul 1155
Ita volo adsimulare, prae illius forma quasi sper-
nas tuam,

Quasque eius opulentitatem reverearis; et simul
Formae amoenitatem illius, facie pulcritudinem,
Conlaudato. Satin' praeceptum est?

ACROTELEVTVM.

Teneo. Satin' est, si tibi
Meum opus ita dabo expoliturum, ut improbare non
queas? 1160

PALAESTRIO.

Sat habeo. Nunc tibi vicissimque imperabo.

PLEVSIDES.

Dicito.

PALAESTRIO.

Quam extemplo hoc erit factum, ubi intro haec
abierit: tute eloco
Facito uti venias ornatus ornatu huc nauclerico:
Causiam habeas ferrugineam; culcitam ob oculos
laneam;
Palliolum habeas ferrugineum (nam is colos thalas-
sicust) 1165
Item, connexum in humero laevo, ecfibulato brachio;

Praecinctus aliqui, adsimulato, quasi gubernator sies.
Atque apud hunc senem omnia haec sunt: nam is
piscatores habet.

PLEVSIDES.

Quid, ubi ero exornatus? quin tu dicis, quid facturus sim?

PALAESTRIO.

Huc venito et matris verbis Philocomasiam arces-
sito: 1170

Vt, si itura siet Athenas, eat tecum ad portum cito,
Atque ad iubeat ferri in navim, si quid inponi
velit.

Nisi eat: te soluturum esse navim: ventum operam
dare.

PLEVSIDES.

Satis placet pictura: perge.

PALAESTRIO.

Ille extemplo illam hortabitur,
Vt eat, properet, ne morae sit matri.

PLEVSIDES.

Multimodis sapis. 1175

PALAESTRIO.

Ego illi dicam, ut me adiutorem, qui onus feram
ad portum, roget. i. t.

Ille iubebit me ire cum illa ad portum. Ego adeo,
ut tu scias, t. t. c.

Prorsum Athenas protinam abibo tecum.

PLEVSIDES.

Atque illo ubi veneris:
Triduum servire nunquam te, quin liber sis, sinam.

PALAESTRIO.

Abi cito atque orna te.

PLEVSIDES.

Numquid aliud?

PALAESTRIO.

Haec vt memineras. 1180

PLEVSIDES.

Abeo.

PALAESTRIO.

Et vos abite hinc intro actutum: nam illum
hinc sat scio

Iam exiturum esse intus.

ACROTELEVTVM..

Celebre apud nos imperium tuom est.

PALAESTRIO.

Agite, abscedite ergo. Ecce autem commodo ape-
ritur foris.

Hilarus exit: inpetravit; inhiat, quod nusquam est,
miser.

PYRGOPOLINICES. PALAESTRIO.

PYRGOPOLINICES.

Quod volui, ut volui, inpetravi per amicitiam et gra-
tiam a t. t. c. IV, 4. 1185

Philocomasio.

PALAESTRIO.

Quidnam tam intus fuisse te dicam diu?

PYRGOPOLINICES.

Nunquam ego me tam sensi amari, quam nunc ab
ea muliere.

PALAESTRIO.

Quid iam?

PYRGOPOLINICES.

Vt multa verba fecit! lenta ut materies fuit!
 Verum postremo inpetravi, ut volui. Donavi ei,
 Quae voluit, quae postulavit; te quoque ei dono
 dedi. 1190

PALAESTRIO.

Etiam me? quomodo ego vivam sine te?

PYRGOPOLINICES.

Age, es animo bono:
 Idem ego te liberabo. Nam, si possem ullo modo
 Inpetrare, ut abiret nec te abduceret, operam dedi;
 Verum oppressit.

PALAESTRIO.

Deos sperabo teque postremo. Tamen-
 etsi istuc mihi acerbum est, quia hero te carendum
 est optumo: 1195
 Saltem id volupe est, quom ex virtute formai eve-
 nit tibi
 Mea opera super hac vicina, quam ego nunc con-
 cilio tibi.

PYRGOPOLINICES.

Quid opust verbis? libertatem tibi ego et divitias
 dabo,

Si inpetras.

PALAESTRIO.

Reddam inpetratum.

PYRGOPOLINICES.

At gestio.

PALAESTRIO.

At modice decet
 Moderare animo: ne sis cupidus. Sed, eccam ipsam,
 egreditur foras. 1200

ACROTELEVTVM. MILPHIDIPPA.
PYRGOPOLINICES. PALAESTRIO.

MILPHIDIPPA.

Hera, eccum praesto militem!

ACROTELEVTVM.

Vbi est?

MILPHIDIPPA.

Ad laevam.

ACROTELEVTVM.

Video. i. t. c. IV, 5

MILPHIDIPPA.

Adspicito limis oculis: ne ille sese sentiat, nos
Videre.

ACROTELEVTVM.

Edepol nunc tempus, nos malas peiores fieri.

MILPHIDIPPA.

Tuom est principium.

ACROTELEVTVM.

Obsecro, tute ipsum convenisti?

Ne parce voci: ut audiat.

MILPHIDIPPA.

Cum ipso ipsa pol secuta 1205

Placide, dum lubitum est mi, otiose, meo arbitra-
tu, ut volui.

PYRGOPOLINICES.

Audin', quae loquitur?

PALAESTRIO.

Audio. Quam laeta est, quia adit ad te!

ACROTELEVTVM.

O fortunata mulier!

PYRGOPOLINICES.

St! Vt amari videor!

PALAESTRIO.

Dignus.

ACROTELEVTVM.

Permirus ecastor praedicas, te adisse atque ex-
rasse:

Per epistolam aut per nuntium; quasi regem, adiri
eum aiunt. 1210

MILPHIDIPPA.

Namque edepol copia vix fuit adeundi atque in-
petrandi.

PALAESTRIO.

Vt tu inclutus apud mulieres!

PYRGOPOLINICES.

Patiar: quando ita Venus volt.

ACROTELEVTVM.

Veneri pol habeo gratiam eandemque et oro et
quaeso,

Vt eius mihi sit copia, quem amo quemque expe-
tesso,

Benignusque erga me ut siet: quod cupiam, ne
gravetur. 1215

MILPHIDIPPA.

Spero, ita futurum: quamquam illunc multae sibi
expetessunt,

Ille illas spernit segregatque ab se omnis extra te
unam.

ACROTELEVTVM.

Ergo iste metus me macerat, quod illic fasti-
diosust:

Oculi eius ne sententiam mutant, ubi viderit me,
Atque eius elegantia meam extemplo speciem sper-
nat. 1220

MILPHIDIPPA.

Non faciet: habe animum bonum!

PYRGOPOLINICES.

Vt ipsa se contemnit!

ACROTELEVTVM.

Metuo, ne praedicatio tua nunc meam formam ex-
superet.

MILPHIDIPPA.

Istuc curavi, ut opinione illius pulcrior sis.

ACROTELEVTVM.

Si pol me nolet ducered uxorem: genua amplectar
Atque obsecrabo aliquo modo. Si non quibo in-
petrare: 1225

Consciscam letum. Vivere sine illo scio me non posse.

PYRGOPOLINICES.

Prohibendam mortem mulieri video. Adibone?

PALAESTRIO.

Minume:

Nam tu te vilem feceris, si te ultro largiere.

Sine ultro veniat, quaeritet, desideret, expetessat.

Si ne istam perdere gloriam vis, quam habes: cave,
sis, faxis. 1230Nam nulli mortali scio obtigisse hoc, nisi duobus,
Tibi et Phaoni Lesbio, tam vivide ut amarentur.

ACROTELEVTVM.

Eho, intro abidum illunc evocatum foras, mea Mil-
phidippa!

MILPHIDIPPA.

Imo opperiamur, dum exeat aliquis.

ACROTELEVTVM.

Durare nequeo,

Quin eam intro.

MILPHIDIPPA.

Oclusae sunt fores.

ACROTELEVIVM.

Ecfringam.

MILPHIDIPPA.

Sana non es. 1235

ACROTELEVIVM.

Si amavit unquam aut si parem hic sapientiam ha-
bet ac formam:

Per amorem si quid fecero, clementi ignoscet animo.

PALAESTRIO.

Vt, quaeso, amore perdita est haec misera!

PYRGOPOLINICES.

Mutuom fit.

PALAESTRIO.

Tace: ne audiat.

MILPHIDIPPA.

Quid abstitisti obstupida? cur non pultas?

ACROTELEVIVM.

Quia non est intus, quem ego volo.

PALAESTRIO.

Qui scis?

ACROTELEVIVM.

Scio edepol facile: 1240

Nam odore nasum sentiat, si intus sit.

PYRGOPOLINICES.

Hariolatur.

Quia me amat, propterea Venus fecit eam, ut di-
vinaret.

ACROTELEVIVM.

Nescio, ubi hic prope adest, quem expeto videre:
olet profecto.

PYRGOPOLINICES.

Naso pol iam haec quidem videt plus, quam oculis.

PALAESTRIO.

Coeca amore est.

ACROTELEVTIVM.

Tene me, obsecro!

MILPHIDIPPA.

Cur?

ACROTELEVTIVM.

Ne cadam.

MILPHIDIPPA.

Quid ita?

ACROTELEVTIVM.

Quia stare nequeo: 1245

Ita animus per oculos meus deficit.

MILPHIDIPPA.

Pol militem tu

Adspexisti.

ACROTELEVTIVM.

Ita.

MILPHIDIPPA.

Non video, ubi est?

ACROTELEVTIVM.

Videres pol, si amares.

MILPHIDIPPA.

Non edepol tu illum magis amas, quam egomet, si
te per liceat.

PALAESTRIO.

Omnes profecto mulieres te amant, ut quaeque ad-
spexit.

PYRGOPOLINICES.

Nescio, tun' me ex hoc audieris, an non: nepos
sum Veneris. 1250

ACROTELEVTIVM.

Mea Milphidippa, adi, obsecro, et congregere!

PYRGOPOLINICES.

Vt me veretur!

PALAESTRIO.

Illa ad nos pergit.

MILPHIDIPPA.

Vos volo.

PYRGOPOLINICES.

Et nos ted.

MILPHIDIPPA.

Vti iussisti,

Heram meam eduxi foras.

PYRGOPOLINICES.

Video.

MILPHIDIPPA.

Iube ergo adire.

PYRGOPOLINICES.

Induxid animum, ne oderim, item ut alias: quando
orasti.

MILPHIDIPPA.

Verbum hercle facere non potis, si accesserit pro-
pe ad te: 1255Dum te obtuetur, interim linguam oculi praecide-
runt.

PYRGOPOLINICES.

Levandum morbum mulieri video.

MILPHIDIPPA.

Vt tremit atque extimuit,

Postquam ted adspexit?

PYRGOPOLINICES.

Virique armati item istuc faciunt:

Ne tu mirere mulierem plus. Sed quid volt med
agere?

MILPHIDIPPA.

Ad sed eas: tecum vivere volt atque aetatem exi-
gere. 1260

PYRGOPOLINICES.

Egon' ad eam, quae nupta sit? Vir eius est me-
tuendus.

MILPHIDIPPA.

Quin tua causa exegit virum a se.

PYRGOPOLINICES.

Quid? qui id facere potuit?

MILPHIDIPPA.

Quia aedes dotales huius.

PYRGOPOLINICES.

Itan'?

MILPHIDIPPA.

Ita pol.

PYRGOPOLINICES.

Iube eam domum ire:

Iam ego illi ero.

MILPHIDIPPA.

Vide, ne sies illi expectationi:

Ne illam animi excrucies.

PYRGOPOLINICES.

Non ero profecto. Abite.

MILPHIDIPPA.

Abimus. 1265

PYRGOPOLINICES.

Sed quid ego video?

PALAESTRIO.

Quid vides?

PYRGOPOLINICES.

Nescio quis, eccum, incedit,
Ornatu quidem thalassico.

PALAESTRIO.

Iam nos volt hic profecto:
Nauclerust hic quidem.

PYRGOPOLINICES.

Videlicet arcessit amicam hinc.

PALAESTRIO.

Credo.

PLEVSIDES. PALAESTRIO.

PYRGOPOLINICES.

PLEVSIDES.

Alium alio pacto propter amorem n̄ sciam i. s. VI, 6.
Fecisse multa nequiter: verear magis 1270
Me amoris causa cum hoc ornatu incedere;
Verum quom multos multa admisse acceperim
Inhonesta propter amorem atque aliena a bonis:
Mitto iam, ut occidi Achilles civis passus est . . . .
Sed eccum Palaestrionem, stat cum milite: 1275
Oratio alio mihi demutanda est mea.
Mulier profecto nata est ex ipsa mora:
Nam quaevis alia, quae mora est aequae, mora
Minor ea videtur, quam quae propter mulierem est.
Hoc adeo fieri credo consuetudine. 1280
Nam ego hanc arcesso Philocomasium. Sed fores
Pultabo. Heus, ecquis hic est?

PALAESTRIO.

Adulescens, quid est?

Quid tu ais? quid pultas?

PLEV-

PLEVSIDES.

Philocomasium quaerito:

A matre illius venio. Si itura est: eat.

Omnis moratur: navim cupimus solvere. 1285

PYRGOPOLINICES.

Iamdudum res parata est. Heus, Palaestrio,

Aurum, ornamenta, vestem, pretiosa omnia,

Duc adiutores tecum ad navim qui ferant.

Omnia cōposita sunt, quae donavi, ut ferat.

PALAESTRIO.

Eo.

PLEVSIDES.

Quaeso hercle, propera!

PYRGOPOLINICES.

Non morabitur. 1290

Quid istuc, quaeso? quid oculo factum est tuo?

PLEVSIDES.

Habeo equidem hercle oculum.

PYRGOPOLINICES.

At laevum dicod.

PLEVSIDES.

Eloquar.

Maris causa hercle istoc ego oculo utor minus:

Nam si a mare abstinuissem, tamquam hoc uteror.

Sed nimis morantur me diu.

PYRGOPOLINICES.

Eccos, exeunt. 1295

PALAESTRIO. PHILOCOMASIVM.
PLEVSIDES. PYRGOPOLINICES.

PALAESTRIO.

Quid modi flendus, quaeso, hodie facies?

PHILOCOMASIVM.

Quid ego ni fleam? t. t. c. IV, 7.

Vbi pulcerrume egi aetatem, inde abeo.

PALAESTRIO.

Viden' hominem tibi,

Qui a matre et sorore venit?

PHILOCOMASIVM.

Video.

PYRGOPOLINICES.

Audin', Palaestrio?

PALAESTRIO.

Quid vis?

PYRGOPOLINICES.

Quin tu intus iube efferri omnia, isti quae dedi.

PLEVSIDES.

Philocomasium, salve.

PHILOCOMASIVM.

Et tu salve.

PLEVSIDES.

Materque et soror 1300

Dicere iusserunt salutem me tibi

PHILOCOMASIVM.

Salvae sient.

PLEVSIDES.

Orant te, ut eas, ventus operam dum dat: ut velum explicent.

Nam matri oculi si valerent: mecum venisset simul.

PHILOCOMASIVM.

Ibo, quamquam invita facio. — Inpietas scit.

Haha!

PLEYSIDES.

Nunc sapis.

PYRGOPOLINICES.

Si non mecum aetatem egisset: hodie stulta vi-
veret. 1305

PHILOCOMASIVM.

Istuc crucior, a viro me tali abalienarier:

Nam tu quamvis potis es facere uti fluat facetiis,

Et quia tecum eram, propterea ab animo eram fe-
rocior;

Eam nobilitatem amittendam video.

PYRGOPOLINICES.

Nimum haec flet.

PHILOCOMASIVM.

Nequeo, t. t,

Te quom video.

PALAESTRIO.

Habe bonum animum.

PHILOCOMASIVM.

Scio ego, ecquid doleat mihi! 1310

PALAESTRIO.

Nam nil miror, si lubenter, Philocomasium, hic
eras:Forma hic huius, mores, virtus, animum attinuerunt
tuom.Quin ego servos, quando adspicio hunc, lacrumo:
quia deiungimur.

PHILOCOMASIVM.

Obsecro, licet complecti, priusquam proficisco?

M. A. PLAVTI

PYRGOPOLINICES.

Licet.

PHILOCOMASIVM.

O mei oculi! O mi animed!

PALAESTRIO.

Obsecro, tene mulierem, 1315

Ne adffigatur.

PYRGOPOLINICES.

Qui istuc?

PALAESTRIO.

Quia, postquam abs te abit, animo male
Factum est huic repente miserae.

PYRGOPOLINICES.

Adcurrite intro! ecferte aquam!

PALAESTRIO.

Nihil aquam moror.

PYRGOPOLINICES.

Cur?

PALAESTRIO.

Malo merum. Ne tu interveneris,
Quaeso, dum resipiscit.

PYRGOPOLINICES.

Capita inter se nimis nexa hice habent.

Non placet. — Labra ab labellis fer mihi, si audes!

Age, malum! 1320

PLEVSIDES.

Tentabam, spiraret, an non.

PYRGOPOLINICES.

Aurem admotam oportuit.

PLEVSIDES.

Sin magis vis: ambo mittam.

PYRGOPOLINICES.

Nolo; retineas.

PALAESTRIO.

Fleo miser.

PYRGOPOLINICES.

Exite atque ecferte huc intus omnia, isti quae dedi!

PALAESTRIO.

Etiam nunc saluto te, Lar familiaris, priusquam eo!

Conservi conservaeque omnes, bene valet et vi-

vite! 1325

Bene, quaeso, inter vos dicatis et mihi absenti ta-

men.

PYRGOPOLINICES.

Age, Palaestrio, bono animo es!

PALAESTRIO.

Heu heu, nequeo, quin fleam,

Quom abs ted abeam.

PYRGOPOLINICES.

Aequo fer animo.

PALAESTRIO.

Scio ego, quid doleat mihi.

PHILOCOMASIVM.

Sed quid hoc? quae res? quid video? Lux, salve!

PLEVSIDES.

Iam resipisti? as. ex t. d. et i. d. c.

PHILOCOMASIVM.

Obsecro, quem amplexa sum hominem? Perii, sum-

ne ego apud me? 1330

PLEVSIDES.

Ne time, voluptas mea!

t. d. c.

PYRGOPOLINICES.

Quid istuc est negotid?

PALAESTRIO.

Animus hanc modo hic reliquerat,
Metuoque et timeo, ne hoc tandem propalam fiat
nimis.

PYRGOPOLINICES.

Quid id est?

PALAESTRIO.

Nos secundum ferri nunc per urbem haec
omnia:

Ne quis hoc tibi vitio vortat.

PYRGOPOLINICES.

Mea, non aliorum, dedi. 1335
Parvi ego alios facio. Agite, ite cum dis benevo-
lentibus!

PALAESTRIO.

Tua ego hoc causa dico.

PYRGOPOLINICES.

Credo.

PALAESTRIO.

Iam vale.

PYRGOPOLINICES.

Et tu bene vale.

PALAESTRIO.

Ite cito. Iam ego adsequar vos: cum hero paucu-
la cloquar.

Quamquam alios fideliores semper habuisti tibi,
Quam me: tam tibi habeo magnas gratias rerum
omnium; 1340

Et, si ita sententia siet, tibi servire mavelim
Multo, quam alii libertus esse.

PYRGOPOLINICES.

Habeto animum bonum!

PALAESTRIO.

Hei mihi, quom venit in mentem, ut mores mutan-
di sient:

Muliebres mores discendi, obliviscendi stratiotici.

PYRGOPOLINICES.

Fac, sis, frugi.

PALAESTRIO.

Iam non possum; amisi omnem lubidinem. 1345

PYRGOPOLINICES.

I, sequere illos! ne morere!

PALAESTRIO.

Bene vale.

PYRGOPOLINICES.

Et tu bene vale.

PALAESTRIO.

Quaeso, ut memineris: si forte liber fieri occeperim,
Mittam nuntium ad te: ne me deseras.

PYRGOPOLINICES.

Non est meum.

PALAESTRIO.

Cogitato idemtidem, tibi quam fidelis fuverim.

Si id facies: tum demum scibus, tibi qui bonus sit,
qui malus. 1350

PYRGOPOLINICES.

Scio et perspexi saepe; verum quom antehac, tum
hodie maxume.

PALAESTRIO.

Scis? Imo hodie verum factum faxo post dices
magis.

PYRGOPOLINICES.

Vix reprimor, quin te manere iubeam.

PALAESTRIO.

Cave istuc feceris:

Dicent te mendacem nec verum esse, fide nulla
esse te;

Dicant, servorum praeter me esse fidelem nemi-
nem. 1355

Nam si honeste censeam te facere posse: suadeam;
Verum non potest: cave faxis.

PYRGOPOLINICES.

Abi; iam patiar, quidquid est.

PALAESTRIO.

Bene vale igitur.

PYRGOPOLINICES.

Ire meliust strenue.

PALAESTRIO.

Etiam nunc vale.

PYRGOPOLINICES.

Ante hoc factum hunc sum arbitratus semper ser-
vom pessimum;

Eam fidelem mi esse invenio. Quom egomet me-
cum cogito: 1360

Stulte feci, qui hunc amisi. Ibo hinc intro nunc
iam

Ad amores meos. At sensim hinc sonitum fece-
runt fores.

PVER. PYRGOPOLINICES.

PVER.

Ne me moneatis: memini ego officium meum. i. s.
IV, 8.

Ego iam conveniam illunc! Vbiubi est gentium:
Investigabo; operai non parcam meae. 1365

PYRGOPOLINICES.

Me quaerit illic: ibo puero huic obviam.

PVER.

Ehem, te quaero. Salve, vir lepidissime,
Cumulate commoditate, praeter ceteros
Duo di quem curant!

PYRGOPOLINICES.

Qui duo?

PVER.

Mars et Venus.

PYRGOPOLINICES.

Facetum puerum!

PVER.

Intro ted ut eas obsecrat: 137●

Te volt, te quaerit, teque exspectans deperit.
Amanti fer opem! Quid stas? quin intro is?

PYRGOPOLINICES.

Eo. —

PVER.

Ipsus sese illic iam inpedivit in plagas!
Paratae insidiae sunt; stat in statu senex:
Vt adoriatur moechum, qui forma est ferox, 1375
Qui omnis amare sese, quaeque adspexerit,
Credit; eum oderunt qua viri, qua mulieres.
Nunc in tumultum ibo: intus clamorem audio.

PERIPLECTOMENES. PYRGOPOLINICES.
CARIO. SCELEDRVS.

PERIPLECTOMENES.

Ducite istum! Si non sequitur: rapite sublimem
foras! t. i. c. V.
Facite eum, inter terram ac coelum uti siet! di-
scindite! 1380

PYRGOPOLINICES.

Obsecro hercle, Periplectomene, te!

PERIPLECTOMENES.

Nequidquam hercle obsecras.
Vide, ut istic tibi sit acutus, Cario, culter probe.

CARIO.

Quin iamdudum gestit, moechod hoc abdomen adi-
mere:
Vt faciam quasi puero in collo pendeant crepundia.

PYRGOPOLINICES.

Perii!

CARIO.

Haud etiam; numero hoc dicis. — Iam nunc in
hominem involo? 1385

PERIPLECTOMENES.

Imo etiam prius verberetur fustibus.

CARIO.

Multum quidem.

PERIPLECTOMENES.

Cur es ausus subagitare alienam uxorem, inpudens?

PYRGOPOLINICES.

Ita me di ament, ultro ventum est ad me.

PERIPLECTOMENES.

Mentitur: feri!

PYRGOPOLINICES.

Mane, dum narro.

PERIPLECTOMENES.

Quid cessatis?

PYRGOPOLINICES.

Non licet mihi dicere?

PERIPLECTOMENES.

Dic.

PYRGOPOLINICES.

Oratus sum advenire ad te huc.

PERIPLECTOMENES.

Quare ausus? Hem tibi! 1390

PYRGOPOLINICES.

Oiei, satis sum verberatus! Obsecro!

CARIO.

Quam mox secor?

PERIPLECTOMENES.

Vbi lubet, distennite hominem divorsum et dispen-
nite.

PYRGOPOLINICES.

Obsecro hercle te, mea verba ut audias, priusquam
secat!

PERIPLECTOMENES.

Loquere, nondum nihili factus.

PYRGOPOLINICES.

Vidquam esse censui;

Itaque ancilla, conciliatrix quae erat, dicebat
mihi. 1395

PERIPLECTOMENES.

Iura, te non nocitum iturum esse hominè de hac re
nemini,

Quod tu hodie hic verberatus aut quod verbera-
bere,

Si te salvom hinc mittemus, Venerium nepotulum.

PYRGOPOLINICES.

Iuro per Idalien et Martem, me nociturum nemini,
Quod ego hic hodie vapulo; sed mihi id aequae fa-
ctum arbitror; 1400

Et si intestatus non abeo hinc: bene agitur pro
noxia.

PERIPLECTOMENES.

Quid, si id non faxis?

PYRGOPOLINICES.

Vt vivam semper intestabilis.

CARIO.

Verberetur etiam; postibi amittundum censeo.

PYRGOPOLINICES.

Di tibi benefaciant semper, quom advocatus mihi
bene es!

CARIO.

Ergo des minam auri nobis.

PYRGOPOLINICES.

Quamobrem?

CARIO.

Salvis testibus 1405

Vt te hodie hinc amittamus, Venerium nepotulum.

Aliter hinc a nobis, ne sis frustra . . . .

PYRGOPOLINICES.

Dabitur.

CARIO.

Mage sapis.

De tunica et chlamyde et machaera ne quid spe-
res: non feres.

Verberone etiam, an im amittis?

PYRGOPOLINICES.

Mitis sum equidem fustibus.

Obsecro vos!

PERIPLECTOMENES.

Solvite istum.

PYRGOPOLINICES.

Gratias habeo tibi. 1410

PERIPLECTOMENES.

Posthac si prehendero ego te hic: arcebo te testibus.

PYRGOPOLINICES.

Causam haud dico.

PERIPLECTOMENES.

Eamus intro, Cario.

PYRGOPOLINICES.

Servos meos

Eccos video. Philocomasium iam profecta est? dic mihi.

SCELEDIVS.

Iamdudum.

PYRGOPOLINICES.

Hei mihi!

SCELEDIVS.

Mage dicas, si scias, quod ego scio:

Namque illic, qui lanam ob oculum habebat, nauta non erat. 1415

PYRGOPOLINICES.

Quis erat igitur?

SCELEDIVS.

Philocomasio amator.

PYRGOPOLINICES.

Qui tu scis?

SCELEDIVS.

Scio:

430 M. A. PLAVTI MILES GLORIOSVS.

Nam postquam exierunt porta, nil cessarunt eloco
Osculari atque amplexari inter se.

PYRGOPOLINICES.

Vae misero mihi!

Verba mihi data esse video. Scelus viri Palaestrio!
Is me in hanc inlexit fraudem.

SCELEDRVS.

Iure factum iudico. 1420

Si sic aliis moechis fiat: minus hic moechorum siet;
Mage metuant, minus has res studeant.

PYRGOPOLINICES.

Eamus ad me.

CANTOR.

Plaudite.

M O S T E L L A R I A .

ARGV=

A R G V M E N T V M.

Manumisit emtos suos amores Philolaches,
Omnemque absente rem suo absumit patre.
Senem, ut revenit, ludificatur Tranio:
Terrifica monstra ait videri in aedibus,
Et inde pridem emigratum. Intervenit
Lucripeta foenus foenerator postulans,
Ludusque rursus fit senex: nam mutuum
Acceptum dicit pignus emtis aedibus.
Requirit, quae sint. Ait, vicini proximi.
Inspectat illas; post se derisum dolet;
Ab sui sodale gnati exoratur tamen.

DRAMATIS PERSONAE.

TRANIO.

GRVMIO.

PHIOLACHES.

PHILEMATIVM.

SCAPHA.

CALLIDAMATES.

DELPHIVM.

THEVROPIDES.

SIMO.

DANISTA.

PHANISCVS.

SERVOS ALIVS.

PVER.

GRVMIO. TRANIO.

GRVMIO.

Exi e culina, sis, foras mastigia, i. s. I, I.
Qui mi inter patinas exhibes argutias!
Egredere, herilis pernicies, ex aedibus!
Ego pol te ruri, si vivam, ulciscar probe!
Exi, inquam: nidorem excipis. Nam quid lates? 5

TRANIO.

Quid tibi, malum, hic ante aedis est clamatio?
An ruri censes te esse? Abscede ab aedibus!
Abi rus! abi diirecte! abscede ab ianua!
Hem! Hoccine volebas?

GRVMIO.

Perii, cur me verberas?

TRANIO.

Quia vivis.

GRVMIO.

Patiar. Sine modo adveniat senex! 10
Sine modo venire salvom, quem absentem comes!

TRANIO.

Nec verisimile loquere nec verum, frutex,
Comesse quemquam ut quisquam absentem possiet.

GRVMIO.

Tu urbanus vero scurra, deliciae popli!
Rus mihi tu obiectas? Sane credo, Tranio, 15
Quod — te in pistrinum scis actutum tradier.
Cis hercle paucas tempestates, Tranio,

Augebis ruri numerum, genus ferratile.
 Nunc, dum lubet licetque, pota, perde rem,
 Conrumpe filium herilem, adulescentem optimum. 20
 Dies noctisque bibite, pergraecamini!
 Amicas emite, liberate! pascite
 Parasitos! obsonate pollucibiliter!
 Haecine mandavit tibi, quom peregre hinc it,
 senex?

Hocine modo hic rem curatam obfendet suam? 25
 Hocine boni esse officium servi existumas,
 Vt heri sui conrumpat et rem et filium?
 Nam ego illunc corruptum duco, quom his factis
 studet.

Quo nemo adaeque iuventute ex omni Attica
 Antehac est habitus parcus nec mage continens, 30
 Is nunc in aliam partem palmam possidet.
 Virtute id factum tua et magisterio tuo.

TRANIO.

Quid tibi, malum, me aut, quid ego agam, cura-
 tio est?

An ruri, quaeso, non sunt, quos cures, boves?
 Lubet potare, amare, scorta ducere. 35
 Mei tergi facio haec, non tui, fiducia.

GRVMIO.

Quam confidenter loquitur! fue!

TRANIO.

At te Iupiter

Dique omnes perdant: ita obolivisti allium,
 Germana inluyies, rusticus, hircus, hara suis,
 Canes capro conmistis!

GRVMIO.

Quid vis fieri? 40

Non omnes possunt olere unguenta exotica,
 Si tute oles, nec superior adcumbere,
 Neque tam facetis, quam tu, vivere victibus.
 Tu tibi istos habeas turtures, piscis, avis;
 Sine alliato fungi fortunas meas. 45
 Tu fortunatus; ego miser. Patiunda sunt.
 Meum bonum me, te tuom maneat malum.

TRANIO.

Quasi invidere mihi hoc videre, Grumio,
 Quia mihi bene est et tibi male est. Dignissu-
 mum est.

Decet me amare et te bubulcitarier; 50
 Me victitare pulcre, te miseris modis.

GRUMIO.

O carnificium cribrum quod credo fore:
 Ita te forabunt patibulatum per vias.
 [Stimulis, si huc reveniat senex.]

TRANIO.

Qui scis, an tibi istuc prius eveniat, quam mihi?

GRUMIO.

Quia nunquam merui: tu meruisti et nunc meres. 55

TRANIO.

Orationis operam conpendiface,
 Nisi te mala re magna mactari cupis.

GRUMIO.

Ervom daturin' estis, bubus quod feram?
 Date aes, si ne estis. Agite, porro pergite,
 Quomodo ocepistis! bibite! pergraecamini! 60
 Este! ecfercite vos! saginam caedite!

TRANIO.

Tace atque abi rus! ego ire in Piraeum volo
 In vesperum parare piscatum mihi.

Ervom tibi aliquis cras faxo ad villam adferat.
 Quid est? quid tu me nunc obtuere, furcifer? 65

GRVMIO.

Pol tibi istuc credo nomen actutum fore.

TRANIO.

Dum interea sic sit: istuc „actutum“ sino.

GRVMIO.

Ita est; sed unum hoc scito: nimio celerius
 Venire molesta, quam illud, quod cupide petas.

TRANIO.

Molestus ne sis hercle nunc, teque amove! 70
 Mihi praeterhac, ne tu erres, non facies moram.

GRVMIO.

Satin' abiit neque, quod dixi, flocci existumat!
 Proh di immortales, obsecro vostram fidem,
 Facite, huc ut redeat noster quam primum senex,
 Triennium qui iam hinc abest, priusquam omnia 75
 Periere, et aedis et ager! qui nisi huc redit,
 Paucorum mensum sunt relictæ reliquiae.
 Nunc rus abibo: nam eccum herilem filium
 Video corruptum ex adolescente optumo.

PHILOLACHES.

Recordatus multum et diu cogitavi, b. t. I, 2. 80
 Argumentaque in pectus multa institivi
 Ego atque in meo corde, si est quod mihi cor;
 Eam rem volutavi et diu disputavi,
 Hominem quous re, quando natust, b. tr.
 Similem esse arbitrarer simulacrumque habere. b. t. 85

Id reperi iam exemplum. b. d.
 Novarum aedium esse arbitror similem ego homi-
 nem, b. t.
 Quando hic natus est. Ei re argumenta dicam.
 Atque hoc haud videtur verisimile vobis;
 At ego id faciam ita esse, ut credatis. b. tr. 90
 Profecto esse ita, ut praedico, vero vincam. b. t.
 Atque hoc vosmetipsi, scio, proinde uti nunc
 Ego esse autumo, quando dicta audietis,
 Haud aliter dicetis. b. d.
 Auscultate, argumenta dum dico ad hanc rem: b. t. 95
 Simul gnarures vos volo rem esse mecum.
 Aedes quom extemplo sunt paratae, expolitae,
 Factaeque examussim: b. t.
 Laudant fabrum atque aedis probant sibi quisque;
 inde exemplum expetunt i. t.
 Sibi quisque simile, suo ipsius sumtu; operae non
 parcunt suae. 100
 Atque ubi illo inmigrat nequam homo indiligens c. t.
 Cum pigra familia, immundus, instrenuos:
 Hic iam aedibus vitium additur, bonae quom cu-
 rantur male. i. t.
 Atque illuc saepe fit: tempestas venit, co. ex c. d.
 et t. h.
 Confragit tegulas imbricesque: ibi 105
 Dominus indiligens reddere alias nevolt. c. t.
 Venit imber, lavit parietes: perpluont
 Tigna; putrefacit aër operam fabri:
 Nequior factus iam est usus aedium; co. ex c. d.
 et t. h.
 Atque haud fabri culpa. Sed magna pars co. ex
 b. d. et i. 110

Morem hunc induxerunt: Si quid numo sarciri pot-
 est, t. t. c.
 Vsque mantant neque id faciunt, donicum co. ex
 c. d. et t. h.
 Parietes ruont: aedificantur aedes totae denuo. as.
 ex t. d. et i. d.
 Haec argumenta aedificiis dixi ego; nunc etiam
 volo t. t. c.
 Dicere, ut homines aedium esse similis arbitre-
 mini. 115
 Primumdum parentes fabri liberum sunt b. t.
 Et fundamentum substruont liberorum;
 Extollunt, parant, sedulo in firmitatem: ut
 Et in usum boni sint et in speciem populo.
 Sibique aut materiae ne parcunt, b. tr. 120
 Nec sumtus sibi sumtui esse ducunt: co. ex b. d.
 et i. h.
 Expoliunt, docent literas, iura, leges, b. t.
 Suo sumtu et labore; b. d.
 Nituntur, ut alii sibi esse illorum similis expe-
 tant. i. t.
 Ad legionem quom itant, adminiculum eis danunt
 c. t. 125
 Tum iam aliquem cognatum suom. Vnum ubi eme-
 ritum est stipendium: i. t.
 Igitur tum specimen cernitur, quo eveniat aedifi-
 catio.
 Eatenus abeunt a fabris? i. d.
 Namque ad illud ego frugi usque et probus fui,
 co. ex c. d. et t. h.
 In fabrorum potestate dum fui. 130
 Posteaquam inmigravi ingenium in meum:

Perdidi operam fabrorum eloco oppido.
 Venit ignavia: ea mihi tempestas fuit; c. t.
 Ea mi adventu suo grandinem, imbrem, attulit
 Ac verecundiam mi et virtutis modum 135
 Deturbavit detexitque a meo eloco.
 Postilla obtegere eam neglegens fui: co. ex c. d.
 et t. h.
 Continuo pro imbre amor advenit; is usque in pe-
 ctus permanavit, t. t.
 Permadefecit cor meum. t. d. e.
 Nunc simul res, fides, fama, virtus, decus, c. t. 140
 Deseruerunt: ego sum in usum factus nimio ne-
 quior, t. t. c.
 Atque edepol (ita haec tigna putent humide) non
 mihi sarcire t. t.
 Videor posse aedis meas, quin totae perpetuae ru-
 ant, quin
 Cum fundamento perierint, nec quisquam esse queat
 auxilio.
 Cor dolet, quom scio, ut nunc sum atque ut fui,
 c. t. 145
 Quo neque industrior de iuventute erat!
 Arte gymnastica, discod, hastis, pila,
 Cursud, armis, equo, victitabam volup;
 Parsimonia et duritia disciplinae aliis eram: t. t. c.
 Optumi quique expetebant a me doctrinam sibi. 150
 Nunc, postquam sum nihili, id vero meopte inge-
 nio reperi.

PHILEMATIVM. SCAPHA. PHILOLACHES.

PHILEMATIVM.

Iam pridem ecastor frigida non lavi mage lubenter,

i. t. c. 1, 3.

Nec, quom me melius, mea Scapha, rear esse defecatam.

SCAPHA.

Eventus rebus omnibus velut horno messis magna
Fuit.

PHILEMATIVM.

Quid ea messis attinet ad meam lavationem? 155

SCAPHA.

Nihilo plus, quam lavatio tua ad messim.

PHILOLACHES.

O Venus venusta,

Haec illa est tempestas mea, mihi quae modestiam
omnem

Detexit, tectus qua fui, quam mihi Amor et Cupido
In pectus perpluit meum; neque iam usquam obte-
gere possum.

Madent iam in corde parietes: periere haec oppi-
do aedes. 160

PHILEMATIVM.

Contempla, amabo, mea Scapha, satin' haec me ve-
stis deceat.

Volo meo placere Philolachi, meo ocello, meo pa-
trono.

SCAPHA.

Quid tu te exornas moribus lepidis, quom lepida
tute es?

Non vestem amator mulieris amat, sed vestis far-
tum.

PHILOLACHES.

Ita me di ament, lepida est Scapha! sapit scelestam
multum! 165

Vt lepide res omnis tenet sententiasque amantum!

PHILEMATIVM.

Quid nunc?

SCAPHA.

Quid est?

PHILEMATIVM.

Quin me adspice et contempla, ut haec de-
cet me.

SCAPHA.

Virtute formae id evenit, te ut deceat, quidquid
habeas.

PHILOLACHES.

Ergo hoc ob verbum te, Scapha, donabo ego hoc
die aliqui

Neque patiar, te istanc gratis laudasse, quae pla-
cet mi. 170

PHILEMATIVM.

Nolo ego, te adsentari mihi.

SCAPHA.

Nimis tu quidem stulta es mulier.

Eho, mavis vituperarier falso, quam vero extolli?

Equidem pol vel falso tamen laudari multo malo,

Quam vero culpari aut meam speciem alios in-
ridere.

PHILEMATIVM.

Ego verum amo; verum volo dici mihi; menda-
cem odi. 175

SCAPHA.

Ita tu me ames, ita Philolaches tuos te amet, ut
venusta es!

PHILOLACHES.

Quid ais, scelestas? quomodo adiurasti? ita ego istam
amarim?

Quid „ita haec me“? id cur non additum est? In-
fecta dona facio.

Peristi! quod promiseram tibi dona, perdidisti!

SCAPHA.

Equidem pol miror, tam cate te eductam et tam
bene doctam. 180

Nunc stultam stulte facere.

PHILEMATIVM.

Quin mone, quaeso, si quid erro.

SCAPHA.

Tu ecastor erras, quae quidem illum exspectes unum
atque illi

Morem praecipue sic geras atque alios adsperneris.
Matronae, non meretricium, est, unum inservire
amantem.

PHILOLACHES.

Proh Iupiter, nam quod malum vorsatur meae do-
mi illud? 185

Di deaque omnes me pessumis exemplis inter-
ficiant,

Nisi ego illam anum interfecero siti fameque atque
algu!

PHILEMATIVM.

Nolo ego mihi male te, Scapha, praecipere.

SCAPHA.

Stulta es plane,

Quae illunc tibi aeternum putes fore amicum et benevolentem.

Moneo ego te: te ille deseret aetate et satietate. 190

PHILEMATIVM.

Non spero.

SCAPHA.

Inesperata accidunt magis saepe, quam, quae speres.

Postremo, si dictis nequis perduci, ut vera haec credas

Mea dicta: ex factis nosce rem: vide, quae sim et quae fui ante.

Nihili ego, quam nunc tu, sum amata atque unigessi morem,

Qui pol me, ubi aetate hoc caput colorem commutavit, 195

Reliquit deseruitque me. Tibi idem futurum credo.

PHILOLACHES.

Vix conprimor, quin involem illi in oculos stimulatorici!

PHILEMATIVM.

Solam illi soli censeo me esse oportere obsequentem: Solam ille me soli sibi solus suo liberavit.

PHILOLACHES.

Proh di immortales, mulierem lepidam et pudico ingenio! 200

Bene hercle factum et gaudeo, mihi nil esse huius causa!

SCAPHA.

Inscita ecastor tu quidem es.

PHILEMATIVM.

Quapropter?

SCAPHA.

Quae istuc cures,

Vt te ille amet.

PHILEMATIVM.

Cur, obsecro, non curem?

SCAPHA.

Libera es iam

Tu; iam, quod quaerebas, habes: ille nisi amabit
ultro,Id, tuo pro capite quod dedit, perdiderit, tantum
argenti. 205

PHILOLACHES.

Perii hercle, ni ego illam pessumis exemplis eni-
casso!Illa hanc corrumpit mulierem malesuada nunc
vitilena.

PHILEMATIVM.

Nunquam illi ego possum gratiam referre, ut meri-
tust de me,Scapha: id tu mihi ne suadeas, illum ut minoris
pendam.

SCAPHA.

At hoc unum facito cogites, si illum inservibis so-
lum, 210Dum tibi nunc haec aetatula est, in senecta male
querere.

PHILOLACHES.

In anginam ego nunc me velim vorti: ut venefi-
cae illiFaucis prehendam atque enicem scelestam stimula-
tricem!

PHILEMATIVM.

Eundem animum oportet nunc mihi esse gratum,
 ut inpetravi,
 Atque olim, priusquam id extudi, quom illi sub-
 blandiebar. 215

PHILOLACHES.

Divi me faciant, quod volunt, nisi ob istam ora-
 tionem
 Te liberasso denuo et nisi Scapham enicasso!

SCAPHA.

Si tibi sat acceptum est, fore victum tibi sempi-
 ternum
 Atque illum amatorem tibi proprium futurum in
 vita:
 Soli gerundum censeo morem et capiundos crines. 220

PHILEMATIVM.

Vt fama est homini, exin solet pecuniam invenire;
 Ego si bonam famam mihi servasso: sat ero dives.

PHILOLACHES.

Si quidem hercle vendundum est: pater venibit
 multo potius,
 Quam te me vivo unquam sinam egere aut men-
 dicare.

SCAPHA.

Quid illis futurum est ceteris, qui te amant?

PHILEMATIVM.

Magis amabunt, 225
 Quom me videbunt gratiam referre rem ferenti.

PHILOLACHES.

Vtinam meus nunc mortuos pater ad me nuntietur:
 Vt ego exheredem meis bonis me faciam atque
 haec sit heres!

SCAPHA.

Iam ista quidem absunta res erit: dies noctisque
 estur, bibitur,
 Nec quisquam parsimoniam adhibet; sagina pla-
 ne est. 230

PHILOLACHES.

In te hercle certum est principe, ut sim parcus,
 experiri:
 Nam neque edes quidquam neque bibes apud me
 his decem diebus.

PHILEMATIVM.

Si quid tu in illum bene voles loqui: id loqui li-
 cebit;
 Nec recte si illi dixeris: iam ecastor vapulabis.

PHILOLACHES.

Edepol Iovi summo si vivo argento sacrificassem, 235
 Pro illius capite quod dedi: nunquam aequè id be-
 ne locassem.
 Vt videas, eam medullitus me amare! Oh, probus
 homo sum:
 Quae pro me causam diceret, patronam liberavi.

SCAPHA.

Video, te nihili pendere prae Philolache omnis ho-
 mines:
 Nunc, ne eius causa vapulem, tibi potius adsen-
 tabor, 240
 Si acceptum sat habes, tibi fore illum amicum sem-
 piternum.

PHILEMATIVM.

Cedo mihi speculum et cum ornamentis arculam
 actutum, Scapha: t. t. c.
 Ornata

Ornata ut siem, quom huc veniat Philolaches, voluptas mea.

SCAPHA.

Mulier, quae se suamque aetatem spernit, speculo ei usus est;

Quid opust speculo tibi, quae tute speculo speculum es maxumum? 245

PHILOLACHES.

Ob istuc verbum, ne nequidquam, Scapha, tam lepide dixeris, i. t.

Dabo aliquid hodie peculi — tibi, Philematium mea. t. t. c.

PHILEMATIVM.

Suo quidque loco vide. Capillus satis conpositust commode?

SCAPHA.

Vbi tu commoda es: capillum commodum esse credito.

PHILOLACHES.

Vah, quid illa pote peius quidquam muliere memorarier? 250

Nunc adsentatrix scelesta est; dudum advorsatrix erat.

PHILEMATIVM.

Cedo cerussam.

SCAPHA.

Quid cerussa opus nam?

PHILEMATIVM.

Qui malas oblinam.

SCAPHA.

Vna opera ebur atramento candefacere postules.

PHILOLACHES.

Lepide dictum de atramento atque ebore! Euge, adplaudo, Scapha!

PHILEMATIVM.

Tum tu igitur cedo purpurissum.

SCAPHA.

Non do: scita es tu quidem. 255

Nova pictura interpolare vis opus lepidissimum? i. t.

Non istanc aetatem oportet pigmentum ullum at-

tingere, t. t. c.

Neque cerussam neque μέλαν neque ullam aliam
obfuciam.

Cape igitur speculum.

PHILOLACHES.

Hei mihi misero: savium speculo dedit.

Nimis velim lapidem, qui ego illi speculo diminuum

caput! 260

SCAPHA.

Linteum cape atque exerge tibi manus.

PHILEMATIVM.

Quid ita, obsecro?

SCAPHA.

Vt speculum tenuisti, metuo, ne oleant argentum
manus:

Ne usquam argentum te accepisse suspicetur Phi-
lolaches.

PHILOLACHES.

Non videor vidisse lenam callidiorē ullam al-
teram.

Vt lepide atque astute in mentem venit de specu-
lo malae! 265

PHILEMATIVM.

Etiarne únguētis unguendam censes?

SCAPHA.

Minime feceris.

PHILEMATIVM.

Quapropter?

SCAPHA.

Quia ecastor mulier recte olet, ubi nil olet.
 Nam istaec veteres, quae se unguentis unctitant,
 interpoles,
 Vetulae, edentulae, quae vitia corporis fuco ob-
 culunt,
 Vbi sudor cum unguentis sese consociavit: eloco 270
 Itidem olent, quasi cum una multa iura confudit
 cocus:
 Quid oleant, nescias, nisi id unum, uti male olere
 intellegas.

PHILOLACHES.

Vt perdocte cuncta callet! nihil hac docta doctius!
 Verum illuc et maxuma adeo pars vostrorum in-
 tellegit,
 Quibus anus domi sunt uxores, quae vos dote me-
 ruerunt. 275

PHILEMATIVM.

Agedum, contempla aurum et pallam, satin' haec
 me deceat, Scapha.

SCAPHA.

Non me curare istud oportet.

PHILEMATIVM.

Quem, obsecro, igitur?

SCAPHA.

Eloquar.

Philolachem: is ne quid emat, nisi, quod tibi pla-
 cere censeat.

Nam amator meretricis mores sibi emit auro et
 purpura.

Quid opus est, quod suum esse nolit, eii ultro
ostentariet? 280

Purpura aetas occultanda est; aurum turpe mulieri.
Pulcra mulier nuda erit, quam purpurata, pulcrior:
Postea nequidquam exornata est bene, si morata
est male:

Pulcrum ornatum turpes mores peius coeno con-
linunt.

Nam si pulcra est: nimis ornata est.

PHILOLACHES.

Nimis diu abstineo manum. 285

Quid hic vos duae agitis?

PHILEMATIUM.

Tibi me exorno ut placeam.

PHILOLACHES.

Ornata es satis. i. t.

Abi tu hinc intro atque ornamenta haec aufer. —

Sed, voluptas mea, t. t. c.

Mea Philematium, potare tecum conlubitum est mihi.

PHILEMATIUM.

Lubet et mihi tecum edepol: nam quod tibi lubet,
idem mihi lubet,

Mea voluptas.

PHILOLACHES.

Hem, istuc verbum vile est viginti minis! 290

PHILEMATIUM.

Cedo, amabo, decem. Bene emtum tibi dare hoc
verbum volo.

PHILOLACHES.

Etiam nunc decem minae apud te sunt: vel ratio-
nem puta:

Triginta minas pro capite tuo dedi . . . .

PHILEMATIVM.

Cur exprobras?

PHILOLACHES.

Egone id exprobrem? Quin mihi met cupio id opprobrarier,

Nec quidquam argenti locavi iamdiu usquam aequè bene. 295

PHILEMATIVM.

Certe ego, quod te amo, operam nusquam melius potui ponere.

PHILOLACHES.

Bene igitur ratio accepti atque expensi inter nos convenit:

Tu me amas, ego te amo; merito id fieri uterque existumat.

Haec qui gaudent: gaudeant perpetuo suo semper bono;

Qui invident, ne unquam eorum quisquam invideat prorsus commodis. 300

PHILEMATIVM.

Age, ad cubitum igitur. — Cedo aquam manibus, puer. Adpone hic mensulam. i. t.

Vide, tali ubi sint. — Vin' unguenta?

PHILOLACHES.

Quid opus? Cum stacta ad cubo.

Sed estne hic meus sodalis, qui huc incedit cum amica sua?

Is est! Callidamates cum amica, eccum, incedit.

Euge, oculus meus,

Conveniunt manuplares, eccos; praedam participes petunt. t. t. c. 305

CALLIDAMATES. DELPHIVM. PHILO-
LACHES. PHILEMATIVM.

CALLIDAMATES.

Advorsum veniri mihi ad Philolachem co. ex b. d.
et i. h. I, 4.

Volo temperi. Audi! Hem, tibi imperatum est.
Nam illi, ubi fui, inde ecfugi foras: ita me ibi ma-
le convivi t. t.

Sermonisque taesum est. Nunc comissatum ibo ad
Philolachem, ubi nos

Hilaro ingenio et lepido accipiet. t. t. 310

Ecquid tibi videor ma-ma-madere? as. ex 2 i. h.

DELPHIVM.

Semper istoc modo moratos vita. Debebas . . . .

CALLIDAMATES.

Visne as. ex t. d. et i. d. c.

Ego te ac tute me amplectare? t. d.

DELPHIVM.

Si tibi cordi est facere, licet.

CALLIDAMATES.

Lepida es. co. ex e. d. et t.

Duce me amabo.

DELPHIVM.

Cave ne cadas! adsta! c. t. c. 315

CALLIDAMATES.

Ocellus's meus; tuos sum alumnus, mel meum. b. d.
et i. d. br.

DELPHIVM.

Cave modo, ne in via prius adcumbas, co. ex c. d.
et t.

Quam illi, ubi lectus, est stratus, coïmus.

CALLIDAMATES.

Sine, sine, cadere me.

DELPHIVM.

Sino.

CALLIDAMATES.

Sed et hoc, quod mi in manu est. as. ex t. d.
et i. d. br.

DELPHIVM.

Si cades: non cades, quin cadam tecum. c. t. c. 320
Iacentis tollet postea nos ambos aliquis. i. tr. h.
Madet homo.

CALLIDAMATES.

Tun' me ais ma-ma-madere? co. ex c. d. et t.

DELPHIVM.

Cedo manum: nolo equidem te adfligi.

CALLIDAMATES.

Hem, tene!

DELPHIVM.

Age, i simul.

CALLIDAMATES.

Quod ego eam, an scis? t. t.

DELPHIVM.

Scio.

CALLIDAMATES.

Venit in mentem modo: nempe domum eo co-
missatum. as. ex t. d. et i. d. c.

DELPHIVM.

Imo.

CALLIDAMATES.

Istuc quidem iam memini.

t. d. 325

PHILOLACHES.

Num nevis obviam me his ire, anime mi? co. ex
c. d. et t. h.

Illi ego ex omnibus optume volo.
Iam revortar.

PHILEMATIVM.

Diu est iam id mihi.

CALLIDAMATES.

Ecqui hic est?

PHILOLACHES.

Adest.

CALLIDAMATES.

Eu, Philolaches,

b. d.

Salve, amicissime mihi hominum omnium! co. ex
c. d. et t. h. 330

PHILOLACHES.

Di te ament. Adcuba,

e. d.

Callidamates. Vnde agis te?

CALLIDAMATES.

Vnde homo ebrius.

PHILOLACHES.

Probe. — as. ex t. d. et i. d. br.

Quin, amabo, adcubas, Delphium mea? co. ex c. d.
et t. h.

CALLIDAMATES.

Date illi, quod bibat; dormiam ego iam. as. ex 2
i. h.

PHILOLACHES.

Non mirum aut novom quidpiam facit. as. ex 2
t. h. 335

Quid ego hoc faciam postea, mea?

DELPHIVM.

Sic sine eumpse.

PHILOLACHES.

Age tu, interim da ab t. t.

Delphio cito cantharum circum. t. d.

TRANIO. PHILOLACHES. CALLIDAMATES. DELPHIVM. PHILEMATIVM. PVER.

TRANIO.

Iupiter supremus summis opibus atque industriis
t. t. c. II, 1.

Me perisse et Philolachetem cupit, herilem filium!
Occidit spes nostra! nusquam stabulum est confidentiae, 340.

Nec Salus nobis saluti iam esse, si cupiat, potest:
Ita mali moeroris montem maxumum ad portum modo.

Conspicatus sum: herus advenit peregre. Perit
Tranio!

Ecquis homo est, qui facere argenti cupiat aliquantum lucri,

Qui hodie sese excruciarum meam vicem possit pati? 345

Vbi sunt isti plagipatidae, ferritribaces, viri,
Vel isti, qui trium numorum causa subeunt sub falas,

Vbi aliqui quindenis hastis corpus transfigi solent?
Ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excurrerit;

Sed ea lege, ut obfigantur bis pedes, bis bra-
chia; 350

Vbi id erit factum: a me argentum petito praesen-
tarium.

Sed ego sumne ille infelix, qui non curro curriculo
domum? i. t.

PHILOLACHES.

Adest, adest obsonium: eccum Tranio a portu
redit.

TRANIO.

Philolaches!

PHILOLACHES.

Quid est?

TRANIO.

Et ego et tu....

PHILOLACHES.

Quid „et ego et tu“?

TRANIO.

Periimus! t. t. c.

PHILOLACHES.

Quid ita?

TRANIO.

Pater adest.

PHILOLACHES.

Quid ego ex ted audio?

TRANIO.

Absumti sumus! 355

Pater, inquam, tuos venit.

PHILOLACHES.

Vbi est is, obsecro te?

TRANIO.

Adest, adest!

PHILOLACHES.

Quis id ait? quis vidit?

TRANIO.

Egomet, inquam, vidi.

PHILOLACHES.

Vae mihi!

Quid ego ago?

TRANIO.

Nam quid tu, malum, me rogitas, quid agas?

Adcubas.

PHILOLACHES.

Tun' vidisti?

TRANIO.

Egomet, inquam.

PHILOLACHES.

Certe?

TRANIO.

Certe, inquam.

PHILOLACHES.

Occidi,

Si tu vera memoras!

TRANIO.

Quid mihi sit boni, si mentiar? 360

PHILOLACHES.

Quid ego nunc faciam?

TRANIO.

Iube haec hinc omnia amolirier.

Quis istic dormit?

PHILOLACHES.

Callidamates.

TRANIO.

Suscita istum, Delphium. i. t.

DELPHIVM.

Callidamates, Callidamates, vigila!

CALLIDAMATES.

Vigilo: cedo, ut bibam. t. t. c.

DELPHIVM.

Vigila: pater advenit peregre Philolachae.

CALLIDAMATES.

Valeat pater.

PHILOLACHES.

Valet illic quidem; at ego disperii!

CALLIDAMATES.

Disperisti? qui potest? 365

PHILOLACHES.

Quaeso edepol, exsurge: pater advenit.

CALLIDAMATES.

Tuos venit pater?

Iube abire rursum. Quid — quid illi reditio huc
etiam fuit? i. t.

PHILOLACHES.

Quid ego agam? Pater hic iam obfendet miserum
adveniens ebrium, t. t. c.

Aedis plenas convivarum et mulierum. Miserum est
opus,

Igitur demum fodere puteum, ubi sitis faucis
tenet; 370

Sicut ego adventu patris nunc quaero, quid faciam
miser.

TRANIO.

Ecce autem itidem hic deposivit caput et dormit.

Suscita.

PHILOLACHES.

Etiam vigilas? Pater, inquam, aderit iam hic meus.

CALLIDAMATES.

Ain' tu? pater?

Cedo soleas mihi, ut arma capiam? Iam pol ego
occidam patrem!

PHILOLACHES.

Perdis rem: tace. Amabo, abripite hunc intro actum
inter manus! 375

CALLIDAMATES.

Iam hercle ego vos pro matula habebo, nisi mihi
matulam datis!

PHILOLACHES.

Perii!

TRANIO.

Habe bonum animum: ego istunc lepide medicabor
metum.

PHILOLACHES.

Nullus sum!

TRANIO.

Taceas: ego, qui istaec sedem, meditabor tibi.
Satin' habes, si ego advenientem ita patrem faciam
tuom,

Non modo ne introeat, verum etiam ut fugiat longe
ab aedibus? 380

Vos modo hinc abite intro atque haec hinc propere
amolimini.

PHILOLACHES.

Vbi ego ero?

TRANIO.

Tu? Vbi maxime vis esse: cum hac, cum istac
eris.

DELPHIVM.

Quid, si igitur abeamus hinc nos?

TRANIO.

Non hoc longe, Delphium!
Nam metuis potare? Haud tantillo hac quidem
causa minus.

PHILOLACHES.

Hei mihi, quam, istaec blanda dicta quo evenant,
madeo metu! 385

TRANIO.

Potin', ut animo sis quieto et facias, quod iubeo?

PHILOLACHES.

Potest.

TRANIO.

Omnium primum, Philematium, intro abi, et tu,
Delphium.

DELPHIVM.

Morigerae tibi erimus ambae.

TRANIO.

Ita ille faxit Iupiter!
Animum advorte nunc iam tu, quae volo adcurarier.
Omnium primumdum aedes iam fac obclusae
sient. 390

Intus cave muttire quemquam siveris . . . .

PHILEMATIVM.

Curabitur.

TRANIO.

Tamquam si intus natus nemo in aedibus habi-
tet . . . .

PHILOLACHES.

Licet.

TRANIO.

Neu responset quisquam, quando hasce aedis pul-
tabit senex.

PHILOLACHES.

Numquid aliud?

TRANIO.

Clavim mi harunc aedium Laconicam
Iam iube efferri intus: hasce ego aedis obcludam
hinc foris. 395

PHILOLACHES.

In tuam custodiam me et spes meas trado, Tranio.

TRANIO.

Pluma haud interest, patronus an cliens propior
siet

Homini, quoi nulla in pectore est audacia. i. s.
Nam quoivis, vel homini optumo vel pessumo,
Quamvis desubito facile est facere nequiter; 400
Verum id videndum est, id viri docti est opus,
Quae designatae nequitiae et factae sient,
Tranquille cunctae et ut proveniant sine malo:
Ne quid patiat, quamobrem pigeat vivere:
Sicut ego efciam, quae facta hic turbabimus, 405
Profecto ut liqueant omnia et tranquilla sint,
Nec quidquam nobis pariant ex se incommodi.
Sed quid tu egrederis? perii! — Io, iamiam optume
Praeceptis paruit iste!

PVER.

Iussit maxumo

Opere orare, ut patrem aliquo absterreris modo, 410
Ne introiret aedis.

TRANIO.

Quin etiam illi hoc dicito:

Facturum me, ut ne etiam adspicere aedis audeat,
Capite obvoluto ut fugiat cum summo metu.
Clavim cedo atque abi intro atque obclude ostium,

Et ego hinc obcludam. — Iube venire nunc iam! 415
 Ludos ego hodie vivo praesenti hic seni
 Faciam, quod credo mortuo nunquam fore.
 Concedam a foribus huc; hinc speculabor procul,
 Vnde adveniēti sarcinam inponam seni.

THEVROPIDES. TRANIO.

THEVROPIDES.

Habeo, Neptune, gratiam magnam tibi, i. s. II, 2. 420
 Quom med amisisti a te vix vivom modo!
 Verum si posthac me pedem latum modo
 Scies inposisse in undam: haud causa eloco est,
 Quod nunc voluisti facere, quin facias mihi.
 Apage, apage te a me! Nunc iam post hunc
 diem, 425
 Quod crediturus tibi fui, omne credidi.

TRANIO.

Edepol, Neptune, peccavisti largiter,
 Qui occasionem hanc amisisti tam bonam.

THEVROPIDES.

Triennio post Aegypto advenio domum.
 Credo, exspectatus veniam familiaribus. 430

TRANIO.

Nimio edepol ille potuit exspectatior
 Venire, qui te nuntiaret mortuom.

THEVROPIDES.

Sed quid hoc? Obclusa ianua est interdus.
 Pultabo. Heus, ecquis istas aperit mihi foris?

TRANIO.

Quis homo est, qui nostras aedis accessit prope? 435
 THEV-

THEVROPIDES.

Meus servost hic quidem Tranio.

TRANIO.

O Theuropides,

Here, salve! salvom te advenisse gaudeo!

Vsquene valuisti?

THEVROPIDES.

Vsque, vt vides.

TRANIO.

Factum optume.

THEVROPIDES.

Quid vos? insanin' estis?

TRANIO.

Quidum?

THEVROPIDES.

Sic: quia

Foris ambulatis, natus nemo in aedibus

440

Servat, neque qui recludat, neque respondeat.

Pultando pene confregi hasce ambas.

TRANIO.

Eho,

An tu tetigisti has aedis?

THEVROPIDES.

Cur non tangerem?

Quin pultando, inquam, pene confregi foris.

TRANIO.

Tetigistin'?

THEVROPIDES.

Tetigi, inquam, et pultavi.

TRANIO.

Vah!

THEVROPIDES.

Quid est? 445

TRANIO.

Male hercle factum!

THEVROPIDES.

Quid negoti est?

TRANIO.

Non potest

Dici, quam indignum facinus fecisti et malum.

THEVROPIDES.

Quid iam?

TRANIO.

Fuge, obsecro, atque abscede ab aedibus!

Fuge huc, fuge ad me propius! Tetigistin' foris?

THEVROPIDES.

Quomodo pultare potui, si non tangerem? 450

TRANIO.

Occidisti hercle . . . .

THEVROPIDES.

Quem mortalem?

TRANIO.

Omnis tuos.

THEVROPIDES.

Di te deaeque omnes faxint cum istoc omine . . . .

TRANIO.

Metuo, te atque istos expiare ut possies . . . .

THEVROPIDES.

Quamobrem, aut quam subito rem mihi adportas
novam?

TRANIO.

Et heus, iube illos illum, amabo, abscedere. 455

THEVROPIDES.

Abscedite.

TRANIO.

Aedis ne attigatis! Tangite
Vos quoque terram!

THEVROPIDES.

Obsecro hercle, quin eloquere rem?

TRANIO.

Quia septem menses sunt, quom in hasce aedis
pedem
Nemo intro tetulit, semel ut emigravimus.

THEVROPIDES.

Eloquere, quid ita?

TRANIO.

Circumspicedum, num quis est, 460
Sermonem nostrum qui aucupet.

THEVROPIDES.

Tutum probe est.

TRANIO.

Circumspice etiam.

THEVROPIDES.

Nemo est: loquere nunc iam,

TRANIO.

Capitale factum est.

THEVROPIDES.

Quid id est? Non intellego.

TRANIO.

Scelus, inquam, factum est iamdiu antiquom et vetus;
Antiquom id adeo nos nunc factum invenimus. 465

THEVROPIDES.

Quid istuc scelesti est, aut quis id fecit? cedo.

TRANIO.

Hospes necavit hospitem captum manu;
Iste, ut ego opinor, qui has tibi aedis vendidit.

THEVROPIDES.

Necavit?

TRANIO.

Aurumque eii ademit hospiti,
Eumque hic defodit hospitem ibidem in aedibus. 470

THEVROPIDES.

Quapropter id vos factum suspicamini?

TRANIO.

Ego dicam: ausculta. Vti foris coenaverat
Tuos gnatus, postquam rediit a coena domum:
Abimus omnes cubitum, condormivimus.
Lucernam forte oblitus fueram extinguere: 475
Atque ille exclamat derepente maximum.

THEVROPIDES.

Quis homo? an meus gnatus?

TRANIO.

Sic. Tace; ausculta modo.
Ait, venisse illum in somnis ad se mortuom.

THEVROPIDES.

Nempe ergo in somnis?

TRANIO.

Ita. Sed ausculta modo.
Ait illum hoc pacto sibi dixisse mortuom 480

THEVROPIDES.

In somnis?

TRANIO.

Mirum, quin vigilantia diceret,
Qui abhinc sexaginta annis occisus foret!
Interdum inepte stultus.

THEVROPIDES.

Taceo, Tranio.

TRANIO.

Sed ecce, quae ille: „Ego hospes sum Diapontius;
 Hic habito; dedita haec mihi est habitatio: 485
 Nam me Acheruntem recipere Orcus noluit,
 Quia praemature vita careo. Per fidem
 Deceptus sum: hospes me hic necavit, isque me
 Defodit insepultum clam ibidem in aedibus,
 Scelestus, auri causa. Nunc tu hinc emigra: 490
 Scelestae haec aedes, inopia est habitatio.“
 Quae hic monstra fiunt, anno vix possum eloqui.
 St, st!

THEVROPIDES.

Quid, obsecro hercle, factum est?

TRANIO.

Concrepuit foris.

Hinc me percussit.

THEVROPIDES.

Guttam haud habeo sanguinis!
 Vivom me arcessunt Acheruntem mortui! 495

TRANIO.

Perii, illice hodie hanc conturbabunt fabulam!
 Nimis quam formido, ne manifesto hic me op-
 primat.

THEVROPIDES.

Quid tute tecum loquere?

TRANIO.

Abscede ab ianua.

Fuge, obsecro hercle!

THEVROPIDES.

Cur fugiam?

TRANIO.

Etiam tu fugis?

THEVROPIDES.

Nil ego formido: pax mihi est cum mortuis. — 500
Heus, Tranio!

TRANIO.

Non me adpellabis, si sapis:
Nil ego conmerui neque istas percussi foris.

THEVROPIDES.

Quaeso, quid segrex? quae res te agitat, Tranio?
Quicum istaec loquere?

TRANIO.

An, quaeso, tu adpellaveras?
Ita me di amabunt, mortuom illum credidi 505
Expostulare, quia percussissem foris.
Sed tu etiamne adstas nec, quae dico, obtemperas?

THEVROPIDES.

Quid faciam?

TRANIO.

Cave respexis! fuge atque operi caput!

THEVROPIDES.

Cur non fugis tu?

TRANIO.

Pax mihi est cum mortuis.

THEVROPIDES.

Scio. Quid modo igitur? cur tantopere extimū-
eras? 510

TRANIO.

Nil me curassis, inquam: ego mihi providero;
Tu, ut occepisti, tantum quantum quis, fuge
Atque Herculem invocabis.

THEVROPIDES.

Hercule, te invoco!

TRANIO.

Et ego, tibi hodie ut det, senex, magnum malum.

Proh di immortales, obsecro vostram fidem, 515
 Quid ego hoc die negoti confeci, malum!

DANISTA. THEVROPIDES.
 TRANIO.

DANISTA.

Scelestiorem ego annum argento foenori i. s. III, 1.
 Nunquam ullum vidi, quam hic mihi annus obtigit.
 A mane ad noctem usque in foro dego diem;
 Locare argenti nemini numum queo. 520

TRANIO.

Nunc pol ego perii plane in perpetuom modum:
 Qui dedit, amica qui emta, danista adest quoque!
 Manifesta res est, nisi quid occurro prius:
 Hoc ne senex resciscat. Ibo huic obviam.
 Sed quidquam hic sese tam cito recipit domum? 525
 Metuo, ne de hac re quidpiam indauidiverit.
 Accedam atque adpellabo. Hei, quam timeo miser!
 Nihil est miserius, quam animus hominis conscius,
 Sicut mi habet. Verum ututi res sese haec habet:
 Pergam turbare porro: ita haec res postulat. 530
 Vnde is?

THEVROPIDES.

Conveni illum, unde hasce aedis emeram.

TRANIO.

Numquid dixisti de illo, quod dixi tibi?

THEVROPIDES.

Dixi hercle verod omnia.

TRANIO.

— Vae misero mihi!

Metuo, ne technae meae perpetuo perierint!

THEVROPIDES.

Quid tute tecum?

TRANIO.

Nihil enim. Sed dic mihi: 535

Dixtine quaeso?

THEVROPIDES.

Dixi, inquam, ordine omnia.

TRANIO.

Etiam fatetur de hospite?

THEVROPIDES.

Imo pernegat.

TRANIO.

Negat?

THEVROPIDES.

Quam rogitas! Dīcam, si confessus sit.

Quid nunc faciundum censes?

TRANIO.

Ego quid censeam?

Cape, obsecro hercule, una cum eo iudicem. — 540

Sed eum videto ut capias, q̄ti credat mihi. —

Tam facile vinces, quam pirum volpes comest.

DANISTA.

Sed Philolachetis servom eccum Tranium,

Qui mihi nec foenus nec sortem argenti danunt.

THEVROPIDES.

Quo te agis?

TRANIO.

Nec quoquam abeo. — Nae ego sum miser, 545

Scelestus, natus dis inimicis omnibus!

Iam illo praesente adibit. Nae ego homo sum miser:

Ita et hinc et illinc mi exhibent negotium.

Sed occupabo adire.

DANISTA.

Hic ad me it: salvos sum:

De argento spes est.

TRANIO.

Hilarus est frustra iste homo. 550

Salvere iubeo te, Misargyrides, bene.

DANISTA.

Salve et tu. Quid de argento?

TRANIO.

Abi, sis, belua!

Continuo adveniens pilum iniecisti mihi.

DANISTA.

Hic homo est inanis.

TRANIO.

Hic homo est certe hariolus.

DANISTA.

Quin tu istas mittis tricas? .

TRANIO.

Quin, quid vis, cedo. 555

DANISTA.

Vbi Philolaches est?

TRANIO.

Nunquam potuisti mihi

Magis opportunus advenire, quam advenis.

DANISTA.

Quid est?

TRANIO.

Concede huc.

DANISTA.

Quin mi argentum redditur?

TRANIO.

Scio, te bona esse voce: ne clama nimis.

DANISTA.

Ego hercle vero clamo.

TRANIO.

Ah, gere morem mihi! 560

DANISTA.

Quid tibi ego morem vis geram?

TRANIO.

Abi, quaeso, hinc domum.

DANISTA.

Abeam?

TRANIO.

Redito huc circiter meridiem.

DANISTA.

Reddeturne igitur foenus? reddeturne?

TRANIO.

Abi.

DANISTA.

Quid ego huc recursem, aut operam sumam aut
conteram?

Quid, si hic manebo potius ad meridiem? 565

TRANIO.

Imo abi domum! Verum hercle dico. Abi modo!

DANISTA.

Quin vos mihi foenus danite! Quid nugamini?

TRANIO.

Eu hercle! — Nae tu abi modo; ausculta mihi.

DANISTA.

Iam hercle illunc nominabo ego.

TRANIO.

Euge strenue!

Beatus vero es nunc, quom clamas.

DANISTA.

Meum peto. 570

Multos me hoc pacto iam dies frustramini.
Molestus si sum: reddite argentum: abiero.
Responsiones omnis hoc verbo eripit.

TRANIO.

Sortem accipe.

DANISTA.

Imo foenus: id primum volo.

TRANIO.

Quid? tu ted, homo hominum omnium teterru-
me, 575
Venisti huc extentatum? Agas, quod in manu est.
Non dat: non debet.

DANISTA.

Non debet?

TRANIO.

Ne gry quidem.

DANISTA.

Ferri hoc potest?

TRANIO.

Potest.

DANISTA.

Ain'? an quo abiit foras?

TRANIO.

Vrbem exul liquit, actus hinc causa tui.
Quin sortem potius reddebit.

DANISTA.

Quin non peto: 580

Cedo foenus! redde foenus! foenus reddite!
Daturin' estis foenus actutum mihi?
Date mihi foenus!

TRANIO.

Foenus illic, foenus hic!

Nescit quidem nisi foenus fabularier

Veterator; neque ego tetriorem beluam 585

Vidisse me unquam quemquam, quam te, censeo.

DANISTA.

Non edepol nunc me tu istis verbis territas.

TRANIO.

Molestus ne sis: nemo dat. Age quid lubet!

Tu solus, credo, foenore argentum datas.

THEVROPIDES.

Quod illuc est foenus, obsecro, quod illic petit? 590

TRANIO.

Pater eccum advenit peregre non multo prius

Illius; is et foenus tibi et sortem dabit:

Ne inconciliare quid nos porro postules.

Vide, num moratur, quin feras.

DANISTA.

Si quid datur.

THEVROPIDES.

Quid ais tu?

TRANIO.

Quid vis?

THEVROPIDES.

Quis illic est? quid illic petit? 595

Quid Philolachetem gnatum conpellat meum

Sic et praesenti tibi facit convicium?

Quid illi debetur?

TRANIO.

Obsecro hercle te, iube

Obici argentum huic ob os impurae beluae.

THEVROPIDES.

Iubeam?

TRANIO.

Iube homini argento os verberarier. 600

DANISTA.

Perfacile ego ictus perpetior argenteos.

THEVROPIDES.

Illud volo dici mi, illud me scire expeto,
Quod illud argentum est.

TRANIO.

Huic debet Philolaches . . . .

DANISTA.

Paulum.

THEVROPIDES.

Quantillum?

TRANIO.

Quasi quadraginta minas.

DANISTA.

Ne sane id multum censeas: paulum id quidem
est. 605

TRANIO.

Audin' videturne, obsecro hercle, idoneus,
Danista qui sit, genus quod inprobissimum est?

THEVROPIDES.

Non nunc ego istuc curo, qui sit, unde sit.
Adeo etiam argenti foenus creditum audio.

TRANIO.

Quatuor quadraginta illi debentur minae. 610
Dic te daturum: ut abeat.

THEVROPIDES.

Egon' dicam dare?

TRANIO.

Dic.

THEVROPIDES.

Egone?

TRANIO.

Tu ipse. Dic modo! ausculta mihi!
Promitte! age, inquam: ego iubeo.

THEVROPIDES.

Responde mihi:

Quid eo est argento factum?

TRANIO.

Salvom est.

THEVROPIDES.

Solvite

Vosmet igitur, si salvom est.

TRANIO.

Aedis filius 615

Tuos emit.

THEVROPIDES.

Aedis?

TRANIO.

Aedis.

THEVROPIDES.

Euge! Philolaches

Patrissat! iam homo in mercatura vortitur!

Ain' tu aedis?

TRANIO.

Aedis, inquam. Sed scin', quomodus?

THEVROPIDES.

Qui scire possum?

TRANIO.

Vah!

THEVROPIDES.

Quid est?

TRANIO.

Ne me roga.

THEVROPIDES.

Nam quid ita?

TRANIO.

Speculo claras, clarorem merum. 620

THEVROPIDES.

Bene hercle factum! Quid? eas quanti destinat?

TRANIO.

Talentis magnis totidem, quot ego et tu sumus.

Sed arrhaboni illas quadraginta minas

Hinc sumsit, quas debemus. Satin' intellegis?

Nam postquam haec aedes ita erant, ut dixi tibi: 625

Continuo est alias aedis mercatus sibi.

THEVROPIDES.

Bene hercle factum!

DANISTA.

Heus, iam adpetit meridies!

TRANIO.

Absolve hunc, quaeso: vomitu ne hic nos enicet.

Quatuor quadraginta illi debentur minae,

Et sors et foenus.

DANISTA.

Tantum est; nihilo plus peto. 630

TRANIO.

Velim quidem hercle, ut uno numo plus petas.

THEVROPIDES.

Adulescens, mecum rem habe.

DANISTA.

Nempe abs te petam?

THEVROPIDES.

Petito cras.

DANISTA.

Abeo: sat habeo, si cras fero.

TRANIO.

Malum quod isti di deaque omnes duint:

Ita mea consilia perturbat penissime. 635

Nullum edepol hodie genus est hominum tetrius

Nec minus bono cum iure, quam danisticum.

THEVROPIDES.

Qua in regione istas aedis emit filius?

TRANIO.

Ecce autem perii!

THEVROPIDES.

Dicisne hoc, quod te rogo?

TRANIO.

Dicam; sed nomen domini quaero quid siet. 640

THEVROPIDES.

Age, conminiscere ergo.

TRANIO.

Quo ego nunc agam,

Nisi in vicinum hunc proximum, mendacium?

Eas emisse aedis huius dicam filium.

Calidum hercle audivi esse optimum mendacium:

Calidum hoc est: etsi procul abest, urit male. 645

Quaequae deducunt: id decretum est dicere.

THEVROPIDES.

Quid igitur? iam commentus?

TRANIO.

Di istunc perduint!

— Imo istunc potius! — De vicino hoc proximo

Tuos emit aedis filius.

THEV-

THEVROPIDES.

Bonan' fide?

TRANIO.

Si quidem es argentum redditurus: tum bona; 650
Si redditurus non es: non emit bona.

THEVROPIDES.

Non in loco emit perbono has.

TRANIO.

Imo optumo.

THEVROPIDES.

Cupio hercle inspicere has aedis: pultadum foris
Atque evocato aliquem intus ad te, Tranio.

TRANIO.

Ecce autem iterum nunc, quid ego dicam, nescio! 655
Iterum iam ad unum saxum me fluctus ferunt!
Quid nunc? Non hercle, quid nunc faciam, reperio;
Manifesto teneor.

THEVROPIDES.

Evocadum aliquem foras:

Roga, circumducat. Heus tu!

TRANIO.

At hic sunt mulieres:

Videndum est primum, utrum eae velint, an non
velint. 660

THEVROPIDES.

Bonum aequomque oras: percontare dum et roga.
Ego hic tantisper, dum exis, te opperiar foris.

TRANIO.

Di te deaque omnes funditus perdant, senex:
Ita mea consilia undique oppugnas mala.

Euge, optume, eccum, aedium dominus foras 665

Simo progreditur ipsus. Huc concessero,

II.

[31]

Dum mihi senatum consili in cor convoco:
 Igitur tum accedam hunc, quando, quid agam, in-
 venero.

SIMO. THEVROPIDES. TRANIO.

SIMO.

Melius anno hoc mihi non fuit domi, co. ex c. d.
 et t. h. III, 2.

Nec quidem esca una me iuverit magis. 670

Prandium uxor mihi perbonum dedit;

Nunc dormitum iubet ire me. Minume!

Non mihi forte visum eloco fuit!

Melius quom prandium, quam solum, dedit:

Voluit in cubiculum abducere med anus. 675

Non bonus somnus de prandio: apage te!

Clanculum ex aedibus me edidi foras.

Tota turget mihi uxor nunc, scio, domi.

TRANIO.

Res parata est mala in vesperum huic seni:

Nam et coenandum et cubandum intus est male. 680

SIMO.

Quo magis cogito cum animo meo:

Si quis dotatam uxorem **habet**

Neminem sollicitat sopor

Ire dormitum odio est vero

Exsequi certa res est, ut abierim 685

Potius hinc ad forum, quam domi cubem.

Atque pol nescio, ut moribus sient

Vostrae; haec sat scio quam me habeat male, et

Peius posthac fore, quam fuit mihi.

TRANIO.

Abitus tuos tibi, senex, fecerit male: 690
 Nihil erit quod deorum ullum adcusites;
 Te ipse iure optumo merito incuses licet. c. t.
 Tempus nunc est, senem hunc adloqui, mihi. co. ex
 c. d. et t. h.
 Hoc habet! reperi, qui senem ducerem, c. t.
 Quo dolo a me dolorem procul pellerem. 695
 Accedam. Di te ament plurimum, Simo. co. ex
 c. d. et t. h.

SIMO.

Salvos sis, Tranio.

TRANIO.

Vt tu vales?

SIMO.

Non male. c. t.

Quid agis?

TRANIO.

Hominem optimum teneo.

SIMO.

Amice facis,

Quom me laudas.

TRANIO.

Decet certe hercle.

SIMO.

At te ego co. ex c. d. et t. h.

Haud bonum teneo servom.

THEVROPIDES.

Heia, mastigia, ad c. t. 700

Me redi!

TRANIO.

Iam isti ero.

THEVROPIDES.

Quin nunc? quam mox?

SIMO.

Quid est?

TRANIO.

Quod solet fieri.

SIMO.

Dic, quid est. Sed loquar.

Sic decet. Vt homines sunt: ita morem geras.

co. ex c. d. et t. h.

Vita quam sit brevis, simitu cogitas.

TRANIO.

Quid? Ehem, vix tandem percepi, super his te 705

Rebus nostris loqui. c. d.

SIMO.

Musice hercle agitis aetatem ita, ut vos decet: c. t.

Vino, victu, piscatu probo, electili,

Colitis vitam.

TRANIO.

Imo vita antidhac erat co. ex c. d. et t. h.

Nobis; nunc exciderunt communia. 710

SIMO.

Quidum?

TRANIO.

Ita occidimus omnes, Simo, oppido.

SIMO.

Non taces? Prospere vobis cuncta usque adhuc c. t.

Processerunt.

TRANIO.

Ita, ut dicis, facta haud nego:

Nos profecto probe, ut voluimus, viximus;

Sed, Simo, ita ventus navem deserit nunc . . . .

SIMO.

Quid est? 715

Quo modo?

TRANIO.

Pessumo.

SIMO.

Quaene subducta erat

Tuto in terram?

TRANIO.

Hei!

SIMO.

Quid est?

TRANIO.

Me miserum! occidi! co. ex c. d. et t. h.

SIMO.

Qui?

TRANIO.

Quia venit navis, nostrae navi quae frangat ratem. t. t. c.

SIMO.

Vellem, ut tu velles, Tranio. Quid est negoti, eloquere. i. t. c.

TRANIO.

Herus peregre venit.

SIMO.

Tuosne? Tunc, tunc contendetur. Indet 720
In ferriterium; post . . . .

TRANIO.

Per genua te obsecro, ne indicium

Hero facias.

SIMO.

E me quidem, ne metuas, nil rescibit.

TRANIO.

Patrone, salve.

SIMO.

Nil moror mi istiusmodi clientis.

TRANIO.

Nunc hoc, quod ad te noster me misit senex .... i. s.

SIMO.

Hoc mihi responde primum, quod ego te rogo: 725
Iam de istis rebus voster quid sensit senex?

TRANIO.

Nil quidquam.

SIMO.

Numquid increpavit filium?

TRANIO.

Tam liquidust, quam liquida esse tempestas solet.

Nunc te hoc orare iussit opere maximo,

Vt sibi liceret inspicere has aedis tuas. 730

SIMO.

Non sunt venales.

TRANIO.

Scio equidem istuc; sed senex

Gynaeceum aedificare volt hic in suis

Et balineas et ambulacrum et porticum.

SIMO.

Sed quid consumniavit?

TRANIO.

Ego dicam tibi.

Dare volt uxorem filio quantum potest: 735

Ad eam rem facere volt gynaeceum novom.

Nam sibi laudavisse hasce ait architectonem

Nescio quem, esse aedificatas has sane bene:

Nunc hinc exemplum capere volt, nisi tu nevis ....

SIMO.

Nae illic malo quidem ab opere exemplum petit. 740

TRANIO.

Quia hic audivit esse aestatem perbonam;
Subdiu coli absque sole perpetuom diem.

SIMO.

Imo edepol vero, quom usquequaque umbra est,
tamen

Sol semper hic est usque a mani ad vesperum;
Quasi flagitator adstat usque ad ostium; 745
Neque umbra mi usquam est, nisi si in puteo quae-
piam est.

TRANIO.

Quid? Sarsinatis ecqua est, si umbram non habes?

SIMO.

Molestus ne sis. Haec sunt sicut praedico.

TRANIO.

Attamen inspicere volt.

SIMO.

Inspiciat, si lubet.

Si quid erit, quod illi placeat: de exemplo meo 750
Ipse aedificato.

TRANIO.

Eon'? voco huc hominem?

SIMO.

Voca.

TRANIO.

Alexandrum magnum atque Agathoclem aiunt ma-
xumas

Duo res gessisse: quid mihi fiet tertio,
Qui solus facio facinora immortalia?
Vehit hic clitellas, vehit hic autem alter senex. 755
Novitium mihi quaestum institui non malum:

Nam muliones mulos clitellarios
 Habent; ego homines habeo clitellarios.
 Magni sunt oneris; quidquid inponas, vehunt.
 Nunc hunc haud scio an conloquar. Congrediar.
 co. ex b. d. et i. h. 760

Heus, Theuropides!

THEVRORIDES.

Hem, quis nominat me?

TRANIO.

Hero servos multum suo fidelis.
 Quod me miseras, adfero omne inpetratum. b. t.

THEVROPIDES.

Quid illi, obsecro, tam diu destitisti?

TRANIO.

Seni non erat otium: id sum opperitus. 765

THEVROPIDES.

Antiquom obtines hoc tuom, tardus ut sis.

TRANIO.

Heus tu, si voles verbum hoc cogitare,
 Simul flare sorbereque haud factu facile est:
 Ego hic esse et illic simulde haud potui. co. ex
 b. d. et i. h.

THEVROPIDES.

Quid nunc?

TRANIO.

Vise, specta, tuo arbitrato. 770

THEVROPIDES.

Age, duc me.

TRANIO.

Non moror.

THEVROPIDES.

Subsequor te. as. ex 2 i. h.

TRANIO.

Senex ipse te ante ostium, eccum, opperitur. b. t.
Sed est moestus, sese hasce vendidisse . . . . co. ex
b. d. et i. h.

THEVROPIDES.

Quid tandem?

TRANIO.

Orat, ut suadeam Philolachi,
Vt istas remittat sibi.

THEVROPIDES.

Haud opinor. 775

Sibi quisque ruri metit. Si male emtae b. t.
Forent: nobis istas redhiberi haud liceret.
Lucri quidquid est, id domum trahere oportet.

TRANIO.

Misericordiam tamen habere hominem oportet.

THEVROPIDES.

Morare hercle.

TRANIO.

Face subsequare.

THEVROPIDES.

Fiat. co. ex. b. t. et i. h. 780

TRANIO.

Do tibi ego operam. Senex ille est. — Hem, ad-
duxi hominem tibi! t. t. c.

SIMO.

Salvom te advenisse peregre gaudeo, Theuropides.

THEVROPIDES.

Di te ament.

SIMO.

Inspicere te aedis has velle aiebat mihi

THEVROPIDES.

Nisi tibi est incommodum.

SIMO.

Imo commodum. I intro atque inspice.

TRANIO.

At enim mulieres . . . .

SIMO.

Cave tu ullam floccifaxis mulierem. 785

Qualibet perambula aedis oppido, tamquam tuas.

THEVROPIDES.

Tamquam?

TRANIO.

Ah, cave tu illi obiectes nunc in aegritudine,
Te has emisse. Non vides hunc, voltu ut est tri-
sti senex?

THEVROPIDES.

Video.

TRANIO.

Ergo inridere ne videare et gestire admodum,
Noli facere mentionem, ted emisse.

THEVROPIDES.

Intellego 790

Et bene monitum duco atque esse existumo huma-
ni ingeni.

Quid nunc?

SIMO.

Quin tu is intro atque otio perspectas, ut
lubet?

THEVROPIDES.

Bene benigneque arbitror te facere.

SIMO.

Factum edepol volo.

TRANIO.

Vide, vestibulum hoc ante aedem et ambulacrum
quouismodi!

THEVROPIDES.

Luculentum edepol profecto!

TRANIO.

Age specta, postis quouismodi, 795
Quanta firmitate facti et quanta crassitudine!

THEVROPIDES.

Non videor vidisse postis pulciores.

SIMO.

Pol mihi

Eo pretio emti fuerant olim.

TRANIO.

Audin' „Fuerant“ dicere?
Vix videtur continere lacrimas.

THEVROPIDES.

Quanti hosce emeras?

SIMO.

Tres minas pro istis duobus praeter vecturam
dedi. 800

THEVROPIDES.

Hercle quin multum improbiores sunt, qua a primo
credidi.

TRANIO.

Quapropter?

THEVROPIDES.

Quia edepol ambo ab infumo tarmes secat.

TRANIO.

Intempestivos excisos credo; id eis vitium nocet:
Atque etiam nunc satis boni sunt, si sint inducti
pice.

Non enim haec multiphagus opifex opera fecit barbarus. 805

Viden' coagmenta in foribus?

THEVROPIDES.

Video.

TRANIO.

Specta, quam arte dormiunt!

THEVROPIDES.

Dormiunt?

TRANIO.

Illud quidem, ut connivent, volui dicere.

Satin' habes?

THEVROPIDES.

Vt quidquid mage contempler, tanto mage placet.

TRANIO.

Viden' pictum, ubi ludificat cornix una volturios duo?

Cornix adstat; ea volturios duo vicissim vellicat. 810
Quaeso, huc ad me specta: cornicem ut conspicere possies.

Iam vides?

THEVROPIDES.

Profecto nullam equidem illi cornicem intuo.

TRANIO.

At tu isto ad vos obtuere, quoniam cornicem nequis Conspicari, si volturios forte possis contui.

THEVROPIDES.

Omnino, ut te absolvam, nullam pictam conspicio hic avem. 815

TRANIO.

Age, iam mitto. Ignosco: aetate non quis obtuerier.

THEVROPIDES.

Haec, quae possum, ea mihi profecto cuncta vehementer placent.

SIMO.

Latius demum operae est pretium ivisse.

THEVROPIDES.

Eu! recte edepol mones.

SIMO.

Vin', qui perductet?

THEVROPIDES.

Apage istinc perductorem: non placet.
Quidquid est, errabo potius, quam perductet quispiam. 820

SIMO.

Eho, istunc, puere, circumduce hasce aedis et conclavia.

Nam egomet ductarem, nisi mi esset ad forum negotium.

THEVROPIDES.

Apage istum a me perductorem: nil moror ductarier.

SIMO.

Aedis dico ego.

THEVROPIDES.

Intro eo igitur sine perductore?

SIMO.

Ilicet.

THEVROPIDES.

Ibo igitur.

SIMO.

Etiam, sis.

TRANIO.

Video, ne canis . . . ?

THEVROPIDES.

Agedum, vide. 825

TRANIO.

St, abi: canis est. Abi diirecta! Est! Abin' hinc—
in malam crucem?

At etiam restas? Abi istinc!

SIMO.

Nil periculi est. Age.

TRANIO.

Tam placida est, quam — foeta.

SIMO.

Quavis ire intro audacter licet.
Eo ego hinc ad forum.

THEVROPIDES.

Fecisti commode. Bene ambula. —
Tranio! — Tranio, age, canem istam a foribus
abducas face, 830

Etsi non metuenda est.

TRANIO.

Quin tu illam adspice, ut placide adcubat!
Nisi molestum vis videri te atque ignavom . . . .

THEVROPIDES.

Iam, ut lubet.

Sequere hac igitur.

TRANIO.

Equidem haud usquam a pedibus abscedam
tuis.

TRANIO. THEVROPIDES.

TRANIO.

Quid tibi visum est hoc mercimoni?

THEVROPIDES.

Totus gaudeo. t. t. c. IV, 1

TRANIO.

Num nimio emtae tibi videntur?

THEVROPIDES.

Nunquam edepol ego me scio 835

Vidisse usquam abiectas aedis, nisi modo hasce.

TRANIO.

Ecquid placent?

THEVROPIDES.

Ecquid placeant, me rogas? Imo hercle vero per-
placent.

TRANIO.

Quoiusmodi gynaeceum? quid porticum?

THEVROPIDES.

Insanum bonam.

Non equidem ullam in publico esse maiorem hac
existumo.

TRANIO.

Quin ego ipse et Philolaches in publico omnis por-
ticus 840

Sumus conmensi.

THEVROPIDES.

Quid igitur?

TRANIO.

Longe omnium longissima est.

THEVROPIDES.

Di immortales, mercimoni lepidi! Si hercle nunc ferat

Sex talenta magna argenti pro istis praesentaria:
Nunquam accipiam.

TRANIO.

Si hercle accipere cupias: ego nunquam sinam.

THEVROPIDES.

Bene res nostra conlocata est istoc mercimonio. 845

TRANIO.

Me suasore atque impulsore id factum audacter di-
cito.

Quin subegi, foenore argentum ab danista ut sumeret,
Quod isti dedimus arrhaboni.

THEVROPIDES.

Servavisti omnem ratem.

Nempe octoginta debentur huic minae?

TRANIO.

Haud numo amplius.

THEVROPIDES.

Hodie accipiat.

TRANIO.

Ita enimvero. Ne qua causa subsiet: 850
Vel mihi denumerato; ego illi porro denumera-
vero.

THEVROPIDES.

At enim ne quid captioni mihi sit, si dederim tibi!

TRANIO.

Egone te ioculo modo ausim dicto aut facto fallere?

THEVROPIDES.

Egon' abs te ausim non cavere, ne quid commit-
tam tibi?

TRANIO.

Quid? tibi unquam quidquam, postquam tuos sum,
verborum dedi? 855

THEV-

THEVROPIDES.

Ego enim cavi recte.

TRANIO.

Enim debes gratiam.

THEVROPIDES.

Atqui animo meo.

Sat sapio, si abs te modo uno caveo.

TRANIO.

Tecum sentio.

THEVROPIDES.

Nunc abi rus: dic, me advenisse, filio.

TRANIO.

Faciam, ut voles.

THEVROPIDES.

Curriculo iube in urbem veniat iam simul tecum.

TRANIO.

Licet.

Nunc ego me illa per posticum ad congerrones
conferam: 860

Dicam, ut hic res sint quietae, atque, hunc ut hinc
amoverim.

PHANISCVS. ALIVS SERVOS. THEV-
ROPIDES.

PHANISCVS.

Servi, qui, quom culpa caruit, tamen malum me-
tuont, hi as. ex t. d. et i. d. c. IV, 2

Esse heris solent utiles: nam illi, nihil qui me-
tuont,

II.

[32]

Postquam sunt malum meriti, stulta sibi expetunt
consilia:

Exercent sese ad cursuram; sed enim si sunt re-
prehensi: 865

Faciunt malo, peculio quod nequeunt: augent ex
pauillo. t. t.

Disparant mihi pectora et consilia malam rem
prius t. t. c.

Quam ut meum

Vt adhuc fuit, mihi corium esse oportet as. ex 2
i. h.

Sincerum atque, ut vetem verberari. 870

Si huic imperabo: probe tectum habebo:

Malum quom inpluit ceteros, ne inpluat mihi. b. t.

Nam ut servi volunt esse herum, ita solet: as. ex
b. d. et i.

Bonī bonis sunt, improbi sunt maleficis. i. s.

Nam nunc domi nostrae tot vivont pessumi 875

Peculi sui prodigi plagigeruli. b. t.

Vbi, advorsum ut eant, vocantur, hero: „Non eo!
molestus ne sis! t. t.

Scio, quo properas! gestis iam! aliquo hercle ire
foras vis, mula, pastum!“

Bene merens hoc pretium inde abstuli. Abii foras:
as. ex t. d. et i.

Solus nunc eo hero advorsum ex servis plurimis. 880

Hoc die crastini quom herus resciverit: c. t.

Nae castigabit eos bubulis exuvis.

Postremo ego minoris pendo tergum illorum, quam
meum. t. t. c.

Illi erunt bucaedae multo potius, quam ego sim
restio.

SERVOS.

Mane tu atque adsiste eloco, Phanisce! as. ex b. d.
et i. h. 885

Etiam respicis?

PHANISCVS.

Mihi molestus ne sis.

SERVOS.

Vide, ut fastidit simia! i. d.

PHANISCVS.

Mihi sum! lubet esse! quid id tu curas? as. ex
b. d. et t.

SERVOS.

Manesne eloco, impure parasite?

PHANISCVS.

Qui parasitus sum ego?

SERVOS.

Enim dicam: cibo perduci poteris quovis. t. t. 890
Ferozem facis, quia te herus tam amat?

PHANISCVS.

Vah, as. ex 2 i. h.

Oculi dolent!

SERVOS.

Cur?

PHANISCVS.

Quia fumus molestus.

SERVOS.

Tace, sis, faber, qui cudere soles plumbeos! i. s.

PHANISCVS.

Non potes tu cogere me, ut tibi maledicam: novit
herus me. t. t.

SERVOS.

Suam quidem pol culcitullam oportet.

PHANISCVS.

Si sobrius sies: t. t. c. 895

Male non dicas.

SERVOS.

Tibin' obtemperem, quom tu nequeas mihi?

PHANISCVS.

At tu mecum, pessume, ito advorsus.

SERVOS.

Quaeso hercle, abstine

Iam sermonem de istis rebus.

PHANISCVS.

Faciam et pultabo foris.

Heus, ecquis hic est, maxumam qui foribus his de-
fendat i. t. c.

Iniuriam? Ecquis exit huc atque aperit? — Hinc
quidem nemo 900

Exit foras. Vt addecet nequam homines esse: ita
sunt.

Sed eo mage cauto est opus, ne huc exeat, qui
male me mulcet. t. t.

Hic quidem neque conyivarum sonitus item ut an-
te hac fuit, t. t. c.

Neque tibicinam cantantem neque alium quemquam
audio.

THEVROPIDES.

Quae illaec res est? quid illice homines quaerunt
apud aedis meas? 905

Quid volunt? quid introspectant?

PHANISCVS.

Pergam pultare ostium.

Heus, reclude, heus, Tranio! Etiam aperis?

THEVROPIDES.

Quae haec est fabula?

PHANISCVS.

Etiarne aperis? Callidamati nostro advorsum venimus.

THEVROPIDES.

Heus, vos, pueri, quid istic agitis? quid istas aedis frangitis?

PHANISCVS.

Herus hic noster potat.

THEVROPIDES.

Herus hic voster potat?

PHANISCVS.

Ita loquor. 910

THEVROPIDES.

Puere, nimium es delicatus.

PHANISCVS.

Eii advorsum venimus.

THEVROPIDES.

Quoi homini?

PHANISCVS.

Hero nostro. Quaeso, quotiens dicundum est tibi?

THEVROPIDES.

Puer, hic nemo habitat: nam ted esse arbitror puerum probum.

PHANISCVS.

Non hic Philolaches adulescens habitat hisce in aedibus?

SERVOS.

Hic senex cerebrosus certe est.

PHANISCVS.

Erras pervorse, pater: 915

Nam nisi hinc hodie emigravit aut heri, certo scio,
Hic habitare.

THEVROPIDES.

Quin sex mensis iam hic nemo habitat.

SERVOS.

Somnias.

THEVROPIDES.

Egone?

SERVOS.

Tu.

THEVROPIDES.

Tu nae. Molestus. Sine me cum puero loqui.

PHANISCVS.

Nemo habitat? Habitat profecto: nam heri et nu-
diustertius,

Quartus, quintus, sextus, usque, postquam hinc pe-
regre eius pater 920

Abiit, nunquam hic triduum unum desitum est es-
se et bibi.

THEVROPIDES.

Quid ais?

PHANISCVS.

Triduum unum est haud intermissum hic esse
et bibi,

Scorta duci, pergraecari, fidicinas, tibicinas

Ducere.

THEVROPIDES.

Quis istaec faciebat?

PHANISCVS.

Philolaches.

THEVROPIDES.

Qui Philolaches?

PHANISCVS.

Quoi patrem Theuroidem esse opinor.

THEVROPIDES.

Heu heu, occidi, 925

Si haec hic vera memorat! Pergam porro percontarier.

Ain' tu, istic potare solitum Philolachem istum, quisquis est,

Cum hero vostro?

PHANISCVS.

Hic, inquam.

THEVROPIDES.

Puere, praeter speciem stultus es.

Vide, sis, ne forte ad merendam quopiam devorteris
Atque ibi meliuscule, quam sat fuerit, biberis.

PHANISCVS.

Quid est? 930

THEVROPIDES.

Ita dico: ne ad alias aedis perperam deveneris.

PHANISCVS.

Scio, qua me ire oportet, et, quo venerim, novi,
loci.

Philolaches hic habitat, quouis est pater Theuroides,

Qui, postquam pater ad mercatum abivit hinc, tibi-
bicinam

Liberavit.

THEVROPIDES.

Philolaches ergo?

PHANISCVS.

Ita: Philematium quidem. 935

THEVROPIDES.

Quanti?

SERVOS.

Triginta talentis.

PHANISCVS.

Μὰ τὸν Ἀπόλλω, sed minis.

THEVROPIDES.

Ain', minis triginta amicam destinatam Philolachi?

PHANISCVS.

Aio.

THEVROPIDES.

Atque eam manu emisised?

PHANISCVS.

Aio.

THEVROPIDES.

Et postquam eius pater

Hinc siet profectus peregre, perpotasse adsiduo

Tuq cum dominod?

PHANISCVS.

Aio.

THEVROPIDES.

Quid? is hic aedis emit proxumas? 940

PHANISCVS.

Non aio.

THEVROPIDES.

Quadraginta etiam dedit huic, quae essent pi-
gnori?

PHANISCVS.

Neque illuc aio.

THEVROPIDES.

Hei, perdis!

PHANISCVS.

Imo suom patrem illic perdidit.

THEVROPIDES.

Vera cantas? Vana vellem!

PHANISCVS.

Patris amicus videlicet.

THEVROPIDES.

Heu, edepol eum patrem miserum praedicas!

PHANISCVS.

Nihil hoc quidem est,

Triginta minae, prae quam alios dapsilis sumtus
facit. 945

Perdidit patrem. Vnus istic servos est sacerrumus,
Tranio; is vel Herculi conterere quaestum possiet.
Edepol nae med eius patris miseret, qui quom
istaec sciet

Facta ita: amburet misero eii corculum carbunculus.

THEVROPIDES.

Si quidem istaec vera sunt.

PHANISCVS.

Quid merear, quamobrem mentiar? 950

Heus vos, ecqui hasce aperit?

SERVOS.

Quid ita pultas, ubi nemo intus est?

PHANISCVS.

Alio credo comissatum abisse: abeamus nunc iam.

THEVROPIDES.

Puere, iamne abis? Libertas — paenulae est ter-
go tuo.

PHANISCVS.

Mihi, nisi herum uti metuam et curem, nihil est,
qui tergum tegam.

THEVROPIDES. SIMO.

THEVROPIDES.

Perii hercle! quid opust verbis? Vt verba audio,
i. s. IV, 3. 955

Non equidem in Aegyptum hinc modo vectus fui,
Sed etiam in terras solas orasque ultimas
Sum circumvectus: ita, ubi nunc sim, nescio.
Verum iam scibo: nam eccum, unde aedis filius
Meus emit. Quid agis tu?

SIMO.

A foro incedo domum. 960

THEVROPIDES.

Numquid processit ad forum hoc die novi?

SIMO.

Etiam.

THEVROPIDES.

Quid tandem?

SIMO.

Vidi efferri mortuom.

THEVROPIDES.

Hem,

Novom!

SIMO.

Vnum vidi mortuom efferri foras.
Modo eum vixisse aiebant.

THEVROPIDES.

Vae capiti tuo!

SIMO.

Quid tu otiosus res novas requiritas? 965

THEVROPIDES.

Quia hodie adveni peregre.

SIMO.

Promisi foras:

Ad coenam ne me te vocare censeas.

THEVROPIDES.

Haud postulo edepol.

SIMO.

Verum cras, nisi quis prius

Vocaverit me, vel apud te coenavero.

THEVROPIDES.

Ne istuc quidem edepol postulo. Nisi quid magis 970
Es occupatus: operam mihi da.

SIMO.

Maxume.

THEVROPIDES.

Minas quadraginta accepisti, quod sciam,
A Philolachete?

SIMO.

Nunquam numum, quod sciam.

THEVROPIDES.

Quid?

A Tranione servolo?

SIMO.

Multo id minus.

THEVROPIDES.

Quas arrhaboni tibi dedit?

SIMO.

Quid somnias? 975

THEVROPIDES.

Egone? At quidem tu, qui istoc te speras modo
Potesse dissimulando infectum hoc reddere.

SIMO.

Quid autem?

THEVROPIDES.

Quod me absente tecum hic filius

Negoti gessit.

SIMO.

Mecum ut ille hic gesserit,

Dum tu hinc abes, negotia? quidnam aut quo
die? 980

THEVROPIDES.

Minas tibi octoginta argenti debeo.

SIMO.

Non mihi quidem hercle; verum, si debes, cedo.
Fides servanda est: ne ire inficias postules.

THEVROPIDES.

Profecto non negabo debere et dabo.

Tu cave, quadraginta accepisse hinc ne neges. 985

SIMO.

Quaeso edepol, huc me adspecta et responde mihi.
Te velle uxorem aiebat tuo nato dare:
Ideo aedificare hic velle aiebat in tujs.

THEVROPIDES.

Hic aedificare volui?

SIMO.

Sic dixit mihi.

THEVROPIDES.

Hei mihi, disperii! vocis non habeo satis! 990
Vicine, interii, perii!

SIMO.

Numquid Tranio

Turbavit?

THEVROPIDES.

Imo mi exturbavit omnia.

Te ludificatust et me hodie indignis modis.

SIMO.

Quid tu ais?

THEVROPIDES.

Haec res sic est, ut narro tibi.

Deludicatus me hodie in perpetuum modum. 995

Nunc te obsecro, ut me bene iuves operamque des.

SIMO.

Quid vis?

THEVROPIDES.

I mecum, obsecro te, una simul . . . .

SIMO.

Fiat.

THEVROPIDES.

Servorumque operam et lora mihi cedo.

SIMO.

Sume.

THEVROPIDES.

Eademque operam haec tibi narravero,

Quis me exemplis hodie ludificatus est, 1000

TRANIO. THEVROPIDES.

TRANIO.

Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non
erit; t. t. c. V, 1.

Atque equidem, quid id esse dicam verbum nauci,
nescio.

Nam herus postquam rus me misit, filium ut suum
arcesserem:

Abii illa per angiportum ad hortum nostrum clan-
culum,

Ostium quo in angiportu est; horti patefeci fo-
ris; 1005

Eaque eduxi omnem legionem, et maris et feminas.
Postquam ex obsidione in tutum eduxi manipulares
meos:

Capio consilium, ut senatum congerronum con-
vocem;

Quem quom convocavi: atque illi me e senatu se-
gregant.

Vbi ego video, vorti rem in meo foro: quantum
potest 1010

Facio idem, quod plurimi alii, quibus res timida
aut turbida est:

Pergunt turbare usque, uti ne quid sit conquiescere.
Nam scio equidem, nullo pacto iam esse posse
clam senem.

Sed quid hoc est, quod foris concrepuit proxuma
vicinia?

Herus hic meus quidem est. Gustare ego eius ser-
monem volo. 1015

THEVROPIDES.

Eloco intra limen adstate illi: ut, quom extemplo
vocem,

Continuo exiliatis. Manicas celeriter connectite.
Ego illum ante aedis praestolabor ludificatorem meum,
Quoius hic ego ludificabo corium, si vivo, probe.

TRANIO.

Res palam est. Nunc te videre meliust, quid agas,
Tranio. 1020

THEVROPIDES.

Docte atque astu mihi captandum est cum illo, ubi
huc advenerit.

Non ego illi extemplo ita meum ostendam sensum:
mittam lineam;
Dissimulabo, me horum quidquam scire.

TRANIO.

O mortalem malum!
Alter hoc Athenis nemo doctior dici potest.
Verba dari illi non magis hodie quisquam, quam
lapidi, potest. 1025
Adgrediar hominem; adpellabo.

THEVROPIDES.

Nunc ego illunc veniat velim.

TRANIO.

Si quidem pol me quaeris: adsum praesens prae-
senti tibi.

THEVROPIDES.

Euge, Tranio, quid agitur?

TRANIO.

Veniunt ruri rustici,
Philolachesque etiam aderit.

THEVROPIDES.

Edepol opportune mi advenis.
Nostrum ego hunc vicinum opinor esse hominem
audacem et malum. 1030

TRANIO.

Quidum?

THEVROPIDES.

Quia negat novisse vos . . . .

TRANIO.

Negat?

THEVROPIDES.

Nec vos sibi .

Numum unquam argenti dedisse.

TRANIO.

Abi, ludis me. Credo, haud negat.

THEVROPIDES.

Quid iam?

TRANIO.

Scio, iocaris nunc tu: namque illic quidem
haud negat.

THEVROPIDES.

Imo edepol negat profecto, neque se has aedis
Philolachi

Vendidisse.

TRANIO.

Eho, an negavit, sibi datum argentum, obsecro? 1035

THEVROPIDES.

Quin iusiurandum pollicitus est dare, si vellem, mihi,
Neque se hasce aedis vendidisse neque sibi argen-
tum datum.

Dixi istuc idem ego illi.

TRANIO.

Quid ait?

THEVROPIDES.

Servos pollicitus dare

Suos mihi omnis quaestioni.

TRANIO.

Nugas! nunquam edepol dabit.

THEVROPIDES.

Dat profecto.

TRANIO.

Quin cita illum in ius.

THEVROPIDES.

Si veniat.

TRANIO.

Tu mane. 1040

THEV-

THEVROPIDES.

Experiar, ut opinor. Certum est, Tranio.

TRANIO.

Mihi hominem cedo!

Vel hominem iube mancipio aedis posci.

THEVROPIDES.

Imo hoc primum volo:

Quaestioni accipere servos.

TRANIO.

Faciendum edepol censeo.

THEVROPIDES.

Quid, si igitur ego arcessam homines?

TRANIO.

Factum iam esse oportuit.

Ego interim hanc aram occupabo.

THEVROPIDES.

Quid ita?

TRANIO.

Nullam rem sapis: i. t. 10/5

Ne enim illi huc confugere possint, quaestioni quos
dabit. t. t. c.

Hic ego tibi praesidebo: ne interbitat quaestio.

THEVROPIDES.

Surge.

TRANIO.

Minume.

THEVROPIDES.

Ne occupassis, obsecro, aram.

TRANIO.

Cur?

THEVROPIDES.

Scies.

Quia enim id maxime volo, illi ut istoc commu-
giant. Sine:

II.

[33]

Tanto apud iudicem hunc argenti condemnabo fa-
cilius. 1050

TRANIO.

Quod agis, id agas. Quid tu porro serere vis ne-
gotium?

Nescis tu, quam meticulosa res sit ire ad iudicem.

THEVROPIDES.

Surgedum hinc: est consulere igitur quiddam quod
tecum volo.

TRANIO.

Sic tamen hinc consilium dedero: nimio plus sapio
sedens;

Tum consilia firmiora sunt de divinis locis. 1055

THEVROPIDES.

Surge! ne nugare! adspicedum contra me!

TRANIO.

Adspexi.

THEVROPIDES.

Vides?

TRANIO.

Video: huc si quis intercedat tertius, pereat fame.

THEVROPIDES.

Quidum?

TRANIO.

Quia enim quaesti nil siet: mali hercle ambo
sumus.

THEVROPIDES.

Perii!

TRANIO.

Quid tibi est?

THEVROPIDES.

Dedisti verba.

TRANIO.

Qui tandem?

THEVROPIDES.

Probe

Med emunxti.

TRANIO.

Vide, sis, satine recte: num mucchi fluont? 1060

THEVROPIDES.

Imo etiam cerebrum quoque omnem e capite emun-
xiti meo.

Nam omnia malefacta vostra reperi radicitus;
Non radicitus quidem hercle: verum etiam eradi-
citus.

Nunquam edepol hodie haec inultus designaveris:
tibi

Iam iubebo ignem et sarmenta, carnufex, circum-
dari. 1065

TRANIO.

Ne faxis: nam elixus esse, quam assus, soleo suavior.

THEVROPIDES.

Exempla edepol faciam ego in te.

TRANIO.

Quia placeo, exemplum expetis?

THEVROPIDES.

Loquere: quouismodi reliqui, quom hinc abibam,
filium?

TRANIO.

Cum pedibus, manibus, cum digitis, auribus, ocu-
lis, labris.

THEVROPIDES.

Aliud te rogo.

TRANIO.

Aliud ergo nunc tibi respondeo. 1070

Sed eccum tui gnati sodalem video huc ince-
ere,
Callidamatem: illo praesente mecum agito, si quid
voles.

CALLIDAMATES. THEVROPIDES.
TRANIO.

CALLIDAMATES.

Vbi somnum sepelivi omnem omnemque obdormi-
vi crapulam: t. t. c. V, 2.
Philolaches venisse dixit mihi suom peregre huc
patrem,

Quoque modo hominem advenientem servos ludifi-
catus sit; 1075

Ait, metuere sese illius in conspectum occedere.
Nunc ego de sodalitate solus sum orator datus,
Qui a patre eius conciliarem pacem. Atque eccil-
lum optume.

Iubeo te salvare et, salvos quom advenis, Theuro-
pides,

Peregre, gaudeo. Hic apud nos hodie coenes.
Sic face. 1080

THEVROPIDES.

Callidamate, di te ament. De coena facio gratiam.

CALLIDAMATES.

Quin venis?

TRANIO.

Promitte: ego ibo pro te, si tibi non lubet.

THEVROPIDES.

Verbero, etiam inrides?

TRANIO.

Quian' me pro te — ire ad coenam autumo?

THEVROPIDES.

Non enim ibis: ego ferare faxo, ut meruisti, in
cruce!

CALLIDAMATES.

Age, mitte istaec: ito ad coenam.

TRANIO.

Dic vēturum. Quid taces? 1085

CALLIDAMATES.

Sed tu istuc quid confugisti indu aram, inscitis-
sumus?

TRANIO.

Adveniens perterruit me. — Loquere nunc, quid
fecerim.

Nunc utriusque disceptator, eccum, adest: age, di-
sputa.

THEVROPIDES.

Filium conrupisse aio te meum.

TRANIO.

Ausculata modo.

Fateor potavisse; amicam liberasse, absente te; iogo
Foenori argentum sumpsisse; id esse absumentum
praedico.

Numquid fecit, nisi quod faciunt summis gnati ge-
neribus?

THEVROPIDES.

Hercle mihi tecum cavendum est: nimis quam es
orator catus.

CALLIDAMATES.

Sine me dum istuc iudicare. Surge: ego isti ad-
sederō.

THEVROPIDES.

Maxume. Accipito hanc ad tete litem.

TRANIO.

Enim istaec captio est. 1095

Fac, ego ne metuam igitur et tu ut meam timeas
vicem.

THEVROPIDES.

Iam minoris omnia facio, prae quam me quibus
modis

Ludificatus est.

TRANIO.

Bene hercle factum et factum gaudeo.

Sapere istac aetate oportet, qui sunt capite can-
dido.

THEVROPIDES.

Quid ego nunc faciam, si amicus Diphilus aut
Philonides 1100

TRANIO.

Dicito iis, quo pacto tuos te servos ludificaverit:
Optumas frustrationes dederis in comoediis.

CALLIDAMATES.

Tace parumper: sine vicissim me loqui. — Ausculta.

THEVROPIDES.

Licet.

CALLIDAMATES.

Omnium primum sodalem me esse scis gnato
tuo.

Is adiit me: nam eum prodire pudet in conspe-
ctum tuom 1105

Propterea, quae fecit, quia te scire scit. Nunc te
obsecro,

Stultitiae adolescentiaique eius ignoscas. Tuost;

Scis, solere illanc aetatem tali ludo ludere;

Quidquid fecit, nobiscum una fecit; nos deliquimus:

Foenus, sortem, sumtumque omnem, quid amica est, omnia 1110

Nos dabimus, nos conferemus, nostro sumtu, non tuo.

THEVROPIDES.

Non potuit venire orator magis ad me inpetrabilis,
Quam tu: neque ego illi sum iratus neque quidquam suscenseo;

Imo me praesente amato, bibito, facito quodlibet.
Si hoc pudet, fecisse sumtum: supplicid habeo
satis. 1115

CALLIDAMATES.

Dispuget.

THEVROPIDES.

Dabo istam veniam.

TRANIO.

Quid me fiet nunc iam?

THEVROPIDES.

Verberibus, lutum caedere pendens!

TRANIO.

Tamenetsi pudet?

THEVROPIDES.

Interimam hercle te ego, si vivo!

CALLIDAMATES.

Fac istam cunctam gratiam:

Tranio remitte, quaeso, hanc noxiam causa mea.

THEVROPIDES.

Aliud quidvis inpetrari perferam a me facilius, 1120
Quam ut non istum ego pro suis factis pessumis
pessum premam.

CALLIDAMATES.

Mitte, quaeso te, istunc.

THEVROPIDES.

Hem, viden', ut restat furcifer?

CALLIDAMATES.

Tranio, quiesce, si sapis.

THEVROPIDES.

Tu quiesce hanc rem modo
Petere; illam ego verberibus, ut quietus sit, subegero.

CALLIDAMATES.

Nihil opus profecto est. Age iam, sine ted exo-
rarier. 1125

THEVROPIDES.

Nolo ores.

CALLIDAMATES.

Quaeso hercle.

THEVROPIDES.

Nolo, inquam, ores.

CALLIDAMATES.

Nequidquam nevis:
Hanc modo viam noxae veniam, quaeso, da cau-
sa mea.

TRANIO.

Quid, gravaris? Quasi non cras iam commeream
aliam noxiam:

Ibi utrumque, et hoc et illud, poteris ulcisci probe.

CALLIDAMATES.

Sine ted exorem.

THEVROPIDES.

Age, abi! abi inpune! Hem, huic habeto
gratiam. 1130

CANTOR.

Spectatores, fabula haec est acta: vos plausum date.

P E R S A.

A R G V M E N T V M.

Profecto domino suos amores Toxilus
Emit atque curat, leno ut emittat manu;
Raptam quoque ut emat de praedone virginem
Subornata suadet sui parasiti filia
Atque intricatum ludit potans Dordalum.

DRAMATIS PERSONAE.

TOXILVS.
SAGARISTIO.
SATVRIO.
SOPHOCLIDISCA.
LEMNISELENE.
PAEGNIVM.
VIRGO.
DORDALVS.

TOXILVS. SAGARISTIO.

TOXILVS.

Qui amans egens ingressus est princeps amoris in
vias, i. t. I, 1
Superavit aerumnis suis aerumnas Herculaneas:
Nam cum leone et cum excetra, cum cervo, cum
apro Aetolico,
Cum avibus Stymphalicis, cum Antaeo, deluctari
mavelim,
Quam cum Amore. Ita fleo miser quaerendo ar-
gento mutuo; 5
Nec quidquam nisi „Non est“ sciunt mihi respon-
dere, quos rogo.

SAGARISTIO.

Qui hero suo servire volt bene servos servitutum,
i. t. c.
Nae illum edepol multa in pectore suo conlocare
oportet,
Quae hero placere censeat praesenti atque absenti
suo. i. t.
Ego nec lubenter servio nec satis sum hero ex sen-
tentia; 10
Sed quasi lippo oculo meus me herus manum ab-
stinere haud quit tamen,
Quin mi imperet, quin me suis negotiis praefulciat.

TOXILVS.

Quis illic est, qui contra me adstat?

SAGARISTIO.

Quis illic est, qui contra me adstat? t. t.

TOXILVS.

Similis est Sagaristionis.

SAGARISTIO.

Toxilus hic quidem meus amicus.

TOXILVS.

Is profecto est.

SAGARISTIO.

Esse eum opinor.

TOXILVS.

Congrediar.

SAGARISTIO.

Contra adgrediar. as. ex t. d. et i. d. c. 15

TOXILVS.

O Sagaristio, di ament te.

SAGARISTIO.

O Toxile, di dabunt, quae exoptes.

Vt vales?

TOXILVS.

Vt queo.

SAGARISTIO.

Quid agitur?

TOXILVS.

Vivitur. c. t.

SAGARISTIO.

Satisne ergo ex sententia?

TOXILVS.

Si eveniunt, quae exopto: satis. i. t.

SAGARISTIO.

Nimis stulte amicis utere.

PERSA.

527

TOXILVS.

Quid iam?

SAGARISTIO.

Imperare oportet. i. t. c.

TOXILVS.

Mihi quidem tu iam eras mortuos: quia non te
visitavi. 20

SAGARISTIO.

Negotium edepol . . . .

TOXILVS.

Ferreum fortasse?

SAGARISTIO.

Plusculum annum

Fui praeferratus apud molas tribunus vapularis.

TOXILVS.

Vetus iam istaec militia est tua.

SAGARISTIO.

Satin' tu usque valuisti?

TOXILVS.

Haud probe. i. t.

SAGARISTIO.

Ergo edepol palles.

TOXILVS.

Saucius factus sum in Veneris proelio;

Cupido sagitta cor meum transfixit.

SAGARISTIO.

Iam servi hic amant? 25

TOXILVS.

Quid ergo faciam? disne advorser, quasi Titani?
i. tr. h.

Cum dis belligerem, quibus sat esse non que-
am? i. s.

SAGARISTIO.

Vide modo, ulmeae catapultae tuom le transfigant
latus. t. t. c.

TOXILVS.

Basilice ago eleutheria.

SAGARISTIO.

Quid iam?

TOXILVS.

Quia herus peregri est.

SAGARISTIO.

Ain' tu? peregri est? t. t.

TOXILVS.

Tute si tibi bene esse pati potes: veni. Vives me-
cum: 30

Basilico accipiere victu.

SAGARISTIO.

Vah, iam scapulae pruriunt, t. t. c.

Quia ted istaec audivi loqui.

TOXILVS.

Sed hoc med unum excruciat . . . . t. t.

SAGARISTIO.

Quidnam id est?

TOXILVS.

Haec dies summa hodie est, liberan' mea siet
amica, an

Sempiternam servitutem serviat.

SAGARISTIO.

Quid nunc vis ergo?

TOXILVS.

Tuom tibi me facere potis es sempiternum.

SAGARISTIO.

Quemadmodum? t. t. c. 35

TOXI-

TOXILVS.

Vt mihi des numos sexcentos, quos pro capite il-
 lius pendam, t. t.
 Quos continuo tibi reponam hoc triduo aut qua-
 triduo. t. t. c.
 Age, si benignus! subveni! i. d.

SAGARISTIO.

Qua tu confidentia rogare a me argentum tan-
 tum t. t.
 Audes, inpudens? Quin si egomet totus veneam,
 vix recipi 40
 Potis est, quod tu me rogas: nam tu aquam a pu-
 mice postulas nunc,
 Qui ipsus sitiatur.

TOXILVS.

Sicne hoc te mihi facere?

SAGARISTIO.

Quid faciam?

TOXILVS.

Rogas? t. t. c.

Alicunde exora mutuom.

SAGARISTIO.

Tu fac idem, quod rogas me. i. t. c.

TOXILVS.

Quaesivi; nusquam reperi.

SAGARISTIO.

Quaeram equidem, si quis credat.

TOXILVS.

Nempe habeo in mundo?

SAGARISTIO.

Si id domi esset mihi: iam pollicerer. 45

Hoc meum est, ut faciam sedulo.

II.

TOXILVS.

Quidquid erit, recipe te ad me.
Quaero tamen ego item sedulo.

SAGARISTIO.

Si quid erit: iam scies.

TOXILVS.

Obsecro i. t.

Resecroque te, operam da hanc mihi fidelem!

SAGARISTIO.

Ah, odio me enicas!

TOXILVS.

Amoris vitio, non meo, nunc tibi morologus fio.
i. t. c.

SAGARISTIO.

At pol ego abs te concessero.

TOXILVS.

Iam abis? Bene ambulato. 50

Sed recipe, quam primum potes! cave mihi quaestioni

Fuas! Vsque ero domi, malum dum excoxero lenoni.

S A T V R I O.

Veterem atque antiquom quaestum, quaesitum
malo,

Servo atque obtineo et magna cum cura colo:

Nam nunquam quisquam meorum maiorum fuit, 55

Quin parasitando paverint ventres suos;

Pater, avos, proavos, abavos, atavos, tritavos,

Quasi mures, semper edere alienum cibum,

Neque edacitate eos quisquam poterat vincere,

Neque his cognomen erat duris capitonibus. 60
 Vnde hunc ego quaestum obtineo et maiorum locum;

Neque quadruplari me volo: neque enim decet
 Sine meo periclo ire aliena ereptum bona;
 Neque illi, qui faciunt, mihi placent (plane loquor):
 Nam publicae re causa quicumque id facit 65
 Mage, quam sui quaesti, animus induci potest,
 Eum esse civem et fidelem et bonum;
 Sed legirupa, qui damnet, duit in publicum
 Dimidium. Atque est etiam in ea lege adscribier:

Vbi quadruplator quempiam iniexit manum, 70
 Tantidem ille illi rursus iniiciat manum:
 Vti aequa parti prodeant ad Trisviros.
 Si id fiat: nae isti faxim nusquam adpareant,
 Qui hic albo retea aliena oppugnant bona.
 Sed sumne ego stultus, qui rem curo publicam, 75
 Vbi sunt magistratus, quos curare oporteat?
 Nunc huc introibo: visam hesternas reliquias,
 Quierint recte, nec ne; num fuerit febris;
 Opertaen fuerint: ne quis obreptaverit.
 Sed aperiuntur aedes: remorandust gradus. 80

TOXILVS. SATVRIO.

TOXILVS.

Omnem rem inveni: ut sua sibi pecunia i. s. I, 3
 Hodie illam faciat leno libertam suam.
 Sed eccum parasitum, quoius mi auxilio est opus.
 Simulabo, quasi non videam: ita adliciam virum.

Curate istic vos atque adproperate ocius: 85
 Ne mihi morae sit quidquam, ubi ego intro ad-
 venero!

Conmisce mulsum! struthea coluteaque adpara,
 Bene ut in scutris concaleant, et calamum iniuce!
 Iam pol ille hic aderit, credo, congerro meus.

SATVRIO.

Me dicit! euge!

TOXILVS.

Lautum credo a balineis 90

Iam hic adfuturum.

SATVRIO.

Vt ordine omnem rem tenet!

TOXILVS.

Collyrae facite ut madeant et colliphia:
 Incocta ne mihi detis.

SATVRIO.

Rem loquitur meram:

Nihil sunt crudae, nisi, quas madidas glutias.

Tum nisi cremore crasso est ius collyricum: 95

Nihil est macrum illud epicrocum perlucidum.

Quasi iuream esse ius decet collyricum.

Nolo in vesicam quod eat, in ventrem volo.

TOXILVS.

Prope me hic nescio quis loquitur.

SATVRIO.

Te, o mi Iupiter

Terrester, coëpulonius conpellat tuos. 100

TOXILVS.

O Saturio, opportune advenisti mihi!

SATVRIO.

Mendacium edepol dicis, atque haut te decet:
 Nam Esurio venio, non advenio Saturio.

TOXILVS.

At edes iam: nam intus ventris fumant focula.
Calefieri iussi reliquias.

SATVRIO.

Pernam quidem

105

Ius est adponi frigidam postridie.

TOXILVS.

Ita fieri iussi.

SATVRIO.

Ecquid halecis?

TOXILVS.

Vah, rogas?

SATVRIO.

Sapis multum ad Genium.

TOXILVS.

Sed ecquid meministi tu, here

Qua de re ego tecum mentionem feceram?

SATVRIO.

Memini: ut muraena et conger ne calefierent: 110

Nam nimio melius oppectuntur frigida.

Sed quid cessamus proelium committere?

Dum mane est, omnis esse mortalis decet.

TOXILVS.

Nimis pene mane est.

SATVRIO.

Mane quod tu occeperis

Negotium agere, id totum procedit diem.

115

TOXILVS.

Quaeso, animum advorte huc. Iam here narra-
vi tibi

Tecumque oravi, ut numos sexcentos mihi

Dares utendos mutuos.

SATVRIO.

Memini et scio,

Et te me orare, et mihi non esse, quod darem.

Nihili parasistust, quoi quidem argentum est do-
mi: 120

Lubido extemplo coepere est convivium,

Tuburcinari de suo, si quid domi est.

Cynica esse e gente oportet parasitum probum:

Ampullam, strigilem, scaphium, soccos, pallium,
Marsupium habeat; inibi paulum praesidi, 125

Qui familiarem vitam suam oblectet modo.

TOXILVS.

Iam nolo argentum: filiam utendam tuam

Mihi da.

SATVRIO.

Nunquam edepol quoiquam etiam utendam dedi.

TOXILVS.

Non ad istoc, quod tu insimulas.

SATVRIO.

Quid eam vis?

TOXILVS.

Scies:

Quia forma lepida et liberali est.

SATVRIO.

Res ita est. 130

TOXILVS.

Hic leno neque te novit neque gnatam tuam.

SATVRIO.

Me ut quisquam norit, nisi ille, qui praebet cibum!

TOXILVS.

Ita est. Hoc tu reperire mi argentum potes.

SATVRIO.

Cupio hercle.

PERSA.

535

TOXILVS.

Tum tu me sine illam vendere.

SATVRIO.

Tun' illam vendas?

TOXILVS.

Imo alium adlegavero, 135

Qui vendat, qui peregrinum se esse praedicet;
Sicut istic leno sex huc menses Megaribus
Nondum est quom conmigrauit.

SATVRIO.

Pereunt reliquiae.

Posterius tamen istuc potest.

TOXILVS.

Scin', quam potest?

Nunquam hercle hodie hic prius edes, ne frustra
sies, 140

Quam, te hoc facturum, quod rogo, adfirmas mihi;
Atque nisi gnatam tecum huc iam quantum potest
Adducis: exigam hercle ego te ex hac decuria.
Quid nunc? quid est? quin dicis, quid facturus sis?

SATVRIO.

Quaeso hercle, me quoque etiam vendas, si lu-
bet, 145

Dum saturum vendas.

TOXILVS.

Hoc si facturus, face.

SATVRIO.

Faciam equidem, quae vis.

TOXILVS.

Bene facis. Propere abi domum:

Praemonstra docte, praecipe astu filiae,
Quid fabuletur: ubi se natam praedicet;

Qui sibi parentes fuerint, subrepta unde sit. 150
 Sed longe ab Athenis esse se gnatam autumet;
 Et ut adfleat, quom ea memoret.

SATVRIO.

Etiam tu taces?

Ter tanto peior ipsa est, quam illam tu esse vis.

TOXILVS.

Lepide hercle dicis. Sed scin', quid facias? Cape
 Tunicam atque zonam, et chlamydem adfero et
 causiam, 155

Quam ille habeat, qui hanc lenoni huic vendat....

SATVRIO.

Heu probe!

TOXILVS.

Quasi sit peregrinus.

SATVRIO.

Laudo.

TOXILVS.

Tum gnatam tuam

Ornatam adduce lepide in peregrinum modum.

SATVRIO.

Πόθεν ornamentad?

TOXILVS.

Abs chorago sumito.

Dare debet: praebenda Aediles locaverunt. 160

SATVRIO.

Iam faxo hic aderunt. Sed ego horumce nihil scio.

TOXILVS.

Nihil hercle vero. Nam ubi ego argentum accepero:
 Continuo tu illam a lenone adserito manu.

SATVRIO.

Sibi habeat, si non extemplo ab eo abduxero.

TOXILVS.

Abi et istuc cura. Interibi ego puerum volo 165
 Mittere ad amicam meam: ut habeat animum bo-
 num:
 Med esse ecfecturum hodie. Nimis longum loquor.

SOPHOCLIDISCA. LEMNISELENE.

SOPHOCLIDISCA.

Satius fuit, indoctae, inmemori, insipienti dicere to-
 tiens; as. ex t. d. et i. d. c. II, 1.
 Nimis tandem me quidem pro barda et pro rustica
 reor habitam.
 Quamquam ego vinum ecbibo; at una mandata non
 consuevi. 170
 Me quidem iam satis tibi spectatam censueram esse
 et meos mores:
 Nam equidem te iam sector quintum hunc annum,
 quom interea, credo,
 Cucus si in ludum iret, posset iam, ut literas pro-
 be sciret,
 Quom interim tu ingenium meum fans non edidi-
 cisti atque infans.
 Potin' ut taceas? potin' ne moneas? Scio et calleo
 et conmemini: 175
 Pol amas misera; id tuos scatet animus. Tibi istuc
 placidum ut sit, faciam.

LEMNISELENE.

Miser est, qui amat.

SOPHOCLIDISCA.

Certo is nihili quidem, qui nihil amat. Quid

Ei homini opus .vita? — Ire decet med: herae ob-
 sequens ut fiam:
 Libera mea opera ocius ut sit. Conveniam hunc
 Toxilum: eius
 Auris, quae mandata, onerabo. t. d. 180

TOXILVS. PAEGNIVM. SOPHOCLI-
 DISCA.

TOXILVS.

Satin' haec tibi sunt plana et certa? satin' haec me-
 ministi et tenes? t. t. c. II, 2

PAEGNIVM.

Melius, quam qui docuisti.

TOXILVS.

Aiin' vero, verbereum caput?

PAEGNIVM.

Aio enimvero.

TOXILVS.

Quid ergo dixi?

PAEGNIVM.

Ego recte apud illam dixero.

TOXILVS.

Non edepol scis.

PAEGNIVM.

Da hercle pignus, ni omnia memini et scio.

TOXILVS.

Equidem, si scis tute, quot habeas hodie digitos in
 manu, 185

Eo dem pignus tecum.

PAEIGNIVM.

Audacter, si lubido est perdere.

TOXILVS.

Bona pax sit potius.

PAEIGNIVM.

Tum tu igitur sine me ire.

TOXILVS.

Et iubeo et sino.

Sed ita volo curare, ut domi sis, quom ego te esse
illi censeam.

PAEIGNIVM.

Faciam.

TOXILVS.

Quo ergo is nunc?

PAEIGNIVM.

Domum: uti domi sim, quom illi censeas.

TOXILVS.

Scelus tu pueri es, atque ob istanc rem aliquid te
ego peculiabo. t. t. 190

PAEIGNIVM.

Scio, fide hercle herili ut soleat inpudicitia oppro-
brari,Nec subigi queantur unquam, ut pro fido habeant
indicem. t. t. c.

TOXILVS.

Abi modo.

PAEIGNIVM.

Ego laudabis faxo.

TOXILVS.

Sed has tabellas, Paegnium,
Ipsi Lemniselenae fac des et, quae iussi, nuntia-
to. t. t.

SOPHOCLIDISCA.

Cesso ire ego, quo missa sum? t. d. c. 195

PAEIGNIVM.

Eo ego.

TOXILVS.

I sane; ego domum ibo. Face rem hanc cum
cura geras! t. t. c.

Vola curriculo!

PAEIGNIVM.

Istuc marinus passer per circum solet.
Ille hinc abiit intro huc. Sed quis haec est, quae
me advorsum incedit? t. t.

SOPHOCLIDISCA.

Paegnium hic quidem est.

PAEIGNIVM.

Sophoclidisca haec peculiarist eius,
Quo ego sum missus.

SOPHOCLIDISCA.

Nullus esse peior hoc puero perhibetur 200
Hodie. Conpellabo.

PAEIGNIVM.

Conmorandum est apud hanc obicem. t. t. c.

SOPHOCLIDISCA.

Paegnium, deliciae pueri, salve, quid agis? ut vales?

PAEIGNIVM.

Sophoclidisca, di me amabunt.

SOPHOCLIDISCA.

Quid med? utrum?

PAEIGNIVM.

Hercle te,
Si, uti digna es, faciant, odio hercle habeant et
faciant male.

PERSA.

541

SOPHOCLIDISCA.

Mitte male loqui.

PAEGRIVM.

Quom, ut digna es, dico: bene, non male, lo-
quor. 205

SOPHOCLIDISCA.

Quid agis?

PAEGRIVM.

Feminam scelestam te, adstans contra, contuor.

SOPHOCLIDISCA.

Certe equidem puerum peiorem, quam te, novi ne-
minem.

PAEGRIVM.

Quid mali facio aut quoi male dico?

SOPHOCLIDISCA.

Quoi pol cunque occasio est.

PAEGRIVM.

Nemo homo ita arbitratust unquam.

SOPHOCLIDISCA.

At pol multi esse ita sciunt.

PAEGRIVM.

Heia!

SOPHOCLIDISCA.

Heia!

PAEGRIVM.

Tuo ex ingenio mores alienos probas. 210

SOPHOCLIDISCA.

Fateor ego esse profecto me, ut decet lenonis fa-
miliae.

PAEGRIVM.

Satis iam dictum habeo.

SOPHOCLIDISCA.

Sed quid tu? confitere, ut te autumo?

PAEKNIVM.

Fatear, si ita sim.

SOPHOCLIDISCA.

Iam abi: vicisti.

PAEKNIVM.

Abi nunc iam.

SOPHOCLIDISCA.

Ergo hoc mi expedi,

Quo te agis?

PAEKNIVM.

Quo tu?

SOPHOCLIDISCA.

Dic tu: prior rogavi.

PAEKNIVM.

At post scies.

SOPHOCLIDISCA.

Eo quidem hinc haud longe ego.

PAEKNIVM.

Et quidem haud longe ego.

SOPHOCLIDISCA.

Quo ergo, scelus? 215

PAEKNIVM.

Ni sciero prius ex te: tu ex me nunquam hoc, quod
rogitas, scies.

SOPHOCLIDISCA.

Nunquam ecastor hodie scibis, priusquam ex te
audivero.

PAEKNIVM.

Itane est?

SOPHOCLIDISCA.

Itane est?

PAEGRIVM.

Mala!

SOPHOCLIDISCA.

Scelestus!

PAEGRIVM.

Decet me.

SOPHOCLIDISCA.

Et me quidem addecet.

PAEGRIVM.

Quid ais? certumne est celare, quo iter facias, pessa-
suma?

SOPHOCLIDISCA.

Obfirmastin' occultare, quo te inmittas, pessu-
me? 220

PAEGRIVM.

Par pari respondes dicto: abi iam, quando ita cer-
ta rest.

Nihili facio scire. Valeas.

SOPHOCLIDISCA.

Adsta!

PAEGRIVM.

At propero.

SOPHOCLIDISCA.

Et pol ego item.

PAEGRIVM.

Ecquid habes?

SOPHOCLIDISCA.

Ecquid tu?

PAEGRIVM.

Nil quidem.

SOPHOCLIDISCA.

Cedo manum ergo.

PAEGRIVM.

Estne haec manus?

SOPHOCLIDISCA.

Vbi illa est furtifica altera, laeva?

PAEGRIVM.

Domi eccam: huc nullam attuli.

SOPHOCLIDISCA.

Nescio quid habes.

PAEGRIVM.

Ne me attrecta, subagitatrix!

SOPHOCLIDISCA.

Sin te amo? 225

PAEGRIVM.

Male operam locas.

SOPHOCLIDISCA.

Qui?

PAEGRIVM.

Quia enim nihil amas, quom ingratum amas.

SOPHOCLIDISCA.

Temperi hanc vigilare oportet formulam atque aetatulam:

Ne, ubi vorsipellis fias, foede semper servias.

Tu quidem haud etiam es octoginta pondo.

PAEGRIVM.

At confidentia

Militia illa militatur multo mage, quam pondere. 230

At ego hanc operam perdo.

SOPHOCLIDISCA.

Quid iam?

PAE-

PERSA.

545

PAEIGNIVM.

Quia peritis praedico.

Sed ego cesso.

SOPHOCLIDISCA.

Mane.

PAEIGNIVM.

Molesta es.

SOPHOCLIDISCA.

Ergo ero quoque, nisi scio,

Quo agas te.

PAEIGNIVM.

Ad vos.

SOPHOCLIDISCA.

Et pol ego ad vos.

PAEIGNIVM.

Quid eo?

SOPHOCLIDISCA.

Quid id ad te attinet?

PAEIGNIVM.

Enim non ibis nunc vicissim, nisi scio.

SOPHOCLIDISCA.

Odiosus's.

PAEIGNIVM.

Lubet.

Nunquam hercle istuc exterebrabis tu, ut sis peior,
quam ego siem. 235

SOPHOCLIDISCA.

Malitia certare tecum miseria est.

PAEIGNIVM.

Merx tu mala es.

SOPHOCLIDISCA.

Quid id est, quod metuas?

H.

[35]

PAEGRIVM.

Idem istuc, quōd tu.

SOPHOCLIDISCA.

Dic ergo . . . .

PAEGRIVM.

Dic ergo. t. t.

Ne hoc quoiquam homini edicerem, omnes muti ut
loquerentur prius, t. t. c.

Edictum est magnopere mi.

SOPHOCLIDISCA.

Et mihi, ne quoiquam homini crederem,
Omnes muti uti loquerentur prius hoc, quam ego.

At tu hoc face: 240

Fide data credamus.

PAEGRIVM.

Novi. Omnes sunt lenae levifidae, i. t.
Neque tipullae levius pondust quam fide lenoniae.

t. t. c.

SOPHOCLIDISCA.

Dic, amabo.

PAEGRIVM.

Dic, amabo.

SOPHOCLIDISCA.

Nolo ames.

PAEGRIVM.

Facile inpetras.

SOPHOCLIDISCA.

Tecum habeto.

PAEGRIVM.

Et tu hoc taceto.

SOPHOCLIDISCA.

Tacitum erit.

PERSA.

547

PAEGRIVM.

Celabitur.

SOPHOCLIDISCA.

Toxilo has fero tabellas, tuo hero.

PAEGRIVM.

Abi: eccillum domi. 245

Ast ego hanc ad Lemniselenem, tuam heram, ob-
gnatam abietem.

SOPHOCLIDISCA.

Quid istic scriptum?

PAEGRIVM.

Iuxta tecum, si tu nescis, nescio,

Nisi fortasse blanda verba.

SOPHOCLIDISCA.

Abeo.

PAEGRIVM.

Atque ego abiero.

SOPHOCLIDISCA.

Ambula.

SAGARISTIO.

Opulento, incluto, Ope gnato, supremo, valido, vi-
ripotenti, t. t. II, 3

Opes, spes, bonas copias commodanti, b. t. 250

Lubens vitulorque merito: b. tr. c.

Quia meo amico amiciter hanc commoditatis co-
piam as. ex t. d. et i. d. br.

Mutui dat nunc argenti: uti egenti opem adferam;

Quod ego non mage somniabam neque opinabar
neque censebam, t. t.

Eam fore mihi occasionem, ea nunc quasi decidit
de coelo. 255

Nam herus meus me Eretriam misit: domitos boves
ut sibi mercarer;

Dedit argentum: nam ibi mercatum dixit die esse
septimi, t. t. c.

Stultus, qui hoc mihi daret argentum, quouis inge-
nium noverat:

Nam hoc argentum abutar alibi; boves quos eme-
rem, non erant.

Nunc et amico prosperabo et Genio meo bona
multa faciam! t. t. 260

Diu quo bene sit, die uno absolvam! Tax tax ter-
go erit. Non curo:

Nam amico homini bobus domitis mea ex crumena
largiar: t. t. c.

Nam id demum lepidum est, triparcos, vetulos,
avidos, aridos,

Bene admordere, qui alliatum servo obsignant cum
sale. i. t.

Virtust, occasio ubi admonet, dispicere. Quid fa-
ciet mihi? 265

Verberibus caedi iussit, conpedes inponi. Vapulet!
Ne sibi me credat supplicem fore! Vae illi! mihi
iam nil novi

Obferri potis est, quin sim peritus. as. ex 2 i. h.
Sed Toxili puerum Paegnum eccum!

PAEIGNIVM. SAGARISTIO.

PAEIGNIVM.

Pensum, quod datum est, confeci; nunc prodeō
domum.

SAGARISTIO.

Mane, etsi properas, t. t. II, 4. 270
Paegnium! ausculta!

PAEIGNIVM.

Emere oportet, quem obedire tibi velis. t. t. c.

SAGARISTIO.

Adsta!

PAEIGNIVM.

Exhibeas molestiam, ut opinor, si quid debe-
am, i. t.

Qui nunc tamen sic es molestus.

SAGARISTIO.

Scelerate, etiam respicis?

PAEIGNIVM.

Scio ego, quid sim aetatis: eo istuc maledictum in-
pune auferes. t. t. c.

SAGARISTIO.

Vbi Toxilus est, tuos herus?

PAEIGNIVM.

Vbi lubet illi, neque te consulit. i. t. 275

SAGARISTIO.

Etiam dicis, ubi est, venefice?

PAEIGNIVM.

Nescio, inquam, ulmitriba tu. t. t. c.

SAGARISTIO.

Maledicis maiori.

PAEIGNIVM.

Prior promeritus perpetiare. i. t. c.

Servam operam, linguam liberam herus me iussit
habere.

SAGARISTIO.

Dicisne mi, ubi sit Toxilus?

PAEIGNIVM.

Dico, ut perpetuo pereas.

SAGARISTIO.

Caedere tu hodie restibus.

PAEIGNIVM.

Tua quidem, cucule, causa! 280

Non hercle, si os praeciderim tibi, metuam, morticine.

SAGARISTIO.

Video ego te, iam incubitatus es.

PAEIGNIVM.

Ita sum. Quid id attinet ad te?

At non sum ita, ut tu, gratiis.

SAGARISTIO.

Confidens!

PAEIGNIVM.

Sum hercle vero:

Nam ego me confido, liberum fore, tu te nunquam
speres.

SAGARISTIO.

Potin', ut molestus ne sies?

PAEIGNIVM.

Quod dicis, facere non quis. 285

SAGARISTIO.

Abi in malam rem!

PAEIGNIVM.

At tu domum: nam ibi tibi parata praes
est.

SAGARISTIO.

Vadatur hic me.

PAEIGNIVM.

Vtinam vades desint, in carcere ut sis!

SAGARISTIO.

Quid hoc?

PAEIGNIVM.

Quid est?

SAGARISTIO.

Etiam, scelus, male loquere?

PAEIGNIVM.

Tandem ut liceat,

Quom servos sis, servom tibi maledicere.

SAGARISTIO.

Itane? Specta!

Quin dedero . . . .

PAEIGNIVM.

Nil: nam nil habes.

SAGARISTIO.

Di deaeque te omnes perdant, 290

Nisi te hodie, si prehendero, defigam in terram colaphis!

PAEIGNIVM.

Amicus sum: eveniant volo tibi, quae optas. Atque id fiat,

Tu ut me defigas; te cruci ipsum propediem alii adfigent.

SAGARISTIO.

Quin te di deaeque . . . . Scis, quid hinc porro dicturus fuerim,

Ni linguae moderari queam. Potin', abeas?

PAEIGNIVM.

Abigis facile: 295

Nam iam umbra mea intus vapulat.

SAGARISTIO.

Vt istunc di deaeque perdant!

Tamquam proserpens bestia, est bilinguis et sceleratus.

Hercle illum abiisse gaudeo. Foris aperite! Ecce autem,

Quem convenire maxume cupiebam, egreditur intus!

TOXILVS. SAGARISTIO. SOPHOCLIDISCA.

TOXILVS.

Paratum iam esse dicito, unde argentum sit futurum. i. t. c. II, 5 300

Iubeto habere animum bonum: dic me illam amare multum.

Vbi se adlevat, ibi me adlevat. Quae dixi ut nuntiares,

Satin' ea tenes?

SOPHOCLIDISCA.

Mage calleo, quam aprugnum callum callet.

TOXILVS.

Propere abi domum.

SAGARISTIO.

Nunc huic ego graphice facetus fiam:

Subnixis alis me inferam atque amicibor gloriose. 305

TOXILVS.

Sed quis hic ansatus ambulat?

SAGARISTIO.

Magnifice conscreabor.

TOXILVS.

Sagaristio hic quidem est. Quid agitur, Sagaristio?
ut valetur?

Ecquid, quod mandavi tibi, est nunc in te speculae?

SAGARISTIO.

Adito:

Videbitur: factum volo. Venito! promoveo!

TOXILVS.

Quid hoc hic in collo tibi tumet?

SAGARISTIO.

Vomica est: pressare parce: 310
Nam ubi qui mala tetigit manu, dolores cooriun-
tur.

TOXILVS.

Quando istaec innata est tibi nam?

SAGARISTIO.

Hodie.

TOXILVS.

Secari iubeas.

SAGARISTIO.

Metuo, ne in maturam secem: ne exhibeat plus
negoti.

TOXILVS.

Inspicere morbum tuum lubet, Sagaristio.

SAGARISTIO.

Abi atque cave, sis,

A cornu.

TOXILVS.

Quid iam?

SAGARISTIO.

Quia boves bini hic sunt in crumena. 315

TOXILVS.

Emitte, sodes: ne enices fame! sine ire pastum.

SAGARISTIO.

Enim metuo, ut possim reicere in bubilem: ne va-
gentur.

TOXILVS.

Ego reiiciam: habe animum bonum.

SAGARISTIO.

Credetur; commodabo.

Sequere hac, sis: argentum hic inest, quod dudum
me rogasti.

TOXILVS.

Quid tu ais?

SAGARISTIO.

Dominus me boves mercatum Eretriam misit; 320
Nunc mi Eretria erit haec tua domus.

TOXILVS.

Nimis tu facete loquere;

Atque omne ego argentum tibi actutum incolume
redigam:

Nam iam omnis sycophantias instruxi et comparavi,
Quo pacto ab lenone auferam hoc argentum. . . .

SAGARISTIO.

Tanto melior.

TOXILVS.

Et mulier ut sit libera, atque ipse ultro, duit ar-
gentum. 325

Sed sequere me: ad eam rem usus est tua mihi opera.

SAGARISTIO.

Vtere, ut vis.

SATVRIO. VIRGO.

SATVRIO.

Quae res bene vortat mi et tibi et ventri meo,
i. s. III, 1

Perennitatisque adeo huic perpetuo cibo:
Vt mihi supersit, suppetat, superstitet.
Sequere hac, mea gnata, me cum dis volentibus. 330.
Quoi re opera detur, scis, tenes, intellegis:
Communicavi tecum consilia omnia.
Ea causa ad hoc exemplum te exornavi ego:
Venibis tu hodie, virgo.

VIRGO.

Amabo, mi pater,
Quamquam lubenter escis alienis studes, 335
Tuin' ventris causa filiam vendis tuam?

SATVRIO.

Mirum, quin regis Philippi causa aut Attali
Te potius vendam, quam mea, quae sis mea.

VIRGO.

Vtrum pro ancilla me habes, an pro filia?

SATVRIO.

Vtrum hercle magis in ventris rem videbitur: 340
Meum, opinor, imperium in te, non in me tibi est.

VIRGO.

Tua istaec potestas est, pater; verumtamen,
Quamquam res nostrae sunt, pater, pauperulae,
Modice et modeste meliust vitam vivere:
Nam si ad paupertatem admigrant infamiae: 345
Gravior paupertas fit, fides sublestior.

SATVRIO.

Enimvero odiosa es.

VIRGO.

Non sum neque me esse arbitror,
 Quom parva natu recte praecipio patri:
 Nam inimici famam non ita, ut nata est, ferunt.

SATVRIO.

Ferant eantque in maxumam malam crucem! 350
 Non ego omnis inimicitias pluris aestumo,
 Quam mensa inanis nunc si adponatur mihi.

VIRGO.

Pater, hominum immortalis est infamia;
 Etiam tum vivit, quom esse credas mortuam.

SATVRIO.

Quid? metuis, ne te vendam?

VIRGO.

Non metuo, pater; 355
 Verum insimulari nolo.

SATVRIO.

At nequidquam nevis:
 Meo modo istue potius fiet, quam tuo
 Fiat. Quae haec res sunt?

VIRGO.

Cogita hoc verbum, pater.
 Herus si minatus est malum servo suo:
 Tametsi id futurum non est, ubi captum est
 flagrum, 360
 Dum tunicas ponit, quanta adficitur miseria!
 Ego nunc, quod non futurum est, formido tamen.

SATVRIO.

Virgo atque mulier nulla erit, quin sit mala,
 Quae praeter sapiet, quam placet parentibus.

VIRGO.

Virgo atque mulier nulla erit, quin sit mala, 365
 Quae reticet, si quid fieri pervorse videt.

PERSA.

557

SATVRIO.

Malo cavere meliust te.

VIRGO.

At si non licet

Cavere, quid agam? nam ego tibi cautum volo.

SATVRIO.

Malusne ego sum?

VIRGO.

Non, neque me dignum est dicere;
Verum ei re operam do, ne alii dicant, quibus
licet.

370

SATVRIO.

Dicat, quod quisque volt; ego de hac sententia
Non demovebor.

VIRGO.

At, meo si liceat modo,

Sapienter potius facias, quam stulte.

SATVRIO.

Lubet.

VIRGO.

Lubere per me tibi licere intellego;
Verum lubere haud liceat, si lubeat mihi.

375

SATVRIO.

Futura es dicto obediens, an non, patri?

VIRGO.

Futura.

SATVRIO.

Scis nam, tibi quae praecepi?

VIRGO.

Omnia.

SATVRIO.

Et id, ut subrepta fueris?

VIRGO.

Docte calleo.

SATVRIO.

Et qui parentes fuerint?

VIRGO.

Habeo in memoria.

Necessitate me, mala ut fiam, facis; 380

Verum videto, ubi me voles nuptum dare,

Ne haec fama faciat repudiosas nuptias.

SATVRIO.

Tace, stulta: non tu nunc hominum mores vides,

Quoiusmodi hic cum fama facile nubitur?

Dum dos sit: nullum vitium vitio vortitur. 385

VIRGO.

Ergo istuc facito ut veniat in mentem tibi,

Me esse indotatam.

SATVRIO.

Cave, sis, tu istuc dixeris,

Nec te indotatam dicas, quoi dos sit domi.

Pol deum virtute dicam et maiorum meum)

Librorum eccillum habeo plenum soracum. 390

Si hoc adcurassis lepide, quoi re operam damus:

Dabuntur dotis tibi inde sexcenti logi,

Atque Attici omnes, nullum Siculum acceperis.

Cum hac dote poteris vel mendico nubere.

VIRGO.

Quin tu me ducis, si quo ducturus, pater? 395

Vel tu me vende, vel face, quod tibi lubet.

SATVRIO.

Bonum aequomque oras. Sequere hac.

VIRGO.

Dicto sum audiens.

DORDALVS.

Quidnam esse acturum hunc dicam vicinum meum,
i. s. III, 2

Qui mihi iuratus, sese hodie argentum dare?
Quodsi non dederit atque hic dies praeterierit: 400
Ego argentum, ille iusiurandum amiserit.
Sed ibi concrepuit foris. Quisnam egreditur foras?

TOXILVS. DORDALVS.

TOXILVS.

Cura istuc intus; iam ego domum me recipiam.
i. s. III, 3

DORDALVS.

Toxile, quid agitur?

TOXILVS.

Eho, lutum lenonium,
Connixtum coeno, sterculinum publicum, 405
Impure, inhoneste, iniure, inlex, labes popli,
Pecuniae accipiter avide atque inuide,
Procax, rapax, trahax (trecentis versibus
Tuas impurities traloqui nemo potest),
Accipin' argentum? Accipe, sis, argentum, in-
pudens! 410

Tene, sis, argentum! etiam tu argentum tenes?
Possum te facere, ut argentum accipias, lutum,
Qui nisi iurato mihi nil ausus credere?

DORDALVS.

Sine respirare me: tibi ut respondeam.
Vir summe populi, stabulum servitutum, 415
Scortorum liberator, sudiculum flagri,

Conpedium tritor, pistrinorum civitas,
 Perenniserve, lurco edax, furax, fugax,
 Cedo, sis, mi argentum! da mihi argentum, impudens!
 Possum a te exigere argentum? argentum, in-
 quam cedo! 420

Quin tu mi argentum reddis? nilne te pudet?
 Leno te argentum poscit, solida servitus,
 Pro liberanda amica: ut omnes audiant.

TOXILVS.

Tace, obsecro, hercle! nae tua vox valide valet!

DORDALVS.

Referundae ego habeo linguam natam gratiae. 425
 Eodem mihi pretio sal praehibetur, quo tibi.
 Nisi me haec defendet: nunquam delinget salem.

TOXILVS.

Iam omitto iratus esse. Id tibi suscensui,
 Quia te negabas credere argentum mihi.

DORDALVS.

Mirum, quin tibi ego crederem: ut tu idem mihi 430
 Faceres, quod passim faciunt argentarii!
 Vbi quid credideris: citius extemplo a foro
 Fugiunt, quam ex porta ludis quom emissust lepus.

TOXILVS.

Cape hoc, sis.

DORDALVS.

Quin das?

TOXILVS.

Numi sexcenti hic erunt
 Probi, numerati: fac sit mulier libera, 435
 Atque huc continuo adduce.

DORDALVS.

Iam faxo hic erit.
 Non hercle, quoi nunc hoc dem spectandum, scio.

TOXI-

PERSA.

561

TOXILVS.

Fortasse metuis in manum concredere.

DORDALVS.

Mirum, quin. — Citius iam a foro argentarii
Abeunt, quam in cursu rotula circumvortitur. 440

TOXILVS.

Abi istac advorsis angiportis ad forum;
Eadem istaec facito mulier ad me transeat
Per hortum.

DORDALVS.

Iam hic faxo aderit.

TOXILVS.

At ne propalam.

DORDALVS.

Sapienter sane.

TOXILVS.

Supplicatum cras eat.

DORDALVS.

Ita hercle vero.

TOXILVS.

Dum stas, reditum oportuit. 445

TOXILVS. SAGARISTIO. VIRGO.

TOXILVS.

Si quam rem adures sobrie aut frugaliter, i. s.
IV, 1.

Solet illa recte sub manus succedere.

Atque edepol ferme, ut quisque rem adcurat suam,
Sic ei procedunt postprincipia denique.

II.

[36]

Si malus aut nequam est: male res vortunt, quas
 agit; 450

Sin autem frugi est: eveniunt frugaliter.

Hanc ego rem exorsus sum facete et callide:

Igitur bene proventuram confido mihi.

Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo,

Vt ipse sese, qua se expediat, nesciat. 455

Sagaristio, heus, exi atque educe virginem,

Et istas tabellas, quas consignavi tibi,

Quas tu attulisti ab hero meo usque e Persia.

SAGARISTIO.

Numquid moror?

TOXILVS.

Euge, euge, exornatus basilice!

Tiara ut lepidam lepide condecorat schemam! 460

Tum hanc hospitam autem crepidula ut graphice
 decet!

Sed satin' estis meditati?

SAGARISTIO.

Tragici et Comici

Nunquam aequae sunt meditati.

TOXILVS.

Lepide hercle adiuvas.

Age, illuc abscede procul e conspectu et tace.

Vbi cum lenone me videbis conloqui, 465

Id erit adeundi tempus; nunc agite, ite vos.

DORDALVS. TOXILVS.

DORDALVS.

Quoi homini di propitii sunt, aliquid obiiciunt lu-
 cri. t. t. c. IV, 2

Nam ego hodie compendi feci binos panes indies:

Ita mea ancilla quae fuit hodie, sua nunc est: ar-
gento vicit: t. t.

Iam hodie alienum coenabit, nil gustabit de meo.

t. c. c. 470

Sumne probus, sum lepidus civis, qui Atticam hodie
civitatem t. t.

Maxumam maiorem feci atque auxili civi femina?

t. t. c.

Sed ut ego hodie fui benignus! ut ego multis cre-
didi,

Nec satis a quiquam homine accepi: ita prorsus
credebam omnibus;

Nec metuo, quibus credidi hodie, ne qui in iure
mi abiurassit. t. t. 475

Bonus volo iam ex hoc die esse; quod neque fiet
neque fuit. t. t. c.

TOXILVS.

Hunc ego hominem hodie in transennam doctis in-
ducam dolis;

Itaque huic insidiae paratae sunt probe: adgrediar
virum.

Quid agis?

DORDALVS.

Credod.

TOXILVS.

Vnde agis te, Dordale?

DORDALVS.

Credo tibi.

TOXILVS.

Di dent, quae velis! Eho, iam manu emisisti mu-
lierem? 480

DORDALVS.

Credo pol, credo, inquam, tibi.

TOXILVS.

Iam liberta auctus?

DORDALVS.

Enicas.

Quin tibi dico credere.

TOXILVS.

Dic bona fide: iam libera est?

DORDALVS.

I ad forum ad praetorem: exquaere, siquidem credere mihi non vis. t. t.

Libera, inquam, est. Ecquid audis?

TOXILVS.

At tibi di benefaciant omnes!

Nunquam enim posthac tibi nunc tuorum quod nolis volam. t. t. c. 485

DORDALVS.

Abi, ne iura: satis credo.

TOXILVS.

Vbi nunc tua liberta est?

DORDALVS.

Apud ted.

TOXILVS.

Aiin? t. t.

Apud me est?

DORDALVS.

Aio, inquam; apud ted est, inquam.

TOXILVS.

Ita me di ament, ut ob istanc rem

Multa tibi bona instant a me: nam est res quaedam, quam occultabam

Dicere tibi; nunc eam narrabo, unde tu pergrande lucrum as. ex t. d. et i. d. c.

Facias. Faciam, uti memineras mei, dum vitam
vivas. 490

DORDALVS.

Benedictis tuis benefacta aures meae expostulant
auxilium.

TOXILVS.

Tuom promeritum est, merito ut faciam. Et factu-
rum ut scias: tabellas

Has tene; perlege.

DORDALVS.

Haec quid a me?

TOXILVS.

Imo ad te attinent; tua refert.

Namque e Persia ad me adlatae modo sunt istae
a meo domino.

DORDALVS.

Quando?

TOXILVS.

Haud dudum.

DORDALVS.

Quid istaec narrant?

TOXILVS.

Ex ipsis percontare: 495

Ipsae tibi narrabunt.

DORDALVS.

Cedo sane mi.

TOXILVS.

At recitato clare.

DORDALVS.

Tace, dum perlego.

TOXILVS.

Verbum haud faciam. t. d.

DORDALVS.

„Salutem dicit Toxilo Timarchides i. s.
 „Et familiae omni. Si valetis, gaudeo;
 „Ego valeo recte et rem gero et facio lucrum, 500
 „Neque isto redire his octo possum mensibus.
 „Itaque hic est, quod me detinet, negotium:
 „Eleusipolim Persae cepere in Arabia,
 „Plenum bonarum rerum atque antiquom oppidum;
 „Ea comparatur praeda, ut fiat auctio 505
 „Publicitus: ea res me domo expertem facit.
 „Operam atque hospitium ego isti praeliberi volo,
 „Qui tibi tabellas adfert. Cura, quae is volet:
 „Nam is honores mihi suae domi habuit maxu-
 mos.“

Quid id ad me aut ad meam rem refert, Persae
 quid rerum gerant, i. t. 510
 Aut quid herus tuos?

TOXILVS.

Tace, stultiloque: nescis, quid te instet boni.
 Nequidquam tibi Fortuna faculam lucrificam adlu-
 cere volt.

DORDALVS.

Quae istaec est Fortuna lucrifica?

TOXILVS.

Istas, quae norunt, roga; t. t c.
 Ego tantundem scio, quantum tu, nisi quod perlegi
 prior.
 Sed, ut occoepisti, ex tabellis nosce rem.

DORDALVS.

Bene me mones. 515

Fac silentium.

TOXILVS.

Nunc ad illud venies, quod refert tua.

DORDALVS.

„Iste, qui tabellas adfert, adduxit simul i. s.
 „Forma expetunda liberalem mulierem
 „Furtivam, advectam ex Arabia penitissima;
 „Eam te volo adcurare, ut istic veneat; 520
 „At suo periculo is emat, qui eam mercabitur:
 „Mancupio neque promittet neque quisquam dabit.
 „Probum et numeratum argentum ut accipiat, face.
 „Haec cura, et hospes cura ut curetur. Vale. “

TOXILVS.

Quid igitur? postquam recitasti, quod erat cerae
 creditum, t. t. c. 525

Iam mihi credis?

DORDALVS.

Vbi nunc ille est hospes, hasce qui attulit?

TOXILVS.

Iam hic, credo, aderit: arcessivit illam a navi.

DORDALVS.

Nil mi opust
 Litibus neque tricis. Quamobrem numerem ego
 argentum foras?
 Nisi mancupio accipio, quid eo mihi opus merci-
 monio?

TOXILVS.

Tacen', an non taces? Nunquam ego te tam esse
 matulam credidi. 530

Quid metuis?

DORDALVS.

Metuo hercle vero: sensi ego iam complu-
 riens,

Neque mi haud inperito eveniet, tali ut in luto
haeream.

TOXILVS.

Nil periculi videtur.

DORDALVS.

Scio istuc; sed metuo mihi.

TOXILVS.

Mea quidem nihil istuc refert; tua ego refero gratia:
Tibi uti recte conciliandi primo facerem copiam. 535

DORDALVS.

Gratiam habeo; sed te de aliis, quam alios de te,
suavius

Fieri doctos.

TOXILVS.

Ne quis vero ex Barbaria penitissima
Persequatur! Etiam tu illam destinans?

DORDALVS.

Videam modo

Mercimonium.

TOXILVS.

Aequa dicis. Sed optime, eccum, ipse advenit
Hospes ille, qui has tabellas attulit.

DORDALVS.

Hiccine est?

TOXILVS.

Hic est. 540

DORDALVS.

Haecine illa est furtiva virgo?

TOXILVS.

Iuxta tecum aequo scio,
Nisi quia adspexi. Et quidem edepol liberalist,
quisquis est.

DORDALVS.

Sat edepol concinna facie est.

TOXILVS.

Vt contemtim carnufex! —

Taciti contemplemur formam.

DORDALVS.

Laudo consilium tuom.

SAGARISTIO. VIRGO. TOXILVS.

DORDALVS.

SAGARISTIO.

Satin' Athenae tibi sunt visae fortunatae atque opi-
parae? t. t. c. IV, 3. 545

VIRGO.

Vrbis speciem vidi, mores hominum perspexi pa-
rum.

TOXILVS.

Numquid principio cessavit verbum docte dicere?

DORDALVS.

Haud potui etiam in primo verbo perspicere sa-
pientiam.

SAGARISTIO.

Quid id, quod vidisti? ut munitum muro tibi visum
oppidum est? i. t.

VIRGO.

Si incolae bene sunt morati: pulcre munitum ar-
bitror; t. t. c. 550Perfidia et Peculatus ex urbe et Avaritia si exu-
lant,

Quarta Invidia, quinta Ambitio, sextad Obtrectatio,
Septimum Periurium . . . .

TOXILVS.

Euge!

VIRGO.

Octava Indiligentia,
Nona Iniuria, decimum, quod pessimum adgressu,
Scelus.

Haec ni aberunt: rebus servandis centuplex murus
parum est. 555

TOXILVS.

Quid ais tu?

DORDALVS.

Quid vis?

TOXILVS.

Tu in illis es decem sodalibus:
Te in exilium ire hinc oportet.

DORDALVS.

Quid iam?

TOXILVS.

Quia periurus es.

DORDALVS.

Verba quidem haud indocte fecit.

TOXILVS.

Ex tuo, inquam, usu est: eme hanc.

DORDALVS.

Edepol quin, quom hanc mage contemplo, mage
placet.

TOXILVS.

Si hanc emeris:
Di immortales! nullus leno te alter erit opulen-
tior; 560

Evortes tuo arbitratud homines fundis, familiis;

Cum optumis viris rem habebis; gratiam cupient
tuam;

Venient ad te comissatum.

DORDALVS.

At ego intromitti vetuero.

TOXILVS.

At enim illi noctu occentabunt ostium, exurent foris:
Proinde tu tibi iubeas concludi aedis foribus fer-
reis, 565

Ferreas aedis conmates, limina indas ferrea,
Ferream seram atque anellum: ne, si ferro parseris,
Ferreas tibi tute inpingi iubeas crassas conpedis.

DORDALVS.

I in malum cruciatum!

TOXILVS.

I sane! — Hanc eme. Ausculta mihi.

DORDALVS.

Modo uti sciam, quanti indicet.

TOXILVS.

Vin' huc vocem? \

DORDALVS.

Ego illo accessero. 570

TOXILVS.

Quid agis, hospes?

SAGARISTIO.

Venio; adduco istanc, ut dudum dixeram.
Nam heri in portum noctu navis venit; venire
hanc volo,
Si potest; si non potest: ire hinc volo, quantum
potest.

DORDALVS.

Salvos sis, adulescens.

SAGARISTIO.

Si quidem hanc vendidero pretio suo.

TOXILVS.

Atqui aut hoc emtore vendes pulcre, aut alio non
potes. 575

SAGARISTIO.

Esne tu huic amicus?

TOXILVS.

Tanquam di omnes, qui coelum colunt.

DORDALVS.

Tum tu mi es inimicus certus: nam generi lenonio
Nunquam ullus deus tam benignus fuit, quin fu-
erit — propitius.

SAGARISTIO.

Hoc age. Opusne est hac tibi emta?

DORDALVS.

Si tibi venisse est opus,
Mihi quoque emta est; si tibi subiti nihil est, tan-
tundem est mihi. 580

SAGARISTIO.

Indica; fac pretium.

DORDALVS.

Tua merx est: tua indicatio est.

TOXILVS.

Aequom hic orat.

SAGARISTIO.

Vin' bene emere?

DORDALVS.

Vin' tu pulcre vendere?

TOXILVS.

Ego scio hercle, utrumque velle.

DORDALVS.

Age, indica prognariter.

SAGARISTIO.

Prius dico: hanc mancupio nemo tibi dabit. Iam
scis?

DORDALVS.

Scio.

Indica, minumo daturus qui sis, qui duci queat. 585

TOXILVS.

Tace, tace: nimis tu quidem hercle homo stultus
es pueriliter.

DORDALVS.

Quid ita?

TOXILVS.

Quia enim te ex puella prius percontari volo,
Quae ad rem referunt . . . .

DORDALVS.

Atquin hercle tu me monuisti haud male.
Vide, sis: ille ego doctus leno pene in foveam
decidi,

Ni hic adesses. Quantum est adhibere hominem ami-
cum, ubi quid geras! 590

TOXILVS.

Quo genere aut qua in patria sit nata, aut quibus
parentibus:

Ne temere hanc te emisse dicas, suasu atque impul-
su meo. —

Nisi molestum est, percontari hanc paucis hic volt.

SAGARISTIO.

Maxume,

Suo arbitratu.

TOXILVS.

Quid stas? adi, adi tute atque ipse itidem
roga,

Vt tibi percontari liceat, quae velis, etsi mihi 595
Dixit dare potestatem eius; sed ego te malo
tamen

Ipsum eum adire: ut ne contemnat te ille.

DORDALVS.

Satis recte mones.

Hospes, volo ego hanc percontari.

SAGARISTIO.

A terra ad coelum quidlubet.

DORDALVS.

Iubedum ea huc accedat ad me.

SAGARISTIO.

I sane ac morem illi gere. —

Percontare, exquaere, quidvis.

TOXILVS.

Age, age nunc tu, i prae. Vide, ut 600
Ingrediaris auspicato.

VIRGO.

Liquidum est auspicium.

TOXILVS.

Tace. —

Concede, sis: iam ego illam adducam.

DORDALVS.

Age, ut rem esse in nostram putas. i. t.

TOXILVS.

Sequere me. — Adduco hanc, si quid vis ex hac
percontarier. t. t. c.

DORDALVS.

Enim volo te adesse.

PERSA.

575

TOXILVS.

Haud possum, quin huic operam dem hospiti,
Quoi herus iussit. Quid, si hic non volt me ades-
se una?

SAGARISTIO.

Imo i modo. 605

TOXILVS.

Do ego tibi operam.

DORDALVS.

Tibi ibidem das, ubi tu tuom amicum adiu-
vas.

TOXILVS.

Exquaere. — Heus tu, advigila.

VIRGO.

Satis est dictum. Quamquam ego serva sum:
Scio ego officium meum: ut, quae rogitet, vera, ut
accepi, eloquar.

TOXILVS.

Virgo, probus est hic homo.

VIRGO.

Credo.

TOXILVS.

Non diu apud hunc servies.

VIRGO.

Ita pol spero, si parentes facient officium suom. 610

DORDALVS.

Nolo ego te mirari, si nos ex te percontabimur
Aut patriam tuam, aut parentes.

VIRGO.

Cur ego id mirer, mi homo?
Servitus mea mi interdixit, ne quid mirer meum
malum.

TOXILVS.

Divi istam perdant! ita cata est et callida. i. s.
Habet cor. Quam dicit, quod opust!

DORDALVS.

Quod nomen tibi est? 615

TOXILVS.

Nunc metuo ne peccet.

VIRGO.

Lucridi nomen in patria fuit. t. t. c.

TOXILVS.

Nomen atque omen quantivis est preti. Quin tu
hanc emis? —

Nimis pavebam ne peccaret. Expedivit.

DORDALVS.

Si te emam:

Mihi quoque Lucridem confido fore te.

TOXILVS.

Tu si hanc emeris:

Nunquam hercle hunc mensem vortentem, credo,
servibit tibi. 620

DORDALVS.

Ita velim quidem hercle.

TOXILVS.

Optata ut evenant, operam addito. —

Nihil adhuc peccavit etiam.

DORDALVS.

Vbi tu nata es?

VIRGO.

Vt mihi

Mater dixit, in culina, in angulo ad laevam manum.

TOXILVS.

Haec erit tibi fausta meretrix: nata est in calido loco,
Vbi

Vbi rerum omnium bonarum copia est sapidis-
suma. — 625

Tactust leno, qui rogarat, ubi nata esset, diceret.
Lepide lusit.

DORDALVS.

At ego patriam te rogo quae sit tua.

VIRGO.

Quae mihi sit, nisi haec, ubi nunc sum?

DORDALVS.

At ego illam quaero, quae fuit.

VIRGO.

Omne ego pro nihilo esse ducto, quod fuit: quan-
do fuit.

Tamquam hominem, quando animam esclavit, quid
eum quaeras, qui fuit? 630

TOXILVS.

Ita me di bene ament, sapienter! atque quidem mi-
seret tamen.

DORDALVS.

Sed tamen, virgo, quae patria est tua? age, mi actu-
tum expedi.

Quid taces?

VIRGO.

Dico equidem. Quando hic servio: haec pa-
tria est mea.

TOXILVS.

Iam de istoc rogare omitte. Non vides, nolle
eloqui,

Ne se suarum miseriarum in memoriam inducas?

DORDALVS.

Quid est? 635

Captusne est pater?

II.

VIRGO.

Non captus; sed, quod habuit, perdidit.

TOXILVS.

Haec erit bono genere nata: nil scit, nisi verum,
loqui.

DORDALVS.

Quis fuit? dic nomen.

VIRGO.

Quid illunc miserum memorem, qui fuit?
Nunc et illunc Miserum et me Miseram aequom est
nominarier.

DORDALVS.

Quoiusmodi est in populo is habitus?

VIRGO.

Nemo quisquam acceptior: 640
Servi liberique amabant.

TOXILVS.

Hominem miserum praedicas:
Quom ipusus perditus probe est et benevolentis per-
didit.

DORDALVS.

Emam, opinor.

TOXILVS.

Etiam „Opinor?“

DORDALVS.

Summo genere esse arbitror.

TOXILVS.

Divitias tu ex istac facies.

DORDALVS.

Ita di faxint!

TOXILVS.

Eme modo.

PERSA.

579

VIRGO.

Iam hoc tibi dico: actutum ecastor meus pater, ubi
me sciet 645

Venisse; aderit huc et abs te me redimet . . . .

TOXILVS.

Quid nunc?

DORDALVS.

Quid est?

TOXILVS.

Audin', quid ait?

VIRGO.

Nam etsi res sunt fractae, amici sunt tamen.

DORDALVS.

Ne, sis, plora: libera eris actutum, si crebro cadas.
Vin' mea esse?

VIRGO.

Dum quidem ne nimis diu tua sim, volo.

TOXILVS.

Satin' ut meminit libertatis? Dabit haec tibi grandis
bolos. 650

Age, si quid agis! Ego ad hunc redeo. — Sequere.
— Reduco hanc tibi.

DORDALVS.

Adulescens; vin' vendere istanc?

SAGARISTIO.

Mage lubet, quam perdere.

TOXILVS.

Tum tu pauca in verba confer: qui datur, tanti
indica.

SAGARISTIO.

Faciam ita, ut te velle video. Habe tibi centum
minis.

DORDALVS.

Nimium est.

SAGARISTIO.

Octoginta.

DORDALVS.

Nimium est.

SAGARISTIO.

Numus abesse hinc non potest, 655

Quod nunc dicam.

DORDALVS.

Quid id est ergo? eloquere actutum atque indica.

SAGARISTIO.

Tuo periculo sexaginta haec dabitur argenti minis.

DORDALVS.

Toxile, quid ago?

TOXILVS.

Di deaque te agitant irati, scelus,

Qui hanc non properes destinare!

DORDALVS.

Habebo.

TOXILVS.

Eu, praedatus probe!

[Abi, argentum effer huc.]

Non edepol minis trecentis cara est. Fecisti lu-
cri. 660

SAGARISTIO.

Heus tu, etiam pro vestimentis huc decem accedent
minae.

DORDALVS.

Abscedent enim, non accedent.

TOXILVS.

Tace, sis: non tu illunc vides

Quaerere ansam, infectum ut faciat? Abin' atque
argentum petis?

DORDALVS.

Heus tu, serva istunc!

TOXILVS.

Quin tu intro is?

DORDALVS.

Abeo atque argentum adfero.

TOXILVS.

Edepol dedisti, virgo, operam adlaudabilem i. s. 665
Probam et sapientem et sobriam.

VIRGO.

Si quid bonis

Boni fit, esse idem et grave et gratum solet.

TOXILVS.

Audin' tu, Persa, ubi argentum hoc acceperis,
Simulato, quasi eas prorsum in navem.

SAGARISTIO.

Ne doce.

TOXILVS.

Per angiportum rursum te ad me recipito. 670
Illac per hortum.

SAGARISTIO.

Quod futurum est, praedicas.

TOXILVS.

At, ne cum argento protinam permutes domum,
Moneo te.

SAGARISTIO.

Quod te dignum est, me dignum esse vis?

TOXILVS.

Tace; parce voci: praeda progreditur foras.

DORDALVS.

Probae hic argenti sunt sexaginta minae. 675
Duobus numis minus.

SAGARISTIO.

Quid ei numi sciunt?

DORDALVS.

Crumenam hanc emere, aut facere uti remigret
domum.

SAGARISTIO.

Ne non sat esses leno, id metuebas, miser,
Impure, avarae, ne crumenam amitteres?

TOXILVS.

Sine, quaeso: quando leno est, nil mirum facit. 680

DORDALVS.

Lucro faciundo ego auspicavi in hunc diem:
Nil mihi tam parvi est, quin me id pigeat perdere.
Age, accipe hoc, sis.

SAGARISTIO.

Hunc in collum, nisi piget,

Inpone.

DORDALVS.

Vero fiat.

SAGARISTIO.

Numquid ceterum

Me voltis?

TOXILVS.

Quid tam properas?

SAGARISTIO.

Ita negotium est: 685

Mandatae quae sunt, volo. deferre epistolas;
Geminum autem fratrem servire audivi hic meum:
Eum uti requiram ego, atque uti redimam, volo.

TOXILVS.

Atque edepol tute me conmonuisti haud male:
 Videor vidisse hic forma persimilem tui, 690
 Eadem statura.

SAGARISTIO.

Quippe qui frater siet.

DORDALVS.

Sed scire velimus, quod tibi nomen siet.

TOXILVS.

Quid attinet, nos scire?

SAGARISTIO.

Ausculata ergo, ut scias:

Vaniloquidorus Virginisvendonides,
 Nugipalamloquides Argentiexterebronides, 695
 Tedigniloquides, Numdesexpalponides,
 Quodsemelarripides, Nunquameripides postea.

DORDALVS.

Heu hercle nomen multimodum scriptu est tuom.

SAGARISTIO.

Ita sunt Persarum mores: longa nomina
 Contortiplicata habemus. Numquid ceterum 700
 Voltis?

DORDALVS.

Vale.

SAGARISTIO.

Et vos. Iam animus in navi est meus.

DORDALVS.

Cras ires potius, hodie hic coenares. Vale.

TOXILVS.

Postquam illic abiit: dicere hic quidvis licet.
 Nae, hic tibi dies inluxit lucrificabilis:
 Nam non emisti hanc, verum fecisti lucri. 705

DORDALVS.

Ille quidem iam scit, quid negoti gesserit,
 Qui mihi furtivam meo periclo vendidit:
 Argentum accepit, abiit; qui ego nunc scio,
 An iam adseratur haec manu? quo illum sequar?
 In Persas? Nugas.

TOXILVS.

Credidi gratum fore. 710

Beneficium meum apud te.

DORDALVS.

Imo equidem gratiam

Tibi, Toxile, habeo: nam te sensi sedulo

Mihi dare bonam operam.

TOXILVS.

Tibin' ego? Imo; — sed mihi.

DORDALVS.

Attat! oblitus sum intus dudum edicere,

Quae volui edicta. Adserua hanc.

TOXILVS.

Salva est haec quidem. 715

VIRGO,

Pater nunc cessat.

TOXILVS.

Quid, si admoneam?

VIRGO.

Tempus est.

SATVRIO. TOXILVS. VIRGO.

TOXILVS.

Heus, Saturio, exi! nunc est illa occasio i. s. IV, 4
 Inimicum ulcisci.

PERSA.

585

SATVRIO.

Ecce me! numquid moror?

TOXILVS.

Age, illuc abscede procul e conspectu et tace.

Vbi cum lenone me videbis conloqui: 720

Tum turbam facito.

SATVRIO.

Dictum sapienti sat est.

DORDALVS. TOXILVS.

DORDALVS.

Transcidi loris omnis adueniens domi, i. s. IV, 5

Ita mihi supellex squalet atque aedes meae.

TOXILVS.

Redis tu tandem?

DORDALVS.

Redeo.

TOXILVS.

Nae ego hodie bonam

Tibi vitam feci.

DORDALVS.

Fateor: habeo gratiam. 725

TOXILVS.

Num quidpiam aliud me vis?

DORDALVS.

Vt bene sit tibi.

TOXILVS.

Pol istuc quidem omne iam ego usurpabo domi:

Nam iam inclinabo me cum liberta tua.

SATVRIO. DORDALVS. VIRGO.

SATVRIO.

Nisi ego illunc hominem perdo: perii! Atque optu-
me i. s. IV, 6

Eccum ipsum ante aedis!

VIRGO.

Salve multum, mi pater. 730

SATVRIO.

Salve, mea gnata.

DORDALVS.

Hei, Persa me pessumdedit!

VIRGO.

Pater hic meus est.

DORDALVS.

Hem, quid? pater? Perii oppido!

Quid ego igitur cesso infelix lamentarier

Minas sexaginta?

SATVRIO.

Ego pol te faciam, scelus,

Te quoque etiam ipsum ut lamenteis.

DORDALVS.

Occidi! 735

SATVRIO.

Age, ambula in ius, leno.

DORDALVS.

Quid me in ius vocas?

SATVRIO.

Illi apud praetorem dicam.

DORDALVS.

Sed ego . . . .

SATVRIO.

In ius voco.

PERSA.

587

DORDALVS.

Nonne antestaris?

SATVRIO.

Tuan' ego causa, carnufex,

Quoiquam mortali libero auris atteram,

Qui hic conmercaris civis homines liberos? 740

DORDALVS.

Sine dicam.

SATVRIO.

Nolo.

DORDALVS.

Audi.

SATVRIO.

Sum surdus. Ambula!

Sequere hac, scelesta feles virginaria!

Sequere hac, mea nata, me usque ad praetorem.

VIRGO.

Sequor.

TOXILVS. SAGARISTIO. LEMNI-
SELENE.

TOXILVS.

Hostibus victis, civibus salvis, re placida, pacibus
perfectis, t. t. V, 1

Bello extincto, re bene gesta, integro exercitu et
praesidiis, 745

Cum bene, Iupiter, iuivisti, dique alii omnes coeli-
potentes,

Ea vobis gratis habeo atque ago: quia probe sum
ultus meum inimicum.

Nunc ob eam rem inter participes dividam praedam
et participabo.

Ite foras: hic volo ante ostium et ianuam meos
participes bene accipere ego. Statuite hic c. o.

Lectulos! ponite hic, quae adsolent! c. tr. 750

Hic statui volo primum aquolam mihi, unde ego
omnis hilares, lubentis, t. t.

Laetificantis faciam ut fiant, quorum opera haec
mihi facilia factu

Facta sunt, quae volui efficere: nam improbus est
homo, qui accipere

Scit beneficium et reddere nescit.

LEMNISELENE.

Toxile mi, ego cur sine te sum?

Cur tu autem sine me es?

TOXILVS.

Agedum ergo, accede, mea, ad me et ample-
cteris. 755

LEMNISELENE.

Ego vero. Oh, nihil magis dulce est! Sed amabo,
oculus meus, quin lectis

Nos actutum commendamus?

TOXILVS.

Omnia, quae tu vis, ea cupio.

LEMNISELENE.

Mutua fiunt a me.

TOXILVS.

Age, age ergo tu, Sagaristio, adcumbe in summo.

SAGARISTIO.

Nil moror; cedo parem, quam pepegi.

TOXILVS.

Temperi.

SAGARISTIO.

Mi istuc temperi sero est.

TOXILVS.

Hoc age: adcumbe! hunc diem süavem meum na-
talem agitemus amoenum! 760

Date aquam manibus! ponite mensam! do hanc tibi
florentem florenti.

Tu hic eris dictatrix nobis. Age, puere, a summo
septenis

Cyathis hos committe ludos! Paegnium, move ma-
nus! t. t. c.

Propera! tarde cyathos mihi das! Cedo sane! Bene
mihi! bene vobis! t. t.

Bene amicae! bene omnibus nobis! Optatus mi hic
dies datus hodie est 765

Ab dis: quia te licet amplecti liberam me.

LEMNISELENE.

Tua factum opera.

Hoc mea manus tuae poclum donat, amantem aman-
ti uti decet. t. t. c.

Accipe!

TOXILVS.

Cedo! Bene ei, qui mi invidet, et, qui hoc gau-
det gaudio!

DORDALVS. SAGARISTIO. LEMNISE-
LENE. PAEGNIVM.

DORDALVS.

Qui sunt, qui erunt, quique fuerunt, quique sunt
futuri posthac, t. t. V, 2
 Solus ego omnibus facile antideo, miserrimus ho-
minum ut vivam. 770
 Perii, interii! pessumus hic mihi dies hodie inluxit:
conraptor
 Ita me Toxilus perfabricavit, itaque meam rem di-
vexavit.
 Verriculum argenti miser eieci; neque, quamobrem
eieci, habeo.
 Qui illum Persam atque omnis Persas atque etiam
omnis personas as. ex t. d. et i. d. c.
 Male di omnes perdant: ita misera Toxilus haec
mihi concivit: 775
 Quia fidem ei non habui argenti; eo mi has machi-
nas molitust.
 Quem pol ego ut non in cruciatum atque in con-
pedis, si vivam,
 Siquidem huc unquam herus redierit, quod spero....
Sed quid ego adspicio?
 Hoc vide! quae haec fabula est? Pol hic quidem
potant. Adgrediar.
 Bone vir, salve, et, bona liberta.

TOXILVS.

Dordalus hic quidem est.

SAGARISTIO.

Quin iube adire. t. t. 780

TOXILVS.

Adi, si lubet. — Agite, adplaudamus. Dordale, homo lepidissime, salve.
Locus hic tuos est: huc adcumbe. — Fer aquam pedibus! praeben', puere?

DORDALVS.

Ne, sis, me uno digito attigeris: ne te ad terram, scelus, adfligam.

PAEGNIVM.

At tibi hoc ego continuo cyatho oculum excutiam tuom! t. t. c.

DORDALVS.

Quid ais, crux, stimulorum tritor? quomodo me hodie vorsavisti? t. t. 785
Vt me in tricas coniecisti? quomodo de Persa manus mi adita est?

TOXILVS.

Iurgium auferas, si sapias.

DORDALVS.

At, bona liberta, haec scivisti!

[Et me celavisti.]

LEMNISELENE.

Stultitia est, quoi bene licet esse, eum praevortilitibus. t. t. c.

Posterius istaec te magis par agere est.

DORDALVS.

Cor mihi uritur! i. t.

TOXILVS.

Da illi cantharum; extingue ignem, si uritur: caput ne ardescat. t. t. 790

DORDALVS.

Ludos me facitis, intellego, intellego. c. t.

TOXILVS.

Vin' cinaedum novom tibi dari, Paegnium?
 Quin elude, ut soles: quando hic liber locust! —
 Hui!

Babae, basilice te intulisti et facete! b. t.

PAEIGNIVM.

Decet me facetum esse, et hunc inridere 795
 Lenonem lubido est, quom dignus est. as. ex b. d. et i.

TOXILVS.

Perge, ut coeperas.

PAEIGNIVM.

Hoc, leno, tibi!

DORDALVS.

Perii, perculit me probe!

PAEIGNIVM.

Hem, serva rursum! b. t.

DORDALVS.

Delude, ut lubet, herus dum abest hinc!

PAEIGNIVM.

Viden', ut

Tuis dictis pareo?

b. d. 800

DORDALVS.

I!

PAEIGNIVM.

Sed quin tu meis contra item dictis servis, b. t.
 Atque hoc, quod tibi suadeo, facis?

DORDALVS.

Quid est id?

PAEIGNIVM.

Restim tu cape tibi crassam ac suspende te! c. t.

DORDALVS.

Cave, sis, med attingas: ne tibi hoc scipione ma-
 lum dem as. ex t. d. et i. d. c.

Magnum!

PAE-

PERSA.

593

PAEGNIUM.

Vtere: te condono.

TOXILVS.

Iam, Pa gnum, da pausam. 805

DORDALVS.

Ego pol vos eradicabo.

PAEGNIUM.

At te ille, qui supra nos habitat, t. t.
Qui tibi male volt maleque faciet. Non hi dicunt;
verum ego. t. t. c.

TOXILVS.

Age, circumfer mulsum! bibere da usque plenis
cantjaris!

Iamdiu factum est, postquam bibimus; nimis diu
sicci sumus.

DORDALVS.

Di faciant, ut id bibatis, quod vos nunquam tran-
seat! 810

PAEGNIUM.

Nequeo, leno, quin tibi saltem staticulum, olim
quem Hegea

Faciebat. Vide vero, si tibi satis placet.

SAGARISTIO.

Me quoque volo
Reddere, Diodorus quem olim faciebat in Ionia.

DORDALVS.

Malum ego vobis dabo, nisi abitis!

SAGARISTIO.

Etiam muttis, inpudens?
Iam ego tibi, si me inritassis, Persam adducam de-
nuo. 815

II.

[38]

DORDALVS.

Iam taceo hercle. At tu Persa es, qui me usque
admutilavisti ad cutem! i. t.

TOXILVS.

Tace, stulte: hic eius geminust frater.

DORDALVS.

Hiccine?

TOXILVS.

Ac geminissumus. t. t. c.

DORDALVS.

Di deaque et te et geminum fratrem excrucient!

SAGARISTIO.

Qui te perdidit:

Nam ego nihil merui.

DORDALVS.

At enim, illic quod meruit, tibi id obsit volo.

TOXILVS.

Agite, sultis: ludificemus, nisi si indignum est.

SAGARISTIO.

Nunc opust. 820

LEMNISELENE.

At me haud par.

TOXILVS.

Eo credo, quia ne inconciliavit, quom te emo.

LEMNISELENE.

At tamen . . . .

TOXILVS.

Non „At tamen!“ Cave ergo, sis, malo et se-
quere me.

Te mihi dicto audientem esse addecet: nam hercle
absque me

Foret et meo praesidio, hic faceret te prostibilem
propediem.

Sed ita pars libertinorum est, nisi patrono qui ad-
 vorsatust, t. t. 825
 Nec satis liber sibi videtur nec satis frugi nec sat
 honestus,
 Ni ei obfecit, mi male dixit, ni grato ingratus
 repertust.

LEMNISELENE.

Pol benefacta tua me hortantur, tuo ut imperio
 paream. t. t. c.

TOXILVS.

Ego sum tibi patronus plane, qui huic pro te ar-
 gentum dedi:

Κολάφιζε hunc. Volo ludificari.

LEMNISELENE.

Ego meo in loco curabo t. t. 830

Sedulo.

DORDALVS.

Certo illi homines nescio quid mihi mali t. t. c.
 Consulunt, quod faciant.

SAGARISTIO.

Heus vos!

TOXILVS.

Quid ais?

SAGARISTIO.

Hiccine Dordalus leno t. t. c.
 Est, qui hic liberis mercatur virgines? hicne est,
 qui fuyit t. t.

Quondam fortis?

DORDALVS.

Quae haec rest? Heu, κολάφιζε! Malum vobis
 dabo.

TOXILVS.

At t. t. c.

Tibi nos dedimus dabimusque etiam.

DORDALVS.

Heu, natis pervellit.

PAEGNIVM.

Licet. 835

Iamdiu saepe sunt expunctae.

DORDALVS.

Loquere tu etiam, frustum pueri? t. t.

LEMNISELENE.

Patrone, i intro, amabo, ad coenam.

DORDALVS.

Ignaviam num meam tu inrides? t. t.

LEMNISELENE.

Quiane te voco, bene tibi ut sit?

DORDALVS.

Nolo mihi bene esse.

LEMNISELENE.

Ne sit.

TOXILVS.

Quid igitur? sexcenti numi quid agunt? quas turbas
danunt? t. t. c.

DORDALVS.

Male disperii! sciunt referre probe inimico gra-
tiam. 840

TOXILVS.

Satis sumsimus iam supplici?

DORDALVS.

Fateor; manus do.

TOXILVS.

Et post dabis i. t.

Sub furcis. Intro abi igitur.

SAGARISTIO.

In crucem!

DORDALVS.

An parum hic exercitum

Hice habent me?

TOXILVS.

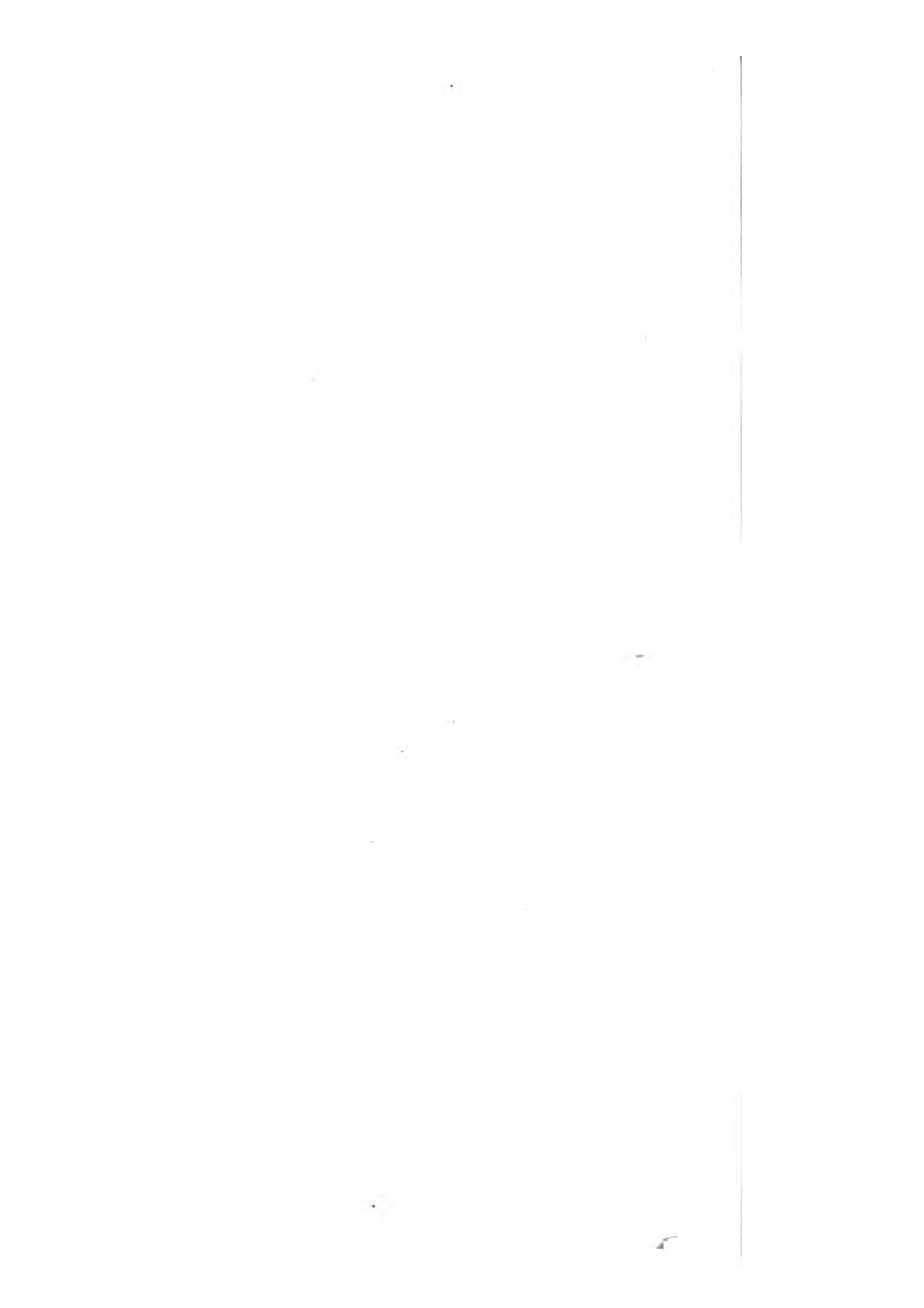
Convenisse Toxilum te memineras. t. t. c.
Spectatores, bene valete. Leno periit: plaudite.

ERRATA.

Pag. 218 v. 101; lege: servatum.

P. 531 v. 255 l. dicis.

_____

_____

_____

